

<u>Číslo oznamu</u>	Obsah	Strana
	I <i>Informácie</i>	
	
	II <i>Úvodné akty</i>	
	Európsky hospodársky a sociálny výbor	
	420. plenárne zasadnutie v dňoch 28. až 29. septembra 2005	
2006/C 24/01	Stanovisko odbornej sekcie pre jednotný trh, výrobu a spotrebu na tému „Prínos cestovného ruchu k sociálno-ekonomickej obnove oblastí v úpadku“	1
2006/C 24/02	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa opravuje smernica 2004/18/ES o koordinácii postupov zadávania verejných zákaziek na práce, verejných zákaziek na dodávku tovaru a verejných zákaziek na služby“ KOM(2005) 214 v konečnom znení - 2005/0100 (COD)	11
2006/C 24/03	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o právach osôb so zníženou pohyblivosťou v leteckej doprave“ KOM(2005) 47 v konečnom znení - 07/2005 (COD)	12
2006/C 24/04	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o informovaní pasažierov leteckej dopravy o totožnosti prevádzkujúceho dopravcu a o oznamovaní bezpečnostných informácií členskými štátmi“ KOM(2005) 48 v konečnom znení - 08/2005 (COD)	15
2006/C 24/05	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Rady o opatreniach Spoločenstva na kontrolu moru hydiny a Návrh rozhodnutia Rady, ktorým sa mení a dopĺňa rozhodnutie Rady 90/424/EHS o výdavkoch na veterinárnom úseku“ KOM(2005) 171 v konečnom znení -2005/0062 + 0063 CNS	16

<u>Číslo oznamu</u>	Obsah (pokračovanie)	Strana
2006/C 24/06	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (EHS) č. 2075/92 o spoločnej organizácii trhu so surovým tabakom“ KOM(2005) 235 v konečnom znení – 2005/0105 (CNS)	18
2006/C 24/07	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 3317/94 ohľadom postúpenia žiadostí o rybársku licenciu tretím krajinám“ (KOM(2005) 238 v konečnom znení – 2005/0110(CNS))	19
2006/C 24/08	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zelená kniha o rozhodnom práve a súdnej právomoci vo veciach rozvodu“ KOM(2005) 82 v konečnom znení	20
2006/C 24/09	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Rady (EHS) č. 1408/71 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a ich rodinných príslušníkov, ktorí sa pohybujú v rámci Spoločenstva a nariadenie Rady (EHS) č. 574/72 stanovujúce postup na vykonávanie nariadenia (EHS) č. 1408/71“ KOM(2004) 830 v konečnom znení – 2004/0284 (COD)	25
2006/C 24/10	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje Európsky inštitút pre rovnosť pohlaví“ KOM(2005) 81 v konečnom znení – 2005/0017 (COD)	29
2006/C 24/11	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Severná dimenzia a jej akčný plán“	34
2006/C 24/12	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Lepšia tvorba právnych predpisov“	39
2006/C 24/13	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Ako zlepšovať implementáciu a vykonávanie právnych predpisov EÚ“	52
2006/C 24/14	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Obezita v Európe – poslanie a povinnosti partnerov občianskej spoločnosti“	63
2006/C 24/15	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Sociálna politika v rámci celoeurópskeho systému vnútrozemskej lodnej dopravy“	73
2006/C 24/16	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh spoločného vyhlásenia Rady, Európskeho parlamentu a Komisie o rozvojovej politike Európskej únie – „Európsky konsenzus““ KOM(2005) 311 v konečnom znení	79
2006/C 24/17	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Sociálny dialóg a účasť zamestnancov – kľúč na predvídanie a zvládanie priemyselných zmien“	90
2006/C 24/18	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Chudoba žien v Európe“	95

II

(Úvodné akty)

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

420. PLENÁRNE ZASADNUTIE V DŇOCH 28. AŽ 29. SEPTEMBRA 2005

Stanovisko odbornej sekcie pre jednotný trh, výrobu a spotrebu na tému „Prínos cestovného ruchu k sociálno-ekonomickej obnove oblastí v úpadku“

(2006/C 24/01)

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 10. februára 2005 rozhodol vypracovať podľa článku 29 ods. 2 vnútorného poriadku stanovisko na tému: „Prínos cestovného ruchu k sociálno-ekonomickej obnove oblastí v úpadku“.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu, poverená vypracovaním návrhu stanoviska v danej veci, prijala svoje stanovisko 27. júla 2005. Spravodajcom bol pán MENDOZA.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 420. plenárnom zasadnutí 28. a 29. septembra 2005 (schôdza z 28. septembra) 135 hlasmi za, 2 hlasmi proti, pričom 2 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Úvod

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor už vypracoval niekoľko stanovísk s úmyslom prispieť k vypracovaniu politiky cestovného ruchu v európskom meradle. V tejto súvislosti navrhuje teraz vypracovať stanovisko, ktoré by bolo referenčným dokumentom pre využívanie určitých iniciatív v oblasti cestovného ruchu v rámci činnosti európskych, národných, regionálnych a miestnych inštitúcií, sociálnych partnerov a iných organizácií sociálnej spoločnosti a organizácií zainteresovaných v oblasti cestovného ruchu. Okrem toho sa tým zjednotí úsilie a príslušným oblastiam – a najmä občanom a podnikom, ktoré sú tu usídlení a vykonávajú ziskovú činnosť – budú ponúknuté možnosti pre zárobkovú činnosť aj s pozitívnymi dopadmi, ktoré z nej plynú.

1.2 Tento dokument by mal prispieť k potrebnému novému zameraniu rôznych oblastí v celej Európe, ktoré sa z rôznych dôvodov ocitli v sociálno-ekonomickom úpadku. Prínos dokumentu je v tom, že sa sústreďí na možnosti, ktoré môže týmto oblastiam ponúknuť turistický priemysel.

1.3 Pri príprave stanoviska bol použitý nasledujúci postup:

— prvá schôdza študijnej skupiny: zostavenie zoznamu hlavných bodov, o ktorých stanovisko pojednáva,

— verejné vypočutie v Córdobe (Španielsko) a druhá schôdza študijnej skupiny, ktoré umožnili pochopenie a preverenie najlepších postupov iniciatív smerujúcich k obnove oblastí v ekonomickom úpadku prostredníctvom aktivít cestovného ruchu. Cieľom týchto aktivít, ako aj hlavným cieľom stanoviska je poskytnúť užitočné skúsenosti, ktoré by dané iniciatívy podporili, alebo by stimulovali vznik ďalších, v oblastiach, ktoré boli, sú alebo sa môžu v budúcnosti ocitnúť v sociálno-ekonomickom úpadku,

— tretia a posledná schôdza, zvolaná kvôli záverečnej úprave dokumentu pre následnú rozpravu v sekcii a na plenárnom zasadnutí EHSV.

1.4 Je potrebné mať na zreteli dvojakú skutočnosť, dve hľadiská, ktoré sa vzájomne pozitívne dopĺňajú:

— ako možno vidieť z celého stanoviska, cestovný ruch je veľkou príležitosťou a možnosťou pre oblasti v úpadku, ktoré v ňom môžu nájsť zdroj ekonomických aktivít s veľkým potenciálom pre spoločenský a hospodársky rozvoj a tvorbu pracovných príležitostí. Obnova oblastí v úpadku môže a mala by so sebou prinášať vývoj nových priemyselných odvetví s lepšími vyhliadkami, ktoré sú schopné zlepšiť kvalitu života.

— niektoré oblasti v úpadku by sa mohli stať rozmanitými a samozrejme trvalo udržateľnými strediskami cestovného ruchu, ktoré by absorbovali očakávaný globálny nárast turistov.

2. Rozsah a štruktúra stanoviska

2.1 Stanovisko sa nesnaží poukázať na procesy, ktoré viedli tieto oblasti do spomínanej situácie, ani sa nesnaží analyzovať aktivity obnovy, uskutočnené v iných odvetviach (priemysel, baníctvo, poľnohospodárstvo, atď.), hoci v určitých otázkach by tieto aktivity mohli byť ukazovateľmi pri príprave návrhov týkajúcich sa cestovného ruchu.

2.2 Analýza sa začína určením, či daná oblasť prechádza určitou konkrétnou reštrukturalizáciou, alebo či je to oblasť v úpadku, kde sa ešte priemysel nerozvinul a kde cestovný ruch môže byť východiskovým bodom a hnacím motorom pre ďalší rozvoj.

2.3 Na základe tejto úvahy bola pre stanovisko navrhnutá nasledujúca štruktúra:

2.3.1 Analýza situácie v oblastiach v úpadku a vyšpecifikovanie základných aspektov – sociálnych, pracovných, podnikateľských aktivít, zapojenia inštitúcií a iných, ktoré treba brať do úvahy v budúcich návrhoch týkajúcich sa cestovného ruchu. Veľmi dôležité je presne definovať, čo pojem „oblasti v úpadku“ znamená, keďže rôzne okolnosti a podmienky môžu viesť k niekoľkým alternatívam.

2.3.2 Na základe uvedeného sa stanovisko zameriava na nasledujúce aspekty:

2.3.2.1 *Situácia v oblastiach v úpadku:* definovať nedostatky týchto oblastí z rôznych aspektov, pričom treba uskutočniť analýzu každého jedného z nich. Niektoré problémy pochádzajúce z minulosti, zo závislosti na jednom druhu priemyslu a podnikania, neadekvátnosť a zhoršovanie stavu životného prostredia, nedostatočná infraštruktúra alebo jej úplná absencia sťažujúca prechod na nové aktivity cestovného ruchu, pracovná sila so špecializáciou z iných odvetví nekompatibilných s prácou v cestovnom ruchu, spoločenské prostredie nevhodné pre adaptáciu a integráciu nových činností, okrem iných aj cestovného ruchu. Treba mať hlavne na pamäti, že oblasti s priemyselným úpadkom nie sú prirodzenými turistickými oblasťami, čo sťažuje hľadanie vhodného typu cestovného ruchu: kultúrneho a historicko-priemyselného, športového, vzdelávacieho cestovného ruchu a mnoho iných foriem odlišných od tých tradičných. Je známe, že „pozitívna skúsenosť“ je základom pre každý produkt cestovného ruchu a je to práve táto „skúsenosť“, ktorú treba nájsť a propagovať.

2.3.2.2 *Zapojenie inštitúcií:* Toto stanovisko predstavuje výzvu na nevyhnutnú spoluprácu medzi rôznymi orgánmi a inštitúciami, pričom by malo poukázať na typy, scenáre a modely spolupráce medzi inštitúciami a verejným zdroje, ktoré by mohli prispieť k iniciovaniu aktivít cestovného ruchu. Je

potrebné vyzdvihnúť význam európskych štrukturálnych fondov pri obnove oblastí v úpadku. Inštitúcie musia zohrávať dôležitú úlohu pri zabezpečovaní potrebného vzdelávania, pri rekvalifikácii pracovných síl z priemyselných oblastí v úpadku pre zamestnanie v sektore služieb.

2.3.2.3 *Spoločenské väzby ako cieľ:* upadajúce priemyselné odvetvia a oblasti, v ktorých sa počas mnohých rokov vyvíjali a neskôr upadli, sú spolu už mnohé roky späté. Toto umožnilo obyvateľom spomínaných oblastí (rôznych veľkostí) v priebehu rokov a generácií postupné vytváranie väzieb spoločenského i pracovného charakteru. Plánované iniciatívy v oblasti cestovného ruchu by sa vo veľkej miere mali snažiť zachovať tieto väzby, a to vytvorením vhodných podmienok napríklad: v otázkach bývania, služieb, dopravy, atď. Ďalším spôsobom podpory týchto spoločenských väzieb je vytvorenie stálych pracovných miest, pretože hoci je cestovný ruch dobrým zdrojom pracovných príležitostí, veľkým problémom je sezónnosť, ktorá môže sťažovať sociálne väzby a nútiť ľudí k nežiadúcej migrácii v určitých obdobiach roka.

2.3.2.4 *Sociálny dialóg – základ analýzy a vývoja alternatív.* Priamy a sociálny dialóg prostredníctvom odborových zväzov a združení by mal byť základným kameňom pre pracujúcich a zamestnávateľov, zaväzujúcich sa realizovať projekty a iniciatívy. Tento bipartitný dialóg by mal viesť k tripartitnému dialógu po začlenení orgánov do procesu hľadania uskutočniteľných alternatív. Iné organizácie občianskej spoločnosti a sektorov cestovného ruchu by mali tiež prispieť k realizácii projektov.

2.3.2.5 *Podnety pre trvalé iniciatívy v oblasti cestovného ruchu:* Napriek sociálnym ťažkostiam, ktoré pre veľké oblasti vyplývajú zo sociálneho a hospodárskeho úpadku by malo byť ukázané, že prostredníctvom novo vyvinutých iniciatív je možné nielen opraviť chyby, ktoré vznikli pri koncipovaní predchádzajúcich aktivít, ale aj uplatňovať výborom propagované sociálne, hospodárske a ekologické parametre trvalo udržateľného cestovného ruchu.

2.3.2.6 *Životné prostredie ako ťažisko pre relaxáciu a plánovanie turistických aktivít:*

— Aj napriek tomu, že cieľom tohto stanoviska nie je analyzovať vznik sociálneho a hospodárskeho úpadku jednotlivých oblastí, je predsa len potrebné poznamenať, že v mnohých oblastiach v úpadku sa v dôsledku prirodzených, geografických alebo geologických podmienok vyvinula prakticky priemyselná monokultúra. V prípade takéhoto vývoja často nielen že nebol braný ohľad na životné prostredie, ale toto bolo často značne poškodzované. Nové ekologické požiadavky a záväzky umožňujú regeneráciu týchto oblastí a zvyšujú potenciál projektov v oblasti cestovného ruchu.

— Stanovisko určí priority pre ekologické iniciatívy, ktoré budú sprevádzať projekty v oblasti cestovného ruchu.

2.3.2.7 *Zachovanie a posilnenie podnikateľských aktivít a podpora produktívnych investícií:* Má byť vypracovaný čo možno najkonkrétnejší zoznam iniciatív na podporu podnikateľských aktivít. Podnikanie v oblastiach v úpadku je založené na špecializácii na pôvodné hospodárske aktivity, či už priamym podieľaním sa na predchádzajúcich podnikoch alebo dodávateľskými službami. Z tohto dôvodu sa stanovisko venuje rôznym iniciatívam na zachovanie a vytváranie podnikov, na vzdelávanie a odbornú prípravu podnikateľov, ako aj vytvorenie podmienok pre konkurencieschopnosť, výskum a vývoj, dizajn, umiestnenie produktov na trh a podobne. Okrem toho podporuje koncepty ako reklama, partnerstvo a spolupráca medzi podnikmi, ako aj medzi podnikmi a úradmi, a vytvorenie sietí medzi podnikateľmi, oblasťami a sektormi. Zvláštnu pozornosť je pri tom potrebné venovať mikropodnikom, ako aj malým a stredným podnikom.

2.3.2.8 *Priorita zachovania a vytvárania pracovných miest:* Najvyššie sociálne náklady pri sociálnom a hospodárskom úpadku podnikov a sektorov vznikajú stratou pracovných miest. Práve preto je najdôležitejším cieľom iniciatív pre obnovu týchto oblastí udržanie zamestnanosti, a pokiaľ možno jej zvýšenie. Preto stanovisko navrhuje – pominúc prechodné mechanizmy sociálnej ochrany – podporovať pri vytváraní iniciatív v oblasti cestovného ruchu investície, ktoré vytvoria pracovné miesta, podporovať vzdelávanie a preškolenie, ako aj kultúru samostatnej zárobkovej činnosti a sociálneho hospodárstva.

2.3.2.9 *Zohľadnenie všetkých aspektov politiky cestovného ruchu:* Projekty v oblasti cestovného ruchu zamerané na sociálnu a hospodársku obnovu oblastí v úpadku musia byť optimálnym impulzom pre všetky aspekty, ktoré sú súčasťou politiky cestovného ruchu. Preto je potrebné zistiť, do akej miery zohrávajú v tejto politike úlohu aspekty z oblasti kultúry, histórie, kultúrneho dedičstva, prírody a športu.

2.3.2.10 *Dôležitá úloha, ktorá už bola v niektorých oblastiach s pozitívnym výsledkom splnená, spočíva v zohľadnení častí predchádzajúcich aktivít pri plánovaní nových alternatív cestovného ruchu.*

2.3.3 Je dôležité presne analyzovať úspešné projekty z niektorých krajín Európskej únie, a to nielen preto, aby sa dali zopakovať v upravenej podobe v inom prostredí, ale preto, aby bolo možné ich podporovať a posilniť. Projekty, ktoré majú pozitívny priebeh však nie sú veľmi početné, takže nie je jednoduché zostaviť čo možno najširšiu a najrozmanitejšiu paletu úspešných projektov.

2.3.4 Najmä je potrebné zohľadniť – rozumnú – možnosť združovať rôzne turistické ciele v oblastiach v úpadku do sietí, ktoré by vytvárali silný základ pre reklamu a vzájomnú podporu.

2.3.5 Posilnenie a podpora samostatnej zárobkovej činnosti je bezpochyby dôležitým faktorom pre zlepšenie podmienok prispôsobenia sa pracovných síl novým skutočnostiam. Preskúmanie tohto prínosu bude určite užitočné pre oblasti v úpadku pri premene na turistické oblasti, predovšetkým oblasti vidieckeho cestovného ruchu. Je potrebné preskúmať, akú podporu si takáto forma zamestnania vyžaduje, aby v tomto zložitom procese bola účinným nástrojom.

2.3.5.1 Niekoľko iniciatív, ktoré je potrebné v tejto oblasti vyvinúť:

2.3.5.1.1 V Európskej únii sa pod pojmom „samostatná zárobková činnosť“ rozumie schopnosť a rozhodnutie pracovných síl, samostatne alebo v spolupráci s inými vykonávať nezávislú činnosť. Samostatne zárobkovo činný je v prvom rade pracovník, ktorý v rámci vykonávania svojej práce udržiava sociálne kontakty so zákazníkmi a dodávateľmi.

2.3.5.1.2 Po dlhé roky predstavovala samostatná zárobková činnosť spôsob riešenia hospodárskych kríz v priemysle, keďže umožňovala zachovanie pracovných miest a zodpovedala požiadavkám pre vytváranie nových pracovných príležitostí.

2.3.5.1.3 V súčasnosti sa vydávajú na cestu samostatnej zárobkovej činnosti predovšetkým mladší pracovníci a ženy.

2.3.5.1.4 Ponuka cestovného ruchu na základe samostatnej zárobkovej činnosti musí obsahovať impulzy pre získanie nových profesijných kvalifikácií, aby bola úspešná. K novým vidieckym povolaniam by mohli patriť napríklad:

- obchod zameraný na miestne výrobky,
- tradičné remeselnícke a potravinárske výrobky,
- ponuka športových a ekoturistických aktivít,
- audiovizuálne a virtuálne zariadenia,
- podpora kultúry,
- detské jasle, kempingy a turistické ubytovne,
- prírodná medicína,
- wellness a estetika tela,
- tradičné stavebníctvo a obnova remesiel,
- internetové kaviarne,
- podpora miestneho trhu s nehnuteľnosťami,
- poradenstvo k novým aktivitám,
- výroba tovaru a poskytovanie služieb, ktoré sú obvykle potrebné v turistických ubytovniach,
- opatrovanie starších ľudí.

2.3.6 Rovnako by sa dalo veľa hovoriť o sociálnom cestovnom ruchu, ktorý bude určite v budúcnosti jednou z možností pre mnohé oblasti v úpadku, ktoré budú v cestovnom ruchu hľadať novú hospodársku činnosť. Vďaka svojim rozličným znakom je sociálny cestovný ruch mimoriadne vhodným nástrojom riešenia problému sezónnosti a rozdelenia prázdnin na dlhšie časové obdobie.

2.3.7 *Nový európsky scenár pre podnietenie možností v oblasti cestovného ruchu v oblastiach úpadku:* V stanovisku je zdôraznená príležitosť, ktorú v tejto oblasti ponúka rozšírená Európa na zostavenie rozsiahlych vzťahných rámcov v tejto oblasti, napríklad pre opatrenia, výmenu informácií, partnerstvá projektov, začatie osvedčených postupov alebo vývin spolupráce súkromného a verejného sektora.

2.3.8 Okrem toho umožňuje *Zmluva o Ústave so všetkými jej záväzkami* voči občanom, ich právam, ako aj najviac znevýhodneným regiónom, dať v tomto stanovisku – okrem výpovedí týkajúcich sa cestovného ruchu, ktoré sú obsiahnuté v Zmluve o Ústave – európsku odpoveď prispôbenú národným, regionálnym a miestnym podmienkam.

2.4 *Zohľadnenie akčných smerovaní, ktoré by mohli viesť k alternatívam:* V stanovisku sú zohľadnené aj predchádzajúce stanoviská EHSV, iniciatívy Komisie a Európskeho parlamentu, ako aj skúsenosti inštitúcií ako Svetovej organizácie pre cestovný ruch a Medzinárodnej kancelárie pre sociálny cestovný ruch.

2.5 *Skúsenosti ako základná os:* Toto stanovisko sa zameriava na blízkosť reality a úžitok, najmä pre tie oblasti, ku ktorých obnove má prispieť. Preto uvádza aj výpočet osvedčených postupov pre vývoj takýchto iniciatív.

3. Oblasti v hospodárskom a sociálnom úpadku

3.1 Nie je jednoduché presne definovať, čo sa má rozumieť pod názvom tohto stanoviska „oblasti v úpadku“, a to nielen kvôli množstvu znakov, ktoré tieto oblasti vykazujú, príčinám a dôvodom takéhoto úpadku, dosahu a rozsahu jeho následkov alebo geografickému roztrúseniu týchto oblastí, ale najmä kvôli ďalekosiahlym dôsledkom pre ľudí, ktorí v týchto oblastiach žijú a podnikajú, ktoré v nich sídlia.

3.2 Možno by na charakteristiku a typologické rozdelenie rozličných oblastí v úpadku bolo potrebné najskôr analyzovať hospodársku históriu zodpovedajúcej oblasti na základe rôznych indikátorov, ktoré by mali jasne ukázať, či súčasná situácia vznikla len nedávno a kvôli vonkajším technologickým, sociálnym alebo hospodárskym zmenám, alebo či ide o stálu situáciu, a táto oblasť nikdy v histórii nezažila hospodársky vývoj, ktorý by jej obyvateľom umožnil bohatstvo a blahobyt. Bezpochyby má tento rozdiel vážny vplyv na to, ako problém

úpadku optimálne riešiť a ako hľadať najlepšie alternatívy. Podnikateľské skúsenosti, vzdelanie obyvateľov, a nakoniec aj možnosť, nájsť náhradnú alebo novú činnosť, sú prípad od prípadu odlišné.

3.3 V prípade oblastí, ktoré ešte nedosiahli primeraný hospodársky rozvoj môžu byť dôvody súčasnej situácie veľmi rôznorodé: geografická okrajová poloha, extrémne podmienky v oblasti životného prostredia, nedostačujúca infraštruktúra, malý podnikateľský duch miestneho obyvateľstva a nakoniec aj početné dôvody, ktoré viedli a vedú k migrácii miestneho obyvateľstva do oblastí s lepšími podmienkami hospodárskeho rozvoja, a to ako v rámci ich krajiny, tak aj do iných krajín. V konečnom dôsledku je postupné vyludňovanie a z neho vyplývajúce narušené sociálne väzby ľudí z veľkých, najmä vidieckych oblastí Európy problémom, ktorý sa EÚ pokúša odhodlane riešiť prostredníctvom politických opatrení a nástrojov regionálneho rozvoja. Cestovný ruch a s ním spojený rozvoj sú cieľom mnohých cenných aktivít v tejto oblasti.

3.4 V prípade oblastí, ktoré v určitom období svojich dejín profitovali zo silnej hospodárskej aktivity na základe rôznych činností – poľnohospodárstvo, baníctvo alebo rozličný priemysel (textilný, metalurgický alebo chemický) – a ktoré túto činnosť museli opustiť, je problémom najmä kolaps spoločenského modelu so všetkými jeho dôsledkami pre obyvateľstvo a podnikateľskú štruktúru príslušnej oblasti. V takýchto prípadoch hospodárska monokultúra, resp. malá diverzifikácia priemyslu dodatočne sťažujú nájdenie alternatívy pre pracovné miesta stratené hospodárskym úpadkom.

3.5 Dôvody, ktoré môžu ovplyvniť a aj ovplyvňujú úpadok kedysi aktívnej, rentabilnej a konkurencieschopnej oblasti, ktorá vytvárala pracovné miesta a blahobyt, sú rôznorodé, celkovo ale pravdepodobne spočívajú v globalizácii hospodárskej činnosti a technologických zmenách. Trhy sa vyvíjajú rýchlo, často neočakávane, a stabilita, ktorú priemysel ponúkal tým národom, ktoré vedeli správne používať priemyselné princípy v minulých storočiach, sa vytratila. Na jej miesto nastúpili technologické a sociálne zmeny, rozširovanie trhov, celosvetové informácie v reálnom čase, globálna hospodárska súťaž, ako aj presúvanie výroby tovaru a poskytovania služieb. Náklady na prácu boli prezentované ako hlavné kritérium pre sídlo priemyslu, sú to však výskumné kapacity, vývoj a inovácia, blízkosť a kvalita poskytovaných služieb, ako aj kvalifikácia vedúcich pracovníkov a profesionalita personálu, ktoré spolu s prístupom k technológii vytvárajú konkurencieschopnosť hospodárskej aktivity. Zvládnutie procesu deindustrializácie v Európe a úspešné hľadanie alternatív vytvárajúcich pracovné miesta je pravdepodobne najväčšou výzvou, pred ktorou Európa stojí, čo dokazujú aj ciele Lisabonskej stratégie.

3.6 Vplyv úpadku určitej oblasti na jej obyvateľstvo a podniky je rôznorodý: strata pracovných miest, všeobecná chudoba, demografické zmeny a vystažnosť, strata priemyselnej štruktúry a mnohé ďalšie. Je však dôležité poukázať na skutočnosť, že tieto dopady pokračujú v rôznej forme počas niekoľkých generácií. Pre generáciu, ktorá bezprostredne zažíva hospodársky úpadok predstavujú mechanizmy sociálnej ochrany neželané ale nutné formy náhrady, pokiaľ z nich poberajú nevyhnutné príjmy. Toto platí najmä v prípade zatvárania veľkých priemyselných a ťažobných firiem, kedy sú mladí ľudia a ľudia stredného veku, ktorí sú potenciálne práceschopní pracovníci, odsúdení k nečinnosti a prežívaniu svojho života vďaka sociálnej podpore. Hoci to nie je ideálna situácia, pre nasledujúcu generáciu, ktorá nemá ani prácu, ani podporu, je situácia ešte desivejšia. V takýchto prípadoch sú podnikateľský duch, diverzifikácia aktivít, ako aj vzdelávanie a odborná príprava nie len pomocným prostriedkom, ale nevyhnutnosťou.

3.7 V konečnom dôsledku môže cestovný ruch pre tieto oblasti v úpadku, ktoré ešte neboli hospodársky rozvinuté alebo v ktorých sa hospodársky vývoj zasekol, predstavovať realizovateľnú alternatívu pre iniciáciu hospodárstva prostredníctvom priemyslu cestovného ruchu, ktorý sa ukázal byť silný a stabilný, ponúka dobré vyhladky do budúcnosti a príležitosti rastu, vytvára pracovné miesta a podporuje trvalo udržateľný hospodársky, sociálny a ekologický rovnováhu. Kultúrne a hospodárske zmeny, ktoré so sebou prináša, samozrejme nie sú jednoduché a nie vždy je jednoduché ich zvládnuť, ale oblasti v úpadku majú len málo iných možností, a vytvorenie podmienok pre ne je možno ešte ťažšie.

3.8 Rovnako nesmieme zabúdať, že aj v blízkom okolí väčších miest – a to aj miest s prosperujúcim hospodárstvom – občas vznikajú zanedbané okrajové oblasti s malou alebo žiadnou hospodárskou činnosťou. V takomto prípade môžu rôzne medzinárodné podujatia pomôcť zvýšiť hodnotu a opäť iniciovať hospodárstvo takýchto častí. Príklady takejto aktivity sú svetové výstavy EXPO v Seville a Lisabone, olympijské hry v Barcelone alebo pred nedávnom v Aténach, ktoré sa ukázali byť základným kameňom rekonštrukcie infraštruktúry a novým impulzom – často aj so znakom a s podmienkami novej turistickje oblasti.

4. Ciele a postupy

4.1 Po analyzovaní situácie, vzniku a základných znakov oblastí v úpadku je zmysluplné stanoviť, akými cieľmi a postupmi je možné dosiahnuť prínos cestovného ruchu – ohlásený v názve tohto stanoviska – k hospodárskej obnove oblastí v sociálnom a hospodárskom úpadku.

4.1.1 Ako prvú a zásadnú vec je potrebné podotknúť, že základný cieľ akéhokoľvek opatrenia pre hospodársky rozvoj spočíva len vo vytvorení vhodných podmienok osobného a sociálneho rozvoja pre miestne obyvateľstvo, aby nebolo nútené sa vystažovať alebo odsťahovať, teda v skratke:

v zachovaní sociálnych väzieb na bezprostredné okolie, ktoré existujú už po generácie. Navrhované alternatívy v oblasti cestovného ruchu musia preto zabezpečiť nielen potrebné podmienky v rámci infraštruktúry, ale aj trvalú zamestnanosť ľudí, ktorých zamestnáva cestovný ruch v najširšom slova zmysle. Zavádzanie trvalo udržateľných a dlhodobo rentabilných produktov cestovného ruchu je jedným z rozhodujúcich cieľov pre poskytovanie alternatív k nezamestnanosti vznikajúcej zo sociálneho a hospodárskeho úpadku, pokiaľ má byť zachovaný základný cieľ – sociálna väzba.

4.2 Aj diverzifikácia hospodárskej činnosti patrí k cieľom každého opatrenia pre hospodársky rozvoj v oblastiach v úpadku. Pokiaľ je jeden z dôvodov úpadku oblastí s jediným druhom priemyslu technologická zmena alebo zmena trhu, zdá sa byť logické, že je potrebné celé spektrum vzájomne sa dopĺňajúcich a rozdielnych aktivít, ktoré budú v budúcnosti tvoriť hospodársky základ regiónu, aby sa takáto situácia neopakovala. Cestovný ruch je ako činnosť, spadajúca do viacerých sektorov hospodárstva, na ktorej sa podieľa množstvo aktérov, podnikov rôznych veľkostí, rodinné podniky a nadnárodné spoločnosti, podniky s rôznymi sociálnymi cieľmi a rôznym obchodným zameraním, vhodným prostriedkom diverzifikácie výrobného systému oblastí.

4.3 Ďalším cieľom každého opatrenia pre rozvoj v oblastiach v úpadku je trvalo udržateľná rovnováha v nich vykonávaných činnosti v hospodárskej, sociálnej oblasti a najmä v oblasti životného prostredia. Veľmi často priemysel resp. baníctvo v úpadku napáchal v príslušnej oblasti veľké škody: budovy potrebujuce rekonštrukciu a opustené budovy, jedovatý priemyselný odpad, pokles pôdy a zamorená pôda sú často výsledkom zastaralej priemyselnej činnosti a samozrejme nie sú zrovna ideálnymi predpokladmi pre vybudovanie aktivít cestovného ruchu, pre ktoré sú obvykle hľadané oblasti, v ktorých sa príroda ukazuje zo svojej najkrajšej stránky.

4.3.1 V podstate je ale zodpovednosťou priemyselných podnikov v danej oblasti obnoviť pôvodné prírodné danosti, alebo aspoň danú oblasť upraviť v takom rozsahu, ako je možné. Samozrejme nie je jednoduché uplatňovať túto zásadu v praxi, keďže práve úpadok podnikov je prekážkou a je preto úlohou verejných inštitúcií jednať namiesto nich, aby okolie zostalo v dobrom stave. Úprava podnikmi je obzvlášť dôležitá v prípade, pokiaľ podniky, ktoré presúvajú svoju výrobu, dostali od štátu finančnú pomoc pri zakladaní podniku. Na základe ich sociálnej zodpovednosti by mali tieto podniky potom znášať dodatočné náklady ich aktivít.

4.4 Na uskutočnenie týchto zložitých cieľov je potrebné použiť metódy, ktoré sľubujú úspech a pri tom je samozrejme sociálny dialóg ako najdôležitejšia pracovná podmienka kľúčovým momentom pre vytváranie alternatív. Tento sociálny dialóg medzi hospodárskymi a sociálnymi aktérmi, medzi zamestnávateľmi a zamestnancami prostredníctvom odborov

a združenia zamestnávateľov je základom pre plánovanie projektov a iniciatív. Aj občianska spoločnosť sa môže a musí vo svojich rozličných formách, ako napríklad združeníach spotrebiteľov alebo občianskych združeníach, zapojiť do tohto procesu.

4.4.1 Najmä je však potrebné zohľadniť verejnú správu a jej zapojenie, ako aj snažiť sa o jej aktívnu účasť na podpore alternatív v oblastiach v úpadku, nech sú to už spomínané alternatívy v oblasti cestovného ruchu, iného druhu priemyslu alebo oblasti poskytovania služieb. Prostredníctvom spolupráce s rôznymi úrovňami verejnej správy a úradov je potrebné zabezpečiť všeobecné podmienky pre úspech iniciatív a pokiaľ je to potrebné aj podporu pre hospodársku ziskovosť projektov. Štrukturálne fondy EÚ sú uprednostňovaným prostriedkom pre koordinované postupy na európskej, národnej, regionálnej a miestnej úrovni pri hľadaní vhodných regionálnych projektov a iniciatív rozvoja pre obnovu oblastí v úpadku a ich realizáciu.

4.5 Vzdelávanie a ďalšia odborná príprava ľudí v oblastiach v úpadku je ďalším kľúčovým prvkom v procese premeny týchto oblastí. Na jednej strane je potrebné zabezpečiť preškolenie nezamestnaných s cieľom zabezpečiť, že ich bude možné zamestnať v rámci alternatívnych aktivít, pre ktoré sú spravidla potrebné úplné iné schopnosti než pre predchádzajúce aktivity. Skúsenosť ukazuje, že toto preškolenie predstavuje veľkú výzvu, a že len prostredníctvom rozsiahlych a rozšírených vzdelávacích opatrení je možné pracovníkov z priemyslu preškoliť na sektor služieb. To isté platí aj pre nasledujúcu generáciu, ktorá nezažila priamo stratu pracovného miesta, ktorá ale vo svojom okolí nemá možnosť získať pracovné miesto v tradičnom miestnom priemysle. Odborná príprava je jedinou možnosťou, ako zmeniť tieto negatívne vyhladky.

4.6 Súčasný proces európskeho rozširovania môže na jednej strane priniesť veľké problémy, keďže počet slabo rozvinutých oblastí je vyšší a len ťažko bude možné vyrovnáť sa s ich minulosťou priemyslu, baníctva a poľnohospodárstva; na druhej strane je očividné, že dopyt po mobilite v oblasti voľného času a cestovného ruchu môže významne narásť, čo by malo za následok posilnenie priemyslu cestovného ruchu. Pre niektoré oblasti v úpadku by sa opatrenia na podporu trvalo udržateľného cestovného ruchu v celej Európe na základe kritérií európskeho modelu cestovného ruchu mohli stať účinným nástrojom pre rozvoj ich hospodárstva.

5. Osvedčené postupy v sektore cestovného ruchu na sociálnu a hospodársku premenu oblastí v úpadku

5.1 Jeden z hlavných cieľov tohto stanoviska spočíva v zozbieraní, zhrnutí a zhodnotení rôznych vzorových postupov, prostredníctvom ktorých sa oblasti v úpadku úspešne preorientovali na cestovný ruch.

5.1.1 K tomu boli zozbierané, okrem skúseností, ktoré EHSV nazbieral na vypočítaní organizovanom EHSV a orgánmi provincie Córdoba, aj ďalšie iniciatívy, ktoré je potrebné ďalej skúmať a analyzovať na základe ich pedagogického prínosu, aby mohli prípadne poslúžiť ako vzor.

5.2 Projekt Astúrie (Španielsko) je jedným z úspešných prípadov, kedy celý v minulosti výrazne priemyselný a banícky región musel, vzhľadom na úpadok a stratu pracovných miest v uvedených sektoroch, reagovať na zmenené podmienky a rozhodol sa venovať intenzívne cestovnému ruchu. Na tento účel vypracoval turistické značky a produkty, ktoré boli úzko späté s konceptom Astúrie a prírody:

- Cestovný ruch a príroda: prírodný raj Astúria
- Cestovný ruch a kultúra kultúrne bohatstvo Astúrie
- Cestovný ruch a gastronómia: vychutnávať si Astúriu
- Cestovný ruch a mestá: mestá Astúrie
- Cestovný ruch a kvalita: panské domy Astúrie
 - Mesas de Asturias (reštaurácie Astúrie)
 - Aldeas Asturias Calidad Rural (dediny Astúrie s vidieckou životnou kvalitou)
 - Asturias por la Excelencia Turística (Astúria pre najvyššiu kvalitu cestovného ruchu)

5.2.1 Táto nová stratégia pre miestny rozvoj je veľmi úspešná: zamestnanosť v regióne vzrástla v posledných rokoch o 8 %. Samozrejme bola v tomto prípade v centre pozornosti ekologická trvalá udržateľnosť kvalitného cestovného ruchu, a ako hospodárski tak aj sociálni aktéri a verejné orgány podporovali aktívne túto premenu a tento nový regionálny model.

5.3 Projekt Zabrze (Poľsko): V celej oblasti Sliezska viedla zmena hospodárstva a zmeny trhu k zatváraniu početných podnikov, čo malo za následok stratu niekoľko tisíc pracovných miest a spustnutie krajiny s množstvom opustených priemyselných zariadení. Bolo podniknuté veľké úsilie na podporu cestovného ruchu, ale región má ešte stále svoj tradičný imidž priemyselného regiónu so šedivou krajinou a zničeným životným prostredím. Táto pre turistov málo atraktívna predstava by však mohla byť pozitívnym prvkom pre sociálny a hospodársky život regiónu, keby sa, ako si to prajú a plánujú úrady, podarilo využiť priemyselné dedičstvo na účely cestovného ruchu. Ide o to, premeniť priemyselné zariadenia tým, že dostanú nové využitie, najmä v tej oblasti cestovného ruchu, ktorá nie je až tak postihnutá sezónnosťou. Tak zostane zachované priemyselné dedičstvo a aj pôvodný ráz miest a regiónu.

5.3.1 Aj tento zámer však naráža na početné ťažkosti. K zlému technickému stavu a schátralosti budov sa pridávajú aj problémy s majetkovým vysporiadaním, chýbajúce financie, kvalifikovaný personál a infraštruktúra potrebná pre cestovný ruch, ako aj ďalšie faktory, ktoré vedú k tomu, že len obmedzený počet týchto zariadení priemyselnej kultúry spĺňa podmienky potrebné pre transformáciu na ziskové produkty cestovného ruchu. Európske štrukturálne fondy ako EFRE a ESF môžu zohrávať rozhodujúcu úlohu pri prekonávaní problémov v oblasti financovania kapitálu a odbornej prípravy obyvateľov.

5.3.2 Na regionálnej úrovni bol vypracovaný projekt využitia starých priemyselných zariadení: „Cesta priemyselnej kultúry“, v ktorom je zahrnutých 30 vybraných zariadení, ktoré sú rozdelené podľa rôznych kritérií, ako napríklad dostupnosť, atraktivita, kapacita a bezpečnosť návštevníkov.

5.3.3 V konkrétnom prípade komúny Zabrze, stredne veľkého mesta na juhu Poľska, vedeli miestne úrady oceniť význam priemyselného cestovného ruchu a od roku 2003 je Zabrze považované za uznávaný vzor priemyselného cestovného ruchu, ktorý už bol ocenený dôležitými cenami v tejto oblasti. Zabrze sa nielen podarilo zrealizovať alternatívu k priemyselnému úpadku jeho baníctva, ale stalo sa aj miestom reflexií a inšpirácie pre budúce projekty rozvoja priemyselného cestovného ruchu v Poľsku aj v Európe. Mesto usporiadalo aj medzinárodné konferencie na preskúmanie „Bohatstva priemyselného dedičstva pre cestovný ruch a voľný čas“, napríklad v septembri 2004 a v máji 2005. Výsledkom týchto konferencií sú rozhodnutia zo Zabrze, ktoré poskytujú dôležité pohľady na využívanie priemyselného dedičstva pre cestovný ruch a voľný čas. Tu je potrebné poukázať na ochotu svetovej organizácie pre cestovný ruch, podieľať sa na vytvorení siete priemyselného cestovného ruchu, ktorá by prispela k podpore produktu.

5.3.4 Celkovo ponúka projekt zo Zabrze veľmi cenné spektrum poznatkov a skúseností, ktoré môžu byť pre iné oblasti s podobnými znakmi, ktoré chcú získať na turistickej atraktivite, užitočné. Výbor výslovne uznáva tieto poznatky a skúsenosti, podporuje ich a bude ich vo vhodnej chvíli ďalej šíriť.

5.4 Projekt banického múzea Río Tinto v Huelva (Španielsko): Baňa v Río Tinto bola v antike bohatým zdrojom vzácnych kovov, ktoré boli pokladané už vtedy za bohatstvo. V roku 1982 bola baňa zatvorená a oblasť hospodársky upadla. V banickom múzeu v Río Tinto sú dnes uchované pozostatky všetkých týchto zmien. Múzeum je informačným centrom parku baníctva v Río Tinto, tematického parku, ktorý zahŕňa aj dediny a krajinu banického revíru. Banický park má rozlohu 900 hektárov a návštevníci sa môžu previezť vlakom po starej trati, po ktorej bola prevážaná ruda z bane do mesta Huelva, ako aj navštíviť staré štólne, rímsky cintorín a banícku štvrť vybudovanú anglickou spoločnosťou, ktorej baňa na konci 19. storočia patrila. V skratke, miesto, ktoré už nebolo využívané bolo zmenené na miesto trávenia voľného času a získané späť ako kultúrny tovar. „Zážitok“ ako základ každej turistickej aktivity umožňuje v tomto prípade, ako aj v iných, prevádzkovateľom využívať na zisk miesta, ktoré by inak museli byť opustené.

5.5 Banická a priemyselná oblasť Peñarroya-Pueblonuevo (Španielsko) disponuje cenným priemyselným dedičstvom, pozostatkami priemyselného centra z 20. storočia, ktoré je v súčasnosti rekonštruované, aby mohlo slúžiť miestnemu obyvateľstvu a návštevníkom na rôzne aktivity v rámci voľného času. Je potrebné poukázať na skutočnosť, že sa viaceré dediny

vo Valle del Alto Guadiato v provincii Córdoba spojili a začali projekt na zatraktívnenie rôznych atrakcií ako napríklad geologického múzea baníctva v Peñarroya-Pueblonuevo. Hľadajú spôsob, ako prilákať turistov, ktorí by mohli prispieť k hospodárskej obnove niektorých dedín, v ktorých obyvatelia prišli v dôsledku zatvárania baní o prácu. Tento projekt je súčasťou koordinovanej celkovej ponuky, ktorá zahŕňa bývalé priemyselné a geologické centrá, gastronomické, športové a kultúrne ponuky a na ktorej spolupracujú obyvatelia rôznych miest danej oblasti, ako napríklad Fuenteovejuna, Bélmez a iné.

5.6 Zväz múzea vedy a techniky v Katalánsku (Španielsko) obsahuje okolo 20 miest, ktoré sú zaujímavé z hľadiska priemyselnej kultúry regiónu Katalánsko a týkajú sa rôznych odvetví ako napr. textilný, papiernický, kožiarsky a dopravný priemysel. Bezpochyby bol katalánsky priemysel v predchádzajúcich storočiach nielen hospodársky, ale aj kultúrne, architektonicky a spoločensky mimoriadne viditeľný a dôležitý, a je súčasťou kolektívnej identity Katalánska. Zväz múzea vedy a techniky je koncipovaný tak, že podporuje cestovný ruch na všetkých 20 miestach, a v skutočnosti teda funguje ako sieť zložená z rôznych miest turistického a kultúrneho záujmu. Tento postup je vhodný aj pre iné projekty s porovnateľnými znakmi.

5.7 Ďalší zaujímavý projekt bol realizovaný pod záštitou medzinárodnej kancelárie pre sociálny cestovný ruch a prispel k alternatívnemu rozvoju uholného revíru v La Roche-en-Ardenne (Belgicko), ktorý bol v úpadku: tu bolo vybudované prázdninové centrum v oblasti sociálneho cestovného ruchu, ktoré prispieva významnou mierou k zamestnanosti v regióne.

5.8 V celej Európe sú realizované rozličné inovatívne projekty v oblasti cestovného ruchu, prostredníctvom ktorých sú hľadané aspoň čiastkové riešenia situácie hospodárskeho úpadku. Ako príklad môže slúžiť projekt tradičných rybárov, ktorí ponúkajú turistom možnosť zúčastniť sa aktívne pracovného dňa na palube rybárskej lode. Turisti tak zažijú turisticky veľmi atraktívnu pracovnú a kultúrnu skutočnosť a súčasne si rybári trochu vylepšia príjem zo svojej aktivity, ktorá upadá.

5.9 EHSV podporuje spoločné vyhlásenie Európskej konfederácie odborových zväzov pracovníkov v potravinárskom, pochutinárskom priemysle a pracovníkov poľnohospodárskeho sektora a sektora cestovného ruchu a podobných odvetví (EFFAT) a Zväzu hotelov, reštaurácií a kaviarní v Európe (HOTREC) o usmerneniach aktivít na udržanie a rozvoj zamestnanosti v sektore cestovného ruchu v oblastiach v úpadku.

6. Závery

6.1 Počas rôznych schôdzí pracovnej skupiny poverenej vypracovaním tohto stanoviska, ako aj počas plodného vypočutia v Córdoba bolo možné nazbierať nielen názory, ktoré boli zhrnuté v predchádzajúcom texte, ale aj veľmi cenné závery a odporúčania.

6.2 Ako ukazujú rôzne dokumenty Komisie a samotného EHSV a ako dokazujú rôzne výskumné zdroje, cestovný ruch je hospodárskou aktivitou, ktorá má nielen čisto hospodársky, ale aj veľký sociálny a ekologický význam. Najmä je potrebné poukázať na skutočnosť, že cestovný ruch je výkonným, stabilným priemyslom s dobrými perspektívami do budúcnosti, ktorý vytvára kvalitné pracovné miesta, pokiaľ sa krátko-, stredne- či dlhodobo zameria na trvalú udržateľnosť.

6.3 Dôvody sociálneho a hospodárskeho úpadku oblastí v rozličných krajinách Európy a jeho rozsah sú rozdielne, ale vo všetkých oblastiach sú najzjavnejším prejavom a najcitlivejším dôsledkom pre obyvateľstvo pokles zamestnanosti a chýbajúce hospodárske alternatívy, ktoré často obyvateľov núti pri hľadaní alternatív k tradičným aktivitám oblasti vystáňovať sa. Vyludňovanie veľkých poľnohospodárskych, priemyselných alebo baníckych oblastí je nežiadúcim výsledkom zmenenej hospodárskej štruktúry.

6.4 Sociálne väzby miestneho obyvateľstva sú základným cieľom každej politiky zameranej na vytvorenie regionálnej rovnováhy, a preto musí týmto oblastiam v úpadku ponúknuť schodné alternatívy. V tomto ohľade zohrávajú aj európske štrukturálne fondy, ako nástroje takejto politiky sociálnych väzieb, rozhodujúcu úlohu. Zachovanie a vytvorenie pracovných miest musí mať preto ako nástroj sociálneho začlenenia najvyššiu prioritu.

6.5 Cestovný ruch predstavuje pravdepodobne v rozdielnych situáciách úpadku dobrú alternatívu ako zdroj hospodárskej činnosti s veľkým sociálnym, podnikateľským potenciálom rozvoja a potenciálom rozvoja v oblasti zamestnanosti. Potvrdzujú to rôzne skúsenosti na všetkých úrovniach.

6.6 Ale oblasti v úpadku, ktoré hľadajú v cestovnom ruchu alternatívu musia prekonať všemožné prekážky a ťažkosti. Najmä je potrebné podotknúť, že oblasti v úpadku nie sú „prírodnými“ turistickými oblasťami, skôr naopak, keďže im občas chýba turistická atraktivita. Je ťažké upraviť spustené okolie a vytvoriť oblasti, v ktorých sa môže cestovný ruch rozvíjať v udržateľnej forme. Preto je o to dôležitejšie vytvoriť produkty a ponuku, ktoré vytvárajú dopyt.

6.7 Prekážky, ktoré stoja cestovnému ruchu ako alternatíve pre oblasti v úpadku v ceste sú rozdielne a týkajú sa najmä:

- financií, keďže pre vytvorenie produktov a infraštruktúry pre cestovný ruch je potrebný kapitál,
- vzdelania, keďže miestne obyvateľstvo obvykle nie je kvalifikované pre poskytovanie služieb cestovného ruchu,
- dostupnosti miest a mobility potenciálnych turistov, aby sa títo mohli čo najrýchlejšie dostať k vytvoreným a propagovaným turistickým cieľom,

- bezpečnosti osôb a vecí,
- chýbajúcej reklamy resp. nedostatočnej koordinácie reklamy pre turistický cieľ,
- chýbajúceho odborného poradenstva, ktoré prispieva k stanoveniu parametrov, ktoré by mohli zaručiť prežitie nových podnikov.

6.8 Ale práve možnosť nájdania alternatívy v cestovnom ruchu a s týmto procesom spojené problémy by mali mobilizovať verejné orgány, ako aj sociálnych aktérov a obyvateľov všeobecne a pohnúť ich k tomu, aby prijali výzvu na realizáciu tohto potenciálu. Európska regionálna politika a aj ostatné oblasti európskej politiky – ako cestovný ruch, kultúra, zamestnanosť, doprava a infraštruktúra – sú oblasti politického jednanja, ktoré umožňujú zvládnuť tejto výzvy a musia k nemu prispieť. Ignorovať situáciu oblastí v úpadku alebo sa nepostaviť rizikám a prekážkam alternatívy cestovného ruchu nevyzerá byť rozumnou stratégiou. Iné alternatívy pre oblasti v úpadku než cestovný ruch nie sú ani početné, ani bezproblémové.

6.9 Aby sa cestovný ruch stal schodnou alternatívou pre oblasti v úpadku, musia byť splnené rôzne kritériá:

- Zvýšenie hodnoty kultúry, kultúrneho dedičstva a prírody v oblasti. Často sú aj obyvatelia oblastí v úpadku strázcami nenahraditeľného kultúrneho bohatstva.
- Reakcia na rozsiahle problémy, v ktorých rámci sa prostredníctvom jednotných rozvojových plánov vytvorí škála produktov a služieb, ktoré cestovný ruch potrebuje.
- Podpora produktov cestovného ruchu, ktoré zahŕňajú ubytovacie kapacity v blízkosti rôznych turistických atrakcií. Ubytovanie turistov je tou súčasťou výdavkov, ktorá slúži na zabezpečenie stability v obchode cestovného ruchu a dodatočnú podnikateľskú štruktúru v okolí. Na zabezpečenie dlhodobej udržateľnosti je vhodné uprednostniť hotelový cestovný ruch alebo dočasné ubytovanie pred rezidenčným cestovným ruchom.
- Rozvoj za hospodársky, sociálne a ekologicky udržateľných podmienok tak, že cestovný ruch sa sám stáva základom početných podnikov a tým vytvára prácu pre samostatne zárobkovo činné osoby i zamestnancov.
- Vytvorenie konkurencieschopnej a rôznorodej podnikateľskej štruktúry, aby zmeny podmienok na trhoch, globalizácia hospodárstva a relokácie podnikov nemali v budúcnosti vplyv na oblasť.
- Podpora kvality akéhokoľvek druhu prostredníctvom odbornej prípravy: služby pre zákazníkov, pracovné podmienky, zachovanie prírody.

- Spájanie sa s turistickými cieľmi s podobnými znakmi, aby bolo možné využiť takéto siete na silnejšiu spoločnú reklamu pre takýto produkt, značku alebo turistický cieľ.
- Ponuka inovatívnych produktov a služieb. Bežné a intenzívne využívanie informačnej a komunikačnej technológie (IKT) je bezpochyby dôležitým faktorom konkurencieschopnosti. Využívanie internetu malými, strednými a veľkými podnikmi z oblasti cestovného ruchu, najmä však tými posledne menovanými, má rozhodujúci vplyv na reklamu a ich umiestnení na trhu.
- Zaručenie práv spotrebiteľov v rámci aktivít ako je cestovný ruch, ktoré nie sú viazané na konkrétny sektor a pri ktorom je služba poskytovaná menšími podnikmi.

6.10 Samozrejme sa produkty cestovného ruchu vybrané pre jednotlivé oblasti od seba v početných faktoroch odlišujú, a je preto ťažké povedať, čo je v danom konkrétnom prípade najlepšie. Ako príklad je však potrebné uviesť niektoré aktivity, spojené priamo či nepriamo s cestovným ruchom, ktoré môžu tvoriť alternatívnu oblasť cestovného ruchu: poľnohospodársky a vidiecky cestovný ruch, ktorý je dopĺňaný remeslami, ako aj výrobou a predajom miestnych potravín, priemyselný cestovný ruch, z ktorého bolo už skôr uvedených niekoľko pozitívnych príkladov, ako aj zdravotný cestovný ruch. Inštitucionálna podpora vidieckeho cestovného ruchu je pre jeho dlhodobú schopnosť existencie nevyhnutná.

6.11 Zatriedenie podnikov, prostredníctvom ktorých by sa dali v oblastiach v úpadku rozvíjať produkty a aktivity cestovného ruchu sa neodlišuje od podnikov inde, napriek tomu je potrebné výslovne zdôrazniť nasledujúce skutočnosti:

- Samostatná zárobková činnosť, ktorá je prostriedkom prekonania hospodárskej krízy v priemysle, vytvára, keď na to príde, nové pracovné miesta, môže predstavovať vhodnú podnikateľskú formu najmä pre mladých ľudí s najväčším podnikateľským duchom. Vo vidieckom cestovnom ruchu sú rôzne formy samostatnej zárobkovej činnosti a rodinných podnikov rozšírejšie než v iných sektoroch.
- Družstvá (a to ako pestovateľské, tak aj výrobné, združenia na podporu a združenia spotrebiteľov), ktoré sa starajú o možnosti ubytovania – malé ubytovne, kempingy, chatky –, rôzne služby pre turistov alebo organizovanie výletov. Možnosť vytvorenia sietí a práce v ich rámci predstavuje dôležitý prínos, ktorý mnohé krajiny – medzi nimi Taliansko prostredníctvom Legacoop – vedeli využiť na zvýšenie podielu družstiev v cestovnom ruchu.
- Pre mikropodniky by malo byť v rámci kolektívnych zmlúv nájdené osobitné riešenie prípad od prípadu, aby bolo možné zabezpečiť na jednej strane kvalitu pracovných miest, na strane druhej však aj prispôsobenie sa rôznorodej, premenlivej a komplikovanej realite.
- Organizácie, ktoré spravujú v rozličných krajinách sociálny cestovný ruch môžu veľmi účinne prispieť k tomu, že sa

cestovný ruch stane v oblastiach v úpadku skutočnou alternatívou. Ročný počet cestovateľov môže byť podnetom pre zavedenie turistických trás a produktov do týchto oblastí. Príslušné skúsenosti medzinárodnej kancelárie pre sociálny cestovný ruch – napríklad s prázdninovým centrom Liguerra de Cinca v Španielsku, ktoré sprostredkovalo regiónu veľmi silný hospodársky impulz, sú tu obzvlášť cenné. Aj v Portugalsku vyvíjajú rôzne prázdninové zariadenia, spravované firmou INATEL, v celom regióne obdivuhodnú hospodársku aktivitu.

6.12 Na zabezpečenie životaschopnosti podnikov cestovného ruchu, založených ako alternatíva v oblastiach v úpadku, je rozhodujúce, aby v okolí vznikli rozličné doplňujúce aktivity, ktoré môžu prispieť k dosiahnutiu spoločného cieľa, vytvorí skutočný „**Zväz cestovného ruchu**“, v ktorom by sa každý podnik chápal ako súčasť celkovej ponuky cestovného ruchu. Tento zväz kultúry, gastronómie, prírody, ubytovania a v konečnom dôsledku všetkých hospodárskych aktivít, ktoré majú vplyv na „turistickú atraktivnosť“, musí byť koordinovaný za zohľadnenia verejných i súkromných aspektov. V prípade vytvorenia v oblastiach v úpadku je takýto zväz, ktorý sčasti existuje aj v tradičnom cestovnom ruchu, na základe extrémnych ťažkostí a slabosti podnikov nevyhnutne nutný. „Turistická trasa“, na ktorej sa podieľa množstvo aktérov by napríklad bola jednou z konkrétnych foriem takéhoto zväzu. V každom prípade je potrebná podpora takejto spolupráce medzi podnikmi zo strany všetkých hospodárskych a sociálnych aktérov.

7. Záverečné poznámky

7.1 Sociálna a hospodárska obnova európskych oblastí v úpadku je veľkou a zložitou výzvou pre všetky úrovne verejných orgánov, pre hospodárskych a sociálnych aktérov ako aj pre obyvateľov, ale zdolanie tejto výzvy je nevyhnutné pre to, aby sa zabránilo vyludňovaniu niektorých oblastí Európy, životu v biede alebo migrácii obyvateľstva v týchto oblastiach. Cestovný ruch je jednou z viacerých alternatív, ale vzhľadom na jeho prínos, potenciál v oblasti zamestnanosti a perspektív do budúcnosti je vhodné ho uprednostniť.

7.2 Ako v politike EÚ, tak aj v dokumentoch európskych inštitúcií je toto riešenie preferované: Európska komisia, Európsky parlament a Európsky hospodársky a sociálny výbor sa prikláňajú k tejto alternatíve a podporujú ju, finančná podpora zo štrukturálnych fondov EÚ pre opatrenia v tejto oblasti je však ešte stále nepostačujúca, a je stále ťažšie, využiť tieto fondy na nové hospodárske impulzy. Výbor preto navrhuje Komisii uskutočniť na základe úspešných projektov pilotný projekt, aby sa v praxi overilo, ako je možné čo najlepšie využiť štrukturálne fondy v oblastiach v hospodárskom a sociálnom úpadku.

7.3 Ostatné inštitúcie, ako napríklad Svetová organizácia cestovného ruchu a medzinárodná kancelária pre sociálny cestovný ruch zavádzajú opatrenia veľkého strategického dosahu tým, že vytvárajú a podporujú siete pre reklamu a vzájomnú komunikáciu, ktoré sú nevyhnutne potrebné pre ďalšiu existenciu projektov cestovného ruchu v oblastiach v úpadku.

7.4 V členských štátoch by mala byť začatá koordinácia na rôznych – národných, regionálnych, a miestnych – úrovniach štátnej správy. Úrady pre pozorovanie cestovného ruchu, ktoré by analyzovali možnosti sektora ako aj plánovali rôzne integrované stratégie a politické opatrenia pre rozvoj cestovného ruchu, sú dobrými diagnostickými a operačnými nástrojmi.

7.5 Výbor sa v rámci rôznych stanovísk k cestovnému ruchu zasadzuje za vypracovanie európskej politiky, v ktorej centre bude stáť vytvorenie európskeho modelu cestovného ruchu. Tento model nemá byť nutne založený na normách, ale na

hodnotách a princípoch ako trvalá udržateľnosť, ochrana životného prostredia, kvalita služieb, produktov a pracovných miest, spolupráca medzi verejným a súkromným sektorom, dostupnosť pre všetkých, zvýšenie hodnoty miestneho kultúrneho dedičstva a miestnej kultúry, ako aj ďalších hodnôt. Tým by malo byť zabezpečené, že cestovný ruch vo vnútri EÚ aj mimo nej krátko- stredne- aj dlhodobo bude rešpektovať základné princípy trvalej udržateľnosti. Toto stanovisko bude integrované do tejto strategickej a politickej dokumentácie. V rámci nej bude pozitívny prínos cestovného ruchu k sociálnej a hospodárskej obnove oblastí v úpadku vykreslený ako podstatná súčasť tohto európskeho modelu cestovného ruchu.

8. Európsky hospodársky a sociálny výbor uverejní toto stanovisko pod názvom „**Vyhlásenie z Córdoby k prínosu cestovného ruchu k sociálnej a hospodárskej obnove oblastí v úpadku**“ ako svoj príspevok k európskemu fóru cestovného ruchu v októbri 2005 na Malte.

V Bruseli 28. septembra 2005

Predsedníčka
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa opravuje smernica 2004/18/ES o koordinácii postupov zadávania verejných zákaziek na práce, verejných zákaziek na dodávku tovaru a verejných zákaziek na služby“

KOM(2005) 214 v konečnom znení - 2005/0100 (COD)

(2006/C 24/02)

Rada sa 8. júna 2005 rozhodla podľa článku 95 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu, ktorá bola poverená prípravou stanoviska Výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko dňa 27. júla 2005. Hlavným spravodajcom bol pán PETRINGA.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 420. plenárnom zasadnutí 28. – 29. septembra 2005 (schôdza z 28. septembra) 161 hlasmi za, pričom 3 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Úvod

1.1 Smernica 2004/18/ES z 31. marca 2004 upravuje a zabezpečuje koordináciu postupov zadávania verejných zákaziek na práce, verejných zákaziek na dodávku tovaru a verejných zákaziek na služby. Táto smernica zjednotila predchádzajúce smernice v tejto oblasti, pričom upravila ich obsah a vytvorila zjednodušený legislatívny rámec.

1.2 Pri vymedzovaní rozsahu svojej pôsobnosti smernica stanovila súbor prahových hodnôt, pod ktorých úrovňou sa jej ustanovenia neuplatňujú. Okrem toho stanovila špecifický postup na periodické prispôbovanie týchto prahových hodnôt.

1.3 Prahové hodnoty smernice sú stanovené v eurách, kým prahové hodnoty, ktoré určujú medzinárodné záväzky Únie na základe dohody WTO o vládnom obstarávaní, sú stanovené vo forme zvláštnych práv čerpania (ZPČ). Článok 78 smernice umožňuje Komisii prehodnotiť a upraviť prahové hodnoty v prípade, že si to vyžaduje vývoj výmenného kurzu ZPČ/EUR. Aj pri prípadnej revízii by úroveň prahových hodnôt mala zostať v zásade rovnaká.

1.4 Komisia mala v úmysle zachovať nezmenenú úroveň prahových hodnôt vo výške 249 000 EUR uplatniteľných na verejné zákazky na služby, na ktoré verejní obstarávatelia

prispievajú subvenciami vo výške viac ako 50 % [čl. 8 písm. b)] a na verejné zákazky na dodávky tovaru, ktoré boli zadané verejnými obstarávateľmi, ktorí nie sú uvedení v prílohe IV (teda verejnými obstarávateľmi, ktorí nie sú ústrednými orgánmi štátnej správy).

1.5 Z dôvodu vecnej chyby však článok 78 stanovuje, že zákazky, na ktoré verejní obstarávatelia prispievajú subvenciami vo výške viac ako 50 % podľa čl. 8 písm. b), sú prispôbované inej hodnote, čo v skutočnosti znižuje ich úroveň.

2. Závery

2.1 Návrh smernice požaduje len opravu vecnej chyby. Opravou článku 78 sa obnovuje súlad medzi prahovou hodnotou uvedenou v článku 8, ktorý upravuje pole pôsobnosti smernice a mechanizmom revízie prahových hodnôt obsiahnutom v samotnom článku 78.

2.2 EHSV nemôže nesúhlasiť s úpravou, ktorá prinavrátí legislatívnemu textu jeho vnútorný súlad.

2.3 Uvedené platí osobitne vzhľadom na blížiaci sa termín revízie prahových hodnôt v zmysle článku 78. ods. 4, ku ktorej by malo dôjsť v novembri 2005.

V Bruseli 28. septembra 2005

Predsedníčka
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o právach osôb so zníženou pohyblivosťou v leteckej doprave“

KOM(2005) 47 v konečnom znení – 07/2005 (COD)

(2006/C 24/03)

Rada Európskej únie sa rozhodla 8. apríla 2005 podľa článku 71 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť poverená prípravnými prácami prijala svoje stanovisko 1. septembra 2005. Spravodajcom bol pán Cabra de Luna.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 420. plenárnom zasadnutí 28. a 29. septembra 2005 (schôdzi z 28. septembra) 160 hlasmi za, 2 proti, pričom 1 sa hlasovania zdržal, nasledujúce stanovisko:

1. Úvod

1.1 Komisia predložila návrh nariadenia o právach osôb so zníženou pohyblivosťou v leteckej doprave s cieľom zaručiť postihnutým osobám a osobám so zníženou pohyblivosťou rovnaké možnosti v leteckej doprave ako ostatným cestujúcim.

1.2 Komisia považuje leteckú dopravu za jeden z nástrojov integrácie a aktívnej účasti osôb so zníženou pohyblivosťou na hospodárskom a spoločenskom živote.

1.3 Komisia zaraďuje túto iniciatívu do kontextu politiky nediskriminácie, ktorá bola výslovne formulovaná ako všeobecná zásada v článku 21 Charty základných práv Európskej únie. Článok 13 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva okrem toho umožňuje Európskemu spoločenstvu bojovať proti diskriminácii na základe postihnutia.

1.4 Účelom nariadenia je zabezpečiť, aby príležitosti spojené s vytvorením jednotného trhu v leteckej doprave poskytovali v rovnakej miere úžitok všetkým cestujúcim.

1.5 Návrh Komisie vytvára prvé právne predpisy, ktoré sa špecificky zameriavajú na postihnuté osoby v kontexte právnych predpisov Európskeho spoločenstva, hoci jeho pozitívny dosah pocítia aj mnohí starší ľudia a cestujúci so zníženou mobilitou.

1.6 Návrh, ktorého cieľom je zabrániť nespravodlivému zaobchádzaniu, je založený na niekoľkých základných princípoch:

- cestujúcim so zníženou pohyblivosťou by nemala byť odmietnutá preprava, okrem prípadov, v ktorých je odmietnutie nevyhnutné z bezpečnostných dôvodov,
- mali by byť poskytnuté primerané asistenčné služby (bez priameho spolplatnenia) pre cestujúcich so zníženou pohyblivosťou,

— cestujúcim so zníženou pohyblivosťou by mali byť poskytnuté služby v rovnako vysokej kvalite od vyznačeného/určeného miesta príchodu až po vyznačené/určené miesto odchodu,

— centralizovaný systém asistenčných služieb,

— účinné sankcie v prípade nedodržania nariadenia.

1.7 Dobrovoľné záväzky leteckých dopravcov a letísk v uplynulých rokoch treba považovať za prvý pozitívny krok smerujúci k zabráneniu nespravodlivému zaobchádzaniu a zabezpečeniu kvalitných asistenčných služieb pre osoby so zníženou pohyblivosťou. Ukázalo sa však, že tieto záväzky sú nedostatočné, a existuje potreba definovať jasnú zodpovednosť a pravidlá v tejto oblasti.

2. Všeobecné poznámky

2.1 Výbor víta iniciatívu Komisie a podporuje základné princípy návrhu v plnom rozsahu.

2.2 Nariadenie jasne prispieva k odstráneniu bariér k leteckej doprave pre osoby so zníženou pohyblivosťou. Súvisí tiež s existujúcimi právnymi predpismi, ktoré EÚ prijala o náhradách a pomoci cestujúcim v leteckej doprave v prípade odmietnutia prepravy, zrušenia a veľkého meškania letov⁽¹⁾, ktoré prispieva k posilneniu práv cestujúcich.

2.3 EHSV okrem toho obhajoval v ostatných stanoviskách⁽²⁾ potrebu právnych predpisov presahujúcich rámec zamestnávania a zameraných na prekážky, s ktorými sú konfrontované postihnuté osoby v iných oblastiach života. Pohyblivosť je kľúčovou oblasťou pre sociálnu integráciu osôb s rôznymi druhmi postihnutia.

⁽¹⁾ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 261/2004 z 11. februára 2004, ktorým sa ustanovujú spoločné pravidlá systému náhrad a pomoci cestujúcim pri odmietnutí nástupu do lietadla, v prípade zrušenia alebo veľkého meškania letov, a ktorým sa zrušuje nariadenie (EHS) č. 295/91 (Ú. v. EÚ L 40, 17.2.2004, s. 1) – stanovisko EHSV, Ú. v. ES C 241, 7.10.2002, s. 29.

⁽²⁾ Pozri stanovisko Hospodárskeho a sociálneho výboru na tému *Integrácia postihnutých ľudí do spoločnosti* – Ú. v. ES C 241, 7.10.2002, s. 89 a stanovisko Hospodárskeho a sociálneho výboru na tému *Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Rovnaké podmienky pre postihnuté osoby: Európsky akčný plán* – Ú. v. EÚ C 110, 30.4.2004, s. 26.

2.4 EHSV vyjadruje poľutovanie, že právne predpisy neobsaňujú ustanovenia týkajúce sa prístupnosti infraštruktúry letísk pre osoby s postihnutím, o vozidlách používaných na prepravu cestujúcich a lietadlách. EHSV konštatuje, že len takéto opatrenia zaručia rovnaké podmienky v leteckej doprave. EHSV vyzýva Európsku komisiu, aby predložila ďalšie právne predpisy s cieľom zabezpečiť, aby celá nová infraštruktúra a dopravné prostriedky boli prístupné a aby existujúce prekážky boli postupne odbúravané.

2.5 Výbor podporuje všeobecný rámec nariadenia a podporuje najmä ustanovenie jediného riadiaceho centra pre asistenčné služby na letiskách, pretože takýto systém je pri zabezpečovaní zodpovednosti, vysokej kvality a stálej asistenčnej služby pre cestujúcich so zníženou pohyblivosťou najspôhlivejší.

2.6 Výbor však zastáva názor, že niektoré ustanovenia by mali byť posilnené, aby bol v čo najväčšej možnej miere dosiahnutý všeobecný cieľ.

2.7 Výbor trvá aj na potrebe širokej diskusie o tejto problematike s reprezentatívnymi organizáciami občianskej spoločnosti s cieľom zabezpečiť, aby boli zaručené práva občanov, vrátane osôb so zníženou pohyblivosťou, v oblasti leteckej dopravy. Aby sa okrem iného zabezpečila čo najlepšie uplatňovanie nariadenia, je dôležité zaistiť, aby bol nadviazaný dialóg – aj o bezpečnostných normách – medzi letiskami, poskytovateľmi služieb, leteckými dopravcami a reprezentatívnymi organizáciami postihnutých osôb, vrátane osôb so zníženou pohyblivosťou, v rámci Výboru užívateľov letísk (Airport Users Committee).

Výbor víta skutočnosť, že osoby s postihnutím nebudú musieť platiť za asistenčné služby, ale nesúhlasí s návrhom, že asistenčné služby majú byť financované tak, že náklady sa rozdelia na všetkých cestujúcich, ako bolo uvedené v bode 7 návrhu nariadenia EÚ. Výbor opakuje, že náklady musia byť rozdelené medzi leteckých dopravcov, ktorí používajú dané letisko v pomere k počtu cestujúcich v rámci konkrétneho letiska a že by v žiadnom prípade nemali viesť k zvýšeniu cestovného za letenky, ktoré platia cestujúci.

2.8 Výbor upozorňuje, že odchýlky od hlavného princípu v článku 3 – zabránenie odmietnutiu prepravy – ktorý je uvedený v článku 4, na základe ktorého je odmietnutie prepravy možné z bezpečnostných dôvodov, by mali byť podrobnejšie špecifikované, aby sa zabránilo prípadom neodôvodneného odmietnutia. Na úrovni EÚ by mal byť definovaný rámec, ktorý bude špecifikovať a definovať bezpečnostné požiadavky, a to prostredníctvom prílohy pripojenej k tomuto nariadeniu alebo prostredníctvom vykonávacieho nariadenia. V súčasnosti sú takéto pravidlá definované dopravcami alebo legislatívou, v dôsledku čoho sú veľmi rozdielne a niekedy aj protirečivé. Návrh Európskej komisie požadujúci, aby bezpečnostné požiadavky boli definované národnými legislatívami, by neriešil tento problém. Informácia o bezpečnostných požiadavkách by okrem toho mala byť verejne sprístupnená všetkým cestujúcim, a to nielen na požiadanie.

2.9 Výbor takisto upozorňuje na chýbajúce explicitné ustanovenie v nariadení, ktoré by leteckým dopravcom ukládalo povinnosť poskytnúť osobe, ktorej preprava bola odmietnutá, finančnú kompenzáciu alebo zabezpečiť jej prepravu po inej trase a postarať sa o takúto osobu v súlade s nariadením, a to podobným spôsobom, ako je uvedené v nariadení o náhradách a pomoci cestujúcim v prípade odmietnutia prepravy, zrušenia a veľkého meškania letov.

2.10 Výbor takisto upozorňuje na potrebu rozšíriť ustanovenia o povinnosti poskytnúť asistenčné služby uvedené v článku 5. Zodpovednosť riadiaceho orgánu letiska by mala byť rozšírená aj na cestujúcich, ktorí boli na letisko presunutí alebo cez letisko len prechádzajú (tranzit), pokiaľ túto skutočnosť oznámili 24 hodín vopred. Súčasné znenie návrhu – *urobí všetko pre to, aby poskytol asistenčné služby* – nie je dostatočné. Je však možné zobrať do úvahy výnimočné okolnosti, ktoré nemôže riadiaci orgán letiska ovplyvniť.

2.11 Výbor zastáva názor, že všetky európske letiská by mali prijať zostúladené normy na vysokej kvalitatívnej úrovni pre cestujúcich so zníženou pohyblivosťou, a to nad rámec noriem uvedených v prílohe I nariadenia. Hranica dvoch miliónov cestujúcich v súčasnom návrhu by vylúčila značný počet európskych letísk z tejto hlavnej povinnosti. Výbor okrem toho zastáva názor, že na miestnej úrovni je potrebné stanoviť kvalitatívne normy aj pre malé letiská s menej ako miliónom cestujúcich za rok – v závislosti od ich veľkosti – v úzkej spolupráci s organizáciami postihnutých osôb, vrátane osôb so zníženou pohyblivosťou.

2.12 EHSV tiež zdôrazňuje, že je potrebné usporiadať školenia s cieľom senzibilizovať príslušný personál pre problematiku postihnutých osôb, aby bolo možné zabezpečiť primeranú pomoc pre potreby a špecifické požiadavky postihnutých osôb. Aplikácia nových technológií (napr. SMS alebo pagerov pre osoby s postihnutím zraku alebo sluchu) by takisto mohla uľahčiť presun cestujúcich so zníženou pohyblivosťou.

2.13 Je potrebné zohľadniť aj potrebu jednoduchého a bezplatného postupu pre oznámenie pomoci. Takéto oznámenie sa zvyčajne vykonáva pri rezervácii leteniek a je určené leteckým spoločnostiam. Je preto dôležité, aby bol zabezpečený spoľahlivý prenos informácií od leteckých spoločností letiskám, s cieľom zaistiť čo najvyššiu kvalitu služieb. Pri zázname potreby asistenčnej služby by mal cestujúci obdržať potvrdzujúci kód. Okrem toho by v prípade sporu mali dôkazné bremeno týkajúce sa neoznámenia asistenčnej služby niesť leteckí dopravcovia a/alebo cestovné kancelárie zodpovedné za rezerváciu.

2.14 V procese oznamovania by mali byť okrem toho zohľadnené požiadavky týkajúce sa prístupnosti. K dispozícii by mali byť alternatívne spôsoby komunikácie: telefón a internet. Internetové stránky by mali byť v súlade s WAI⁽³⁾ a telefonické oznámenie by malo byť bezplatné.

⁽³⁾ The Web Accessibility Initiative (WAI) sú medzinárodne akceptované smernice pre prístupnosť internetových stránok, browserov a tzv. autorských nástrojov (authoring tools), ktorých cieľom je uľahčiť postihnutým osobám (napr. s telesným postihnutím, postihnutím zraku, sluchu a s kognitívnym alebo neurologickým postihnutím) používať internet. Ďalšie informácie sa nachádzajú na stránke <http://www.w3.org/WAI> a v oznámení Európskej únie o zlepšení verejných internetových stránok z 25. septembra 2001.

2.15 EHSV zastáva aj názor, že do textu nariadenia by mal byť vsunutý odkaz na smernicu 95/46/ES o ochrane fyzických osôb pri spracovaní osobných údajov a voľnom pohybe týchto údajov – s cieľom zabezpečiť rešpektovanie súkromia –, že požadovaná informácia sa obmedzuje na účel vykonania povinnosti asistenčnej služby stanovenej v nariadení a že nebude použitá proti cestujúcemu, ktorý o službu požiadal.

2.16 Výbor sa obáva, že vymenovanie rôznych orgánov na úrovni členských štátov, ktoré by boli zodpovedné za spracovanie sťažností, by mohlo zabrániť účinným postupom v prípade porušenia a tiež dostupnosti pre cestujúcich. EHSV zdôrazňuje potrebu ľahko dostupného orgánu pre príjem sťažností, ktorý by zároveň monitoroval implementáciu nariadenia a jeho dodržiavanie. EHSV zastáva názor, že za tieto záležitosti by mohol byť zodpovedný jeden orgán v každom členskom štáte, aby sa zaviedol menej komplexný systém než ten, ktorý bol popísaný v súčasnom návrhu. Vzhľadom na medzinárodný charakter leteckej dopravy a rastúci počet pasažierov cestujúcich medzi krajinami, ktoré nie sú krajinami ich pôvodu, považuje EHSV za vhodné vytvoriť príslušný celoeurópsky orgán.

2.17 EHSV zastáva názor, že je potrebné, aby osoby so zníženou pohyblivosťou mali nárok na plné odškodnenie v prípade poškodenia alebo straty zariadenia na zabezpečenie ich pohyblivosti. Zodpovedajúco musia byť zohľadnené rozsiahle dôsledky pre pohyblivosť, autonómnosť a bezpečnosť cestujúcich. EHSV zastáva aj názor, že zodpovednosť za pozemnú manipuláciu so zariadením na zabezpečenie pohyblivosti by mali znášať leteckí dopravcovia, aby sa zaručil súlad s medzinárodným rámcom pre povinné ručenie leteckých dopravcov, ako to bola stanovené Montrealským dohovorom.

2.18 Výbor by chcel zároveň upozorniť, že v nariadení je potrebné jednoznačne stanoviť zodpovednosť a povinnosť ručenia v prípade nehody alebo nevhodného zaobchádzania s cestujúcimi, ktorí potrebujú asistenčné služby, a to na letisku ako aj pri nastupovaní do lietadla, v súlade s Varšavským dohovorom, ktorý bol doplnený Haagskym a Montrealským dohovorom (*).

2.19 EHSV by chcel riešiť aj problematiku asistenčných služieb na palube lietadiel. EHSV navrhuje zrušiť navrhované obmedzenie prepravy sprievodných psov v kabíne lietadla na päť hodín, pretože takéto obmedzenie v praxi neexistuje. Nariadenie by malo obsahovať aj požiadavku, aby leteckí dopravcovia informovali o obmedzeniach prepravy zariadení zabezpečujúcich pohyblivosť. Ustanovenia o prístupnosti informácií týkajúcich sa letov by mali byť rozšírené o informácie o bezpečnostných opatreniach.

2.20 EHSV sa tiež obáva, že nariadenie nerieši všetky problémy súvisiace s leteckou dopravou. Osobitne je veľmi dôležité, aby všetky nové letiská boli prístupné osobám so zníženou pohyblivosťou a aby existujúce letiská postupne odstraňovali prekážky, aby aj osoby so zníženou pohyblivosťou mali rovnaké podmienky prístupu.

2.21 EHSV okrem toho odporúča leteckým dopravcom, ktorí nakupujú alebo si prenajímajú nové lietadlá, aby si zvolili také stroje, ktoré budú spĺňať normy týkajúce sa prístupnosti aj pre osoby so zníženou pohyblivosťou.

3. Záver

3.1 EHSV dôrazne podporuje návrh, súčasne však navrhuje niekoľko zmien, uvedených podrobnejšie v časti 2, aby sa zabezpečilo lepšie zosúladenie a účinnosť vzhľadom na potrebu rovnakých podmienok pre postihnutých cestujúcich a cestujúcich so zníženou pohyblivosťou využívajúcich leteckú dopravu.

V Bruseli 28. septembra 2005

Predsedníčka
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Anne Marie SIGMUND

(*) Pozri článok 7, ktorý stanovuje povinnosť leteckých dopravcov v prípade nehody, na palube lietadla alebo pri nastupovaní alebo vystupovaní cestujúcich.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o informovaní pasažierov leteckej dopravy o totožnosti prevádzkujúceho dopravcu a o oznamovaní bezpečnostných informácií členskými štátmi“

KOM(2005) 48 v konečnom znení – 08/2005 (COD)

(2006/C 24/04)

Rada sa 30. marca 2005 rozhodla podľa článku 80 (2) Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva konzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku a informačnú spoločnosť, ktorá bola poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 1. septembra 2005. Spravodajcom bol pán McDonogh.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 420. plenárnom zasadnutí 28. a 29. septembra 2005 (schôdza z 28. septembra) 161 hlasmi za, pričom 5 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Pozadie

1.1 Dohľad nad bezpečnosťou je v celosvetovom meradle upravený v rámci Chicagského Dohovoru o medzinárodnom civilnom letectve z roku 1944 a vychádza z noriem vytvorených Medzinárodnou organizáciou civilného letectva, ktorá bola týmto dohovorom vytvorená. Leteckí dopravcovia v podstate podliehajú dohľadu, najmä pokiaľ ide o dodržiavanie bezpečnostných požiadaviek, ich domovskej krajine.

1.2 Mimo EÚ závisí stupeň bezpečnosti od efektívnosti postupov dohľadu, ktoré sa uplatňujú v tretích krajinách. S cieľom zaručiť vysoký stupeň bezpečnosti letectva všetkých lietadiel, ktoré lietajú do Spoločenstva, zo Spoločenstva alebo v rámci neho, Európsky parlament a Rada nedávno prijali smernicu 2004/36/ES⁽¹⁾ o bezpečnosti lietadiel tretích štátov používajúcich letiská Spoločenstva, ktorá upravuje harmonizovaný systém inšpekcií zahraničných lietadiel používajúcich európske letiská. Okrem toho táto smernica upravuje výmenu informácií medzi členskými štátmi a možnosť rozšíriť opatrenia prijaté jedným členským štátom proti lietadlu alebo prevádzkovateľovi z tretej krajiny, ak nespĺňajú medzinárodné bezpečnostné normy, na celé Spoločenstvo.

1.3 Smernica „SAFA“ v podstate zaväzuje členské štáty k vytvoreniu mechanizmu na zhromažďovanie informácií, ktoré im umožnia identifikovať potenciálne nebezpečných prevádzkovateľov.

1.4 Nehoda v Šarm Al-Šajchu a ostatné nehody, ktoré sa vyskytli v priebehu roku 2005 ukazujú, že sú potrebné striktné predpisy:

1.5 Je potrebné, aby boli schodíkové inšpekcie povinné a aby boli členské štáty zaviazané zúčastňovať sa na extenzívnejšej

výmene informácií a uplatňovať spoločné opatrenia prijaté na základe výsledkov týchto kontrol. Komisia by mala poskytnúť zoznam leteckých spoločností s problémami v oblasti bezpečnosti.

1.6 Je potrebné vykonávanie náhodných kontrol na tréningoch pre letové posádky, ktoré lietajú v európskom vzdušnom priestore za účelom hodnotenia ich schopností lietať v priestore s hustou leteckou prevádzkou.

1.7 Pasažieri musia mať prístup k informáciám o názve prevádzkovateľa v čase zakupovania letenky z internetovej stránky leteckej spoločnosti alebo od pracovníka cestovnej kancelárie a pred letom by mali byť informovaní, či došlo k zmene, napr. pri využití lietadla iného prevádzkovateľa. Ak nie sú so zmenami spokojní, mali by mať nárok na úplné preplatenie.

1.8 Ak si to pasažieri želajú, mali by mať prístup k informáciám o type, verzii a veku lietadla. Krajina jeho registrácie by mala byť tiež známa.

1.9 Pre posádky by mala byť zavedené primerané prestávky medzi letmi.

1.10 Primerané ovládanie angličtiny alebo iného európskeho jazyka posádkou lietadla, v závislosti od destinácie, by malo byť povinné, aby jej členovia mohli komunikovať s pasažiermi alebo zvládnuť mimoriadne situácie.

1.11 Lietadlá vylúčené z prevádzky v jednej z krajín EÚ z bezpečnostných dôvodov by mali byť takisto vylúčené z prevádzky vo všetkých krajinách EÚ.

(1) Ú. v. EÚ L 143, 30. 04. 2004, s. 76 – Stanovisko EHSV: Ú. v. EÚ C 241 7. 10. 2002, s. 33

2. Závěry

Výbor súhlasí s prevažnou časťou dokumentu Komisie. Tento dokument však pravdepodobne nie je dostatočne podrobný. V budúcnosti, so zvýšeným počtom letov a zaplnenejším vzdušným priestorom sa v nasledujúcich rokoch bezpečnosť v oblasti

leteckej dopravy stane väčším problémom. Z tohto dôvodu môže byť obdobie pre revidovanie uvedeného nariadenia kratšie ako päť rokov. Existuje tiež potreba sprísnenia podmienok bezpečnosti letov európskych leteckých spoločností: týka sa to napr. množstva príručných batožín, ktoré je možné vziať na palubu, ovládania angličtiny riadiacimi letovej prevádzky, stanovenia časov oddychu pre posádku, atď.

V Bruseli 28. septembra 2005

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Rady o opatreniach Spoločenstva na kontrolu moru hydiny a Návrh rozhodnutia Rady, ktorým sa mení a dopĺňa rozhodnutie Rady 90/424/EHS o výdavkoch na veterinárnom úseku“

KOM(2005) 171 v konečnom znení -2005/0062 + 0063 CNS

(2006/C 24/05)

Rada Európskej únie sa rozhodla 14. júna 2005 podľa článku 37 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie poverená prípravnými prácami prijala svoje stanovisko 7. septembra 2005. Spravodajcom bol pán Donnelly.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 420. plenárnom zasadnutí 28. a 29. septembra 2005 (schôdzi z 28. septembra) hlasmi 160 za, 1 proti, pričom 5 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Úvod

1.1 Klasický mor hydiny je vážna, vysoko nákazlivá vírusová choroba hydiny, ktorá sa môže šíriť aj na iné druhy zvierat a príležitostne aj na človeka. V poslednom čase zaviedla Čína rozsiahly program očkovania po tom, čo boli v západnej provincii Qinghai nájdené sťahovavé divé husi, ktoré na tento vírus uhynuli.

1.2 Počas nedávnych prípadov vypuknutia vysoko patogénnej formy tejto choroby v niekoľkých častiach sveta, vrátane niekoľkých členských štátov EÚ, uhynulo alebo bolo usmrtených a zlikvidovaných s cieľom kontrolovať túto chorobu viac ako 200 miliónov kusov hydiny. Hromadné usmrcovanie a likvidácia tiel zvierat vyvolali zásadné otázky v etickej oblasti, oblasti ochrany zvierat, hospodárskej, sociálnej oblasti a oblasti ochrany životného prostredia, najmä medzi občanmi EÚ.

1.3 Schopnosť vírusu klasického moru hydiny rýchlo mutovať je najväčšou hrozbou pre zdravie zvierat a ľudí. Hoci súčasné poznatky ukazujú, že zdravotné riziká vyplývajúce z tzv. nízko patogénnej formy moru hydiny (NPMH) sú nižšie

ako tie, ktoré vyplývajú z vysoko patogénnych foriem MH (VPMH). Tieto vznikajú mutáciami určitých foriem NPMH, konkrétne subtypov H5 a H7, a ktoré spôsobujú u hydiny chorobu s veľmi vysokou úmrtnosťou. Dostupné informácie ukazujú, že vírusy VPMH subtypov H5 a H7 boli zodpovedné za veľkú väčšinu prípadov výskytu MH u ľudí a za všetky úmrtia ľudí v dôsledku tejto choroby. Hoci existujú dôkazy o prenose NPMH subtypu H9 z prasiat a hydiny na človeka, stále ešte nie je vyjasnené, nakoľko sú pre ľudí hrozbou.

1.4 Nekontrolované výskytu klasického moru hydiny majú potenciú vyvinúť vírus, ktorý je plne prispôbený ľudskému organizmu a tým viesť v konečnom dôsledku k vzniku pandémie s katastrofálnymi zdravotnými a sociálno-ekonomickými následkami pre celý svet.

2. Zhrnutie návrhu Komisie

2.1 Prvý návrh predpokladá zrušenie smernice 92/40/EHS o klasickom more hydiny a jej nahradenie novou smernicou upravujúcou existujúce ustanovenia.

2.2 Návrh obsahuje aj zmenu definície klasického moru hydiny tak, aby zahŕňala vírusy NPMH, ako aj VPMH. Kontrolné opatrenia sa však budú odlišovať a zohľadňovať rôzne nebezpečenstvá vyplývajúce z vírusov NPMH a VPMH.

2.3 Návrh zavádza povinné sledovanie a kontrolné opatrenia pre NPMH. Text navrhuje, aby členské štáty predložili Komisii na schválenie plány sledovania na rýchle odhalenie výskytu NPMH. Povinné sledovanie je potrebné na rýchle uplatňovanie opatrení na kontrolu choroby a zabránenie mutácie NPMH na VPMH.

2.4 Ďalej sa navrhuje, aby v prípade pozitívnej identifikácie NPMH boli okamžite uplatňované kontrolné opatrenia zahŕňajúce možnosť kontrolovaného usmrtenia v prípade, keď je riziko považované za zanedbateľné. Likvidácia však ako kontrolné opatrenia nie je vylúčená v prípade, že bude považovaná za potrebnú.

2.5 Navrhnuté sú nové a pružnejšie ustanovenia o očkovaní hydiny a iného vtáctva. Tieto zahŕňajú možnosť použitia oboch druhov vakcinácie: „núdzovej“ aj „ochrannej“.

2.6 Navrhuje sa začleniť do ustanovení na kontrolu NPMH a VPMH aj domáce vtáctvo iné ako hydina, napr. vtáctvo chované v ZOO. Je však navrhnuté, aby jednotlivé členské štáty samé rozhodli o tom, či prijať vakcináciu alebo postup likvidácie, na základe analýzy rizík.

2.7 Ustanovenia týkajúce sa spolupráce medzi veterinárnymi orgánmi a orgánmi verejného zdravia v prípade zistenia MH sú navrhované ako opatrenia na ochranu ľudského zdravia.

2.8 Navrhuje sa prijať ustanovenia na zavedenie rýchleho rozhodovacieho procesu prostredníctvom komitologického prístupu.

2.9 Navrhuje sa do druhého návrhu začleniť ustanovenie o finančnej pomoci Spoločenstva na eradikačné opatrenia týkajúce sa NPMH, ktoré vykonávajú členské štáty.

2.10 Taktiež sa navrhuje, aby mohla komisia preveriť možnosť založenia vakcínovej banky pre klasický mor hydiny.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 EHSV víta tento návrh ako dôležitú odpoveď na zvyšujúci sa počet výskytov moru hydiny, výskyt tohto vírusu u voľne

žijúceho vtáctva, skúsenosti získané riadením výskytov a nové poznatky o schopnostiach vírusu MH mutovať, vrátane NPMH.

3.2 EHSV si je taktiež vedomý možných rizík pre verejné zdravie a zdravie zvierat v prípade, že nebudú prijaté nové opatrenia na kontrolu tejto choroby.

3.3 EHSV považuje novú definíciu klasického moru hydiny, ako aj požiadavky na sledovanie a kontrolu NPMH za dôležitý krok v boji proti tomuto vírusu a jeho potenciálnym negatívnym dopadom.

3.4 EHSV prijíma negatívnu reakciu verejnosti na hromadné usmrcovanie vtákov ako jedinú možnosť kontrolovania klasického moru hydiny.

3.5 EHSV uznáva poznatky získané v súvislosti s vakcináciou a víta zavedenie politiky núdzovej a ochrannej vakcinácie ako dodatočného nástroja na kontrolu klasického moru hydiny.

3.6 EHSV víta návrh na povinné oznamovanie výskytu moru hydiny orgánom verejného zdravia.

4. Konkrétne pripomienky

4.1 EHSV uznáva potenciálne riziká v oblasti zdravia zvierat, najmä v dôsledku nových hraníc EÚ po rozšírení, a preto EHSV odporúča Komisii, aby uvoľnila dostatočné množstvo zdrojov na inšpekcie a posudzovanie uplatňovania a transpozície príslušných smerníc.

4.2 EHSV chápe medzinárodný rozsah moru hydiny a žiada preto Komisiu, aby sa snažila zabezpečiť rovnocenné celosvetové kontroly týkajúce sa kontroly klasického moru hydiny.

4.3 EHSV síce víta finančné detaily a prínos EU pri používaní likvidácie ako prostriedku na kontrolovanie NPMH, navrhuje, aby bola zvýšená kompenzácia z 30 % na 50 %.

5. Závery

5.1 EHSV podporuje návrh Komisie v záujme ochrany zdravia zvierat a ľudského zdravia potrebnej vzhľadom na rýchlu mutáciu a prispôsobovanie sa vírusu moru hydiny.

V Bruseli 28. septembra 2005

Predsedníčka
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (EHS) č. 2075/92 o spoločnej organizácii trhu so surovým tabakom“

KOM(2005) 235 v konečnom znení – 2005/0105 (CNS)

(2006/C 24/06)

Rada sa 14. júna 2005 rozhodla podľa článku Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie, ktorá bola poverená prípravou stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 7. septembra 2005. Hlavným spravodajcom bol pán FAKAS.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 420. plenárnom zasadnutí 28. a 29. septembra 2005 (schôdza z 28. septembra) 151 hlasmi za, 3 hlasmi proti, pričom sa 14 hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Úvod

V hlave I a hlave II nariadenia Rady (EHS) č. 2075/92 o spoločnej organizácii trhu so surovým tabakom sa stanovuje prémiový systém a systém výrobných kvót. Tento mechanizmus sa posledný raz použije pri produkcii z roku 2005.

Podľa druhého balíka opatrení reformy Spoločnej poľnohospodárskej politiky z apríla 2004 týkajúceho sa produktov zo Stredomoria sa má prémiový systém a systém kvót prestať používať počínajúc zberom úrody v roku 2006.

Takisto nie je nutné zachovávať ustanovenia o programe spätného odkúpenia kvót v súvislosti s produkciou roku 2005. Následne sa viacero článkov v prílohe nariadenia (EHS) č. 2075/92 a príloha k tomuto nariadeniu stane bezpredmetnými a mali by sa z dôvodov právnej čistoty a transparentnosti zrušiť.

Komisia teda 3. júna 2005 predložila Rade návrh nariadenia, ktorým sa mení nariadenie (EHS) č. 2075/92 v dôsledku reformy prijatej v roku 2004⁽¹⁾ v oblasti trhu s tabakom.

V Bruseli 28. septembra 2005

2. Všeobecné poznámky

2.1 EHSV sa nazdáva, že návrh Komisie je logickým dôsledkom reformy trhu s tabakom, ktorá bola prijatá v apríli 2004 a podľa ktorej má byť ukončený prémiový systém a systém produkčných kvót a má byť zavedený nový systém oddelenej pomoci.

2.2 Z dôvodu zjednodušenia po prijatí reformy z roku 2004 a vzhľadom na diskusie prebiehajúce vo výbore pre správu priamej pomoci sa EHSV nazdáva, že by bolo vhodnejšie a praktickejšie, keby Komisia predložila návrh konsolidovanej verzie nariadenia (EHS) č. 2075/92 namiesto navrhovania zmien a rušenia jeho niektorých článkov.

2.3 EHSV zastáva názor, že návrh je čisto formálneho charakteru. Ako návrh predložený v snahe dosiahnuť právnu čistotu a transparentnosť, a teda predstavujúci krok správnym smerom, môže získať súhlas výboru.

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Maria SIGMUND

⁽¹⁾ Nariadenie (ES) č. 864/2004 (Ú. v. EÚ L 161, 30.4.2004, s. 48).

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 3317/94 ohľadom postúpenia žiadostí o rybársku licenciu tretím krajinám“

(KOM(2005) 238 v konečnom znení – 2005/0110(CNS))

(2006/C 24/07)

Rada sa 16. júna 2005 rozhodla podľa článku 37 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie, poverená prípravou prác v danej veci, prijala svoje stanovisko 7. septembra 2005 (Spravodajcom bol pán SARRÓ IPARRAGUIRRE).

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 420. plenárnom zasadnutí 28. a 29. septembra 2005 (schôdza z 28. septembra) 162 hlasmi za, 2 hlasmi proti, pričom 6 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Dohody Spoločenstva o rybolove sa s tretími krajinami obnovujú prostredníctvom rokovaní o novom protokole s dostatočným predstihom, aby nenastalo prerušenie aktivít rybárskych flotíl.
2. Na záver rokovaní ES a tretia krajina parafrázujú text a prílohu nového protokolu a výmenu listín o dočasnom uplatňovaní nového protokolu od dátumu, ktorý je vo väčšine prípadov stanovený na nasledujúci deň po dni vypršania platnosti predchádzajúceho protokolu.
3. Kvôli právoplatnosti parafovania všetkých týchto dokumentov oddelenia Komisie začnú postup, ktorý ako formálny návrh následne postúpi Rade na schválenie.
4. Tento postup má dve časti:
 - nariadenie Rady (nariadenie) spolu so stanoviskom Európskeho parlamentu,
 - rozhodnutie Rady (rozhodnutie), ktoré stanovuje:
 - rozdelenie možností rybolovu medzi členské štáty,
 - schválenie výmeny listín o dočasnom uplatňovaní nového protokolu.
5. Tento postup sa môže predĺžiť na niekoľko mesiacov, kým Rada neschváli formálny návrh predložený Komisiou, pričom sa môže stať, že tento akt Rady sa uskutoční niekoľko mesiacov po dátume dočasného uplatňovania stanoveného vo výmene listín, keďže dátum ukončenia rokovaní závisí od tretej krajiny.
6. V takomto prípade vznikne od dátumu dočasného uplatňovania časový interval, počas ktorého nebude možné využívať možnosti rybolovu, stanovené v novom protokole.
7. Postupy a vykonávacie predpisy, ktoré musí dodržiavať Komisia a členský štát, ktorého plavidlá sa plavia pod vlajkou Spoločenstva, aby mohli riadiť rybárske aktivity plavidiel Spoločenstva v rámci dohôd o rybolove a aby mohli vybavovať rybárske licencie s treťou krajinou sú stanovené v nariadení Rady (ES) č. 3317/94 z 22. decembra 1994⁽¹⁾.
8. Tento návrh nariadenia uvažuje o vložení nového odseku do článku 5 ods. 2 nariadenia (ES) číslo 3317/94 o vybavovaní rybárskych licencií, ktorý by umožnil Komisii vybavovať bez odkladu žiadosti o možnosti rybolovu predkladané členskými štátmi a postupovať ich zároveň tretej krajine, bez toho, aby musela čakať, kým Rada schváli akt súvisiaci s dočasným uplatňovaním nového protokolu.
9. EHSV, uvedomujúc si, že je veľmi dôležité vyhnúť sa akémukoľvek pozastaveniu rybárskych aktivít, že návrh umožňuje ponechať existujúci spôsob rozdelenia rybárskych licencií z predchádzajúceho protokolu pri zachovaní princípu relatívnej stability a že sa toto vybavovanie realizuje bez negatívneho vplyvu na ustanovenia, ktoré by neskôr mohla Rada prijať, vyjadruje svoj súhlas s návrhom nariadenia, ktorý predkladá Komisia.

V Bruseli 28. septembra 2005

Predsedníčka
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Anne-Marie SIGMUND

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ L 350, 31.12.1994.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zelená kniha o rozhodnom práve a súdnej právomoci vo veciach rozvodu“

KOM(2005) 82 v konečnom znení

(2006/C 24/08)

Európska komisia sa 14. marca 2004 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom *Zelenú knihu o rozhodnom práve a súdnej právomoci vo veciach rozvodu*.

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo poverená prípravnými prácami prijala svoje stanovisko dňa 5. septembra 2005 (spravodajcom bol pán RETUREAU).

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 420. plenárnom zasadnutí 28. a 29. septembra 2005 (schôdza z 28. septembra) 161 hlasmi za, 4 hlasmi proti, pričom 8 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Predstavenie návrhu Komisie a príslušné poznámky

v podstate nezrušiteľného cirkevného sobáša z dôvodov akceptovaných cirkevným právom), (¹)

1.1 Komisia vydala zelenú knihu a tým začala konzultáciu o súdnej právomoci, právnych sporoch a vzájomnom uznávaní vo veciach medzinárodného rozvodu. Navrhovaný rozsah uplatnenia by však bol obmedzený na členské krajiny EÚ (treba však poznamenať, že Zelená kniha o dedení a závetoch navrhuje prístup zahrňujúci osoby a majetky aj v tretích krajinách).

— Bilaterálne dohody, predovšetkým dohoda medzi Fínskom a Švédskom, ktorá bude aj naďalej uplatňovaná medzi týmito dvoma krajinami. Niektoré členské krajiny uzavreli s tretími krajinami dohody o rozhodnom práve vo veciach zahraničných sobášov a rozvodov.

1.2 Niekoľko medzinárodných referencií týkajúcich sa priamo alebo nepriamo danej problematiky:

— Protokoly „opt in“ a „opt out“ pripojené ku zmluvám, ktoré vylučujú Dánsko a dávajú Spojenému kráľovstvu a Írsku možnosť rozhodnúť sa, či chcú byť viazané legislatívou občianskeho práva.

— Pakty Organizácie spojených národov z roku 1966 a príslušné európske dohovory o ľudských právach, ktoré proklamujú slobodu uzatvárania manželstva a potrebu slobodného a platného súhlasu s manželstvom pod hrozbou jeho neplatnosti.

— Hágsky dohovor z roku 1970 o súdnej pôsobnosti, kritériách pôsobnosti a vzájomného uznávania vo veci rozvodu a odlúčenie od stola a lôžka, ktorého účastníkmi sú tieto krajiny: Cyprus, Dánsko, Estónsko, Fínsko, Lotyšsko, Litva, Luxembursko.

1.3 Bolo by zbytočné popierať zložitú otázku, ktorá súvisí so zvláštnosťami charakteristickými pre rôzne náboženstvá a kultúry, ktoré sú silno zakorenené v kolektívnom vedomí ale zároveň už niekoľko rokov prechádzajú hlbokými zmenami rovnako ako aj celé rodinné právo. Európski zákonodarcovia však nemôžu ignorovať skutočnosť, že v európskom priestore práva a slobody vzhľadom na voľný pohyb osôb veľký počet manželstiev končí rozvodom a že medzi nimi narastá počet manželstiev medzinárodnej povahy.

— Nariadenie „Brusel II“ č. 2201(2003) o pôsobnosti a vzájomnom uznávaní súdnych rozhodnutí v Európskej únii vo veciach manželstva a rodičovskej zodpovednosti, ktoré nie je uplatňované v Dánsku a ktoré nahrádza uvedený hágsky dohovor medzi všetkými krajinami Európskej únie okrem Dánska.

— Dohody medzi Vatikánom a Portugalskom, Španielskom, Maltou a Talianskom o cirkevnom sobáši a jeho zrušení a uznávaní rozhodnutí súdov Vatikánu (príslušnosť vatikánskeho súdu Santa Rota Romana vo veciach anulovania

(¹) Je potrebné poznamenať, že španielsky parlament sa v decembri 2004 zaoberal návrhom zákona, ktorým sa upravuje rozhodné národné právo vo veciach manželstva a rozvodu. Aj napriek veľkým námietkam zo strany cirkvi bol v tejto krajine prijatý zákon o manželstvách medzi partnermi rovnakého pohlavia (tento zákon už existuje vo viacerých členských krajinách Európskej únie). Vo Francúzsku sa môže medzi dvoma osobami, ktoré sa nemôžu legálne zosobášiť, uzavrieť občianska zmluva nazývaná PACS (občianska dohoda solidarity), ktorú sudca zaregistruje a ktorá predstavuje istú náhradu za doklad o uzavretí manželstva. Či sa už jedná o inštitúciu alebo zmluvu, manželstvo alebo jeho obdoba sa obmedzuje na dve osoby, ktoré dosiahli zákonom stanovený vek, pričom stále existuje zákaz incestu. Treba si položiť otázku, či porušenie občianskej zmluvy, akou je francúzska dohoda solidarity (PACS), má byť zahrnuté do legislatívneho návrhu o rozvode, ako to navrhuje zelená kniha, alebo by malo spadať pod právo zmluvných povinností.

1.4 Súčasný vývoj národného rodinného práva sa opiera hlavne o princípy demokracie (právomoc zhromaždení tvoriť zákony) a princípy slobody jednotlivca a rovnosti osôb tak na úrovni Spoločenstva ako aj na úrovni každej členskej krajiny. Pozorovať tiež tendenciu uzatvárať zmluvy v oblasti rodinného práva (manželské zmluvy alebo občianske zmluvy medzi osobami rovnakého pohlavia, rozvod na základe vzájomnej dohody, dedičské zmluvy, ...)

1.5 Zdá sa, že ide o vývoj nezvratný, aj keď jeho tempo môže byť rôzne podľa krajín. Zdá sa, že viac-menej hlboko zakorenená kultúrna prevaha náboženských koncepcií zohráva úlohu, pokiaľ ide o rýchlosť a obsah zmien, ktoré sa môžu dostať do konfliktu s koncepciami a pravidlami majúcimi korene v dlhodobej tradícii ako aj s právnymi a sociálnymi koncepciami a princípmi, ktoré odrážajú.

1.6 Národné právo členských štátov predstavuje za každých okolností veľkú rôznosť, pokiaľ ide o rozvodové a odlukové právo alebo podmienky a dôsledky zrušenia manželstva. Jedna členská krajina neuznáva rozvod (Malta). Preto zelená kniha (rozumne) navrhuje nezvoliť cestu harmonizácie základného práva.

1.7 Pokiaľ ide o rozvody s medzinárodným (európskym) rozmerom, navrhuje vyvíjať zákonodarnú činnosť v dvoch smeroch:

— súdna príslušnosť (určenie príslušného miesta a uznávanie jeho rozhodnutí vo všetkých členských krajinách),

— určenie rozhodného práva príslušným súdom.

1.8 Ustanovenia nariadenia Brusel II týkajúce sa rozhodovania príslušných národných súdov a vzájomného uznávania súdnych rozhodnutí bez konania o vykonateľnosti zahraničných súdnych rozhodnutí už môžu byť uplatňované vo veciach rozvodu. Vzniká tu otázka, či postačujú v súčasnej podobe a do akej miery by daná krajina mohla uplatniť ustanovenia svojho vnútorného právneho poriadku voči výkonu rozsudku príslušného súdu inej členskej krajiny, ktorá v tomto konkrétnom prípade uplatňuje iné hmotné právo (teda nie nevyhnutne svoje obvyklé národné právo).

1.9 Väčší problém predstavujú podstatné rozdiely existujúce medzi vnútornými predpismi o oprávnenosti žiadosti o rozvod s medzinárodným rozmerom. Je možné, že v určitých prípadoch nemôže danú žiadosť o rozvod prijať žiaden súd členskej krajiny. Takáto situácia by účastníkov zbavila ich práva riešiť veci súdnou cestou, čo by je v rozpore s jedným zo základných práv a je teda neprijateľné.

1.10 Bolo by vhodné stanoviť pravidlo o priradovaní príslušnosti, aby mal každý možnosť riešiť veci súdnou cestou. Ale akú má mať podobu?

1.11 Rozhodné právo niekedy rozvodové konanie uľahčí alebo ho môže aj predĺžiť, skomplikovať alebo dokonca obmedziť, pokiaľ ide o dôvody a podmienky, na ktoré sa dovoľáva. Ak by *lex fori* bolo jediným rozhodným právom, mohlo by to mať za dôsledok tzv. „preteky o to, kto dobehne na súd prvý“, ak by prvý navrhovateľ mohol zvoliť súd a národné právo najvýhodnejšie pre svoj návrh, zatiaľ čo druhý účastník by sa mohol cítiť poškodeným, pretože toto právo by nemuselo nutne odpovedať jeho očakávaniam, ak napríklad nemá žiadne alebo len slabé väzby s právom, ktorým sa riadi dané manželstvo a so štátnou príslušnosťou manželov.

1.12 Preto treba dovoliť, aby sa vec postúpila na iný príslušný súd, ak sa odporca odvolá na to, že existujú silnejšie alebo rovnako platné väzby na iné fórum alebo ak súd konajúci vo veci ako prvý a základné predpisy, ktoré uplatňuje pri tomto návrhu, majú len málo objektívnych väzieb s prípadom prípad alebo nemajú väzby žiadne?

1.13 Táto možnosť postúpenia prípadu by mala byť prijatá (ale je potrebné zabrániť posúvaniu prípadu z jedného súdu na druhý a naspäť) a posúdená v dostatočne krátkej dobe (zrýchlené konanie), aby nedochádzalo ku snahám odďalovať šetrenie skutkového stavu. Účastníci majú právo na konečný rozsudok v primeraných lehotách a to aj v prípadoch konfliktných rozvodov.

1.14 Pokiaľ ide o právo uplatňované národnými súdmi, tak tieto v závislosti od konkrétneho prípadu uplatňujú buď domáce obecné právo alebo národné predpisy medzinárodného súkromného práva. Otázka (ktorou sa zelená kniha nezaobera) uplatňovania predpisov tretej krajiny (napríklad osobné právo manželov) je však dôležitá, ak jeden z manželov alebo obidvaja majú občianstvo tretej krajiny, čo je v Európe dosť bežné.

1.15 Výbor súhlasí s pracovnými usmerneniami navrhovanými v zelenej knihe a odporúča neodstupovať konania tretej krajine, ak jeden z manželov je štátnym príslušníkom členského štátu EÚ, bez ohľadu na zákon, na základe ktorého bolo manželstvo uzavreté.

1.16 Okrem uznávania rozvodu by bolo potrebné zvážiť aj otázku uznávania zrušenia manželstva a odluky. Zákony jednotlivých krajín sa od seba odlišujú v podmienkach pre zrušenie manželstva a jeho dôsledkoch (ide tu najmä o problém putatívneho manželstva). Okrem toho by mal každý členský štát, aj keď jeho národné právo neuznáva rozvod, na svojom území uznávať nielen platnosť rozvodu, ktorý bol dosiahnutý v inej členskej krajine, ale aj všetky právne, majetkovoprávne dôsledky ako aj zmenu stavu osôb.

1.17 Podľa hágskeho dohovoru sú kritéria príslušnosti podľa dôležitosti tieto: obvyklé bydlisko (v zvykovom práve trvalé bydlisko) navrhovateľa alebo minimálne jeden celý rok pobytu bez prerušenia v krajine, v ktorej bola žiadosť podaná na súd⁽²⁾, posledné spoločné trvalé bydlisko manželov pred podaním žiadosti, štátna príslušnosť obidvoch manželov alebo aspoň jedného z nich.

1.18 Nariadenie 2201 (2003) predpokladá (ôsma úvodná časť), že „pokiaľ ide o rozhodnutia o rozvode, odluke alebo zrušení manželstva, tak toto nariadenie by sa malo uplatňovať len na zrušenie manželského zväzku a nemalo by sa týkať takých otázok ako sú príčiny rozvodu, majetkové dôsledky manželstva alebo prípadné ďalšie dodatočné opatrenia“ (treba však uznať, že ekonomické a iné dôsledky rozvodu sa môžu byť rôzne podľa miesta príslušného súdu alebo rozhodného práva a že manželia to môžu brať do úvahy pri volbe súdu).

1.19 Okrem toho by sa definitívne rozhodnutia národných súdov mali automaticky uznávať v celej EÚ bez toho, aby bolo potrebné ďalšie konanie na potvrdenie platnosti alebo hľadania dôvodov na zamietnutie⁽³⁾. Proti potvrdeniu vydanému pre potreby výkon rozsudku by preto nemalo byť možné podať odvolanie.

1.20 Všeobecná príslušnosť je príslušnosť podľa územia (členská krajina alebo právny členenie členskej krajiny v prípade Spojeného kráľovstva, kde je uplatňované iné právo v Anglicku a Walese, Škótsku, Severnom Írsku a Gibraltári). Ku hágskym kritériám, ktoré predpis preberá prakticky v rovnakom poradí, pridáva zvyčajné bydlisko jedného z manželov v prípade spoločnej žiadosti. Ak bola žiadosť podaná v krajine pôvodu, štátna príslušnosť musí byť rovnaká u obidvoch manželov a to bez ohľadu na skutočný zvyčajný pobyt a trvalé bydlisko každého z nich. Požadovaná dĺžka pobytu navrhovateľa je znížená na šesť mesiacov, ak má štátnu príslušnosť krajiny pobytu.

1.21 Článok 7(2) o zvyškových právomociach dovoľuje manželovi so štátnou príslušnosťou niektorej členskej krajiny podať svoju žiadosť v členskej krajine pobytu podľa predpisov o súdnej právomoci uplatňovaných v tom štáte, ak má druhý z manželov štátnu príslušnosť tretej krajiny alebo nemá pobyt (alebo „bydlisko“ v zmysle zvykového práva) v členskej krajine. Mohol by tu však vzniknúť pozitívny konflikt právomocí so súdom, na ktorý sa obrátil druhý z manželov v tretej krajine. Ak by však na druhej strane nebol príslušný žiaden súd členského štátu, ale by bol príslušný súd tretieho štátu, a jeden z bývalých manželov alebo obidvaja by boli štátnymi príslušníkmi členského štátu alebo by si tam zriadili svoje zvyčajné bydlisko a chceli by, aby bol zahraničný rozsudok uznaný

(2) V niektorých členských krajinách postačuje lehota nepretržitého pobytu v trvaní šesť mesiacov.

(3) S výnimkou prípadov verejnej povahy, ktoré by museli mať presný výklad.

vo všetkých členských krajinách alebo aspoň v krajine štátnej príslušnosti alebo pobytu každého z nich, potom by sa na nich v týchto krajinách vzťahovalo právo aplikovateľné na zahraničné rozsudky alebo ustanovenia o vzájomnom uznávaní prípadných medzinárodných dohôd. Treba revidovať nariadenie Brusel II pre štátnych príslušníkov členského štátu?

1.22 V skúmanom nariadení Spoločenstva je teda viacej kritérií pre priradovanie právomocí súdom než v ustanoveniach Hágskeho dohovoru a sú tiež explicitnejšie. Mali by byť východiskom pre osobitné nariadenie o rozvodoch (napríklad odkaz na tieto ustanovenia ako aj na ustanovenia o vzájomnom uznávaní rozhodnutí).

1.23 Hágsky dohovor ani uvádzané nariadenie Brusel II však neobsahujú ustanovenia o rozhodnom práve vo veciach rozvodu a toto nariadenie obmedzuje jeho oblasť uplatnenia na rozvod, odluku a zrušenie v pravom zmysle slova a nevzťahuje sa ani na príčiny ani na dôsledky zrušenia manželstva. Tieto otázky sú prenechané národnému rozhodnému právu.

1.24 Treba poznamenať, že napríklad približne 15 % žiadostí o rozvod, odluku alebo zrušenie manželstva v Nemecku majú medzinárodný rozmer. Počet rozvodov s európskym rozmerom v rôznych členských krajinách nie je známy.

2. Ďalšie úvahy a návrhy výboru

2.1 Uplatňované predpisy o konflikte zákonov sú v súčasnosti národné predpisy členskej krajiny, v ktorej sa nachádza súd, na ktorý bola podaná žiadosť. Z toho môžu vyplývať veľmi rozdielne riešenia, pokiaľ ide o rozhodné právo pre rovnakú situáciu, podľa krajiny, v ktorej bola podaná žiadosť na súd.

2.2 Zelená kniha prináša celý rad vhodne zvolených príkladov jednak na príslušnosť, ktorá môže spôsobiť negatívny konflikt a mať za následok odmietnutie práva, ako aj príklady rôznych riešení. Môže sa stať, že riešenie splní očakávania nie jedného z manželov ale obidvoch. V každom prípade z toho vyplýva určitá neistota a nedostatok právnej predvídateľnosti v určitých prípadoch a riziko, že vzniknú situácie nazývané „forum shopping“ alebo „kto dobehne na súd prvý“ ako dôsledok uplatnenia zásady litispencie nariadenia Brusel II (pod pojmom príslušný súd sa rozumie súd, na ktorý bola žiadosť podaná ako na prvý, pokiaľ existuje kritérium väzieb).

2.3 Problém vzniká najmä vtedy, keď manželia nemajú spoločnú ani štátnu príslušnosť ani pobyt alebo ak v prípade, že majú rovnakú štátnu príslušnosť, bývajú v inej krajine než je krajina ich štátnej príslušnosti.

2.4 Výbor zdieľa názor, že v takýchto situáciách by účastníci mali mať určitý priestor na voľbu rozhodného práva alebo odporca by mal mať možnosť vyjadriť svoje očakávania ohľadom rozhodného práva alebo požiadať o preloženie veci na iný súd, na ktorý by malo manželstvo najviac objektívnych väzieb. V prípadoch, keď si navrhovateľ zvolí súd a bežné národné právo, ktoré tento súd uplatňuje, a odporca si zvolí iný príslušný súd alebo iné rozhodné právo, predbežné rozhodnutie o súde alebo príslušnom práve by mal urobiť súd prvej inštancie, na ktorý sa ako na prvý obrátil navrhovateľ, a o veci by sa malo rozhodnúť v zrýchlenom konaní.

2.5 Ak je jediným kritériom väzieb štátna príslušnosť jedného z účastníkov, potom je podľa nariadenia nutné obrátiť sa na súd v mieste ich zvyčajného bydliska, kde rozhodné právo nemusí odpovedať ich očakávaniam (napríklad želanie uplatniť právo krajiny, s ktorým má manželstvo najužšie väzby).

2.6 Účastníci by mali mať možnosť slobodnej voľby, aby sa nemuseli uspokojiť s automatickým uplatnením kritéria väzieb. Možnosť voľby medzi právom krajiny štátnej príslušnosti a právom *lex fori* ale bez možnosti postúpenia prípadu na iný súd.

2.7 Pri kanonickom zrušení manželstva cirkevným súdom niektoré členské krajiny predkladajú tieto rozhodnutia na uznanie svojím civilným súdom a to na základe konkordátu alebo dohody uzavretej so Svätou Stolicou (Taliansko, Portugalsko, Španielsko, Malta ⁽⁴⁾). Kanonické zrušenie manželstva by sa mohlo dostať do konfliktu s vnútornými zákonmi iných členských krajín, pretože tieto neuznávajú kanonický dôvod zrušenia manželstva, alebo z dôvodov procedurálnych. ⁽⁵⁾

2.8 V prípade základného alebo procedurálneho konfliktu s vnútorným poriadkom alebo s Európskym dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd by mal daný štát odmietnuť vykonanie alebo uznanie rozhodnutia cirkevného súdu. Navrhovateľ by v tom prípade mal mať možnosť začať normálne občiansko-právne konanie o zrušení, odluke alebo rozvođe. Inak by pre účastníkov bolo jediným riešením obrátiť sa na Európsky súdny dvor pre ľudské práva v Štrasburgu, čím by sa mohlo konanie nepatrične predĺžiť.

⁽⁴⁾ Poľsko neberie do úvahy konkordát s Vatikánom.

⁽⁵⁾ Pozri Európsky súd pre ľudské práva, Štrasburg, vec 30882/96, rozhodnutie z 26.7.2001 „Pellegrini verus Taliansko“, zrušenie talianskeho rozsudku, ktorým bolo prijaté rozhodnutie o zrušení manželstva vyslovené v odvolacom konaní cirkevným súdom la Rota vzhľadom na porušenie práv obhajoby.

2.9 Aj keď sa počet prípadov negatívneho konfliktu právomocí môže zdať relatívne nízky, výbor je toho názoru, že iniciatíva Spoločenstva je oprávnená, pokiaľ v takejto situácii dochádza ku porušeniu základného práva, akým je právo obrátiť sa na príslušný súd s právomocou vyniesť rozsudok vo veci rozvodu, odluky alebo zrušenia manželstva.

2.10 Malo by to teda viesť k prijatiu harmonizácie predpisov o konflikte zákonov a právomocí, aby nedochádzalo k takému odmietaniu práva.

2.11 Harmonizované predpisy by však mali obsahovať určitú rezervu vo verejnom poriadku v oblasti uznávania alebo vykonávania rozhodnutia s určitým európskym aspektom, ktoré bolo vyslovené v tretej krajine, ak sa týmto rozhodnutím spochybňuje základné v Európe uznávané právo jedného z účastníkov alebo iné nevyhnutné ustanovenia vnútorného verejného poriadku, ktoré sudca musí automaticky uplatňovať.

2.12 Právo EÚ by nemalo vyžadovať od všetkých členských štátov, aby uznali rozsudok o rozvođe alebo odluke vyslovený v tretej krajine a týkajúci sa obyvateľov EÚ, ktorí nemajú štátnu príslušnosť členského štátu, bez toho, aby pre tento rozsudok bola najskôr vydaná exequatúra (uznesenie o vykonateľnosti zahraničného rozsudku), ak ho iná členská krajina predtým uznala na základe bilaterálnej dohody s uvedenou treťou krajinou ⁽⁶⁾.

2.13 Výbor je toho názoru, že rozšírenie súdnej príslušnosti by malo byť akceptované v prípade spoločného podania za predpokladu, že existuje kritérium väzieb so zvoleným miestom súdu. Súdny môžu požadovať, aby boli podpisy na spoločnej žiadosti o rozšírenie súdnej príslušnosti notársky overené.

2.14 Výbor je toho názoru, že skutočné dôsledky rozvodu, pokiaľ ide o rodičovské práva a starostlivosť o maloleté deti a majetok, by mali byť predmetom porovnávacej štúdie jednotlivých krajín. Nejde tu o zanedbateľné veci, pretože tu môže dôjsť ku „pretekom o to, kto dobehne na súd prvý“. V každom prípade sa zdá ťažké riešiť otázku rozvođu úplne bez ohľadu na rodinné a majetkovoprávne dôsledky, ktoré môžu byť rôzne podľa krajiny a rozhodného práva alebo judikatúry národných súdov (napríklad v otázke zverenia dieťaťa do opateru jednému z rodičov), ako to je v prípade zelenej knihy.

⁽⁶⁾ Aj keď sa to rozumie automaticky, nakoľko ide o nariadenie platné pre rozhodnutia vydané v jednej členskej krajine, je lepšie tento fakt upresniť, aby nedošlo ku prípadným problémom pri výklade.

2.15 Členské štáty by mali byť vyzvané, ak sa tak ešte nestalo, aby zvažili všetky možnosti začleniť alternatívne spôsoby riešenia sporov, ako napríklad mediácia ⁽⁷⁾, v oblasti rozvodov, odluky alebo zrušenia manželstiev s európskym prvkom. Toto by zjednodušilo prístup k justícii a skrátilo dĺžku konania.

2.16 Výbor zostáva otvorený otázke, ktorá je dôležitá pre občanov a ich mobilitu. Bude sledovať výsledok konzultácií

začatých s Európskou komisiou ako aj konkrétnejšie návrhy predpisov, ktoré môžu byť následne predložené. Pripúšťa úvahy o úprave nového nariadenia Brusel II alebo osobitnom nariadení o rozvode. Výbor si okrem toho želá presnejšie vedieť, koľko bolo v jednotlivých krajinách prípadov žiadostí o rozvod s európskym rozmerom, koľko z nich bolo prípadov negatívnych konfliktov právomocí, ako aj iné dôležité informácie. Takto by mohol konkrétnejšie preskúmať problémy v prípade budúceho návrhu legislatívneho významu týkajúceho sa príslušnosti súdov a rozhodovacieho práva vo veciach rozvodu.

V Bruseli, 28. septembra 2005

Predsedníčka
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Anne-Marie SIGMUND

⁽⁷⁾ Zelená kniha KOM(2002)196 o alternatívnych spôsoboch riešenia konfliktov v občianskych a obchodných záležitostiach

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Rady (EHS) č. 1408/71 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a ich rodinných príslušníkov, ktorí sa pohybujú v rámci Spoločenstva a nariadenie Rady (EHS) č. 574/72 stanovujúce postup na vykonávanie nariadenia (EHS) č. 1408/71“

KOM(2004) 830 v konečnom znení – 2004/0284 (COD)

(2006/C 24/09)

Rada sa 14. januára 2005 rozhodla podľa článku 251 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva konzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo, poverená prípravou návrhu stanoviska na túto tému, prijala svoje stanovisko 5. septembra 2005. (Spravodajca: pán RODRÍGUEZ GARCÍA-CARO)

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 420. plenárnom zasadnutí 28. a 29. septembra 2005 (schôdza z 28. septembra 2005) 171 hlasmi za, žiadnym hlasom proti, pričom 4 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Úvod

1.1 Nariadenia č. 1408/71 a č. 574/72 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov a ich rodinných príslušníkov, pohybujúcich sa v rámci Európskej únie, sa od svojho schválenia postupne upravovali, s cieľom prispôsobiť sa vývoju, ktorým prechádzali spomínané systémy a dávky.

1.2 V podstate ide o zosúladienie nariadenia s legislatívnymi úpravami, ku ktorým dochádza v členských krajinách, ako aj o ich prispôbenie jednotlivým rozsudkom Súdneho dvora. V tomto zmysle sa návrh nariadenia, predložený výboru na posúdenie, snaží hlavne zachytiť zmeny, ku ktorým došlo v národnej legislatíve nových členských štátov a zaviesť zjednodušovanie postupov pri využívaní zdravotnej starostlivosti v zahraničí rozšírením tejto zmeny aj na dávky, poskytované v prípadoch pracovných úrazov a chorôb z povolania.

1.3 Nariadením č. 631/2004⁽¹⁾ sa realizovala posledná úprava oboch nariadení, ktorá zavádza vyššie spomínané zmeny, týkajúce sa postupov pri prijímaní zdravotnej starostlivosti v inom členskom štáte. K spomínanému návrhu nariadenia výbor vypracoval príslušné stanovisko⁽²⁾

1.4 Napriek tomu, najväčšia úprava týkajúca sa koordinácie systémov sociálneho zabezpečenia členských štátov Európskej únie bola zavedená nariadením Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004⁽³⁾, ktoré bolo po šiestich rokoch prerokovávaná v inštitúciách EÚ schválené a uverejnené v Úradnom vestníku Európskej únie. Toto nariadenie, ktoré nahrádza nariadenie

č. 1408/71 ešte nevstúpilo do platnosti, pretože sa čaká na schválenie jeho vykonávacieho nariadenia, ktoré nahradí súčasné nariadenie č. 574/72.

Čo sa týka nariadenia o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia, EHSV vypracoval stanovisko⁽⁴⁾ k návrhu, ktorý predložila Komisia.

2. Obsah návrhu

2.1 Návrh obsahuje úpravy dvoch nariadení. Na jednej strane nariadenia č. 1408/71 a na strane druhej nariadenia č. 574/72, ktoré stanovuje postupy pri uplatňovaní predchádzajúceho nariadenia. Obe úpravy navzájom nesúvisia, pretože majú rôzny právny základ, ako sme už spomenuli v bode 1.2 tohto stanoviska.

2.1.1 Pokiaľ ide o nariadenie 1408/71, dochádza k zmenám v niektorých jeho prílohách. Tieto prílohy zaznamenávajú špecifické situácie v rôznych členských štátoch, ktoré musia byť explicitne v týchto prílohách spomenuté, aby z nich občania mohli mať zodpovedajúci prospech.

2.1.2 Pokiaľ ide o nariadenie č. 574/72, k zmenám dochádza kvôli zjednodušeniu textu a administratívnych formalít, ktoré v súčasnosti jestvujú pri využívaní zdravotnej starostlivosti v prípadoch pracovného úrazu alebo choroby z povolania v inom členskom štáte, pričom sa uplatňujú rovnaké kritéria na zjednodušenie postupov pri prijímaní zdravotnej starostlivosti všeobecného charakteru, tak ako sú stanovené v nariadení č. 631/2004.

⁽⁴⁾ Stanovisko EHSV na tému: „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Rady (EHS) č. 1408/71 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a ich rodinných príslušníkov, ktorí sa pohybujú v rámci Spoločenstva, a nariadenie Rady (EHS) č. 574/72 stanovujúce postup na vykonávanie nariadenia (EHS) č. 1408/71 v súvislosti s harmonizáciou práv a zjednodušením postupov“ (Spravodajca: pán Boldt – Ú. v. EÚ C 32, 5.2.2004).

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ L 100, 6.4.2004.

⁽²⁾ Stanovisko EHSV na tému: „Návrh nariadenia Rady (ES) o zosúladení systémov sociálneho zabezpečenia“ Spravodajca: pán Rodríguez García-Caro – Ú. v. ES C 75, 15.3.2000).

⁽³⁾ Ú. v. EÚ L 166, 30. 4.2004.

3. Všeobecné poznámky

3.1 Výbor víta obsah návrhu a teda skutočnosť, že sa pokračuje v nastolenom smerovaní vylepšovania a zjednodušovania zavedených postupov, aby boli lepšie koordinované systémy sociálneho zabezpečenia v Európskej únii. Výborom vždy priaznivo prijme každú zmenu, ktorá prináša prospech občanom Európskej únie a zjednodušuje ich vzťahy s úradmi v členských krajinách.

3.2 Takisto výbor pozitívne hodnotí návrh nariadenia, pretože jasne podporuje jednu zo štyroch slobôd, o ktoré sa opierała Európska únia v svojich začiatkoch, voľný pohyb pracovnej sily a v súčasnosti, rozšírením tohto práva, voľný pohyb osôb, ktorých sa toto nariadenie týka. Preto musí výbor ešte raz zopakovať svoju požiadavku, aby rôzne orgány Únie a členských štátov napredovali pri odbúravaní existujúcich prekážok, aby sa tak vytvoril skutočný priestor voľného pohybu osôb v rámci Európskej únie, ako aj aby sa vytvorilo skutočné sociálne právo. EHSV súhlasí s obsahom návrhu, keďže prináša nový prvok pri podpore jedného zo základných práv občanov.

3.3 Zdlhavý proces spolurozhodovania môže viesť k tomu, že sa v obsahu návrhov objavia dôležité zmeny. V jednom z predchádzajúcich stanovísk výboru⁽⁵⁾ k jednému návrhu s čiastočnými úpravami oboch nariadení, sme sa vyjadrili na tému potreby reagovať a vyjadriť svoj názor v reálnom čase, hlavne pokiaľ ide o takéto typy návrhov, týkajúcich sa zmien v sociálno-pracovných predpisoch. Tento názor bol ratifikovaný neskorším stanoviskom EHSV⁽⁶⁾, kde sa poukázalo na možnosť umožniť výboru vyjadriť sa k akejkoľvek zmene alebo úprave textu počas rozhodovacieho procesu. Z týchto dôvodov EHSV znovu zdôrazňuje potrebu brať na vedomie rolu výboru pri týchto postupoch.

3.4 Okolnosti popísané v bode 3.3 sú ešte evidentnejšie po schválení a uverejnení nariadenia č. 883/2004⁽⁷⁾ o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia. V stanovisku⁽⁸⁾, ktoré svojho času vydal výbor, bola vyjadrená potreba sledovania ďalšieho vývoja návrhu, vzhľadom k jeho komplexnosti a vzhľadom k množstvu zmien, ktoré sa objavia počas

prerokovania. Štyri roky po vydaní stanoviska bolo prijaté nariadenie opäť bez toho, aby sa EHSV mohol k jeho zneniu vyjadriť.

Vzhľadom k dôležitosti takéhoto typu nariadení a tiež preto, že si myslíme, že je dôležité vypočuť si názor EHSV v najvhodnejšej chvíli, výbor žiada, aby sa konzultačný proces upravil, aby úloha, ktorú zohráva organizovaná občianska spoločnosť v legislatívnych procesoch Európskej únie bola efektívnejšia.

Z rovnakého dôvodu a s cieľom dať zmysel názoru výboru, prezentovaného vo vyššie spomenutom stanovisku, EHSV považuje za potrebné vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy k novému nariadeniu č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia, ktoré nahradí aktuálne platné nariadenie č. 1408/71.

3.5 Výbor si tiež myslí, že poradný výbor by mal verne a v súlade s ustanoveniami nariadenia č. 1408/71 plniť svoju poradenskú úlohu v otázkach sociálneho zabezpečenia migrujúcich pracovníkov, ustanovenú v hlave V spomínaného nariadenia. Spomínaný výbor, zložený hlavne zo zástupcov odborových zväzov a zamestnávateľov, je priamym fórom, prostredníctvom ktorého sociálni a ekonomickí aktéri prezentujú inštitúciám svoje názory – vo forme stanovísk alebo návrhov – na úpravy a zmeny, týkajúce sa sociálneho zabezpečenia na úrovni Spoločenstva.

3.6 Článok 90 nariadenia č. 883/2004 stanovuje zrušenie nariadenia č. 1408/71, s výnimkou niektorých presne vymedzených prípadov, a článok 91 stanovuje nadobudnutie platnosti tohto nariadenia na 20. deň po jeho uverejnení. Napriek tomu, druhý odstavec spomínaného článku upozorňuje, že bude platiť odo dňa nadobudnutia účinnosti vykonávacieho nariadenia.

V tomto zmysle, a ešte pred začatím Európskeho roku mobility pracujúcich v roku 2006, výbor vyzýva inštitúcie Európskej únie a členské štáty, aby bol proces vypracovania a schválenia nového vykonávacieho nariadenia čo možno najrýchlejší a najefektívnejší, aby mohli vstúpiť do platnosti ustanovenia nového nariadenia o koordinácii, a aby sa tak mohli čo najrýchlejšie nahradiť zložitá ustanovenia súčasného nariadenia č. 1408/71.

4. Poznámky

4.1 Nariadenie Rady č. 1408/71, týkajúce sa uplatňovania systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a ich rodinných príslušníkov, ktorí sa pohybujú v rámci Spoločenstva.

4.1.1 Článok 1 návrhu mení a dopĺňa prílohy I, II, IIa, III, IV a VI nariadenia.

(5) Stanovisko EHSV na tému: „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Rady (EHS) č. 1408/71 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a ich rodinných príslušníkov, ktorí sa pohybujú v rámci Spoločenstva, a nariadenie Rady (EHS) č. 574/72 stanovujúce postup na vykonávanie nariadenia (EHS) č. 1408/71“ (Spravodajca: pán Rodríguez García-Caro – Ú. v. ES C 367, 20.12.2000).

(6) Stanovisko EHSV na tému: „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Rady (EHS) č. 1408/71 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a ich rodinných príslušníkov, ktorí sa pohybujú v rámci Spoločenstva, a nariadenie Rady (EHS) č. 574/72 stanovujúce postup na vykonávanie nariadenia (EHS) č. 1408/71 v súvislosti s harmonizáciou práv a zjednodušením postupov“ (Spravodajca: pán Boldt – Ú. v. EÚ C 32, 5.2.2004).

(7) Ú. v. EÚ L 166, 30.4.2004.

(8) Stanovisko EHSV na tému: „Návrh nariadenia Rady (ES) o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia“ (Spravodajca: pán Rodríguez García-Caro – Ú. v. ES C 75, 15.3.2000).

4.1.2 S cieľom zohľadniť zmeny, ku ktorým došlo v slovenskej legislatíve, sa upravuje časť II v prílohe I, týkajúca sa rozsahu pôsobnosti nariadenia vzhľadom k tomu, kto sa považuje za „rodinného príslušníka“.

4.1.3 Kvôli zmenám vo francúzskej legislatíve sa mení časť I v prílohe II, týkajúca sa zvláštnych systémov pre samostatne zárobkovo činné osoby, vyňatých z rozsahu pôsobnosti nariadenia.

4.1.4 Následkom úprav zákonov v legislatíve Estónska, Lotyšska a Poľska sa upravuje časť II v prílohe II, týkajúca sa špeciálnych dávok pri narodení dieťaťa alebo adopcií, ktoré sú vyňaté z rozsahu pôsobnosti nariadenia. Takisto sa upravuje spomínaná príloha pokiaľ ide o Luxembursko, na základe rozhodnutia Európskeho súdneho dvora, ktoré uvádza, že špeciálne dávky pri narodení dieťaťa a pri adopcií by nemali byť vyňaté z rozsahu pôsobnosti nariadenia, ale že predstavujú exportovateľné rodinné dávky.

4.1.5 Následkom rôznych aktualizácií a úprav legislatív v Nemecku, na Slovensku, v Lotyšsku a v Poľsku sa upravuje príloha IIa nariadenia, týkajúca sa špeciálnych dávok, ktoré nie sú príspevkové.

4.1.6 Aby sa mohli zrušiť zbytočné body a tak zjednodušiť obsah dokumentu, upravuje sa časť A v prílohe III, týkajúca sa ustanovení dohôd o sociálnom zabezpečení, ktoré platia i naďalej, napriek ustanoveniam nariadenia o ich zrušení.

Takisto sa na tento istý účel mení časť B v prílohe III, týkajúca sa ustanovení dohôd o sociálnom zabezpečení, výhody ktorých sa nevzťahujú na všetky tie osoby, na ktoré sa vzťahuje nariadenie. V dokumente sa upravuje číslovanie a zapracovávajú sa doňho zmluvy a bilaterálne dohody, ktoré spĺňajú predpoklady na to, aby boli do prílohy zaradené.

4.1.7 Aby sa zachoval súlad s legislatívou Českej republiky, upravuje sa časť A v prílohe IV, ktorá preberá ustanovenia národnej legislatívy, podľa ktorých je výška invalidných dávok nezávislá od dĺžky obdobia poistenia.

Z toho istého dôvodu a so zreteľom na Českú republiku a Estónsko sa upravuje časť C v prílohe IV, týkajúca sa prípadov, kedy je možné upustiť od dvojitého výpočtu dávok, pretože nikdy nepovedie k vyššiemu výsledku.

Kvôli zmenám v legislatíve Slovenskej republiky sa upravuje časť D v prílohe IV, týkajúca sa dávok a dohôd o kumulácii dávok rovnakého druhu, na ktoré má osoba nárok na základe legislatívy dvoch alebo viacerých členských štátov.

4.1.8 Vzhľadom k zmenám v legislatíve Holandska sa upravuje príloha VI, týkajúca sa zvláštnych prípadov uplatňovania právnych predpisov určitých členských štátov.

4.1.9 Zmeny a doplnenia rôznych príloh k nariadeniu č. 1408/71 spĺňajú niekoľko funkcií, na ktoré chce výbor poukázať.

V prvom rade zdôrazňujeme, že spomínané zmeny a doplnenia zjednodušujú text a tak vylepšujú jeho použiteľnosť a zrozumiteľnosť. V tomto zmysle sa ďalej pokračuje smerom vytýčeným nariadením č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia, ktorého cieľom je zjednodušiť a zmodernizovať spomínanú koordináciu, avšak s prihliadnutím na národné legislatívy, týkajúce sa sociálneho zabezpečenia. Kvôli tomu výbor tieto úpravy podporuje.

V druhom rade konštatujeme, že niektoré národné legislatívy zaviedli pre určité prípady nové dávky sociálnej podpory, ktoré znamenajú pokrok v sociálnej oblasti daných členských štátov. V tomto smere je výbor spokojný s pokrokom, ktorý dosiahnu v oblasti sociálnych práv jednotlivé členské štáty, ale vyjadruje svoju ľútosť nad tým, že občania nových členských štátov musia čeliť zvláštnym administratívnym prekážkam.

4.1.10 Na záver si výbor myslí, že by sa mala vypustiť časť II v prílohe II nariadenia. Členské štáty by sa mali orientovať podľa rozhodnutí Európskeho súdneho dvora, pokiaľ sa týkajú toho, že príspevky pri narodení dieťaťa a pri adopcii nie sú špeciálne, ale rodinné dávky a preto sú exportovateľné. Prajeme si, aby jednotlivé členské štáty prevzali túto právnu skutočnosť skôr, než ju Súdny dvor, prostredníctvom rozsudkov, ustanoví za platnú v rámci celej Európskej únie.

4.2 Nariadenie Rady (EHS) č. 574/72 stanovujúce postup na vykonávanie nariadenia (EHS) č. 1408/71.

4.2.1 Článok 2 návrhu upravuje štyri články nariadenia, všetky týkajúce sa zdravotnej starostlivosti pri pracovných úrazoch a chorobách z povolania.

4.2.2 Vypúšťajú sa odseky 5 a 6 v článku 60, týkajúce sa vecných dávok v prípade trvalého pobytu v inom členskom štáte ako v príslušnom členskom štáte. Rušia sa formality spojené s nahlasovaním, ktoré sa v praxi nedodržiavali.

Výbor schvaľuje všetky opatrenia na zjednodušenie a odstránenie neúčelnej byrokracie.

4.2.3 Nahrádza sa text článku 62 (vecné dávky v prípade pobytu v inom členskom štáte ako v príslušnom členskom štáte). Zavedením karty zdravotného poistenia sa odstráni zbytočné formality, ktoré budú v každom prípade riešiť kompetentné úrady členských štátov a nie dotyčná osoba, pričom znenie článku 21 teda ostáva také isté ako znenie po úprave zavedenej nariadením č. 631/2004.

Výbor podporuje zmeny, ktoré zjednodušia prístup občanov k dávkam, na ktoré majú nárok.

4.2.4 Mení a dopĺňa sa odsek 2 článku 63, týkajúci sa vecných dávok zamestnancov pri zmene trvalého pobytu alebo návrate do krajiny trvalého pobytu, ako aj pracujúcim s povolením na presun do iného členského štátu na účel využitia lekárskej starostlivosti. Táto zmena je potrebná kvôli tomu, že sa v tomto článku odkazuje na odseky 5 a 6 článku 60, ktoré boli zrušené týmto istým návrhom nariadenia.

4.2.5 Mení sa odsek 1 článku 66, týkajúci sa napadnutia pracovného charakteru úrazu alebo choroby, aby sa zrušil odkaz na článok 20 nariadenia, ktorý bol svojho času zrušený nariadením č. 631/2004.

4.2.6 Výbor podporuje všetky zavedené zmeny a doplnenia, pretože vylepšujú nariadenie pokiaľ ide o zjednodušenie jeho obsahu a odstránenie byrokracie a tak uľahčujú vzťah občanov s úradmi.

5. ZÁVER

5.1 Vo všeobecnosti výbor pozitívne prijíma návrh nariadenia a svoje pripomienky uvádza v tomto stanovisku. Sme si vedomí toho, že je dobre, že sa zjednoduší a vylepší text nariadenia č. 1408/71 a 574/72, aby sa uľahčil voľný pohyb občanov Európskej únie, ale domnievame sa, že by bolo ešte lepšie, keby do platnosti vstúpilo nariadenie č. 883/2004, ktoré

samo o sebe predstavuje celkové zjednodušenie s veľkým dosahom, týkajúce sa koordinácie systémov sociálneho zabezpečenia.

5.2 Keďže sa počas dlhého procesu prerokovávania nariadenia č. 883/2004 výbor nemohol vyjadriť ku konečnej verzii textu, myslíme si, že je potrebné bezodkladne vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na túto tému, skôr než sa začne legislatívny proces nového vykonávacieho nariadenia, ktorý dokončuje Komisia.

5.3 Ako výbor dôrazne vyzývame Komisiu, aby čo možno najskôr ukončila návrh vykonávacieho nariadenia a Radu a Európsky parlament, aby počas legislatívneho procesu pri schvaľovaní spomínaného nariadenia konali rýchlo, aby sa neopakoval zdĺhavý proces tak ako pri schvaľovaní nariadenia č. 883/2004, a to hlavne so zreteľom na skutočnosť, že rok 2006 bude rokom mobility pracujúcich.

5.4 Čo sa týka reforiem načrtnutých v jednotlivých prílohách k nariadeniu č. 1408/71, výbor žiada, aby bola čo najskôr zrušená reforma uvedená v časti II v prílohe II, týkajúca sa špeciálnych dávok pri narodení dieťaťa a adopcii a to v spoločnej zhode členských štátov, ktoré si ešte zachovávajú výnimku.

V Bruseli 28. septembra 2005

Predsedníčka
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje Európsky inštitút pre rovnosť pohlaví“

KOM(2005) 81 v konečnom znení – 2005/0017 (COD)

(2006/C 24/10)

Rada sa 22. marca 2005 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo, poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 5.septembra 2005. Spravodajkyňou bola pani Štechová.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 420. plenárnom zasadnutí 28. a 29. septembra 2005 (schôdza z 28. septembra) 166 hlasmi za, 5 hlasmi proti, pričom 7 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania EHSV ⁽¹⁾

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor znova potvrdzuje, že má veľký záujem o to, aby sa pri presadzovaní rovnosti žien a mužov dosiahol oveľa zrejmejší pokrok, tak ako to opätovne zdôraznil vo svojich stanoviskách z posledného obdobia, ktoré sa týkajú tejto problematiky ⁽²⁾. Rovnosť pohlaví (rovnosť mužov a žien) je prioritou v politikách Európskej únie a musí ňou zostať. Aj keď sa v posledných rokoch vynaložilo veľké úsilie pri presadzovaní rovnoprávnosti mužov a žien v EÚ, v úplnej väčšine sfér činnosti zostávajú ženy znevýhodnené ⁽³⁾, čo sa musí zmeniť. Existujú však aj situácie, hoci ich je podstatne menej, keď sú z hľadiska rovnoprávnosti mužov a žien poškodzovaní muži, čo je tiež potrebné riešiť. Patrí sem aj riešenie mnohých problémov, ktoré vznikajú na základe diskriminácie (z hľadiska sexuálnej orientácie, veku, zdravotného stavu, postihnutia, etnickej príslušnosti a pod.), a ktoré sú umocňované príslušnosťou k určitému pohlaviu.

1.1.1 Existuje teda veľmi veľa rôznych typov nerovnoprávného postavenia mužov a žien, vyskytujú sa všade v EÚ a je nevyhnutné ich spoznať, zdokumentovať, zhromažďovať o nich údaje, analyzovať ich, poučiť sa z nich na úrovni Spoločenstva a hľadať ich riešenie.

⁽¹⁾ Každé pracovné zaradenie a funkcia uvádzaná v tomto texte má význam v ženskom aj mužskom rode.

⁽²⁾ Stanovisko EHSV na tému „Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady ustanovujúceho akčný program Spoločenstva na podporu organizácií aktívnych na európskej úrovni v oblasti rovnosti mužov a žien“ (Spravodajkyňa: pani Wahrolin, 10.12.2003), Ú. v. EÚ C 80, 30.3.2004.

Stanovisko EHSV na tému „Návrh smernice Rady ohľadom realizácie princípu rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami pri prístupe k tovaru a službám a pri ich poskytovaní“ (Spravodajkyňa: pani Carroll, 3.6.2004) Ú. v. EÚ C 241, 28.9.2004.

Stanovisko EHSV na tému „Návrh Smernice Európskeho parlamentu a Rady o zavedení princípu rovnakých príležitostí a rovnakého zaobchádzania pre mužov a ženy v otázkach zamestnanosti a práce“ (CESE 1641/2004, Spravodajkyňa: pani Sharma, 15.12.2004).

Stanovisko EHSV z 9.2.2005 na tému „Peking po desiatich rokoch: zhodnotenie pokroku dosiahnutého v otázke rovnoprávnosti mužov a žien v Európe a v rozvojových krajinách“ (C 221, 8.9.2005, Spravodajkyňa: pani Florio).

⁽³⁾ KOM(2005) 44.

1.1.2 EHSV preto víta každý účinný nástroj, ktorým sa podarí urýchliť, aby sa rovnoprávnosť mužov a žien uskutočnila aj v praxi.

1.1.3 EHSV podporuje návrh zriadiť Európsky inštitút pre rovnosť pohlaví ⁽⁴⁾ (ďalej len „inštitút“), keďže sa domnieva, že sa stane účinným nástrojom s veľkým potenciálom na podporu úsilia, ktoré vynakladá EÚ a členské štáty, aby sa dosiahol pokrok pri presadzovaní rovnosti žien a mužov ako v ich právach, tak aj v konkrétnej praxi.

1.2 EHSV súhlasí s dôvodmi, ktoré vedú k vytvoreniu samostatnej inštitúcie, aj s rozhodnutím, že inštitút nesmie nahrádzať ani oslabovať už existujúce osvedčené špecializované agentúry, ani tie, ktorých založenie sa pripravuje na úrovni Spoločenstva ⁽⁵⁾. Zriadenie inštitútu tiež nesmie oslabiť ani uplatňovanie princípu „mainstreamingu“ (integrácie hľadiska rovnosti žien a mužov) v orgánoch a všetkých politikách a programoch Spoločenstva: EHSV je presvedčený, že – práve naopak – tento princíp sa zriadením inštitútu ešte posilní.

1.3 EHSV zastáva názor, že inštitút si získa autoritu založenú na objektivnosti, neutralnosti, nezávislosti, odborných skúsenostiach, na možnosti sústrediť príslušné informácie na jednom mieste, a môže sa stať významným nástrojom pre široké spektrum užívateľov. Ak bude inštitút dôsledne uplatňovať princíp integrácie hľadiska rovnosti žien a mužov („gender mainstreaming“), bude môcť slúžiť najrôznejším „klientom“ – od najširších vrstiev občianskej spoločnosti až po rozhodovacie orgány EÚ.

1.3.1 Okrem toho bude inštitút pôsobiť nielen dovnútra EÚ, ale v širšom európskom kontexte, vrátane prípravy ďalších rozšírení EÚ, a aj na medzinárodnom poli. Bude teda pôsobiť aj v prospech rozvíjania multikultúrnych väzieb a výmen.

⁽⁴⁾ Uvedený názov (v českej verzii – pozn. prekl.) nezodpovedá oficiálnemu českému prekladu – viď komentár k názvu v bode 3.3.

⁽⁵⁾ Dublinská nadácia, Agentúra v Bilbao, CEDEFOP, Agentúra pre základné ľudské práva.

1.4 EHSV sa domnieva, že pri takom ambicióznom zámere a pri úlohách, ktoré inštitút očakávajú, by bolo potrebné definovať kompetencie a povinnosti jasnejšie než to navrhuje Komisia, čo sa týka jeho funkcií výskumu, šírenia informácií, osvety atď. Je nevyhnutné upresniť ciele zberu údajov a práce s nimi tak, aby inštitút mohol úplne plniť svoju úlohu v európskom rozhodovacom procese. V tomto ohľade je nutné pripomenúť, že všetky štruktúry Spoločenstva sa musia spoliehať na štatistické nástroje jednotlivých členských štátov. Inštitút by mal mať možnosť objasňovať pripravované projekty zo svojho hľadiska. Mal by mať aj vzdelávaciu úlohu v otázkach integrácie princípu rovnosti žien a mužov („gender mainstreamingu“) a mal by mať možnosť predkladať názory týkajúce sa iniciatív a činností Spoločenstva v tejto oblasti.

1.4.1 EHSV podporuje názor, že upresnenie cieľov a úloh inštitútu preukáže jeho význam a jasne odôvodní, že je nevyhnutné, aby inštitút mal k dispozícii prostriedky potrebné na plnenie týchto cieľov.

1.5 Inštitút musí mať silnú morálnu autoritu. Je naozaj nevyhnutné, aby jeho fungovanie bolo transparentné, aby boli zabezpečené skutočne účinné väzby na príslušné skupiny občianskej spoločnosti, uvedené v článku 10 ods. 1 písm. a) až c), ktoré majú bohaté analytické a odborné skúsenosti, pokiaľ ide o rovnosť žien a mužov, a zároveň môžu bezprostrednejšie odzrkadľovať potreby občanov v EÚ. EHSV dôrazne odporúča, aby predstavitelia týchto skupín občianskej spoločnosti mali väčší počet miest v Správnej rade inštitútu (viď ďalej 3.7.2, 3.7.3). EHSV v tejto súvislosti znovu upozorňuje na významnú úlohu sociálnych partnerov na rôznych úrovniach pri riešení problémov rovnosti mužov a žien na trhu práce.

1.6 Zároveň EHSV naliehavo žiada, aby predstavitelia európskych sociálnych partnerov a príslušné mimovládne organizácie mali v Správnej rade rovnaké postavenie ako ostatní členovia, t.j. aby mali hlasovacie právo (viď ďalej 3.7.4).

1.7 EHSV zastáva názor, že je podstatné, aby finančné prostriedky určené pre inštitút umožnili, aby v plnej miere plnil svoje poslanie spolu s inými agentúrami a programami Spoločenstva, ktoré sa tiež venujú problematike rovnosti žien a mužov, a nie na ich úkor.

1.8 Návrh nariadenia neuvádza, kde bude inštitút sídliť, EHSV však podporuje odporúčanie, aby bol zriadený v niektorej z tých krajín, ktoré pristúpili do EÚ v r. 2004. Dôvodom je už prejavovaný záujem zo strany niektorých z týchto krajín, potreba rovnomernej decentralizácie inštitúcií v EÚ, možnosť bezprostrednejšieho kontaktu s občanmi a občiankami krajiny vybranej z týchto krajín a lepšie oboznámenie sa s ich skúsenosťami v oblasti rovnosti príležitostí mužov a žien.

1.9 EHSV je presvedčený, že úzka spolupráca s inštitútom bude prospešná pre obe strany a vyhlasuje, že je pripravený spolupracovať s budúcim inštitútom v rámci pravidiel Spoločenstva.

2. Úvod, všeobecné poznámky

2.1 Európska komisia vydala 8. marca 2005 Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o zriadení Európskeho inštitútu pre rovnosť žien a mužov⁽⁶⁾ a vo svojom tlačovom vyhlásení⁽⁷⁾ uviedla okrem iného:

„Inštitút bude nezávislým špičkovým centrom na európskej úrovni. Bude zbierať, analyzovať a šíriť údaje z výskumu a hodnoverné a porovnateľné informácie, ktoré potrebujú tí, ktorí rozhodujú v Bruseli a v členských štátoch. Bude mať dokumentačné stredisko a knižnicu, ktoré budú prístupné verejnosti.

Inštitút bude podporovať výskum a výmenu skúseností, keďže bude organizovať stretnutia tých, ktorí rozhodujú, expertov a zainteresovaných strán, a bude upozorňovať na opatrenia v prospech rovnosti mužov a žien podujatiami ako sú konferencie, kampane a semináre. Ďalšou dôležitou úlohou bude vypracovanie nástrojov pre lepšiu integráciu rovnosti mužov a žien do všetkých politík Spoločenstva“.

2.2 Dlhý čas, ktorý ubehol od prvého podnetu na vytvorenie európskeho inštitútu v r. 1995⁽⁸⁾ po vydanie návrhu nariadenia v marci 2005, bol vyplnený odborným a politickým výskumom, ktorý umožnil pripraviť premyslené rozhodnutie.

2.3 Rada v zložení pre zamestnanosť, sociálne veci, zdravie a ochranu spotrebiteľov na svojom zasadnutí 1. a 2. júna 2004 jednohlasne podporila zriadenie Európskeho inštitútu⁽⁹⁾.

„Delegácie súhlasili so založením Inštitútu bez výhrad a pripomenuli, že je dôležité ustanoviť inštitúciu, ktorá prinesie pridanú hodnotu a nebude vykonávať duplicitnú činnosť s aktivitami, ktoré už v tejto oblasti existujú. Zmienili sa tiež, že je nevyhnutné, aby bola zachovaná rozpočtová neutralita.“

Rada zverila Inštitútu:

— otázky koordinácie,

— zbieranie a rozširovanie informácií,

⁽⁶⁾ Viď poznámku 4, ktorá sa vzťahuje na bod 3.3.

⁽⁷⁾ Tlačové vyhlásenie Európskej komisie IP/05/266, 8.3.2005, publikované len po anglicky, francúzsky a nemecky.

⁽⁸⁾ Úloha budúceho európskeho inštitútu, „Role d'un future Institut européen du genre, rapport final“, štúdia pre Európsky parlament, 15.6.2004.

⁽⁹⁾ Rada EÚ, tlačové vyhlásenie 9507/04, 1.-2.6.2004, publikované len po anglicky, francúzsky a nemecky.

- zabezpečovanie zviditeľnenia otázok spojených s rovnosťou mužov a žien,
- tvorbu nástrojov pre začleňovanie otázok rovnosti mužov a žien do politických stratégií.

2.3.1 Európska rada potom vyzvala Komisiu, aby predložila svoj návrh ⁽¹⁰⁾.

2.4 K rozhodnutiu založiť inštitút tak došlo po rozšírení EÚ o desať nových štátov a EHSV si myslí, že je dôležité, že inštitút bude od začiatku budovaný v rozšírenej EÚ, čo umožní zohľadniť rôznorodejšie skúsenosti, situácie a know-how.

2.5 EHSV nedávno vo svojom stanovisku „Peking po desiatich rokoch: zhodnotenie pokroku dosiahnutého v otázke rovnoprávnosti mužov a žien v Európe a v rozvojových krajinách“ ⁽¹¹⁾ rekapituloval vývoj a rozsah činností v EÚ v oblasti rovnosti žien a mužov. EHSV sa odvoláva na toto stanovisko a zdôrazňuje, že je nutné konštatovať, že potreby expertíz, analýz a informácií a nároky na ich kvalitu rastú vďaka – a EHSV v tejto súvislosti vyjadruje svoje potešenie – rozširovaniu uplatňovania princípu „gender mainstreamingu“.

2.6 Prax odhaľuje pretrvávajúce aj nové problémy, ktorým čelí EÚ a jej členské štáty, a ktoré treba naliehavo riešiť. Majú priamy vzťah k otázke rovnosti mužov a žien a inštitút sa nimi bude musieť zaoberať:

- diskriminácia na trhu práce, najmä pokiaľ ide o segregáciu v povolaniach, rozdiely v odmeňovaní, riziká na trhu práce,
- postup žien v kariére a ich prístup do vedúcich a riadiacich funkcií, sledovanie situácie žien v postavení vedúcich a v najvyšších riadiacich funkciách,
- zosúladenie pracovného a súkromného života,
- prístup k celoživotnému vzdelávaniu, sledovanie zvyšovania profesijnej kvalifikácie žien,
- demografický vývoj v EÚ,
- obchod so ženami (a deťmi) a ich vykorisťovanie na sexuálne účely,
- všetky formy násilia podmienené nerovnosťou mužov a žien,
- deficit týkajúci sa účasti žien na rozhodovacom procese,
- všeobecný nedostatok vnímavosti k problémom rovnosti mužov a žien a ešte stále nedostatočné uplatňovanie integrácie princípu rovnosti žien a mužov (princípu „gender mainstreamingu“),

⁽¹⁰⁾ Zasadanie Európskej rady, 17.-18.6.2004, závery predsedníctva, ods. 43, s. 9

⁽¹¹⁾ spravodajkyňa pani Florio, bod 4, C 221, 8.9.2005.

— stereotypné prezentovanie úlohy žien a mužov (vo vzdelávaní, v médiách, vo verejnom živote, v pracovnej sfére),

— nedostatočné uvedomenie si samotnými ženami, aké postavenie v spoločnosti môžu mať

— medzikultúrne problémy,

— rovnoprávnosť mužov a žien v rôznych inštitúciách, orgánoch a organizáciách, vrátane organizácií organizovanej občianskej spoločnosti,

— atď.

2.6.1 EHSV sa znova odvoláva na svoje stanovisko „Peking po desiatich rokoch: zhodnotenie pokroku dosiahnutého v otázke rovnoprávnosti mužov a žien v Európe a v rozvojových krajinách“, v ktorom už podrobnejšie poukázal na celý rad oblastí, v ktorých je potrebné konať ⁽¹²⁾.

2.7 Ako už bolo predtým zdôraznené, EHSV si uvedomuje, že uplatňovanie integrácie princípu rovnosti žien a mužov („gender mainstreaming“) sa rozširuje a vyvíja. EHSV preto súhlasí s tým, že úloha sústrediť úsilie členských štátov a zainteresovaných strán občianskej spoločnosti na poskytovanie pomoci v tejto problematike orgánom Spoločenstva sa musí zveriť samostatnej inštitúcii, čo prispeje k synergickému účinku. EHSV zároveň zastáva názor, že by malo byť zaistené, aby sa Inštitút a agentúry Spoločenstva navzájom dopĺňali, a aby sa integrácia princípu rovnosti žien a mužov (princíp „gender mainstreamingu“) naďalej rozvíjala v rámci agentúr, v spolupráci s budúcim inštitútom. Rovnako sa musí stať pravidlom aj spolupráca s inštitucionálnymi mechanizmami pre rovnosť žien a mužov.

2.8 EHSV pripomína, že založením inštitútu sa síce pokročí, čo však neznamená, že ďalšie opatrenia už nie sú potrebné, aby sa dosiahol pokrok pri presadzovaní rovnosti príležitostí do praxe a pri plnení všetkých cieľov prijatých v dokumentoch Spoločenstva. Bude mimoriadne dôležité, aby sa inštitút aktívne zapojil do plnenia lisabonských cieľov zameraných na podporu rastu a tvorby pracovných miest.

2.9 EHSV je priaznivo naklonený zriadeniu inštitútu, považuje však za nevyhnutné, aby bol čo najpriaznivejšie prijatý občianskou spoločnosťou na európskej, národnej a miestnej úrovni; bez tejto podpory by nemožno dobre začať svoju prácu. Je teda nutné vložiť do tejto novej inštitúcie nevyhnutné prostriedky, ktoré jej dodajú hodnovernosť a dôveru. Umožniť jej to úspešne rozvíjať všetky formy činnosti a vyvolať záujem, aký si zaslúži.

3. Konkrétne poznámky

3.1 EHSV berie na vedomie právny základ, z ktorého vychádza zriadenie inštitútu, t.j. čl. 141, ods. 3 a čl. 13, ods. 2 Zmluvy o založení ES. Súhlasí s dôvodmi uvedenými v preambule, ktoré vysvetľujú aj uplatnenie článku 5 Zmluvy.

⁽¹²⁾ Tamtiež, bod 6, Závery a návrhy, C 221, 8.9.2005.

3.2 EHSV rovnako súhlasí s tým, že spolupráca s existujúcimi štruktúrami – nadáciami a inými orgánmi – je v súlade so želaním Rady nevytvárať duplicitné činnosti. Podľa EHSV ods. 12 preambuly implicitne zahŕňa ďalšie inštitúcie a inštanície, ktoré pracujú v rámci EÚ, ako napr. Eurostat. EHSV sa odvoláva na oznámenie Komisie o vytvorení rámca pre európske regulačné agentúry⁽¹³⁾ a na predlohu interinštitucionálnej dohody o vytvorení rámca pre európske regulačné agentúry⁽¹⁴⁾, a berie na vedomie, že miesto inštitútu medzi doterajšími inštitúciami bude tiež definované v tomto kontexte.

3.3 EHSV poukazuje na to, že názov inštitútu (čl. 1) v angličtine „European Institute for Gender Equality“ jednoznačne vystihuje jeho poslanie a umožňuje tak chápanie čo najširších súvislostí (etických, morálnych, estetických, sexuálnych atď.). Ako sa ukázalo, slovo „gender“ nemá presný ekvivalent v ostatných jazykoch EÚ. Preto by preklady mali nájsť také znenie, ktoré by sa čo najviac priblížilo pôvodnému zneniu.

3.4 Pokiaľ ide o ciele inštitútu, EHSV sa domnieva, že článok 2 by mal obsahovať zreteľný odkaz na presadzovanie princípu „gender mainstreamingu“ na všetkých úrovniach.

3.4.1 EHSV ďalej usudzuje, že by sa inštitútu mala zveriť pomoc organizáciám zamestnávateľov a zamestnancov a ďalším zložkám organizovanej občianskej spoločnosti v ich práci týkajúcej sa rovnosti mužov a žien. Tento cieľ by sa mal jasne uviesť a vziať do úvahy.

3.5 EHSV sa domnieva, že úlohy v článku 3 sú rovnako dôležité ako ciele. Úlohy by sa mali doplniť tak, ako bolo uvedené v bode 1.4 tohto stanoviska.

3.5.1 EHSV žiada, aby v článku 3 ods. 1 písm. a) boli explicitne uvedení sociálni partneri. V tejto súvislosti pripomína, že európski sociálni partneri nedávno prijali akčný rámec (Framework of Actions on Gender Equality), ktorého náplňou je rovnosť mužov a žien.

3.5.2 EHSV zdôrazňuje, že k preukázateľnosti pridanej hodnoty inštitútu prispieje, ak bude pravidelne predkladať výstupy aj nad rámec výročnej správy, ktoré tak budú prispievať k plneniu úloh vyplývajúcich napr. z rámcovej stratégie rovnosti mužov a žien. Popri výročnej správe by mal inštitút zverejňovať okrem iného aj svoj pracovný program (článok 3 ods. 1. písm. e).

3.5.3 Otázky, ktorými sa bude inštitút zaoberať, si budú vyžadovať aj zodpovedajúce metódy práce. Mali by sa prispôbovať rôznym typom nerovnosti a diskriminácie na základe príslušnosti k určitému pohlaviu, inštitút by teda mal využívať porovnávacie metódy (benchmarking), prípadové štúdie, vertikálny (odvetvový) zber dát, „gender budgeting“, monitorovanie

apod. Spolupráca inštitútu so špecializovanými agentúrami a inštitúciami musí byť samozrejmosťou aj v tomto smere.

3.5.4 EHSV si všima, že v tom istom článku, v ods. 1 písm. d) je uvedené, že inštitút uskutočňuje prieskum v „Európe“, čím sa poukazuje na jeho širšie pôsobenie v rámci EHP, v rámci budúceho rozšírenia a v kontexte krajín Rady Európy.

3.5.5 EHSV by chcel pridať v článku 3 ods. 1 písm. g) národnú, či regionálnu úroveň, čo by umožnilo otvorenie sa ďalším subjektom (parties prenantes), napr. samosprávam, ktoré majú význam pri šírení povedomia o otázkach rovnosti mužov a žien v širokej verejnosti, v súlade s cieľmi uvedenými v článku 2 a v súlade s preambulou.

3.6 EHSV súhlasí s tým, že inštitút bude nezávislý (článok 5) od národných orgánov a občianskej spoločnosti. Výbor však zastáva názor, že inštitút by mal byť nezávislý aj od orgánov Spoločenstva, čo mu voči nim umožní objektívnejší prístup. Aj preto EHSV navrhuje rozšíriť počet zástupcov občianskej spoločnosti v správnej rade, aby bola zabezpečená väčšia nezávislosť inštitútu.

3.6.1 EHSV súhlasí s princípom, že inštitút bude slobodne a nezávisle spolupracovať s inštitúciami v členských štátoch, a podporuje ho. Domnieva sa, že by bolo vhodné zveriť členom poradného zboru zodpovednosť získavať a dodávať v potrebnom čase informácie (viď ďalej bod 3.8.2). V tejto súvislosti by mohla byť užitočná úloha inštitúcií, ktoré majú pôsobiť v členských štátoch v rámci smernice o prepracovaní smerníc o rovnosti šancí⁽¹⁵⁾.

3.7 Pokiaľ ide o orgány inštitútu, EHSV oceňuje úsilie o to, aby Správna rada bola operatívnym orgánom, ktorý by mal byť schopný účinne riadiť inštitút tak, aby mohol pružne reagovať na zmeny a dopyt.

3.7.1 EHSV však usudzuje, že Komisia môže menovať členov Správnej rady, ktorí zastupujú spomínané skupiny, len na návrh uvedených organizácií. To by sa malo uviesť v príslušnom článku 10.

3.7.2 EHSV zdôrazňuje, že na to, aby bola správna rada schopná adekvátne odpovedať na potreby, t.j. aby reflektovala svoje povinnosti voči Európskej komisii a členským štátom a zároveň mala zodpovedajúcu spätnú väzbu od občianskej spoločnosti, je potrebné účinné a zreteľné zastúpenie európskych sociálnych partnerov a príslušnej mimovládnej organizácie na úrovni Spoločenstva, ktorá má – povedané slovami nariadenia – „oprávnený záujem prispieť k boju proti diskriminácii na základe pohlavia a k presadzovaniu rovnosti pohlaví“. Neexistuje žiaden dôvod, prečo by nemohlo byť navrhnuté

⁽¹³⁾ KOM(2002) 718, 11.12.2002.

⁽¹⁴⁾ KOM(2005) 59, 25.2.2005.

⁽¹⁵⁾ KOM(2004) 274, 21.4.2004.

takéto zastúpenie predstaviteľov občianskej spoločnosti. Na rozdiel od tripartitných subjektov Spoločenstva nebude zastúpená národná úroveň sociálnych partnerov, preto je žiadúce, aby aspoň týmto spôsobom bola zaručená aktívna účasť sociálnych partnerov a príslušných mimovládnych organizácií.

3.7.3 EHSV si preto naliehavo praje rozšíriť počet členov v správnej rade. Považuje za vhodné zvýšiť počet zástupcov tak, aby ich bolo šesť za každú stranu (Radu, Komisiu, sociálnych partnerov a príslušnej mimovládnej organizácie na úrovni Spoločenstva), čo by zároveň umožnilo organizáciám spomínaným v článku 10 ods. 1 písm. a) až c) vybrať kandidátov tak, aby bolo zabezpečené rovnaké zastúpenie žien a mužov. Z toho vyplýva, že každá z troch spomínaných organizácií by mala dve miesta.

3.7.4 Rovnako nie je zdôvodnené, prečo nemajú mať zástupcovia sociálnych partnerov a mimovládnej organizácie hlasovacie právo. EHSV sa obracia na Komisiu, aby sa v záujme lepšieho zabezpečenia nezávislosti, autonómie a objektívnosti rokovaní doplnilo, že každý zástupca organizácií zamestnávateľov, zamestnancov a príslušnej mimovládnej organizácie má plné hlasovacie právo. Je to v súlade s odsekom 4, kde sa uvádza, že „každý člen správnej rady alebo v prípade neprítomnosti jeho zástupca má jeden hlas“.

3.7.5 EHSV usudzuje, že riaditelia Európskej nadácie pre zlepšovanie životných a pracovných podmienok, Európskej agentúry pre bezpečnosť a zdravie pri práci, Európskeho strediska pre rozvoj odborného vzdelávania a Európskej agentúry pre základné práva by mohli mať prípadne priamu možnosť zúčastňovať sa schôdzi správnej rady inštitútu (článok 10 ods. 11); riaditeľ inštitútu by mal mať tiež možnosť zúčastňovať sa rokovaní týchto inštitúcií (z poverenia správnej rady alebo na základe „memoranda o porozumení“).

3.8 EHSV rešpektuje fakt, že úlohou poradného zboru bude umožniť členským štátom zapájanie príslušných orgánov a vytváranie siete odborníkov. Tento orgán nebude mať rozhodovacie právomoci v rámci inštitútu podľa článku 12, je teda zbytočné uvádzať, že traja členovia, ktorí zastupujú zainteresované strany na európskej úrovni, nemajú hlasovacie právo. Rovnako tiež vzniká otázka, prečo sú menovaní Komisiou; bolo by žiadúce, aby boli menovaní priamo organizáciami uvedenými v článku 10 ods. 1 písm. a) až c).

3.8.1 Je potrebné nájsť spôsob, ktorým by bolo zabezpečené vyvážené zastúpenie žien a mužov v poradnom zbore.

3.8.2 Ako už bolo uvedené v bode 3.6.1, bolo by vhodné, aby členovia poradného zboru boli zodpovední za zabezpečenie spolupráce medzi inštitúciami vo svojich krajinách a inštitútom (článok 12 ods. 4).

3.9 EHSV má výhrady k plánovanému finančnému zabezpečeniu inštitútu. V citovanom vyhlásení Rady (bod 2.3 tohto stanoviska) vidí EHSV navzájom si odporujúce pokyny: vyrovnáť sa s poverením priniesť pridanú hodnotu, teda plniť náročné úlohy pri zachovávaní rozpočtovej neutrality.

3.9.1 Predpokladá sa, že financovanie inštitútu bude čiastočne „odpočítané“ z financovania programu PROGRESS. Bod 3.6 dôvodovej správy návrhu nariadenia uvádza, že „činnosti inštitútu budú iné než činnosti navrhnuté podľa témy rovnosti pohlaví v programe PROGRESS (2007–2013)“. EHSV v tom vidí argument na podporu svojho postoja, ktorý vyjadril vo svojom stanovisku k programu PROGRESS:

„EHSV v tejto súvislosti navrhuje, aby prostriedky naplánované pre spomínaný inštitút neboli ‚odrátané‘ pri vypracovaní globálneho finančného rámca programu PROGRESS, ale aby bolo pre tento inštitút naplánované samostatné financovanie.“⁽¹⁶⁾

3.9.2 EHSV preto odporúča, aby sa finančné prostriedky nevyhnutné na chod a riadne fungovanie inštitútu vzali do úvahy pri rokovaní o finančných perspektívach EÚ a boli pridelené, prinajmenšom postupne tak, aby inštitútu umožnili splniť nároky, ktoré sa naň budú klásť, v právnej a finančnej istote.

3.9.3 EHSV sa domnieva, že sústredenie práce o rovnoprávnosti mužov a žien na jedno miesto dochádza k úspore na úrovni Spoločenstva aj na národnej úrovni. Predpokladaný rozpočet pre program PROGRESS by teda nemal byť o túto čiastku ochudobnený, ale naopak, zvýšený v tom prípade, ak nebude rozhodnuté o samostatnom finančnom krytí inštitútu.

3.9.4 V žiadnom prípade nesmie byť založenie inštitútu zámenkou na zníženie financovania iných inštitúcií, ako napr. Dublinskej nadácie, ktoré sa vo svojej činnosti zaoberajú o.i. aj problémami spojenými s rovnosťou príležitostí.

V Bruseli 28.septembra 2005

Predsedyňa

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽¹⁶⁾ Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady o programe Spoločenstva pre zamestnanosť a sociálnu solidaritu – PROGRESS“ (Ú. v. EÚ C 255, 14.10.2005, s. 39, Spravodajca: pán Greif)

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Severná dimenzia a jej akčný plán“

(2006/C 24/11)

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 10. februára 2005 rozhodol v súlade s článkom 29 odsek 2 svojho vnútorného poriadku vypracovať stanovisko na tému „Severná dimenzia a jej akčný plán“.

Odborná sekcia pre vonkajšie vzťahy poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 8. septembra 2005. Spravodajcom bol pán **Hamro-Drotz**.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 420. plenárnom zasadnutí 28. a 29. septembra 2005 (schôdzi 28. septembra) 163 hlasmi za, 2 proti, pričom sa 9 členovia hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

Politika Európskej únie označovaná ako politika severnej dimenzie bola nastolená v roku 1999. Severná dimenzia je časť politiky vonkajších vzťahov EÚ, ktorej cieľom je zlepšovanie života v severných oblastiach Európy prostredníctvom regionálnej a cezhraničnej spolupráce. Severná dimenzia zahŕňa región Baltického mora a arktickú oblasť. Politika severnej dimenzie sa uplatňuje v rámci Dohody o partnerstve a spolupráci s Ruskom, ako aj Dohody o Európskom hospodárskom priestore (EHP – Nórsko, Island). V rámci politiky severnej dimenzie sa po rozšírení EÚ zvýšili aktivity s Ruskom, nasmerované predovšetkým do severozápadných regiónov.

Vzťahy medzi EÚ a Ruskom posilnilo schválenie „štyroch spoločných oblastí“. V máji 2005 sa dosiahla dohoda o tom, ako postupovať pri vytváraní týchto spoločných oblastí (cestovné mapy). Rusko tiež rokuje o vstupe do Svetovej obchodnej organizácie (WTO), ktorý by uľahčil obchodnú a hospodársku spoluprácu medzi EÚ a Ruskom. Všeobecný vývoj vo vzťahoch EÚ a Ruska vnáša podnety aj do politiky severnej dimenzie.

Je plánované užšie spojenie politiky severnej dimenzie so spoluprácou medzi EÚ a Ruskom. Tento aspekt sa spomína v záveroch zo zasadnutia Európskej rady, ktoré sa konalo v dňoch 16. a 17. júna 2005: „Európska rada vyjadruje svoju spokojnosť s výsledkami 15. summitu EÚ a Ruska, ktorý sa konal 10. mája 2005, predovšetkým so schválením ‚cestovných máp‘ pre vytvorenie štyroch spoločných oblastí... Ich implementácia posilní strategické partnerstvo medzi EÚ a Ruskom ako aj regionálnu spoluprácu, predovšetkým v rámci Severnej dimenzie.“

O severnej dimenzii sa tiež hovorí v cestovných mapách pre spoločné oblasti pod titulom „Spoločná hospodárska oblasť“: „...Bude sa zohľadňovať implementácia akcií v spoločnej hospodárskej oblasti a priority spoločne identifikované v rámci regionálnych organizácií a iniciatív, ako je Rada pobaltských štátov (CBSS), Severná dimenzia atď.“

Stanovisko k politike severnej dimenzie je pokračovaním práce výboru a bude príspevkom EHSV k ministerskej konferencii o politike severnej dimenzie, ktorá sa uskutoční v novembri 2005.

1. Ciele a prioritné oblasti Druhého akčného plánu severnej dimenzie (NDAP II) 2004 – 2006

1.1 Druhý akčný plán severnej dimenzie (NDAP II) ⁽¹⁾ nadobudol účinnosť v januári 2004.

1.2 Zahŕňa päť prioritných oblastí:

- hospodárstvo, obchod a infraštruktúra
- ľudské zdroje, vzdelávanie, vedecký výskum a zdravie
- životné prostredie, jadrová bezpečnosť a prírodné zdroje
- cezhraničná spolupráca a regionálny rozvoj
- spravodlivosť a vnútorné záležitosti.

1.3 NDAP II sa takisto venuje špecifickým regiónom: Kaliningradu a arktickej oblasti. Podporuje spojené akcie všetkých zúčastnených partnerov na posilnenie hospodárskej politiky, politiky zamestnanosti a sociálnej politiky.

1.4 NDAP II opisuje rôzne možnosti činnosti v týchto oblastiach, pričom praktickú organizáciu činnosti ponecháva na zainteresovaných účastníkov. Politika severnej dimenzie nedisponuje samostatným rozpočtom, ale je financovaná z rozličných programov EÚ (napr. Tacis), príslušnými vládami a medzinárodnými finančnými ústavmi (Severská investičná banka, Európska banka pre obnovu a rozvoj, atď.).

1.5 Európska komisia pripravuje výročné správy o postupe implementácie NDAP II. Výročná správa o postupe implementácie za rok 2004 opisuje obrovské množstvo aktivít v spomínaných piatich prioritných oblastiach. Správa takisto hovorí o závere EHSV, že občianske organizácie majú slabé vedomosti o aktivitách politiky severnej dimenzie a vyzýva na zvýšenie verejnej informovanosti a ďalšie zapojenie regionálnych organizácií do realizácie a sledovania aktivít v rámci politiky severnej dimenzie.

⁽¹⁾ NDAP II je k dispozícii na adrese: http://europa.eu.int/comm/external_relations/north_dim/ndap/com03_343.pdf

1.6 Implementácia NDAP II sa monitoruje ročne: stretnutie vysokých úradníkov sa uskutočnilo v roku 2004, ministerská konferencia sa uskutočnila v roku 2005 a ďalšie stretnutie vysokých úradníkov je naplánované na druhú polovicu roku 2006.

2. Severná dimenzia a Európsky hospodársky a sociálny výbor

2.1 Akčný plán NDAP II požaduje, aby Európsky hospodársky a sociálny výbor prispel k jeho implementácii: „Na zabezpečenie širokej účasti skupín občianskej spoločnosti na procese kontroly v rámci akčného plánu by tiež pomohlo, keby bol EHSV schopný organizovať výročné fóra o implementácii akčného plánu, na ktorých by sa zišli zástupcovia spoločenských a hospodárskych organizácií reprezentovaných vo výbore.“⁽²⁾

2.2 Požiadavka bola založená na príspevkoch EHSV v predchádzajúcich rokoch, teda na stanoviskách k nasledovným témam: „Vzťahy medzi Európskou úniou a krajinami na pobreží Baltického mora“⁽³⁾, „Severná dimenzia EÚ vrátane vzťahov s Ruskom“⁽⁴⁾, „Severná dimenzia: Akčný plán pre severnú dimenziu vo vonkajšej a cezhraničnej politike Európskej únie na roky 2000 – 2003“⁽⁵⁾ a „Strategické partnerstvo medzi EÚ a Ruskom: Aké budú ďalšie kroky?“⁽⁶⁾ na vyhláseniach k ministerskému stretnutiu o politike severnej dimenzie v rokoch 1999, 2001 a 2002 a záveroch z dvoch konferencií (fór) o politike severnej dimenzie, ktoré zorganizoval EHSV v rokoch 2001 a 2003.

2.3 EHSV odpovedal na požiadavku Komisie kladne a rozhodol sa zbierať informácie o názoroch občianskych organizácií na nasledovné oblasti:

- povedomie o implementácii NDAP II a zapojenie občianskych organizácií do implementácie NDAP II, buď vyžiadanou činnosťou alebo činnosťou z vlastnej iniciatívy
- stanoviská a odporúčania občianskych organizácií ohľadom obsahu a realizácie NDAP II.

2.4 Názory občianskych organizácií sa v roku 2004 zbierali pomocou dotazníka, ktorý sa hojne rozosielať občianskym organizáciám vo všetkých zainteresovaných krajinách a rozdeľoval prostredníctvom prieskumných misí v Gdaňsku, Kaliningrade a Rige.

3. Závery a odporúčania EHSV v roku 2004

3.1 EHSV bol reprezentovaný na stretnutí vysokých úradníkov v októbri 2004 a závery a odporúčania predstavil v správe k tomuto stretnutiu.⁽⁷⁾

⁽²⁾ KOM(2003) 343 v konečnom znení, 10.6.2003, s. 16.

⁽³⁾ Ú. v. ES C 73 z 9.3.1998, s. 57.

⁽⁴⁾ Ú. v. ES C 368 z 20.12.1999, s. 39.

⁽⁵⁾ Ú. v. ES C 139 z 11.5.2001, s. 42.

⁽⁶⁾ Ú. v. ES C 125 z 27.5.2002, s. 39.

⁽⁷⁾ Správa EHSV za rok 2004 týkajúca sa zistení EHSV v rámci akčného plánu NDAP II Európskej únie.

3.2 Všeobecné závery o zapojení občianskych organizácií do Druhého akčného plánu severnej dimenzie (NDAP II) sú také, že občianske organizácie:

- majú vo všeobecnosti slabé vedomosti o politike severnej dimenzie
- sú len okrajovo zapojené do implementácie NDAP II
- nezohrávajú žiadnu úlohu (z výnimkou činnosti EHSV) v sledovaní implementácie.

Zdalo sa, že v týchto troch ohľadoch je v „starých“ členských štátoch v regióne kladnejšia situácia, než v ostatných štátoch.

Oslovené občianske organizácie mali všeobecný záujem získať viac informácií o politike severnej dimenzie a NDAP II, zapojiť sa do projektov a zúčastňovať sa monitorovania na národnej i európskej úrovni.

EHSV navrhol, že by sa malo zlepšiť rozširovanie informácií o NDAP II pre občianske organizácie, ako aj ich zapájanie do implementácie a monitorovania.

EHSV ponúkol pomoc pri informačných a monitorovacích činnostiach na európskej úrovni, ale zároveň podčiarkol, že činnosti v rámci politiky severnej dimenzie by v prvom rade mali prebiehať na subregionálnej, národnej a miestnej úrovni so zámerom zapojiť do konštruktívnej interakcie správne orgány a zainteresované občianske organizácie.

EHSV podporil zásadu uvedenú v NDAP II⁽⁸⁾, že zástupcovia občianskej spoločnosti by mali byť povzbudzovaní k účasti na výročných stretnutiach vysokých úradníkov.

Navrhoval tiež, aby EÚ počas realizácie NDAP II zväžila niektoré ďalšie aspekty:

- pozdvihnutie profilu politiky severnej dimenzie vo vzťahoch EÚ a Ruska a v rozvoji susedskej politiky EÚ
- zorganizovanie stretnutia v rámci politiky severnej dimenzie v regióne, vrátane Kaliningradu (pre občianske organizácie v regióne by to bolo veľmi prospešné)
- zlepšenie opatrení na uľahčenie financovania malých projektov so zámerom podporiť cezhraničné styky medzi občianskymi organizáciami v regióne
- objasnenie disponibilných zdrojov EÚ na financovanie projektov politiky severnej dimenzie (občianske organizácie majú ťažkosti nájsť zdroje financovania)

⁽⁸⁾ KOM(2003) 343 v konečnom znení, s. 16

- rozširovanie informácií v regióne, vrátane Kaliningradu, o Európskej investičnej banke a iných poskytovateľoch financovania, ktorí by mohli byť partnermi v potenciálnych projektoch v rámci politiky severnej dimenzie.
- zváženie vhodného usmerňovania politiky severnej dimenzie pri príprave nového finančného rámca Európskej únie na roky 2007 – 2013.

3.3 Tieto odporúčania majú stále svoje opodstatnenie.

4. EHSV pokračoval v udržiavaní stykov s občianskymi organizáciami, ktorých sa Severná dimenzia týka

4.1 EHSV v správe za rok 2004 vyjadril svoj zámer prispieť k ministerskej konferencii v roku 2005, ako aj k stretnutiu vysokých úradníkov v roku 2006 vychádzajúc z tých istých kritérií, ako v roku 2004.

4.2 EHSV v kontexte novovytvorenej kontaktnej skupiny pre východnú Európu pokračoval vo svojej činnosti v oblasti politiky severnej dimenzie. Kontaktná skupina pre východnú Európu pozostáva z členov EHSV a zaoberá sa činnosťou Výboru nasmerovanou do východoeurópskych krajín. Cieľom týchto aktivít je podporiť politiku EÚ, zlepšiť vzťahy s východoeurópskymi krajinami, prispieť názormi občianskych organizácií v danom kontexte a vytvoriť priame styky s aktérmi občianskej spoločnosti v týchto krajinách.

4.3 EHSV šíri informácie o politike severnej dimenzie prostredníctvom svojich stykov a odkazovaním na Informačný systém Komisie k severnej dimenzii (NDIS).

4.4 EHSV v rámci prípravy stanoviska rozposlal v júni 2005 približne stovke občianskych spoločností dotazník. Výbor takisto diskutoval o politike severnej dimenzie s ruskými občianskymi organizáciami počas vypracovania stanoviska k vzťahom medzi EÚ a Ruskom. Závěry tohto stanoviska preto odrážajú aj názory občianskych organizácií v partnerských krajinách.

5. Závěry založené na prieskume EHSV z roku 2005

5.1 Všeobecné vedomosti o politike severnej dimenzie

5.1.1 Prieskum všeobecného verejného povedomia o NDAP II sa vykonal v júni 2005. Dotazníky boli zaslané rozličným občianskym organizáciám v krajinách, v ktorých sa aktivity podľa akčného plánu hlavne uskutočňujú (pobaltské a škandinávske krajiny, Nemecko, Rusko vrátane oblasti Kaliningradu a Poľsko). V dotazníku bolo treba vyjadriť názory na tie isté aspekty ako aj v minuloročnom dotazníku: po a) vedomosti aktérov občianskej spoločnosti o politike severnej dimenzie a NDAP II, po b) názor občianskych organizácií na politiku

severnej dimenzie a po c) zapojenie občianskych organizácií do implementácie a sledovania NDAP II.

5.1.2 Vrátilo sa iba 20 odpovedí, čo poukazuje na všeobecne nízke povedomie ohľadom politiky severnej dimenzie a NDAP II: Tento názor ešte viacej podporujú výsledky vyhodnotenia dotazníkov. Kým väčšina občianskych organizácií odpovedala, že organizácia má akúsi predstavu o politike severnej dimenzie a NDAP II, iba v niektorých prípadoch bolo zrejme, že občianske organizácie majú skutočné vedomosti o NDAP II. Tretina občianskych organizácií odpovedala, že čosi o politike severnej dimenzie a NDAP II počula.

5.1.3 Javí sa, že niektorí aktéri vedia o tých niekoľkých verejno-súkromných partnerstvách v rámci politiky severnej dimenzie, predovšetkým o environmentálnom partnerstve (NDEP). Okrem toho sa viaceré občianske organizácie o politike severnej dimenzie dozvedeli od rôznych regionálnych organizácií v pobaltskej oblasti, predovšetkým od Rady pobaltských štátov (CBSS). Sieť zamestnávateľských organizácií (BAC – Poradný výbor pre podnikanie) a odborových organizácií (BASTUN – Sieť pobaltských odborových organizácií) takisto prispeli k poznatkom o politike severnej dimenzie u svojich členov.

5.1.4 Na NDAP II sa niektorí aktéri pozerajú ako na program, ktorý sa netýka občianskych organizácií, a skôr ho považujú za politický projekt regionálnej spolupráce medzi vládami a príslušnými správnymi orgánmi. Zdá sa, že to tak je napriek snahám komisie zlepšiť verejnú informovanosť prostredníctvom iniciatívy nazvanej „Informačný systém Severnej dimenzie“.

5.2 Informovanie občianskych organizácií a ich zapájanie do aktivít v rámci politiky severnej dimenzie miestnymi orgánmi

5.2.1 Výsledky vyhodnotenia dotazníkov jasne ukazujú, že vlády, správne orgány a iné združenia vyvinuli veľmi málo iniciatív na informovanie občianskych organizácií a ich zapájanie do NDAP II. Bolo iba niekoľko ohlasov, ktoré takéto iniciatívy potvrdzovali. Príslušné správne orgány však v niektorých krajinách iniciovali semináre a pracovné stretnutia, ktoré sa zameriavali na realizáciu NDAP II. To isté bolo v prípade regionálnych organizácií.

5.2.2 Iba niekoľko občianskych organizácií sa do NDAP II zapojilo z vlastnej iniciatívy. Týkalo sa to aktivít spojených so zlepšovaním investičných podmienok v oblasti politiky severnej dimenzie, spolupráce s inými združeniami v krajinách severnej dimenzie, diskusií o budúcnosti politiky severnej dimenzie a celkovo sledovania jej vývoja.

5.3 Všeobecný názor na politiku severnej dimenzie a NDAP II

Celkovo je názor na politiku severnej dimenzie a NDAP II skôr kladný, napriek určitým výnimkám. Väčšina občianskych organizácií má buď kladný alebo veľmi kladný názor na politiku severnej dimenzie a NDAP II, kým niekoľko občianskych organizácií ich hodnotí záporne a niektoré nemajú žiadny názor, hlavne kvôli nedostatku vedomostí o aktivitách v rámci politiky severnej dimenzie a NDAP II.

5.4 Najdôležitejšie oblasti NDAP II

Zdá sa, že v krajinách dopytovaných občianskych organizácií dochádza k všeobecnému zblížovaniu názorov na najdôležitejšie oblasti NDAP II. Oblasť hospodárstva, obchodu a infraštruktúry, oblasť životného prostredia, jadrovej bezpečnosti a prírodných zdrojov. Oblasť cezhraničnej spolupráce a regionálneho rozvoja spomínali občianske organizácie ako oblasti s najväčšou dôležitosťou v rámci NDAP II. Zdá sa, že o oblasť spravodlivosti a vnútorných záležitostí, Kaliningrad a arktickú spoluprácu sa občianske organizácie zaujímajú menej.

Oblasti NDAP II	Kolkokrát spomenuté
hospodárstvo, obchod a infraštruktúra	*****
ľudské zdroje, vzdelávanie, vedecký výskum a zdravie	*****
životné prostredie, jadrová bezpečnosť a prírodné zdroje	*****
cezhraničná spolupráca a regionálny rozvoj	*****
spravodlivosť a vnútorné záležitosti	***
Kaliningrad	****
arktická spolupráca	****

5.5 Prioritné činnosti

Občianske organizácie zastávali názor, že vo vyššie uvedených oblastiach by sa mali uprednostniť nasledovné činnosti:

- riešenie problematiky trhu práce, zamestnanosti a sociálneho dialógu
- podpora malých a stredných podnikov
- uľahčenie obchodných a hospodárskych vzťahov

— zlepšenie podmienok na cezhraničné investovanie

— prepojenie infraštruktúr a zlepšenie dopravných sietí.

Občianske organizácie okrem toho podčiarkli potrebu ďalších doplnkových opatrení:

— činnosti na zapojenie aktérov občianskej spoločnosti do implementácie NDAP II

— vytvorenie štruktúr na implementáciu NDAP II

— poskytnutie dostatočných zdrojov na NDAP II

— rozosielanie správ o pokroku v realizácii NDAP II.

6. Odporúčania k politike severnej dimenzie

6.1 EHSV podporuje pokračovanie regionálnej spolupráce v severnej časti Európy prostredníctvom štruktúrovanej a mnohostrannej cezhraničnej spolupráce, ktorá zahŕňa aj nečlenské štáty. Politika severnej dimenzie sa javí byť veľmi vhodná na dosiahnutie tohto cieľa.

6.2 EHSV podporuje zámer spojiť politiku severnej dimenzie so spolupracou medzi EÚ a Ruskom so štyrmi spoločnými oblasťami. EHSV vo svojom nedávnom stanovisku „Prínos občianskej spoločnosti k vzťahom medzi EÚ a Ruskom“⁽⁹⁾ v bode 3.2.5 konštatoval: „EÚ a Rusko by teda mali spolupracovať pri oživení regionálnej spolupráce – Severnej dimenzie... EHSV s potešením konštatuje, že tento aspekt bol tiež zodpovedajúco zohľadnený v ‚cestovných mapách‘ a podporuje prijatie ďalších opatrení na rozvoj regionálnej spolupráce ako súčasť vzťahov medzi EÚ a Ruskom.“

6.3 Úspešná regionálna spolupráca v rámci severnej dimenzie by si vyžadovala, aby sa Rusko riadne zúčastňovalo na príprave a implementácii budúcej politiky severnej dimenzie. Mali by sa zvažovať mechanizmy spolupráce v tomto kontexte, napríklad spoločný riadiaci výbor, pričom by sa taktiež brali do úvahy ostatné krajiny v danom regióne, ktoré nie sú členmi EÚ.

6.4 EHSV podčiarkuje odporúčania zo svojho stanoviska na tému vzťahov medzi EÚ a Ruskom, podľa ktorých by sa záležitosti občianskej spoločnosti mali pozdvihnúť do cestovných máp pre vzťahy medzi EÚ a Ruskom a aktéri občianskej spoločnosti zapojiť do spolupráce medzi EÚ a Ruskom. Okrem iného by sa malo uvažovať o spôsoboch, ako zaviesť štruktúrované konzultácie s občianskymi organizáciami v budúcich mechanizmoch politiky severnej dimenzie.

⁽⁹⁾ Ú. v. EÚ C 294, 25.10.2005, s. 21.

6.5 Pre budúcnosť má význam päť oblastí spolupráce v rámci politiky severnej dimenzie. Predovšetkým by sa malo ťažiť z kladných skúseností s koncepciou partnerstva (životné prostredie, sociálne veci a zdravie, informačné technológie). Z tohto hľadiska by sa malo vážne uvažovať o vytváraní partnerstiev v nasledovných oblastiach:

- infraštruktúra a logistika
- zamestnanosť, ľudské zdroje a sociálne veci, vrátane občianskeho dialógu
- cezhraničná a medzilidská spolupráca zahŕňajúca mládež, vzdelávanie a kultúru.

6.6 Jestvujúce regionálne organizácie pobaltskej oblasti, predovšetkým Rada pobaltských štátov (CBSS), zohrávajú ústrednú úlohu v nadchádzajúcom uplatňovaní politiky severnej dimenzie. Občianske organizácie by v tomto kontexte mali dobrú príležitosť zapojiť sa a prispieť k politike severnej dimenzie prostredníctvom svojich regionálnych kooperačných sietí a svojich jestvujúcich kontaktov so spomenutými organizáciami.

6.7 EHSV znova opakuje svoje odporúčanie z roku 2004, že by sa malo posilniť šírenie verejných informácií o politike severnej dimenzie. Na tento účel je potrebné upgradovať Infor-

mačný systém Severnej dimenzie. EHSV takisto zdôrazňuje, že informácie by sa predovšetkým mali rozširovať na národnej a miestnej úrovni, pretože je to zodpovednosťou vlád a príslušných správnych orgánov v štátoch, ktorých sa to týka. Lepšia informovanosť by podnecovala širší záujem o politiku severnej dimenzie a povzbudzovala aktérov občianskej spoločnosti na rozširovanie svojej účasti a svojho príspevku.

6.8 Financovanie partnerstiev v rámci politiky severnej dimenzie by sa malo určovať od prípadu k prípadu, a takisto vlády a medzinárodné financujúce inštitúcie by mali zohrávať v tomto ohľade ústrednú úlohu. Finančné mechanizmy Nórska a EHP by takisto boli prínosom v podpore predovšetkým spoločných cezhraničných akcií v rámci politiky severnej dimenzie. Počnúc rokom 2007 by sa mal stať aktuálnym „Nástroj európskeho susedstva a partnerstva“ (ENPI).

6.9 EHSV bude pokračovať vo svojej činnosti týkajúcej sa politiky severnej dimenzie a chystá sa prispieť k stretnutiu vysokých úradníkov v roku 2006. Príspevky môžu odrážať aj závery vychádzajúce z diskusií Výboru s občianskymi organizáciami v partnerských krajinách. EHSV by bol pripravený prispieť k ďalším úvahám o budúcej implementácii politiky severnej dimenzie.

V Bruseli 28. septembra 2005

Predsedačka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Lepšia tvorba právnych predpisov“

(2006/C 24/12)

Pán Denis McShane, minister pre európske záležitosti Veľkej Británie požiadal 7. februára 2005, v mene britského predsedníctva Rady Európskej únie, o predbežné stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: „Lepšia tvorba právnych predpisov“.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu, poverená prípravou návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 27. júla 2005. Spravodajcom bol pán **Daniel RETUREAU**.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 420. plenárnom zasadnutí 28. a 29. septembra 2005 (schôdza z 28. septembra) 105 hlasmi za, 3 hlasmi proti, pričom 8 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Zhrnutie stanoviska

1.1 Čo znamená „lepšie právne predpisy“

1.1.1 Lepšia tvorba právnych predpisov predstavuje skutočnú sociálnu požiadavku, ktorú EHSV prevezme, a to tak, že sa bude snažiť presadzovať potreby občianskej spoločnosti a adresátov právnych predpisov, u európskych inštitúcií a vlád.

1.1.2 Lepšia tvorba právnych predpisov, znamená predovšetkým postaviť sa na úroveň adresáta právnej normy. Z toho vyplýva dôležitosť participačného prístupu, ktorý organizuje predbežné konzultácie s organizáciami občianskej spoločnosti a sociálnymi partnermi, skupinami, na ktoré sa legislatíva priamo vzťahuje. Tento prístup tiež zohľadňuje reprezentatívnosť organizácií občianskej spoločnosti a konštruktívne využíva zdroje a kompetencie poradných orgánov.

1.1.3 Znamená to tiež menšiu tvorbu právnych predpisov, boj proti legislatívnej inflácii a zjednodušovanie *acquis*, pretože rozsiahla legislatíva vytvára právnu nepriehľadnosť, čo spôsobuje najmä prekážky v komunikácii; znamená to tiež zabezpečiť, aby uplatňovanie noriem bolo účinné a jednoduché.

1.1.4 Lepšia tvorba právnych predpisov znamená tiež obmedziť sa na podstatu a zamerať sa na ciele, ktoré sa majú dosiahnuť. Znamená to tiež vytvárať právne predpisy, ktoré by boli pružné, prispôsobivé a zároveň dostatočne stabilné. To predpokladá presnosť a najmä koherenciu koncepcie, ktorá sa má aplikovať v praxi.

1.1.5 Zjednodušovať znamená čo najviac zredukovať zložitosť práva, ale neznamená to, že by sa nutne mala drasticky obmedziť legislatívna práca Únie alebo dereglementácia. To by totiž bolo v protiklade s očakávaniami občianskej spoločnosti a potrebami právnej bezpečnosti a stability vyjadrenými podnikmi, predovšetkým malými a strednými.

1.1.6 Každá legislatíva alebo časť legislatívy, ktorá je už zastaraná, musí byť výslovne zrušená.

1.2 Ako zlepšiť kvalitu právnych predpisov Únie

1.2.1 Každé generálne riaditeľstvo (GR), s prihliadnutím na počet textov, ktoré vyplývajú z jeho kompetencie, a na zložitosť týchto textov (merateľnú napríklad celkovým počtom riadkov a vnútorných odkazov na iné predchádzajúce právne predpisy, a administratívnymi povinnosťami, ktoré z toho vyplývajú) musí navrhnúť primeraný program zjednodušovania, ktorý bude zahrnutý do celkového programu Komisie upresní potrebu a predpokladaný účinok návrhov na adresátov legislatívy, ktorá sa má zjednodušiť. Tento program by mal definovať navrhované opatrenia pre každú skupinu textov (zrušenia, revízie, kodifikácie...) a tiež odhadované zdroje potrebné na realizáciu programu.

1.2.2 Konsolidovaná výročná správa Komisie o „Zjednodušení *acquis* a lepšej tvorbe právnych predpisov“ bude prihliadať na program stanovený na tento rok a na efektívnu realizáciu programu z predchádzajúceho roka, ako aj z nej vyplývajúcu situáciu pre jej strednodobý kľzavý program zjednodušovania a plán práce. Budú sa tu analyzovať národné aktivity a aktivity Únie v otázke zjednodušovania a zlepšovania legislatívy a v prípade potreby sa doplnia nové návrhy a odporúčania. Ide o to, vyhnúť sa hromadeniu správ a oznámení, ktorých obsahy sa prekrývajú alebo opakujú.

1.2.3 Právomoc iniciovania neznamená neutralitu: zahŕňa veľký vplyv pri určovaní priorít a účelnosti legislatívy, na jej prípravu a formuláciu, na jej preformulovanie v prípade pozmeňovacích návrhov zákonodarnej moci. Kvalita a správnosť legislatívneho návrhu majú priamy vplyv na trvanie a vyústenie procesu schvaľovania legislatívnymi orgánmi. v prípade nedostatočnej prípravy z toho vyplýva značná strata času a zdrojov všetkých príslušných inštitúcií a organizácií, ktoré sa zúčastňujú na konzultáciách.

1.2.4 Kvalita textu schváleného podľa legislatívneho postupu a transpozície smerníc majú takisto dôsledky, ak sú v texte nedostatky alebo sa vyskytnú problémy spojené s možným výkladom, ktoré môžu byť postúpené na rozhodnutie súdom členských štátov alebo Súdnemu dvoru Spoločenstva, čím vzniknú náklady národnej administratívy i adresátom.

1.2.5 Komisia a zákonodarná moc nie sú vševediace a sociálna, ekonomická a technologická realita je zložitá a zároveň premenlivá: hlbkovo modifikovať alebo spružniť legislatívu, ktorej praktické dôsledky sa rozchádzajú so sledovanými cieľmi, a ktorej náklady na zavedenie sú nadmerné pre administratívu alebo adresátov, nepredstavuje oslabenie autority zákonodarnej moci, ale naopak ukážku prirodzenej politickej inteligencie s cieľom posilniť dôveru adresátov a rešpektovanie práva.

1.2.6 Legislatívne hodnotenie, ktoré sa začalo pred tvorbu legislatívy, sa končí štúdiou (alebo hodnotením) o účinku (*impact assessment*), ktoré meria, nakoľko je legislatíva skutočne prijímaná, spôsob, akým sa začleňuje do už existujúceho právneho celku, a problémy súvisiace s jej zavedením.

1.2.7 V prípade, že Komisia stiahne legislatívny návrh, ktorý je už vo fáze posudzovania, bolo by vhodné, aby Komisia odôvodnila svoje rozhodnutie ukončiť začatý legislatívny postup a taktiež aby sa poradila s legislatívnymi a poradnými inštitúciami ako aj s organizáciami občianskej spoločnosti, ktorých stanovisko si vyžiadala, alebo ktorých záujmy uvedené stiahnutie návrhu ovplyvní.

1.2.8 Legislatívne hodnotenie, *ex ante* aj *ex post*, sa nevníma ako pluralistická a participatívna aktivita, ktorá mu má prisúdiť nepopierateľnú politickú a praktickú legitimitu. Kým hodnotenie *ex ante* predchádza procesu vypracovania a potom ho sprevádza; hodnotenie *ex post* sa vykonáva dvakrát: najprv počas fázy transpozície smerníc alebo plnenia nariadení, ktoré umožní odhaliť prvé problémy spojené s prijatím a s uplatňovaním, a potom samotné hodnotenie vplyvu, ku ktorému dochádza po vopred určenej dobe nadobudnutia účinnosti, ktoré umožní odhaliť nepredvídané alebo dokonca nechcené dôsledky. Toto hodnotenie účinku môže napokon zahŕňať spätnú väzbu (*feed back*) k legislatíve alebo k spôsobom jej uplatňovania ⁽¹⁾.

1.2.9 Negatívne alebo nepredvídané dôsledky môžu byť rôzneho charakteru: ich hodnotenie v položkách nadmerných nákladov pre administratívu a pre adresátov sa musí doplniť o štúdiu ich sociálneho, ekonomického a environmentálneho účinku alebo so zreteľom na základné práva.

1.2.10 Je vhodné tiež hodnotiť plnenie výkonných kompetencií, a to kompetencií Únie (priame vykonávanie, postup prerokovania právnych úprav vo výboroch, úrady riadenia), ako aj národných kompetencií (ministerstvá, decentralizované úrady, nezávislé administratívne úrady), ich účinok (administratívne postupy vyžadované od adresátov, náklady, zložitost) a efektívnosť kontroly alebo eventuálnych sankcií. Zákonodarná moc musí mať možnosť zrealizovať toto plnenie, ktoré kombinuje správu a vykonávanie.

⁽¹⁾ Tu navrhovaná metóda sa líši od metódy Komisie, ktorá využíva hodnotenie účinku (*impact assessment*) predovšetkým vo fáze prípravy a vypracovania návrhu legislatívnej úpravy. EHSV sa naproti tomu nazdáva, že participatívne hodnotenie národných transpozícií a skutočného účinku právnej úpravy po uplynutí určitého času od začiatku jej uplatňovania by mohlo vhodne doplniť a posilniť hodnotiaci systém na základe poznatkov z terénu. To umožní zistiť, či legislatívny zásah dosiahol zamýšľaný zámer.

1.2.11 Členské štáty musia tiež vyvíjať a zdokonaľovať vlastné nástroje hodnotenia, a môžu predkladať Komisii a národnej zákonodarnej moci správu o výsledkoch a upozorňovať na úspechy a problémy, na ktoré narazili.

1.2.12 Politika koordinácie, informovanosti a výmeny skúseností o národných praktikách a ich účinnosti, pravidelné publikovanie transpozíčných tabuliek, tak ako je to plánované v rozhodnutí Komisie, ako aj tabuliek pokroku vnútorného trhu, umožnia efektívne sledovanie a korekcie.

1.2.13 Európsky hospodársky a sociálny výbor bude pokračovať, tak ako sa zaviazal v októbri 2000 (Kódex riadenia), v podávaní ročného stanoviska k všeobecnej správe o „Zjednodušovaní *acquis* a lepšej tvorbe právnych predpisov“, rovnako ako k oznámeniam a rôznym odvetvovým správam prezentovaným Komisiou v otázke zjednodušovania *acquis* a kvality legislatívy.

1.3 Záver

1.3.1 EHSV odhaduje, že úloha zjednodušovať právny celok Únie a urobiť ho súdržnejším a vhodnejším nie je len otázkou metód a techník, ale takisto hlboko politickou otázkou, ktorá vyžaduje intenzívnu medziinštitucionálnu mobilizáciu a tiež podporou intenzívnej účasti zo strany organizovanej občianskej spoločnosti.

STANOVSIKO

2. Úvod

2.1 Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru (EHSV) bola britským predsedníctvom doručená žiadosť o vypracovanie stanoviska na tému „Lepšia tvorba právnych predpisov“; bol tiež poverený vyjadriť sa k 12. správe Komisie na tému zjednodušovania komunitárneho práva a vzal do úvahy Oznámenie „o Lepšej tvorbe právnych predpisov, raste, zamestnanosti“, ktoré nasledovalo po Európskej rade v otázke revízie Lisabonskej stratégie, a takisto nedávne rozhodnutie Komisie o transpozícií smerníc.

2.2 Návrhy výboru nespochybňujú metódu Únie založenú na právnom poriadku (*rule of law*) a potvrdenú a konsolidovanú v Zmluve o Ústave a doplnenú o pripojenie postupu priamej intervencie občianskej spoločnosti do právomoci iniciatívy. Tieto návrhy sa opierajú najmä o závery Edinburskej rady z roku 1992, bielu knihu o riadení a Lisabonskej stratégii (2000 – 2001), Meziinštitucionálnu zmluvu zo 16. decembra 2003 a berú do úvahy aj práce podniknuté z iniciatívy šiestich predsedníctiev a Rady.

2.3 Trvajú však na účasti občianskej spoločnosti na procese vypracovania, hodnotenia a ďalšej dodatočnej kontroly legislatívy. Jej názory a návrhy v otázke kvality legislatívnych návrhov majú za cieľ konštruktívne prispieť k zlepšeniu právneho a administratívneho prostredia pre podniky a občanov.

2.4 EHSV uznáva potrebu zlepšenia tvorby právnych predpisov a víta všetky iniciatívy vyvíjané v tomto smere. Zdôrazňuje však, že by sa nemali všetky predpisy považovať za zbytočné alebo prekážajúce v snahe EÚ lepšie sa prispôbovať výzvam, pred ktorými stojí. Navyše, výbor by nemohol podporiť proces, ktorý by viedol Komisiu ako strážkyňu záujmov Spoločenstva a hybnú silu európskej integrácie k tomu, že by sa vzdala svojho práva iniciatívy, ktorým prispieva k vytváraniu „Únie približujúcej sa stále viac k občanom“.

I. ČO PREDSTAVUJE LEPŠIU TVORBU PRÁVNÝCH PREDPISOV

3. Lepšia tvorba právnych predpisov: prioritná stratégia Únie

3.1 Lepšia tvorba právnych predpisov znamená usilovať sa o lepšie riadenie, a o jednoduchšiu a zrozumiteľnejšiu legislatívu, ktorá môže občianskej spoločnosti poskytnúť dobrý obraz o európskych inštitúciách, pokiaľ ide o ich schopnosť efektívnej aktivity, a teda aj budujú dôveru občianskej spoločnosti v inštitúcie, ktoré vydávajú normy.

3.2 V súčasnej dobe sa znovu pochybňuje princíp rovnosti pred zákonom, čo je dané zložitou a počtom platných noriem, problémami v prístupe k uplatnitelnému právu a k pripravovanému právu. Nevyhnutnosť zrozumiteľnosti a prístupnosti legislatívy musí dominovať zjednodušeniu *acquis* a príprave nových legislatívnych návrhov.

3.3 Charta základných práv, ktorá bola slávnostne vyhlásená v Nice v roku 2000, potvrdzuje právo európskych občanov na dobrú správu. Informovanosť a účasť adresátov, potreba legislatívneho návrhu, využitie dôveryhodných nezávislých expertíz, uplatnenie princípov proporcionality a subsidiarity, kvalita legislatívy, jej transpozície a uplatňovania, a tiež administratívne zjednodušovanie sú základnými podmienkami efektívnosti tohto práva z hľadiska adresátov právnych predpisov.

3.4 Priority „Zjednodušenie *acquis*“ a „Lepšia tvorba právnych predpisov“, prevádzané aktivitami Spoločenstva v tomto smere, využívajú rovnaký spôsob dobrého riadenia a vyžadujú, aby sa na to vyčlenili dostatočné prostriedky. Musia sa zaradiť

do procesu vypracovania a uplatňovania legislatívy. Hneď ako sa proces politickej rovnováhy stabilizuje, treba ho podporovať zdrojmi.

3.5 Zjednodušovanie *acquis* a zlepšenie kvality a účinnosti legislatívy sa stali absolútnou európskou prioritou pre hospodársku súťaž, rast zamestnanosti, trvalo udržateľný rozvoj a kvalitu života občanov Únie, vrátane toho, aby sa uľahčila hospodárska aktivita európskych podnikov na vnútornom trhu a obchodu s tretími krajinami.

3.6 Podniknuté aktivity a iniciatívy však ešte zďaleka nie sú schopné plne odpovedať na očakávania. Súčasný neúspech Lisabonskej stratégie, konštatovanie a návrhy správy skupiny Wima Koka a ich oživenie Európskou radou vedú nevyhnutne k novému prehodnoteniu stratégie začatej v roku 1992 a výrazne posilnenej od roku 2001 na úrovni inštitúcií a členských štátov, na zlepšenie legislatívy a jej uplatňovania.

3.7 EHSV zdieľa rovnaký názor ako Komisia, podľa ktorého je nutné globálne prehodnotenie potrieb a použiteľných zdrojov. To platí tiež na národnej úrovni.

3.8 Problémy Európy v otázkach hospodárskej súťaže, realizácie ekonomiky založenej na poznatkoch, a na politickej rovine v otázkach transparentnosti, spoluúčasti, účinnosti a prijímania legislatívy občanmi a podnikmi, tak vyžadujú rozhodné posilnenie, v niektorých aspektoch dokonca nové definovanie metód sprevádzané pridelením prostriedkov na lepšiu tvorbu právnych predpisov v európskej dvadsaťpäťke, ktorá sa bude v budúcnosti ďalej rozširovať.

3.9 Aktuálna stratégia Komisie sa jasne vyvodzuje z dvoch oznámení publikovaných v marci 2005 ⁽²⁾ a mala by byť doplnená o návrh operačného rámca pre úrady v priebehu tohto roka. Tento rámec by sa mal podľa EHSV obmedziť na to, aby poskytol usmernenia, bez ohľadu na autonómiu úradov, ktoré už kontroluje Dvorom audítorov v plnení svojich rozpočtov a súdny úrad v prípade sporov.

3.10 V 12. správe o „Lepšej tvorbe práva 2004“ ⁽³⁾ sa pripomína: akčný plán Komisie o „Zjednodušení a zlepšovaní prostredia právnych úprav“, medziinštitucionálna dohoda (AII) z decembra 2003 ⁽⁴⁾ a stratégia členských štátov zahrnutá do medzivládneho akčného programu prijatého v máji 2002 ministrami verejnej správy. Vo svojej 11. správe o „Lepšej tvorbe práva“ ⁽⁵⁾, pripomenula Komisia svoje ciele, ktoré sú navyše podrobne rozpracované v ôsmych tematických oznámeniach ⁽⁶⁾.

⁽²⁾ KOM(2005) 97 v konečnom znení zo 16.3.2005 a KOM(2005) 98 v konečnom znení z 21.3.2005.

⁽³⁾ KOM(2005) 98 v konečnom znení z 21.3.2005.

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ C 321, 31.12.2003.

⁽⁵⁾ KOM(2003) 770 v konečnom znení z 12.12.2003.

⁽⁶⁾ Najmä „rámec európskych regulačných agentúr“ KOM(2002) 718 v konečnom znení.

3.11 Akčný plán Komisie vyplýva z prípravných prác expertov a z bielej knihy o európskom riadení z roku 2001 a z prác skupiny o kvalite právnych úprav zavedenej v roku 2000 ministrami verejnej správy. Existuje teda dosť široký konsenzus.

3.12 Zlepšovanie komunitárnych *acquis* ich zjednodušením predstavuje pre Komisiu hlavný cieľ, pre ktorý si vytýčila metodológiu a prostriedky na jeho dosiahnutie.

3.13 Komisia prijala rámcové ustanovenia, pokiaľ ide o podmienky predbežných konzultácií, vedenie hodnotenia dôsledkov, kvality a podmienok zostavenia novej legislatívy, začiatkom procesu uvedeného Edinburgskou radou z roku 1992 v otázke zjednodušenia a rešpektovania princípov proporcionality a subsidiarity. Dvanásť výročných správ sa vzťahovalo k ich realizácii a pokroku, ktorý aj napriek tomu, že je reálny, predsa však ešte zďaleka nie je presvedčivý pre adresátov legislatívy.

3.14 Iniciatíva za lepšiu legislatívu, ktorú uskutočňovala Rada od írskoho predsedníctva, bola v roku 2004 predmetom vyhlásenia šiestich predsedníctiev s výhľadom na zlepšenie legislatívy⁽⁷⁾. Rada pre hospodársku súťaž z novembra 2004 určila asi 20 legislatívnych aktov (rozdelených do 15 priorít) s cieľom zjednodušiť ich a pokračovala vo svojej práci v tomto smere vo februári 2005. Komisia sa podujala skonkretizovať svoje orientácie a uspieť sa stalo naliehavosťou.

3.15 Vo svojom oznámení o „Lepšia právna úprava pre rast a zamestnanosť v Európskej únii“⁽⁸⁾ Komisia znovu definovala svoj prístup z roku 2002 v rámci revízie Lisabonskej stratégie.

3.16 EHSV je zo svojej strany takisto určený, ako inštitučný predstaviteľ organizovanej občianskej spoločnosti, aby od začiatku a oveľa aktívnejšie prispieval k iniciatíve, ktorá Európe prinesie lepšiu, jasnejšiu, súdržnejšiu a účinnejšiu legislatívu, aby tak bola v súlade s legitímnymi očakávaniami občanov a podnikov. Protokol⁽⁹⁾ uzavretý Komisiou mu umožňuje organizovať konzultácie k legislatívnym návrhom. Stanoviská výboru musia byť v tomto ohľade prenikavejšie a musia prednostne zastávať hľadisko adresátov legislatívy.

4. Základy stratégie za lepšiu tvorbu právnych predpisov v Európe

4.1 Legislatíva predstavuje prednostný prostriedok činnosti

⁽⁷⁾ Advancing Regulatory Reform in Europe, spoločné vyhlásenie zo 7. decembra 2004.

⁽⁸⁾ KOM(2005) 97.

⁽⁹⁾ Uzatvorený 24. septembra 2001

Únie, podľa právneho rámca určeného zmluvami, na rozdiel od členských štátov, ktoré môžu využívať širšiu škálu nástrojov.

4.2 Zlepšovanie legislatívy (súčasnej aj budúcej) by malo mať za cieľ nielen zjednodušovanie, ale aj koherentné používanie právnych konceptov, jasné formulácie, najmä v oblastiach, kde je legislatíva progresívnejšia, bohatšia alebo zložitejšia. Ako príklad môžeme uviesť legislatívu týkajúcu sa vnútorného trhu a životného prostredia, politiku dopravy a štatistiku.

4.3 Lisabonská stratégia, a najmä potreba zlepšovať hospodársku súťaž a cieľ lepšieho európskeho riadenia⁽¹⁰⁾, znamenajú najmä vystavenie sa preskúmaniu funkcie regulácie a podmienok jej plnenia a zároveň odozvy európskej legislatívy v členských štátoch (legislatíva, administratíva), aby zaistili jednotnejšiu aplikáciu práva a súdržnosti legislatívy v „level playing field“ vnútorného trhu. z tohto dôvodu nesmú transpozície pripájať zbytočné ustanovenia alebo komplikovať smernice.

4.4 Európska rada v Lisabone už požiadala Komisiu, Radu a členské štáty, aby na rok 2001 definovali stratégiu, ktorá sa pomocou koordinovanej aktivity usiluje o zjednodušovanie prostredia právnych úprav⁽¹¹⁾. Zdôraznila tiež nutnosť zamerať sa na nové a pružnejšie spôsoby právnej úpravy.

4.5 EHSV sa domnieva, že tieto nové spôsoby právnej úpravy, ktoré podporuje⁽¹²⁾, obsahujú priamejšie a trvalejšie záväzky občianskej spoločnosti v legislatívnej činnosti, či už v spolupráci s inštitúciami alebo autonómnejším spôsobom (spoločná regulácia a samoregulácia), tak ako to predpokladá AII z decembra 2003.

4.6 Je vhodné vytvoriť nové partnerstvá so sociálno-ekonomickými aktérmi (lepšie mobilizovať výbory pre zamestnanosť, pre sociálny dialóg, ale tiež eventuálne vytvoriť napríklad odvetvové výbory alebo tematické pracovné skupiny), keďže sa hospodárstvo globalizuje a dematerializuje (numerické hospodárstvo a spoločnosť založená na poznatkoch, otázky priemyselného vlastníctva a autorských práv, audit podnikov a nové nástroje a finančné služby)⁽¹³⁾. To znamená, že je potrebné nájsť nové metódy namiesto postupov a tradičných nástrojov a v každom prípade tiež možnosť prispôbiť sa rýchlemu vývoju trhov a potrebám v otázke inovácie, investícií a v otázke vzdelávania a výskumu.

⁽¹⁰⁾ Biela kniha Komisie o európskom riadení, KOM(2001) 428 v konečnom znení.

⁽¹¹⁾ Komisia zareagovala na žiadosť Rady v oznámeniach KOM(2002) 275 o „Európskom riadení, lepšej tvorbe zákonov“ a KOM(2002) 278 „Akčný plán: zjednodušovať a zlepšovať prostredie právnych úprav“ zo 6.2.2002.

⁽¹²⁾ Pozri informačnú správu prijatú EHSV vo februári 2005, ktorá sa týka „Súčasného stavu spoločnej koregulácie a samoregulácie na jednotnom trhu“, EHSV 1182/2004 v konečnom znení z 10.2.2005.

⁽¹³⁾ Príklad procedúry Lamfalussy v regulácii finančných trhov.

4.7 Pokiaľ ide o Komisiu, táto už uskutočňuje procedúry konzultácie a hodnotenia dôsledkov, ktoré sa každoročne publikujú, a používa pri tom najmä porovnávaciu metódu „náklady – výhody“, doplnenú o ďalšie nástroje, ako napr. analýza na základe viacerých kritérií. Samotná bilancia nákladov a ziskov však pre EHSV nepredstavuje celkom vhodný nástroj pre všetky oblasti a pre všetky dôsledky legislatívy. Zavedenie základných práv alebo podmienky všeobecného záujmu, ktoré sa spravidla veľmi ťažko hodnotia v položkách náklady – výnosy, majú byť zahrnuté v analýze.

4.8 Okrem oznámenia „o zavedení a zjednodušovaní *acquis communautaire*“⁽¹⁴⁾, ktoré stanovuje akčný rámec, sa naštartovali dve špecifickejšie aktivity týkajúce sa na jednej strane poľnohospodárskej legislatívy⁽¹⁵⁾ a v roku 2004 legislatívy pre rybolov⁽¹⁶⁾, ktoré sú obzvlášť podrobné a rýchlo sa rozvíjajú, a na druhej strane zjednodušovania v oblasti vnútorného trhu (SLIM), ktoré funguje už od roku 1996 a prinieslo čiastkové, ale povzbudzujúce výsledky napriek tomu, že Rada a Parlament sa mu venovali len málo a zdá sa, že ho už vzdali úplne.⁽¹⁷⁾

4.9 Medziinštitucionálna dohoda (AII) medzi Komisiu, Parlamentom a Radou⁽¹⁸⁾ zo 16. decembra 2003 sa usiluje založiť medzi inštitúciami obnovený prístup fungovania legislatívy, ktorá otvára tak viac možností v prospech zmluvy spoločnej regulácie a samoregulácie. EHSV prijal na základe tejto dohody stanovisko na tému zjednodušovanie⁽¹⁹⁾ a už zmienú informáciu správu o alternatívnych formách regulácie⁽²⁰⁾. Predtým sa EHSV sústredil najmä na činnosť SLIM, zavedenie dohody AII by sa malo podľa výboru uskutočniť tak, že sa bude venovať zvláštna pozornosť malým a stredným podnikom (MSP) a aplikácii Charty európskych malých podnikov.

4.10 Niekedy sa predpokladá, že viac ako polovica legislatívy uplatniteľnej v členských štátoch pochádza z Európskej únie; vysoké čísla v roku 2000, počas prípravných prác o riadení, uvádzali 80 000 strán *acquis communautaire*. Dnes ukazujú ďalšie štúdie o niečo miernejší vývoj, ktorý predstavuje asi 10 % novej vnútornej legislatívy.

4.11 V každom prípade prináša uplatňovanie tejto legislatívy náklady v položkách vypracovania, transpozície a vykonávania nielen pre Úniu a členské štáty, ale tiež náklady pre podniky a súkromníkov, u ktorých sa predpokladá znalosť zákona, dodržiavanie a plnenie špecifických administratívnych postupov (*compliance costs – náklady na uplatňovanie*).

⁽¹⁴⁾ KOM(2003) 71 v konečnom znení z 11.2.2003.

⁽¹⁵⁾ KOM(2001) 48 v konečnom znení, správa o zjednodušovaní poľnohospodárskej legislatívy.

⁽¹⁶⁾ KOM(2004) 820 v konečnom znení z 15.12.2004.

⁽¹⁷⁾ SLIM sa týkal len vnútorného trhu; Komisia plánuje definovať horizontálnu metodológiu pre všetky odvetvia; publikovanie nových informácií sa predpokladá v októbri 2005.

⁽¹⁸⁾ Ú. v. EÚ C 321, 31.12.2003.

⁽¹⁹⁾ Ú. v. EÚ C 321, 31.12.2003.

⁽²⁰⁾ EHSV 1182/2004 fin.

4.12 Náklady na tvorbu legislatívy, jej dodržiavanie a administratívne a byrokratické uplatňovanie sa hodnotia ťažko, ale objavuje sa rastúci počet kritik, najmä zo strany podnikov, ktoré upozorňujú na požiadavky, problémy, prekážky a niekedy nadbytočné postupy z toho vyplývajúce, tak, že podľa niektorých táto legislatíva môže predstavovať vážnu brzdu pre európsku hospodársku súťaž. k tomu sa pridávajú aj obavy Rady a Komisie. Tieto náklady sa musia posúdiť kvôli objektívnemu postupu kvality legislatívy. OECD odhaduje náklady na uplatňovanie právnej úpravy medzi 3 – 4 % európskeho HDP⁽²¹⁾.

4.13 Hľadisko prístupu, zo strany nákladov na zosúladenie, a zo strany účinku na hospodársku súťaž, sa však týka len aspektu, iste nie zanedbateľného, ale určite nie jediného alebo najdôležitejšieho v tejto otázke⁽²²⁾. Jednako by však bolo možné naplánovať postup s využitím najlepšej legislatívy. Bola by to legislatíva, ktorá by na dosiahnutie svojich cieľov potrebovala minimálne náklady na zavedenie a dodržiavanie. Toto je obsahom návrhu správy Mandelkern o návrhoch, ktoré budú mať dopad na podniky a najmä na MSP. Komisia už vo svojom prístupe zvažuje otázku administratívnych nákladov a v súčasnosti pracuje na pilotnom projekte ich modelizácie (EU Net Admin. Costs model).

4.14 Tvorba právnych predpisov predstavuje politický akt, ktorý sa týka nielen inštitúcií Únie a vlád, ale tiež organizovanej občianskej spoločnosti a všetkých európskych občanov. Množstvo kritik sa týka nepriehľadnosti, zložitosti procedúr vypracovania európskeho práva a ich nedostatočnej transparentnosti, neplodného zaraďovania procedurálnych požiadaviek na transpozíciu smerníc, ktoré si samotná smernica ani nevyžaduje (*gold-plating*). To je množstvo tajomných administratívnych postupov, ktoré len znásobujú prekážky, papierovanie a náklady adresátov (*red tape*). Okrem iných sa aj mimovládne organizácie (MVO) a sociálni partneri sa často sťažujú na formálny charakter limitov predbežných konzultačných postupov, ktoré vyžadujú investície do času a do rozsiahlej ako aj nákladnej expertízy.

4.15 Ide tu o problémy inštitucionálnej viditeľnosti, riadenia a demokracie, a to tak pre inštitúcie, ako aj pre členské štáty. Vyplýva to z obrazu Európy a jej inštitúcií, ktoré dnes musia nájsť rýchle a účinné riešenie. Zároveň tu ide o to, aby sa lepšie reagovalo na výzvy rastu, zamestnanosti a hospodárskej súťaže v Európe. Členské štáty musia tiež počítať s reformou štátu a jeho administratívy, pretože sú priamo zahrnuté v týchto kritikách a ich aktívna účasť na lepšom globálnom riadení je nevyhnutná.

⁽²¹⁾ MMF ho odhaduje na 3 % HDP; štúdia federálneho Úradu pre plánovanie ho v roku 2000 odhaduje na 2,6 % pre Belgicko. Ale správa „Less is More“ (marec 2005) o „Better Regulation Task Force“ ho odhaduje na 10 – 12 % HDP v Spojenom kráľovstve, teda asi 30 % celkových nákladov na reguláciu, pokiaľ ide o administratívne náklady.

⁽²²⁾ Aj s neprijatím právnej úpravy sa môžu spájať náklady, v takomto prípade však nemožno vykonať hodnotenie účinku. V nedávno vydanom dokumente (*staff paper*) Komisie sa hodnotia náklady neuplatňovania lisabonských cieľov.

4.16 Toto má priamy vplyv na vývoj európskej myšlienky a budovanie Únie, najmä vo chvíli, keď sa politická diskusia o Zmluve o Ústave nachádza v centre pozornosti občanov. Je vhodné reagovať na očakávania občanov a občianskej spoločnosti v oblasti zlepšovania právnej kvality a zrozumiteľnosti legislatívy Únie a uplatňovať v ich prospech zjednodušovania, vždy hodnotiac byrokratické zaťaženie, ktoré spočíva na úradoch a podnikoch, na ktoré má byť táto legislatíva aplikovaná.

II. ZLEPŠOVANIE KVALITY KOMUNITÁRNEJ LEGISLATÍVY

5. Zjednodušovanie *acquis*

5.1 Vo februári 2003 začala Komisia akčný rámec, s cieľom znížiť objem *acquis*, zlepšiť prístupnosť legislatívy a zjednodušiť existujúcu legislatívu. Na tomto základe vytvorila Komisia kľzavý program zjednodušovania a predstavila približne tridsať iniciatív pre ekonomické subjekty, občanov a národné správy majúcich za cieľ zjednodušenie legislatívy. Momentálne zákonodarcia posudzuje 15 legislatívnych návrhov za účelom ich schválenia.

5.2 EHSV očakáva, že Komisia v októbri 2005 predstaví novú fázu svojho programu zjednodušovania legislatívy. V tejto fáze by sa malo prihliadať najmä na názory dotknutých strán (pozri verejnú diskusiu, ktorá sa začala 1. júna 2005 na internetovej stránke EUROPA) a mala by zahŕňať aj sektorový prístup.

5.3 EHSV pripomína význam uplatňovania medziinštitucionálnej dohody z decembra 2003 o „lepšej tvorbe práva“, najmä jej odseku 36 o metódach práce Rady a Európskeho parlamentu pre hodnotenie návrhov na zjednodušenie.

5.4 Kodifikácia, hlavný nástroj zjednodušovania, musí legálne nahradiť rozptýlené právo, ktoré zjednocuje a do súladu uvádza kódex, a predchádzajúce právo sa musí zrušiť, aby kódex poskytol právnu bezpečnosť, tak ako to očakávajú adresáti a užívatelia práva. To predpokladá aj formálne schválenie kódexov zákonodarnou mocou, na rozdiel od konsolidácie uskutočnenej Úradom pre úradné publikácie, ktorá má skôr technický charakter a nedáva rovnaké záruky právnej bezpečnosti, ale uľahčuje sprostredkovanie poznania práva. Konsolidácia je už prípravou na kodifikáciu.

5.5 Kodifikovaná oblasť musí poskytnúť určitú úroveň kompletnosti a stability práva v prípade, že sa kodifikácia aplikuje na konštantné právo, v iných oblastiach nič nebráni tomu, aby sa pripustila iná forma kodifikácie, ak je potrebné čiastočné prepracovanie aplikovateľného práva.

5.6 V prípade, že sa niektoré ustanovenie môže vyskytnúť vo viac ako jednom kódexe, figuruje v jednom kódexe ako hlavné a v ďalších kódexoch v špecifickej typografickej forme, s odkazom na kódex, kde je uvedené ako hlavné.

5.7 V prípade, že konsolidácia vedie ku konštatovaniu vnútorných protirečení, ako napríklad nezhodné definície alebo výrazy v súvisiacich textoch, mala by sa čo najskôr dodať globálna reformulácia, ktorá nahradí konsolidovaný text.

5.8 Eventuálne chyby v odstraňovaní alebo kodifikácií sa opravujú a zverejňujú čo najskôr.

5.9 Systematické odvolávanie sa na konsolidáciu predstavuje plynulý a efektívny spôsob zjednodušovania, ktorý môže zdôrazniť potrebu kodifikovať alebo revidovať legislatívu, aby sa stala jasnejšou a súdržnejšou. Tento postup výrazne uľahčuje prístup k platnému právu.

5.10 Internetová stránka EURlex má umožniť prístup ku každému uplatniteľnému právnemu predpisu. Všetky kodifikované a konsolidované texty predstavujúce platné právo musia byť trvalo uvedené na stránke EURlex.

5.11 Po určitom čase sa uplatniteľné texty stávajú ťažko prístupnými, a to z dôvodu metódy prístupu k úradným vestníkom, čo predstavuje prekážku pre úplnú znalosť *acquis*: tento technický problém sa musí vyriešiť.

6. Návrhy EHSV na metódy na zváženie s cieľom lepšej tvorby právnych predpisov

6.1 Internetová stránka PRElex by mala umožniť prístup ku každému právnemu predpisu vo fáze tvorenia tým, že ho umiestni do jeho prostredia (spolu s hodnotením, konzultáciami, štúdiami a vysvetlením). v prípade, že pripravovaná legislatíva odkazuje na ďalšie smernice alebo nariadenia, hypertextový odkaz by mal umožniť priamy prístup k nim, nezávisle od dátumu uverejnenia v úradnom vestníku.

6.2 Explicitné zrušenie alebo úprava každej staršej normy, ktorá je v rozpore s novou legislatívou.

6.3 Väčšina týchto metód už existuje a používa sa, ale niektoré ešte vyžadujú zdokonalenie. Môžu sa plánovať aj ďalšie metódy alebo úpravy, ale ich kompletne zavedenie nesmie nepatrične zaťažiť alebo spomaliť už dosť zložitý procedúry vypracovania, a to najmä preto, že Zmluva o Ústave by mala zo spoločného rozhodovania vytvoriť obvyklý legislatívny postup.

6.4 Komisia tak navrhuje (KOM 2005/097) zriadiť dvapracovné celky:

- skupinu národných expertov na vysokej úrovni zaoberajúcich sa právnymi úpravami, ktorá by jej pomáhala so zavádzaním procesu „Lepšej tvorby právnych predpisov“;
- sieť vedeckých expertov, ktorá by dodával stanoviská k zvolenej metodológii (najmä hodnotenie účinku) v konkrétnych prípadoch.

6.5 Komisia už využila takéto expertízy so zreteľom na legislatívne návrhy; skúsenosť ukáže, či táto formalizácia odvolania sa na expertízy prinesie nadhodnotu v porovnaní so súčasnou praxou.

7. Predchodca legislatívneho návrhu

- a) Definícia cieľov, ktoré má legislatíva dosiahnuť, so zreteľom na pôvodné právo a už existujúcu legislatívu, vrátane judikatúry Súdneho dvora (CJCE) v danej oblasti; preskúmanie možností, ako čo najlepšie dosiahnuť predpokladané alebo sledované ciele a zároveň sa vyhnúť legislatívnej inflácii, pri rešpektovaní princípov proporcionality a subsidiarity;
- b) Hierarchické odstupňovanie prioritných cieľov a definícií prostredníctvom odvetvových alebo horizontálnych opatrení; úloha Rady v tejto činnosti; preskúmanie nutnosti tvorby právnych predpisov v prípade, že v zmluvách alebo odvodenej legislatíve ešte nie sú uvedené prostriedky k dosiahnutiu rovnakých cieľov;
- c) strednodobé plánovanie (kalendár, plán práce) na dosiahnutie stanovených cieľov, zároveň tiež integrácia využitia nových partnerstiev na dosiahnutie týchto cieľov;
- d) najvhodnejšia definícia právneho aktu alebo aktov z hľadiska cieľov, ktoré sa majú dosiahnuť: smernica (právny rámec), nariadenie (právny predpis), zjednodušenie (fúzia novej legislatívy s predchádzajúcou legislatívou, so zjednotením právnych konceptov a definícií, systematická konsolidácia úprav s predchádzajúcim textom, kodifikácia, *restatement* – fúzia rozptýlenej legislatívy do revidovaného a zjednodušeného nástroja –) alebo ďalšie formy regulácie pomocou alternatívnych metód (spoločné rozhodnutie, spoločná regulácia, samoregulácia „revidovaná“ alebo nie, kontraktualizácia); integrácia cieľa zjednodušovať a objasniť do každého nového legislatívneho postupu;
- e) štúdie predbežného účinku, ktoré presahujú rámec metódy náklady-výhody v položkách výhradne finančných, najmä v oblastiach, kde je kvantitatívne vyjadrenie v týchto položkách ťažké (opatrenia týkajúce sa životného prostredia, napríklad: vplyv na zdravie obyvateľstva, biodiverzita, kvalita ovzdušia a vody; sociálne opatrenia: účasť, životné a pracovné podmienky a ich predpokladaný vplyv na produktivitu a hospodársku efektívnosť alebo sociálny blahobyt); globálna bilancia musí byť pozitívna v položkách verejného záujmu alebo v položkách všeobecného záujmu (napríklad účinnosť sociálno-ekonomických práv), ale podmienky aplikácie sa musia v každom opatrení vyhnúť možným príliš silným obmedzeniam, neprímeraným nákladom na zavedenie (*compliance costs*) alebo zbytočným kontrolám a opatreniam vo vzťahu k cieľom, ktoré sa majú dosiahnuť; v prípade, že finančná kalkulácia bude nevyhnutná, môže byť v niektorých prípadoch relativizovaná vzhľadom na niektoré prioritné politické ciele;

f) participačná demokracia: alternatívne formy regulácie priamo zahŕňajú adresátov legislatívy; v prípade legislatívnych nástrojov, konzultácie zahŕňajúce v prvom rade účinným a dostatočným spôsobom najpriamejších aktérov občianskej spoločnosti, a to priamo alebo prostredníctvom ich zastupujúcich organizácií, eventuálne tiež vyžiadanie si prieskumného stanoviska od Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru alebo od Výboru regiónov; používanie zelených a bielych kníh ako prípravných nástrojov rozsiahlej konzultácie občianskej spoločnosti a inštitúcií; vytváranie partnerstiev spolu s organizáciami organizovanej občianskej spoločnosti; využívanie komunikačných prostriedkov na vysvetľovanie cieľov a obsahu plánovaných nástrojov.

8. Vypracovanie legislatívneho návrhu podľa EHSV

8.1 Štúdia účinku:

8.1.1 EHSV berie na vedomie prijatie nových vnútorných pokynov Komisie pre štúdiu účinku, ktoré platia od 15. júna 2005.

8.1.2 Predbežné hodnotenie účinku, úmerné rozsahu a zložitosti stanovených cieľov, by malo byť iniciované využitím ľudských zdrojov a existujúcich kompetencií v rámci generálneho riaditeľstva alebo generálnych riaditeľstiev, ktoré iniciujú legislatívny postup hneď po tom, ako sa stanovia na politickej úrovni ciele, ktoré má plánovaná legislatíva splniť. v tomto prípade by šlo o prvý prístup hodnotenia.

8.1.3 Kritéria a metodológia môžu byť v súlade s preddefinovaným štandardom ktorý sa ale musí potom prispôbiť každému generálnemu riaditeľstvu; v prípade potreby aj predmetu štúdie. v tomto štádiu sa môžu plánovať neformálne konzultácie s niektorými najreprezentatívnejšími alebo najzainteresovanejšími organizáciami a s niektorými národnými expertmi, ktoré by sa týkali oblasti aplikácie, cieľov, charakteru nástroja a jeho predpokladaného účinku, a to bez spochybnenia princípu otvorenej konzultácie.

8.1.4 Nástroj, ktorý EHSV nazýva „predbežná štúdia účinku“⁽²³⁾ by teda mohol byť zlepšený v prípade potreby interne odvolaním sa na nezávislú externú expertízu alebo na národných expertov podľa vzoru navrhnutého Komisiou⁽²⁴⁾.

8.1.5 Výbor výslovne požaduje, aby štúdia účinku dbala o vyvážené zohľadnenie všetkých troch rozmerov Lisabonskej stratégie – hospodárskeho, sociálneho a environmentálneho.

⁽²³⁾ Terminologické rozdiely medzi EHSV a Komisiou, ktorá hovorí o „hodnotení účinku“ a nie o „predbežnej štúdii účinku“ ako EHSV ilustrujú aj metodologické rozdiely.

⁽²⁴⁾ KOM (2005) 97 v konečnom znení zo 16.3.2005.

8.1.6 EHSV sa nazdáva, že je dôležité zaradiť štúdiu účinku doprostred procesu vypracovania a aplikácie legislatívy; tieto štúdie sa už nesmú javiť ako povinné administratívne výkony alebo bez pridanej hodnoty.

8.1.7 Výbor trvá na povinnosti hodnotenia účinku aspoň pre každý legislatívny návrh, ktorý sa týka podnikov alebo pracujúcich v rôznych hospodárskych odvetviach, a pre každý návrh, ktorý vyplýva zo spoločného rozhodnutia. Výber legislatívneho nástroja alebo eventuálnej alternatívy legislatívy (spoločná regulácia, zmluva, samoregulácia) je potrebné odôvodniť tak, ako je to uvedené v medziinštitucionálnej dohode z decembra 2003 o „lepšej tvorbe práva“ a z hľadiska jej prínosu k právnemu alebo administratívne zjednodušovaniu pre adresátov. Výsledky štúdie účinku nie sú postačujúce na to, aby mohli oprávňovať na predloženie legislatívneho návrhu, tak ako už bolo naznačené v bode 4.7

8.2 Konzultácie a konečná úprava:

8.2.1 Nasledujúca fáza, fáza konečnej úpravy legislatívy v pravom slova zmysle, by sa takisto mala realizovať najprv interne, podľa pracovných metód Komisie, najmä podľa Sprievodcu úprav, a môže byť doladená spolu s výbormi právnikov a expertov Komisie. Táto konečná úprava by mala nechať niektoré voľby otvorené; fáza konzultácie by vlastne nemala dodať už text prepracovaný do najmenších detailov, ale malo by sa konzultovať so zainteresovanými stranami o rôznych možných politických možnostiach.

8.2.2 Konzultačné orgány Únie by mali byť, počnúc touto fázou, požiadané, alebo sami by mali žiadať o návrhy určitej dôležitosti; napríklad okrem prípadu bielych a zelených kníh, aj Výbor regiónov, zastupujúci lokálnu správu a právomoc, a EHSV ako predstaviteľ organizovanej občianskej spoločnosti, by mali mať možnosť byť požiadaní o prieskumné konzultačné stanovisko k legislatívnym návrhom, ktoré sa týkajú najmä vnútorného trhu, hospodárstva, podnikov, medzinárodného obchodu, vonkajších vzťahov, životného prostredia, sociálnych a imigračných otázok, spotreby, reformy poľnohospodárskych legislatív. Stanovisko by sa malo týkať predbežnej štúdie účinku a tiež sledovaných cieľov a prostriedkov na ich dosiahnutie.

8.2.3 Predložené stanoviská k legislatívnym textom, ktoré už boli podrobne vypracované, a ktoré už boli predmetom prvých arbitráží, tak boli predložené veľmi neskoro na to, aby významne ovplyvnili ich všeobecné hospodárstvo; expertíza zo strany výborov by tak mohla oveľa konštruktívnejšie prispieť už od začiatku k lepšej legislatíve a jej porozumeniu, a k tomu, aby adresáti tuto legislatívu prijali.

8.2.4 V priebehu tejto fázy by sa mala uskutočniť priama konzultácia so zainteresovanými stranami a s inštitúciami alebo národnými a miestnymi inštitúciami a organizáciami, a to

v kombinácii klasických prostriedkov (verejné diskusie, semináre, žiadosti o konzultačné stanovisko) a elektronických prostriedkov (elektronická pošta, dotazníky na internetových stránkach príslušného kompetentného generálneho riaditeľstva) v aplikácii protokolov prijatých spoločne s konzultačnými orgánmi, môžu tieto inštitúcie zorganizovať niektoré konzultačné procedúry: ich využívanie by sa tým malo rozvíjať.

8.2.5 Zahájenie otvorenej konzultácie prostredníctvom internetovej stránky Únie predpokladá používanie adekvátnych komunikačných a reklamných prostriedkov, aby charakter, stručný obsah a internetová stránka boli známe čo najväčšiemu možnému počtu osôb, sociálno-ekonomických aktérov, podnikov a miestnych úradov, ktorých sa legislatívny návrh týka. Mohol by sa vytvoriť zoznam elektronických adries európskych a národných organizácií, miestnych úradov, národných hospodárskych a sociálnych výborov, aby mohli byť elektronickou poštou upozornení o zahájení konzultácie. Upozornení by mohli byť tiež niektoré komunikačné orgány (všeobecná, odborná, profesionálna tlač...), za účelom distribúcie informácie.

8.2.6 Na konci prác sa musí na internetových stránkach Komisie zverejniť objektívna syntéza konzultácií spolu s odpoveďami. Táto syntéza bude musieť byť bez akýchkoľvek predsudkov alebo snáh uprednostniť nejakú tendenciu, ktoré by malo byť v súlade s pôvodne zamýšľaným smerovaním Komisie, musí sa taktiež zbaviť tlakov lobistov, aby mohol prevládať všeobecný záujem nad konkrétnymi záujmami, alebo územný realizmus nad ideologickými prístupmi.

8.2.7 V opačnom prípade by z toho mohli vyplývať ťažko prekonateľné prekážky, ako boli napríklad problémy spojené s dvoma návrhmi o „prístavných balíčkoch“ (nedostatok štúdií účinku, chýbajúce referencie Medzinárodnej organizácie práce k medzinárodným námorným zmluvám, ktoré boli ratifikované členskými štátmi), s návrhom smernice o „službách vo vnútornom trhu“ (posilnenie súladu legislatív), alebo s návrhom smernice o „patentovateľnosti vynálezov uplatňovaných počítačom“ (ktorý vyvolával vážne právne nejasnosti a pochybnosti a voči ktorému prejavil EHSV silné výhrady. Tento návrh bol nakoniec zamietnutý v druhom čítaní v Parlamente ⁽²⁵⁾).

8.2.8 Pokiaľ ide o dopad na národné administratívy, ktoré sú hlavnými vykonávatelkami legislatívy Únie, bolo by vhodné využiť už zavedené metódy v mnohých krajinách, a to vytvorením prepojenia medzi príslušným GR a kompetentnými oddeleniami štátnej správy právnych riaditeľstiev a príslušných technických riaditeľstiev. Počíta sa so spoluprácou a vyhodnotením vnútorných postupov štúdie účinku – *benchmarking*, aby sa zaviedli porovnateľné kritériá, ktoré by brali do úvahy konečných adresátov legislatívy.

⁽²⁵⁾ Ú. v. EÚ C 61, 14.3.2003 a Ú. v. EÚ C 294, 25.11.2005.

8.2.9 Kritériá určovania kvality a účinku legislatívy musia byť jednoduché, tak ako sú navrhnuté v správe Mandelkern (26), a čo najlepšie využívať existujúce európske a národné štatistické zdroje, skúsenosti oddelení kontroly a inšpekcie. Nesmú zanedbať ani konzultáciu s výkonným a kontrolným personálom, ktorý ju bude účinne zavádzať do praxe. Tiež musia pamätať na potreby informovanosti a eventuálne doplňujúceho vzdelania alebo náboru/reorganizácie pre účinné zavedenie do praxe.

8.2.10 Jedná sa vlastne o stanovenie nákladov na zavedenie a predbežných technických požiadaviek čo najpresnejším spôsobom, na každej príslušnej úrovni s ohľadom na už existujúcu legislatívu v danej oblasti. Tak bude možné dosiahnuť cieľ o ľepšej znalosti rôznych aspektov plánovanej legislatívy a zároveň minimalizovať náklady na jej aplikáciu.

8.2.11 Sieť vedeckých expertov, ktorý vznikol pri Komisii, by mohol pracovať na zlepšovaní aktuálne Komisiou používananej metódy s cieľom posilniť jej efektívnosť. Bolo by potrebné eventuálne tiež preskúmať špecifické štúdie účinku spojené s návrhom alebo pozmeňovacími návrhmi, ktoré by sa jej predkladali.

8.2.12 Pre každý návrh je potrebné plánovanie, aby sa definovali etapy a poznali časové obmedzenia, ktoré sa musia uviesť do plánu primeranej doby prípravy legislatívy, so zreteľom na dôsledky a možné naliehavé situácie.

8.2.13 Štúdie účinku, ktoré budú ohodnotené ako neúplné alebo nedostatočné, by mali mať možnosť opravy, vrátane využitia externých expertíz, ak to bude potrebné. Parlament práve zaviedol novú rubriku na svojej internetovej stránke OEIL (27), ktorá sa týka analýzy štúdií účinku, a ktorá by mohla fungovať ako doplnok, možno kritický, publikácií, ktoré už uskutočnila Komisia (cestovná mapa a špecifické hodnotenia pre všetky návrhy vychádzajúce zo spoločného rozhodnutia, ktoré sa Komisia zaviazala realizovať počnúc rokom 2005).

8.2.14 Po zvládnutí uvedených etáp by teda malo byť možné dať finálnu podobu legislatívnemu návrhu, štúdiu o účinku (28) a finančnému výkazu, rovnako ako aj aparátu vysvetliviek, aby adresáti, právni experti a európski a národní zákonodarcovia dobre porozumeli, v čo najzrozumiteľnejších termínoch, účelu, dosahu a praktickým dôsledkom navrhovanej legislatívy. v priebehu tejto fázy by mala najmä prebehnúť „kontrola kvality“ legislatívy; ostáva už len definovať jej praktické podmienky.

(26) Vypracovanie ukazovateľov nákladov pre užívateľa a administratívu v homogénnych blokoch právnych úprav; využitie obmedzeného počtu rubrik: zložitost', dĺžka textov, odkaz na ďalšie texty, počet a význam deklaratívnych záväzkov pre užívateľov alebo deklarujúcich tretích účastníkov, počet zamestnancov potrebných pre riadenie nariadení, dôležitosť vygenerovaných sporov.

(27) Legislatívne observatórium (<http://www.europarl.eu.int/ceil/>); stránka „štúdia účinku“ sa ešte len pripravuje.

(28) Komisia už má možnosť aktualizovať hodnotenie účinku vo svetle informácií, ktoré sú nové, prípadne neboli skôr k dispozícii.

8.2.15 Oznámenie Komisie zákonodarcom a poradným európskym a národným orgánom a miestnym orgánom aplikácie a kontroly by malo obsahovať všetky tieto prvky.

8.2.16 Hneď po výbere nástroja bude dôležité jasne a explicitne definovať jeho aplikačný priestor. Je vhodné tiež rozlišovať to, čo vyplýva z plánovaného nástroja (smernica) a to, čo by mohlo figurovať v inom nástroji (nariadenie), alebo tiež vyzdvihnúť alternatívnu metódu regulácie.

8.2.17 Konečná úprava musí byť jasná, jednoznačná, musí sa explicitne odvolávať nielen na stanovený právny základ, ale aj na ďalšie príslušné články zmlúv a predchádzajúcu legislatívu (jednoduchý technický odkaz na vydanie úradného vestníka Európskeho spoločenstva Ú. v. ES/EÚ nestačí). Je vhodné uviesť kompletný názov a stručne zhrnúť obsah a význam nástrojov, na ktoré sa odvoláva, aby bola zrozumiteľná pre adresátov práva a nielen pre špecializovaných právnikov). Odôvodnenia alebo dôvody sú obzvlášť dôležité, aby ciele a obsah legislatívy v pravom slova zmysle boli jasné a explicitné, budú musieť byť zrozumiteľné, a vyhýbať sa akémukoľvek rozvádzaniu.

8.2.18 Vývoj alebo neskoršia úprava legislatívy budú môcť byť zahrnuté do samotnej legislatívy (správa Komisie po určenom aplikačnom období, ktorá sa už používa, alebo ešte lepšie vzorová klauzula revízie – *sunset clause* – po určitom období, napríklad troch rokov) (29). To predpokladá systém informácií, spätnej väzby, opierajúci sa o žiadosti o informácie a návrhy zo strany občianskej spoločnosti, ktorá musí mať k dispozícii zástupcu v Únii určeného k tomuto účelu (jednotný kontaktný bod na úrovni zástupcov Únie v členských štátoch, alebo určené oddelenie Komisie, ktoré je uvedené v samotnej legislatíve).

8.2.19 Komisia by teda mala v uplatňovaní revíznej klauzuly buď navrhnuť zmeny alebo iniciatívu v určenej lehote, alebo v rovnakej lehote vysvetliť prečo zmeny nie sú z jej hľadiska potrebné.

8.2.20 Niektoré poradné skupiny (tzv. „*think tanks*“) navrhujú vytvoriť európsky úrad pre kontrolu kvality a správnosti legislatívy. Bolo by však disproporčné, a v protiklade s literou a duchom právnych predpisov vytvoriť určitý druh nadradenej autority na kontrolu legislatívy s právomocou modifikácie. To by znovu spochybnilo právomoc – a povinnosť – iniciatívy Komisie. Návrh teda radšej trvá na konzultačných postupoch *ex ante* a kvalite predbežných štúdií účinku a na konzultačných štúdiách *ex post*.

(29) Od roku 2002, keď Komisia predstavila akčný plán na zlepšenie rámca právnych úprav (KOM (2002) 278), včleňuje Komisia do svojich legislatívnych návrhov klauzulu o revízii/prehodnotení danej úpravy v závislosti od dotknutej témy. Zákonodarca by mal zabezpečiť, aby toto ustanovenie bolo zachované aj pri prijímaní textov.

8.2.21 Reglementárne právomoci autonómne alebo delegované musia takisto podliehať hodnoteniam, pretože legislatívne výbory a reglementárne úrady pracujú v relatívnej nepriehľadnosti vzhľadom k bežným legislatívnym postupom. Zákonodarca musí mať možnosť kontrolovať výkon týchto právomocí. Zloženie administratívnych rád úradov by malo okrem toho obsahovať paritné zastúpenie sociálnych partnerov.

8.2.22 Kvalita prekladov do oficiálnych jazykov Únie je niekedy problémom. Počet a kompetencie právnikov-lingvistov v rámci Komisie sa musia posilniť vzhľadom na rozšírenie Únie. Expertíza v zákonoznalectve a v legislatívnom hodnotení sa bude musieť rozvíjať na vnútornej úrovni pre úradníkov zapojených do konečnej úpravy legislatívnych návrhov a do úsilia o zjednodušovanie, a musí byť posilnená aj v oblasti univerzitného právneho vzdelávania na národnej úrovni, aby umožnila budúci nábor európskych a národných kvalifikovaných zamestnancov. Niektoré univerzity už disponujú takýmto vzdelávaním a konajú výskum v týchto oblastiach a ich expertíza tak môže byť využitá.

8.2.23 Výbory expertov *ad hoc* pri alebo v rámci Komisie by mali predkladať návrhy v zmysle jasnosti, koherentnosti a vhodnosti obsahu a formy, rovnako ako aj v zmysle jednoty formulácií a právnych konceptov používaných v rôznych návrhoch nástrojov, a v porovnaní s platnou legislatívou, pred zverejnením iniciatívy. Komisia už vypracovala spoločného praktického sprievodcu pre osoby, ktoré prispievajú ku konečnej úprave legislatívnych návrhov, a to so zámerom zachovať jednotu, pojmy a používané právne koncepty a kohéznosť práva. Ide o to korektne zavádzať tieto normy pre konečnú úpravu.

8.2.24 Kvalita legislatívy bude teda silne závisieť na štúdiách účinku a predbežných konzultačných procedúrach, ktoré budú schopné predchádzať príliš početným alebo príliš rozsiahlym pozmeňovacím návrhom vo vzťahu k pôvodnému návrhu. Kvalita pozmeňovacích návrhov je tiež schopná ovplyvniť kvalitu konečného textu, v prípade nejasných alebo neurčitých pozmeňovacích návrhov, ktoré majú každého uspokojiť, môže utrpieť účinnosť a jasnosť práva. Výbor pre terminológiu (právnicki – lingvisti a experti) by mohol pomôcť Komisii preformulovať navrhované zmeny, aby sa zachovala jasnosť a koherencia v zmenách, ktoré bude schopná prijať pri novom čítaní.

8.2.25 Výbor so záujmom konštatuje, že Komisia kontroluje jeho riadiace línie vývoja účinku a určuje jasnejšie orientácie pokiaľ ide o ekonomiku a hospodársku súťaž, a navyše predpokladá preskúmanie kompatibility s Chartou základných práv⁽³⁰⁾. Tento revidovaný prístup odpovedá na určitý počet návrhov tohto stanoviska a výbor bude sledovať ich uplatňovanie.

8.2.26 Malo by sa rátať aj so štúdiami účinku týkajúcimi sa pozmeňovacích návrhov podaných európskym zákonodarcom pre prípady, keď sú pozmeňovacie návrhy zásadného rázu,

s použitím metódy vypracovanej Komisiou, no bez toho, aby tento postup neúnosne predĺžil schvaľovanie úpravy, v tomto smere vyjadruje EHSV nádej, že všetkým trom inštitúciám sa podarí definovať spoločný postup na analyzovanie účinkov v rámci uplatňovania medziinštitucionálnej dohody o „lepšej tvorbe právnych predpisov“.

9. Prínos komunitárneho sudcu

9.1 Bude vhodné čo najviac obmedziť povinnosť používať interpretácie pre pochopenie legislatívy, a to aj napriek tomu, že interpretácia sudcom, ktorá je doplnená o interpretáciu doktríny, a právnymi odborníkmi, zostáva naďalej nevyhnutná pre aplikáciu práva v jednotlivých prípadoch. Ale nejasná a neistá legislatíva spochybňuje právnu bezpečnosť, zvyšuje náklady na uplatňovanie tým, že je nútená permanentne sa odvolávať na právnych a technických expertov, eventuálne na sudcu, a presadzuje tiež lehoty uplatňovania a spôsobuje nesprávnu transpozíciu. Sudca je tak nútený suplovať zákonodarcu, môže spôsobiť hromadenie prípadov takým spôsobom, že je spochybnené právo prístupu k sudcovi a právo na nestranný proces v primeranej lehote.

9.2 Vo svojich odpovediach na prejudiciálne otázky komunitárny sudca uprednostňuje zjednotenie národných práv. Prípadná zlá kvalita legislatívy ho však núti objasňovať význam a právny dosah nariadení s neistou interpretáciou, a tak dopĺňať neschopnosť zákonodarcu.

9.3 Možnosti vytvorenia špecializovaných komôr na súdoch prvého stupňa by sa mali v budúcnosti lepšie využívať, aby umožnili Súdnu dvoru v prvom rade vykonávať sudcovskú činnosť v najlepších možných lehotách, a v druhom rade vykonávať lepšie a rýchlo úlohu zjednocovania judikatúry a objasňovania pôvodného a odvodeného komunitárneho práva.

10. Úloha členských štátov

10.1 Vlády a ich predstavitelia v rámci výboru COREPER, rôzne útvary Rady a legislatívnych výborov majú špeciálnu zodpovednosť vo vypracovaní a uplatňovaní legislatívy, a to tak z pozície zákonodarnej moci, ako aj z pozície výkonnej moci, spolu s Komisiou.

10.2 V štádiu skúmania návrhov by sa mala začať lepšia spolupráca medzi jednatelmi a ministerstvami, ktorých sa týka transpozícia a uplatňovanie, aby mohli anticipovať a lepšie pripravovať aplikačné ustanovenia a zredukovať lehoty plnenia.

10.3 Okrem zapojenia sa do inštitucionálneho systému Spoločenstva a prevodu kompetencií na Úniu alebo ich spoločného vykonávania, sa členské štáty vyvíjali aj vo vnútri; a to decentralizáciou alebo rozptylením štátnych administratív a služieb, presunom kompetencií na teritoriálne úrady alebo

⁽³⁰⁾ IP/05/733

nezávislé administratívne orgány a agentúry s právomocami regulácie a správy sa počet rozhodovacích centier znásobil, a to s rozpočtovými dôsledkami, ktoré z toho vyplývajú. Mimo Európsku úniu tiež podlieha nadnárodným právnym poriadkom (schváleným a teda povinným podľa princípu *pacta sunt servanda*), a jeho schopnosť v oblasti hospodárskeho riadenia sa v určitých oblastiach oslabil (globalizácia a spoločná organizácia trhov OMC, jednotný trh, privatizácie).

10.4 Avšak reforma štátu a správy sa nevyvíja vždy želaným tempom a prekryvanie kompetencií vytvára neistotu alebo právne prekážky škodiace podnikom a štátnym službám alebo územným celkom, ktoré sú poverené uplatňovaním práva.

10.5 Štát už nie je jediným zdrojom práva, ale transponuje komunitárne právo a jeho vykonávacie ustanovenia a kontrolné metódy tak, že ich vždy nezdieľa jasným spôsobom s miestnymi alebo decentralizovanými úradmi. To niekedy vedie k významným rozporom medzi krajinami v oblasti uplatňovania práva a administratívnych požiadaviek komunitárneho pôvodu, a to všetko je na úkor potrebnej harmonizácie, v rámci vnútorného trhu, tak vzniká riziko narušenia voľného trhu.

10.6 Bez aktívnej a rozhodnej účasti členských štátov, na politickej a praktickej úrovni procesu zjednodušovania a zlepšovania európskej legislatívy, ho občania nebudú vnímať, a podniknuté snahy by tak boli zbytočné. Princípy jedného vybavovacieho miesta, elektronickej administratívy, zjednodušovania a unifikácie formulárov sa vyvíjajú, tak ako v colnej oblasti, ale príliš pomaly. Je treba si tiež uvedomiť „číselnú frakčúru“ v spôsobe šírenia informácií adresátom právnej normy.

10.7 Jednako si však významný počet vlád a národných parlamentov uvedomil potrebu lepšej tvorby právnych predpisov a lepšej správy často tým, že vytváral špecializované orgány zamerané na určité odvetvia občianskej spoločnosti a poverené dbať na kvalitu legislatívy vo fáze vypracovania alebo transpozície. Bilancia týchto skúseností si zaslúži byť dobre zavedená a musí viesť k vzájomnej výmene skúseností a k lepšej harmonizácii kritérií a používaných metód.

10.8 Úloha národného sudcu a jeho obrátenie sa, po zrelej úvahe, k prejudiciálnym otázkam sa takisto musia vziať do úvahy; verejná justičná služba sa musí všeobecne zlepšiť z hľadiska dĺžky procedúr a v niektorých prípadoch aj z hľadiska nákladov na prístup k právu pre tých, ktorí podliehajú právomoci súdu.

10.9 Mandát expertov (skupina národných expertov a ďalšia sieť nezávislých expertov odporúčaných Komisiou)⁽³¹⁾, ktorí

podporujú prácu Komisie cieľom prispieť ku kvalite legislatívy, by sa mohol eventuálne rozšíriť, konzultačným spôsobom, na kontrolu kvality transpozície. Mohol by sa vytvoriť systém varovania národnými organizáciami občianskej spoločnosti a adresátmi legislatívy (špeciálny kontaktný bod, Info-Eurocentrá,...).

10.10 EHSV by tiež mohol rozmyšľať o zavedení štafety organizácií občianskej spoločnosti u odborných sekcií, najmä napríklad odbornej sekcie pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka, životné prostredie a odbornej sekcie pre jednotný trh, výrobu a spotrebu so svojim observatóriom jednotného trhu a svojou obnovenou databázou PRISM. Mohol by tiež hodnotiť správy Komisie v otázke zjednodušovania a lepšej legislatívy čo najbližšie potrebám vyjadreným adresátmi a efektívnejšie formulovať návrhy na zlepšenie.

11. Finálne úvahy

11.1 Členské štáty sa zapoja do výkonu zlepšovania legislatívy s výhľadom na lepšiu hospodársku súťaž v rámci OECD. Rôzne správy OECD ukazujú vo väčšine prípadov obmedzené výsledky, vo vzťahu k sledovaným cieľom, no niektoré sa prelínajú s komunitárnymi očakávaniami (kvalita právnych úprav, zjednodušovanie vzťahov s administratívami a postupmi (jedno vybavovacie miesto), vytvorenie nových nástrojov pomoci v rozhodovaní, otvorenejšie rozhodovacie postupy (transparentnosť, účasť), elektronickej administratíva, decentralizácia...).

11.2 OECD podporuje v každej krajine vytvorenie jednej jednotky poverenej hodnotením nákladov, kvality a účinku nových právnych úprav. Aj keď propagované iniciatívy a kritériá, pokiaľ ide o komunitárnu legislatívu, sa neprelínajú úplne s iniciatívami a kritériami OECD, a to z dôvodu rôznosti kompetencií bežných v Únii dvadsaťpäťky a z dôvodu účelovosti komunitárnej legislatívy, predsa však existuje určitá synergia medzi oboma týmito prístupmi⁽³²⁾.

11.2.1 Projekt EÚ-OECD sa pripravuje v otázke začlenenia komunitárnej legislatívy do desiatich nových členských krajín. Väčšia synergia medzi EÚ a OECD si teda zaslúži pozornosť.

11.3 Problémy transpozície vychádzajú najmä z národných vlád a ich centrálnych administratív, v tejto oblasti by mala kvalita predstavovať hlavnú prioritu. Dodržiavanie lehôt sa javí takisto dôležité, aby sa predišlo časovému roztriešteniu vnútorného trhu.

⁽³¹⁾ OECD trvá na privatizácii verejných služieb a štátnej reforme (odlúčenie administratívy). Tieto odporúčania sú často viac ideologické ako praktické; úloha národných administratív sa samozrejme musí vyvíjať k lepšej efektívnosti, ale cieľ reformy sa nesmie snažiť nahradiť trh štátom, ktorý musí zostať schopný plniť svoju zodpovednosť.

⁽³²⁾ KOM (2005) 97 v konečnom znení zo 16. 3. 2005

11.4 Rozšírenie oblasti spoločného rozhodnutia, ktoré je plánované v Zmluve o Ústave, je dôležité z hľadiska demokratického; spolu s procedúrami konzultácie a hodnotenia v rôznych časoch a na rôznych úrovniach, zväčšuje riziko, že procedúry budú dlhšie a zložitejšie. Taktiež počiatočná kvalita návrhov a kvalita transpozície smerníc môžu kompenzovať riziko predlžovania lehôt na vypracovanie. Vypracovanie ukazovateľov kvality a právnych úprav má teda zásadný význam⁽³³⁾.

11.5 Najťažšia otázka sa týka zjednodušovania *acquis*. Táto úloha je rozsiahla a EHSV pochybuje, že na to budú vyčlenené potrebné zdroje, bez toho, aby politické rozhodnutia a ich finančné dôsledky neboli plne podporované členskými štátmi. EHSV teda dáva výzvu v tejto otázke.

11.6 Je vhodné zdôrazniť, že participačný prístup kladie nie zanedbateľné nároky na organizácie občianskej spoločnosti, na inštitúcie a ich zamestnancov, na vlády a ich administratívu. Formálne a technokratické recepty nebudú mať žiadnu šancu sami uspieť, aj keď technické nástroje právneho zručnosti alebo ukazovatele hodnotenia účinku fungujú dobre.

11.7 Keď má Komisia právomoc uzatvárať medzinárodné zmluvy v mene Spoločenstva (Spoločná organizácia trhov

OCM), konzultácia a účasť organizácií sociálno-ekonomických aktérov a ďalších zložiek občianskej spoločnosti musia mať tiež možnosť uplatňovať sa, tak na úrovni národnej, ako aj na úrovni Únie. v tejto otázke sa musia zväziť princípy a metódy.

11.8 Zjednodušenie *acquis* a skvalitnenie legislatívy si nemožno zamieňať s ideológiou ekonomickej a sociálnej deregulácie – sú súčasťou postupu správneho riadenia, ktoré vedie k lepšiemu technickému a politickému zvládaniu zložitostí vypracúvania právnych predpisov pre úniu štátov v súlade s demokratickými, participatívnymi a racionálnymi postupmi.

11.9 Problémy a perspektívy riešenia boli napokon jasne predložené; podniknuté snahy majú prispieť k dosiahnutiu stanovených cieľov. Takže prečo potom praktický pokrok zostáva stále tak skromný? Existujú nejaké prekážkové faktory, a aké? Sú zdroje dostatočné, alebo je treba ich rozšíriť? Je politická vôľa uspieť dostatočná u zmienených aktérov? Je možné prekážky prekonať? Odpovede na tieto otázky zostávajú otvorené, ale pevná politická vôľa a realizácia aktivít v dlhodobom výhlade sa zdajú byť zásadnými pre to, aby globálny podnik „zjednodušovanie *acquis* a lepšia tvorba právnych predpisov v Európe“ mal úspech.

V Bruseli 28. septembra 2005

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽³³⁾ Komisia financovala štúdiu o ukazovateľoch na Bradfordskej univerzite; EHSV so záujmom očakáva jej publikovanie. Do dočasnej publikácie je možné nahliadnuť na internetovej stránke univerzity (<http://www.bradford.ac.uk>).

PRÍLOHA

k stanovisku Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Nasledujúci pozmeňovací návrh, ktorý získal aspoň štvrtinu odovzdaných hlasov, bol v priebehu diskusie zamietnutý:

Bod 8.2.7

Bod 8.2.7 vymazať.

Zdôvodnenie

Skutočnosť, že tieto návrhy neboli prijaté nijako nesúvisí so slabosťami, spomínanými v predchádzajúcich odsekoch. Podľa môjho názoru – s ktorým sa stotožňuje mnoho ďalších – nevznikli tieto problémy v dôsledku absencie odhadu dosahu alebo objektívneho hodnotenia. V prípade smernice o prístavoch sú to napríklad malá, ale nezvykle silná záujmová skupina, ktoré doteraz bránila prijatiu tejto smernice. Aj skutočnosť, že návrh smernice o poskytovaní služieb ešte nebol prijatý vznikla v dôsledku vplyvu silnej záujmovej skupiny, ktorá sa formou protekcionistických aliancií usiluje pôsobiť proti všeobecnému záujmu slobody poskytovania služieb. Ťažkosti súvisiace s návrhom Komisie o patentovateľnosti vynálezov vytvorených na počítačoch vznikli podcenením rizika, že určitá záujmová skupina by mohla v politickom procese využiť skutočnosť, že návrh smernice (ktorý bol predložený na zjednotenie a harmonizáciu platného práva) bol z technického hľadiska príliš komplikovaný.

Názory na to, ako je možné, že sa určitým záujmovým skupinám podarilo spomaliť resp. zastaviť spomínané návrhy smernice sa síce môžu rôzniť, pri preskúmaní v EHSV sa však vo všetkých prípadoch ukázalo, že tieto návrhy boli sporné.

Sporná formulácia bodu 8.2.7 neprináša tomuto, inak veľmi vyváženému, dobrému a sčasti dokonca skvele vypracovanému stanovisku, žiaden ďalší úžitok. Preto by bolo dobré tento bod vymazať, čím by sa určite zvýšil aj počet členov, ktorí stanoviskom podpora.

Výsledky hlasovania:

Za: 31

Proti: 61

Zdržali sa: 13

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Ako zlepšovať implementáciu a vykonávanie právnych predpisov EÚ“

(2006/C 24/13)

Európsky hospodársky a sociálny výbor, na základe článku 2 vnútorného poriadku, sa 10. februára 2005 rozhodol vypracovať stanovisko na tému: „Ako zlepšovať implementáciu a vykonávanie právnych predpisov EÚ“

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu, ktorej úlohou bolo vypracovať stanovisko výboru na danú tému, prijala nasledujúce stanovisko, dňa 27. júla 2005. Spravodajcom bol **pán Joost van Iersel**.

Na 420. plenárnom zasadnutí, ktoré sa konalo dňa 28. a 29. septembra 2005 (schôdza 28. septembra), Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal nasledujúce stanovisko 90 hlasmi za, 6 hlasmi proti, zdržalo sa 12.

Implementácia a vykonávanie

Zhrnutie

Vo svojom stanovisku EHSV vyjadruje názor, že tvorba práva, jeho implementácia a vykonávanie sú úzko späté: právny predpis je dobrý, ak je vykonateľný a vykonaný. Komisia, Rada a Súdny dvor sa pravidelne stretávajú s ťažkosťami pri uplatňovaní. Následná kontrola je ale obmedzená. Spôsobujú to rozdiely v kultúre a úlohách a rôzne stupne angažovanosti do efektívnej implementácie v rámci Európy. EHSV rozlišuje rôzne postupnosti krokov, ktoré by mali členské štáty a Komisia podniknúť. V členských štátoch ide v prvom rade o záležitosť politickej vôle. Postoj vnútroštátnych správnych orgánov musí odrážať skutočnosť, že tieto orgány samotné tvoria EÚ a podľa toho by mali aj podieľať na prijatých rozhodnutiach Únie. S tým súvisia zmeny konkrétnych prístupov, ako sú záruka administratívnej kapacity, kontrola domácich pravidiel a postupov, nepridávanie požiadaviek, ktoré nie sú obsiahnuté v smernici (*gold-plating*) a uprednostnenie určitých požiadaviek (*cherry-picking*), ako aj lepšia informovanosť. Na úrovni členských štátov je vhodné viesť systematickú diskusiu medzi relevantnými orgánmi v rámci EÚ, rovnako aj vykonávať následné hodnotenia a odvodenie zodpovednosti vnútroštátnych správnych orgánov voči príslušným orgánom v ostatných členských štátoch. Vyžaduje sa aj účasť subnárodných orgánov s autonómnou legislatívnou právomocou. EHSV obhajuje aktívnu úlohu Komisie, ktorá by mala podporovať dôveru medzi poriadkovými orgánmi zapojenými do sietí orgánov verejnej moci, systematické hodnotenie ich výkonu a určenie a šírenie overených postupov. Je potrebné zvážiť rozšírenie existujúcich vzdelávacích programov pre sudcov a úradníkov štátnej správy. O niektorých z návrhov prezentovaných v tomto stanovisku sa diskutuje v rámci Komisie a niekoľko zmien je v procese zavádzania do praxe v členských štátoch. Ale v súčasnosti celkový obraz o implementácii a vykonávaní poukazuje na vážne nedostatky. Európsky parlament a národné parlamenty by sa tiež mali zapojiť do riešenia danej problematiky. Vo svojom stanovisku EHSV požaduje kultúrnu zmenu spolu s prechodom od zvyšovania počtu právnych predpisov EÚ k dôrazu na ich efektívne uplatnenie, čím sa zabezpečí to, že schválené právne predpisy a politiky EÚ dosiahnu svoj plný účinok. Daná skutočnosť prispeje k vytvoreniu dobre fungujúcej EÚ s 25 členskými štátmi a okrem iného, zabezpečí potrebnú súdržnosť.

1. Právne predpisy EÚ ako základ európskej integrácie

1.1 Dobre fungujúci vnútorný trh so zodpovedajúcimi normami týkajúcimi sa sociálnej ochrany, obzvlášť sociálnej ochrany zamestnancov, ochrany spotrebiteľov a životného prostredia, je jadrom európskej integrácie. Legalizuje integráciu tým, že vytvára značné výhody pre občanov a podniky.

1.2 EÚ je založená na princípe právneho štátu. Posilňuje základy vnútorného trhu a zabraňuje akejkoľvek diskriminácii na základe pôvodu alebo národnosti výrobkov, osôb alebo spoločností. Efektívne uplatňovanie právnych predpisov EÚ zvyšuje dôveru verejnosti voči európskej politike a procesom a približuje EÚ k občanom a podnikom. No to si vyžaduje aj načasovanú a správnu transpozíciu právnych predpisov EÚ na národnej úrovni.

1.3 Európska legislatíva, ktorá sa zameriava na odstránenie akýchkoľvek bariér a vytvára tak vyrovnané prostredie, musí byť uplatňovaná rýchle a koherentne v rámci celej EÚ a efektívne vykonaná všetkými zodpovednými orgánmi: národnými a regionálnymi.

1.4 Vnútorný trh funguje správne a stáva sa zdrojom rastu a prosperity len, ak v ňom nie sú žiadne diskriminačné a skryté bariéry voči občanom a podnikom, vrátane ťažkopádnych a dlhých administratívnych postupov. Časté sťažnosti od občanov a podnikov sú každoročne výsledkom opatrení prijatých na národnej úrovni, ktoré sú často až príliš restriktívne alebo príliš komplexné a disproporčné⁽¹⁾. To je čiastočne dôsledkom pridávania predpisov, ktoré nie sú obsiahnuté v smernici (*gold-plating*), ku ktorému dochádza najmä počas transpozície zákonov EÚ do národného práva. *Gold-plating* pridáva na národnej úrovni predpisy, ktoré môžu zmať ciele EÚ.

(1) Výsledky dotazníka o možných nedostatkoch a chybách pri implementácii a vykonávaní v členských štátoch, ktorý uskutočnil EHSV, sú zhrnuté v Prílohe B.

1.5 Lepšia tvorba práva je integrálnou súčasťou Lisabonskej agendy. Závery zasadnutia Európskej rady z 22. a 23. marca 2005 jasne potvrdili pozitívny prínos vylepšeného regulačného prostredia v prospech konkurencieschopnosti. Rovnaké závery prinieslo aj zasadnutie Rady o konkurencieschopnosti 6.a 7. júna 2005 ⁽²⁾. Pri tejto príležitosti je potrebné podčiarknuť skutočnosť, že lepšia tvorba práva a jeho implementácia a vykonávanie sú navzájom úzko prepojené: právny predpis je dobrý, ak je vykonateľný a vykonaný.

1.6 Ak má byť právny predpis vykonateľný, musí byť dostatočne jasný a aby bol efektívny, musí byť schopný vhodne reagovať na konkrétny problém. Keď je právny predpis príliš komplexný alebo príliš vágny, napríklad z dôvodu nedostatočného zhodnotenia dôsledkov, nevyhnutne sa objavia problémy s jeho implementáciou. Následne musia byť navrhnuté dodatočné právne predpisy, ktoré sa na dané problémy zamerajú. Zlé právne predpisy vedú k množeniu predpisov a vytváraniu obrovského množstva pravidiel, ktoré zaťažujú podniky a zmäťú občanov ⁽³⁾.

1.7 Aby sa zabezpečila efektívna implementácia právnych predpisov, orgány musia mať základnú administratívnu kapacitu. V opačnom prípade spôsobujú administratívne nedostatky problémy pri implementácii a vykonávaní.

1.8 Efektívne uplatňovanie právnych predpisov EÚ zároveň zlepšuje konkurencieschopnosť a zjednodušuje cezhraničnú spoluprácu, čo sú dva základné ciele Lisabonskej agendy.

1.9 EHSV je toho názoru, že EÚ má problémy pri implementácii a zosúladení. Štatistické údaje o stave implementácie právnych predpisov EÚ ukazujú skutočnosť, že členské štáty zaostávajú v procese transpozície smerníc. Štatistiky o nedodržaní postupov odhaľujú, že transpozícia je často nesprávna alebo neúplná. Napriek tomu, 78 % prípadov iniciovaných Európskou komisiou proti členským štátom v období 2002-5 sa týka transpozície a uplatnenia smerníc. Táto skutočnosť naznačuje, že členské štáty majú problémy s určením metódy implementácie na národnej úrovni, ktorá by smernice uviedla do platnosti.

1.10 Rada sa vo viacerých uzneseniach venovala problémom, ktoré vznikajú pri implementácii a vykonávaní ⁽⁴⁾. Interinštitucionálna dohoda z roku 2003 o lepšej tvorbe práva sa sústredila aj na „lepšiu transpozíciu a uplatnenie“.

⁽²⁾ V bode 11 svojich záverov Rada „vyzýva členské štáty, aby zdvojnásobili svoje úsilie o zníženie nedostatkov pri transpozícii a zväzili preskúmanie vnútroštátnych právnych predpisov z hľadiska ich kompatibility s predpismi EÚ...“

⁽³⁾ Je vhodné odvolávať sa na tomto mieste na britskú pracovnú skupinu za lepšie riadenie, ktorá v rokoch 2003 a 2004 vydala tri hodnotné dokumenty o národnej a európskej tvorbe práva, vrátane implementácie. Analýzy a odporúčania okrem iného zdôrazňujú potrebu jasnej a efektívnej tvorby práva, aby bola potrebná interakcia medzi rôznymi procesmi úspešná.

⁽⁴⁾ Uznesenia Rady z 16. júna 1994, 29. júna 1995 a z 8. júla 1996, viď. Implementácia právnych predpisov EÚ na národnej úrovni a formovanie európskej administratívnej politiky, Hans Petter Graver v pracovnom dokumente ARENA 02/17, str. 6.

1.11 V niekoľkých prípadoch Európsky súdny dvor uložil členským štátom povinnosť zabezpečiť efektívnu implementáciu a vykonanie ⁽⁵⁾.

1.12 Komisia vydala niekoľko dokumentov, ktoré uvádzajú, ako by členské štáty mohli zlepšiť svoju transpozíciu a uplatňovanie ⁽⁶⁾. Vo svojej Bielej knihe o riadení Komisia uvádza: „účinnosť predpisov Európskej únie v konečnom dôsledku závisí od vôle a schopnosti relevantných orgánov členských štátov zabezpečiť, aby tieto predpisy boli transponované a vykonané efektívne, úplne a včas“ ⁽⁷⁾. Nedávno vo svojom Oznámení zo 16. marca 2005 na tému „Lepšia právna úprava pre rast a zamestnanosť v Európskej únii“, Komisia načrtla postup pre zlepšenie regulačného rámca Spoločenstva bez nadmerných administratívnych nákladov.

1.13 Od roku 1985 nový prístup funguje ako užitočný nástroj pre zvyšovanie efektivity harmonizácie štandardov a regulačných prístupov. Vytvára stabilný, primeraný a transparentný právny rámec so systémom brzd a protiváh pre orgány, tým, že používa mnoho rôznych nástrojov definovaných v smerniciach a dáva väčšiu zodpovednosť výrobcom a tretím stranám. Čo sa týka implementácie, najmä na základe hĺbkovej analýzy Komisia odvodila závery: „skúsenosť tiež ukázala, že implementácia týchto smerníc sa môže ďalej zlepšovať mnohými spôsobmi“ ⁽⁸⁾. Tento dokument poukazuje na vážne nedostatky.

1.14 V Druhej správe o stratégii vnútorného obchodu 2003-2006 ⁽⁹⁾ Komisia analyzuje nedostatky pri implementácii a vykonávaní v mnohých rôznych oblastiach. Definuje aj úmysel a ciele dosiahnuť zlepšenie. Okrem iného sa jedná o priamu angažovanosť členských štátov a teda aj politickú vôľu. Odporúčanie Komisie o transpozícii smerníc ovplyvňujúcich vnútorný trh ⁽¹⁰⁾ do národného práva, definuje určité postupy, ktoré by mali členské štáty prijať. Hlavným spomedzi takýchto postupov je zavedenie kontroly a koordinácie zodpovednosti jednému ministrovi a ministerstvu, založenie národnej databázy o transponovaných smerniciach a podpora úzkej spolupráce medzi úradníkmi daného štátu, ktorí sídlia v Bruseli a úradníkmi, ktorí implementujú národné opatrenia.

1.15 „Výsledkové listiny“ o implementácii odhaľujú nedostatky vo formálnej transpozícii. Ale odhliadnuc od týchto náznakov pozornosti príslušných európskych inštitúcií, spôsob, akým sa prijaté pravidlá implementujú do národnej legislatívy a/alebo právnych úprav, nebol podrobený systematickej kontrole a následnej rozprave v Rade. Zatiaľ čo rôzny spôsob

⁽⁵⁾ Tamtiež str. 21.

⁽⁶⁾ Viď odporúčanie Komisie z 12. júla 2004, 2005/309/EC.

⁽⁷⁾ Biela kniha o európskom riadení, KOM(2001) 428 v konečnom znení, str. 25.

⁽⁸⁾ Zlepšenie implementácie smerníc nového prístupu, KOM(2003) 240 v konečnom znení, str. 3.

⁽⁹⁾ KOM(2005) 11 v konečnom znení, 27. januára 2005

⁽¹⁰⁾ Ú. v. L 98/47, 16.4.2005

implementácie v rôznych častiach členského štátu by rýchlo podnietil ohlasy verejnosti, rôzny spôsob implementácie v jednotlivých členských štátoch sa dokonca nedostáva ani do politického programu.

1.16 „Výsledkové listiny“ nepochybne pomohli k vyššej transparentnosti záznamov o transpozícii v členských štátoch. Ešte neexistujú podobné „výsledkové listiny“ o uplatňovaní, ktoré by zvýšili transparentnosť v spôsobe uplatňovania právnych predpisov a politiky EU vnútroštátnymi orgánmi.

1.17 Hoci sa diskutuje o možnostiach zlepšenia, v rámci EÚ ešte stále vládne veľmi nízke povedomie a angažovanosť verejných činiteľov v zabezpečení toho, aby právne predpisy EÚ ako základ integrácie, fungovali správne. Podarí sa to len, ak sa bude náležite dodržiavať celý proces: prijímanie smerníc, transpozícia, implementácia, vykonanie. V mnohých prípadoch možno tiež chýba dostatočná vôľa dôsledne implementovať celý proces. Dokumenty Komisie, mnohé rozhodnutia Súdneho dvora a príslušná akademická literatúra poskytuje dostatočné množstvo zdrojov na to, aby sa členské štáty zlepšili v plnení svojich právnych povinností.

1.18 Efektívne uplatňovanie práva EÚ si vyžaduje zvláštnu pozornosť a zabezpečenie v EÚ so zvyšujúcim sa počtom členských štátov. Integrovaný proces v Európskej únii nesmie byť ohrozený znižovaním efektivity pravidiel EÚ.

2. Kontext a prínosy

2.1 Zatiaľ čo Zmluva o založení ES poskytuje rôzne opatrenia pre priblíženie sa a harmonizáciu na dokončenie úplného vnútorného trhu⁽¹⁾. Skúsenosti zo sedemdesiatych rokov dvadsiateho storočia ukázali, že úplná harmonizácia je pomalý, ťažkopádny a v určitých prípadoch nepotrebný proces. Opatrenia založené na vzájomnom uznávaní a kontrole vlastného štátu sa ukázali byť jednoduchšie pri rokovaniach aj implementácii. Sú efektívnejšie aj v liberalizácii obchodu a investícií bez toho, aby vytvárali nadmerné zaťaženie. No je potrebné uvedomiť si, že EÚ vstúpila do nového štádia, ktoré je charakteristické zvyšovaním rozdielov vo vládnej kultúre. Táto skutočnosť môže viesť k opätovným požiadavkám zaviesť úpravy, ktorými by sa dosiahla konvergencia a podpora osvedčených postupov.

2.2 Aj napriek prechodu k novým politickým nástrojom, rastúce množstvo právnych predpisov Spoločenstva je čiastočne prirodzeným dôsledkom prehĺbovania a rozširovania integrácie, ale čiastočne aj výsledkom neúplnej alebo chybnéj implementácie v členských štátoch. Boli pridané nové predpisy, ktoré majú členským štátom zabrániť v neplnení svojich povinností alebo nadmernej komplexnosti týchto predpisov⁽²⁾. Príkladom sú liberalizačné smernice, ktoré Komisia prijala na základe čl. 86 (3) v oblastiach ako telekomunikačné služby a telekomunikačné vybavenie.

2.3 Vzhľadom na to, že mnohé členské štáty sa stretli s ťažkosťami pri implementácii⁽³⁾, zlepšenie uplatňovania právnych predpisov EÚ si vyžaduje tiež sústredené úsilie orgánov jednotlivých členských štátov, ktoré doteraz chýba. A to práve v období, keď v členských štátoch dochádza k pozitívnej zmene v zmysle uplatňovania menších zásahov a jasnejších nástrojov implementácie politik a nariadení.

2.4 Zasadnutie Európskej rady v Lisabone v roku 2000, ktorým sa spustil proces zvyšovania konkurencieschopnosti Únie, zaviedol otvorenú metódu koordinácie za účelom zlepšenia implementácie a doručenia použitím kvalitatívnych a kvantitatívnych ukazovateľov, *benchmarkingu* a overených postupov. Členské štáty sa ešte systematicky a vo väčšej miere neriadia týmito overenými postupmi, ktorými by zlepšili svoj vlastný stav implementácie politik.

2.5 Na začiatku otvorená metóda koordinácie vzbudila vysoké očakávania. Rovnako ako zámery *benchmarkingu* a overených postupov. Reálna skúsenosť však neprináša pozitívne závery. Zdá sa, že bez záväzných povinností členské štáty nie sú ochotné prijať legislatívu, nehovoriac o jej implementácii a vykonaní.

2.6 Do roku 2004 desať kandidátskych krajín adaptovalo *acquis communautaire* do svojich národných legislatív. Termín bol teda formálne dodržaný. Ale zmena zákona neznamená automaticky aj jeho správnu transpozíciu. Implementácia a vykonanie si navyše vyžadujú existenciu vhodných vnútroštátnych správnych orgánov a postupov, ktoré musia byť v mnohých prípadoch založené na nových základoch, pretože chýbajú potrebné skúsenosti, ktorými by bolo možné právne predpisy EÚ uplatniť efektívne. Väčšia spolupráca medzi orgánmi jednotlivých štátov a inštitúciami Spoločenstva by mala zjednodušiť jednotnú aplikáciu predpisov EÚ v rámci Únie⁽⁴⁾.

2.7 Hoci úpravy a legislatíva EÚ sú namierené smerom na vytváranie rovnakých podmienok na otvorenom európskom trhu, v rámci jednotlivých oblastí sa môžu nástroje značne odlišovať. Princíp môže byť všade rovnaký, ale stupeň integrácie, na ktorý sa zameriava, sa môže veľmi líšiť. Tento fakt vedie k vzniku viac či menej prísnych pravidiel Spoločenstva a následne k rozdielnym názorom a právnym prístupom.

2.8 Tieto rozdiely sú dôsledkom rozdielných cieľov integrácie, napríklad v oblastiach ako vnútorný trh a politika životného prostredia a oblastiach ako sociálna politika a zdravotníctvo, ktoré sú primárne v národnom kontexte. Zmluva sama o sebe používa menej ambiciózne pojmy, najmä čo sa týka verejného zdravia alebo vzdelávania. V týchto oblastiach je úlohou EÚ skôr „koordinovať“ a „podporiť“ ako integrovať.

⁽¹⁾ Napríklad, XXI. Správa Komisie o kontrole uplatňovania práva Spoločenstva, KOM(2004) 839, 30.12.2004.

⁽²⁾ Viď aj : J. Vervaele, *Compliance and Enforcement of European Community Law*, The Hague, Kluwer Law International, 1999, Ph. Nicolaïdes, *From Graphite to Diamond: The Importance of Institutional Structure in Establishing Capacity for Effective and Credible Application of EU Rules*, Európsky inštitút pre verejnú správu, 2002 a odkazy tam citované.

⁽¹⁾ Články 94-97 Zmluvy o založení ES

⁽²⁾ Viď Biela kniha o európskom riadení, KOM(2001) 428 v konečnom znení

2.9 Následne, súčasný vývoj vytvára obraz o rôznorodosti, v ktorej existujú odlišné legislatívne nástroje na úrovni EÚ súčasne s ostatnými, ktoré naopak odrážajú prístup jednotlivých štátov. Sú to nasledovné:

- nástroje EU podporujúce úplnú harmonizáciu legislatívy;
- nástroje EU podporujúce minimálnu harmonizáciu, čím umožňujú členským štátom prijať prísnejšie pravidlá (čo môže byť v cezhraničnom kontexte uplatnené len na základe testu vzájomného rešpektovania);
- smernice o „novom prístupe“, zamerané na vytvorenie základných požiadaviek, ktoré musia výrobky na trhu EÚ spĺňať;
- právne predpisy EÚ založené na princípe „krajiny pôvodu“;
- rámcové smernice, ktoré členským štátom ponechávajú značnú voľnosť v spôsobe implementácie,
- odporúčania, ktoré môžu byť prevzaté do právnych predpisov členských štátov,
- rozhodnutia.

2.10 Táto široká skupina nástrojov Spoločenstva, ktorá si vyžaduje transpozíciu, implementáciu a vykonanie v členských štátoch často v jednotlivých štátoch zapríčiňuje rôzne interpretácie toho, čo má byť implementované a vykonané na národnej úrovni a ako to má byť urobené.

2.11 Praktický dôsledok modelu v stave v akom funguje v súčasnosti zohľadňuje v rôznych štádiách nasledujúce prvky, z pohľadu členských štátov:

- rôzne národné právne kultúry a systémy
- rozdielne úlohy v rámci jednotlivých vnútroštátnych správnych orgánov a ministerstiev
- špecifické regionálne a miestne právomoci v členských štátoch
- vplyv domácich lobistických skupín – politických, sociálno-ekonomických, a spoločenských
- domáce požiadavky, ktoré vedú k *gold-plating* and *cherry picking*
- finančné a organizačné zdroje pre správnu implementáciu.

2.12 Prístup EÚ samozrejme rešpektuje rozdielnosť členských štátov a ich bohaté administratívne zvyklosti, právnu kultúru a politické systémy. Je to dokonca otázka princípu. Rozdielne tradície a kultúry ale musia byť schopné zaručiť efektívne uplatňovanie legislatívy EÚ, aby sa tak predišlo deformácii a diskriminácii. Rozšírenie právomocí Únie a prebiehajúce rozširovanie zvyrazňujú komplexnosť tejto úlohy.

2.13 Čo sa týka Komisie, niektoré konkrétne závažné prvky, ktoré majú vplyv na záverečný výsledok, obsahujú:

- nepresné používanie odborného právneho jazyka (vrátane problémov s prekladmi) pri vytváraní právnych predpisov
- rôzne stupne používania viac či menej záväzných právnych nástrojov ako dôsledok rozhodnutí Rady
- rôzne stupne zapojenia do implementácie a vykonávania v rámci Komisie; existujú podstatné rozdiely medzi jednotlivými Generálnymi riaditeľstvami
- niekedy sa vyskytnú nejasnosti okolo výsadných práv členských štátov a/alebo Komisie, ktoré sú dôsledkom subsidiarity
- niekedy je to nedostatok pracovníkov v Komisii
- jazykové problémy (pri vykonávaní dohľadu v nových členských štátoch)
- význam a dôsledok postupov pri neplnení povinností.

2.14 Spolu s rastúcim počtom právnych predpisov Spoločenstva zároveň rastie aj množstvo neprávnych nástrojov a procesov, ktorých zámerom je donútiť členské štáty, aby správne a včas implementovali právne úpravy EÚ, ako napríklad pravidelné správy a výsledkové listiny o stave transpozície v členských štátoch.

2.15 Komisia navyše podnikla niekoľko krokov, aby informovala občanov a podniky o ich právach a povzbudila ich pri uplatňovaní týchto práv pred národnými orgánmi a národnými súdmi. Napríklad, kontaktné miesta pre občanov a podniky a centrá SOLVIT sa zameriavajú na identifikáciu a riešenie ťažkostí jednotlivcov alebo podnikov, ktorí sa presťahujú alebo pracujú v členskom štáte inom ako svojom.

2.16 Posledná správa o prípadoch, ktoré sa v centrách SOLVIT vyskytli ukazuje, že viac ako 50 % všetkých problémov sa týka uznania profesionálnej kvalifikácie, prístupu výrokov na trh, registrácie motorových vozidiel a povolení k pobytu. Hoci 80 % prípadov sa úspešne vyrieši, štatistiky tiež naznačujú, že problémy nie sú nové alebo nezvyčajné. Občania alebo podniky sa stretávajú s ťažkosťami najmä vďaka byrokratickým postupom a neochote vnútroštátnych správnych orgánov spracovať ich požiadavky. Aj napriek úspechu centier SOLVIT, 20 % problémov ostáva nevyriešených. Členské štáty by mali konať takým spôsobom, aby sa toto percento znižovalo a aby sa národné kancelárie SOLVIT a európska sieť centier SOLVIT lepšie dostávali do povedomia verejnosti – podnikov a tiež občanov.

2.17 Rozšírenie únie je aj výzvou. Zvýšený počet členov nie je možné riadiť bez zodpovedajúceho posilnenia konzultačných a kontrolných postupov.

2.18 Toto posilnenie konzultačných a kontrolných postupov bolo najviac viditeľné pri najnovšom rozšírení a pri parametroch schválených na bruselskom zasadnutí Európskej Rady v decembri 2004, kde sa rokovalo o pripravovaných rozšíreniach. Potenciálne členské štáty budú podrobené prísnej kontrole zo strany Komisie a bude sa od nich očakávať, že pred tým ako vstúpia do EÚ implementujú väčšiu časť *acquis communautaire*. Takisto budú musieť rýchlejšie ukončiť všetky prechodné dohody, ktoré môžu získať.

3. Potreba reflexie

3.1 Efektívna implementácia a vykonávanie majú pre občanov a podniky veľký význam. Sú integrálnou súčasťou fungovania právneho štátu. Často sa odlišujúce interpretácie všeobecne prijatej legislatívy vyvolávajú u občanov a v podnikoch otázky, ako napríklad: U koho sa sťažovať? Kto je zodpovedný? Čo robiť v krátkodobom horizonte? Základnejšou otázkou je: do akej miery vedie neefektívna implementácia k oneskoreniu alebo zmene investičných modelov a nedostatku dôvery u občanov? Tieto otázky súvisia s legitimitou, koherenciou a predvídateľnosťou politik EÚ. Pokračovanie súčasného neuspokojivého chodu transpozície a implementácie nie je možné ďalej tolerovať.

3.2 Značná komplexnosť a mätúci vývoj v správnom vykonávaní prijatých smerníc na úrovni EÚ si žiada celkovú SWOT analýzu systému a jeho záverov: Kde sa nachádzame? Aké sú príčiny problémov? Akým výzvam čelia členské štáty? Na čo sa zameriavajú členské štáty? Aká je ideálna vzájomná reakcia medzi princípom subsidiarity a dohľadom EÚ? Inými slovami: kto by mal hodnotiť čo a aké sú kritériá? Do akej miery súvisia právne nástroje a súčasné postupy s cieľmi európskej integrácie? Ako budú EÚ a členské štáty reagovať na sťažnosti od spoločností a občanov týkajúce sa neúplného a niekedy kontraproduktívneho spôsobu transpozície, implementácie a vykonávania predpisov EÚ do národných právnych úprav a postupov?

3.3 Popri diskusii o spôsoboch zlepšenia v členských štátoch sa musí hovoriť aj o týchto zaujímavých otázkach, aby sa podporila široká a otvorená diskusia medzi politikmi a úradníkmi, ako aj súkromným sektorom a občianskou spoločnosťou, o vhodnom spôsobe adaptácie procesov a postupov v EÚ a v členských štátoch. Musí sa zvýšiť povedomie o dôsledkoch správnej transpozície, implementácie a vykonávania vo všetkých prijatých politikách EÚ.

3.4 Je potrebné zohľadniť dôsledky budúcich rozširovaní na koherentné a jednotné uplatňovanie právnych úprav Spoločenstva v rámci EÚ. EÚ by mala tiež zvážiť spôsob, akým sa dá predísť situácii, v ktorej by si Únia s 27 alebo viacerými členskými štátmi a veľkou rôznorodosťou sama sebe mohla vytvoriť určité prekážky obchodu, investíciám a štátnemu zriadeniu.

3.5 Existuje viacero pohľadov na problém riešenia zlého uplatňovania právnych úprav EÚ, ktoré je z politickej perspektívy spojené s napätím medzi princípom subsidiarity a prístupom Spoločenstva. Existuje názor, že členské štáty by mali bez výhrad prijať zodpovednosť implementovať právne predpisy EÚ a Komisia by na to mala dohliadať. Druhý prístup je založený na princípe subsidiarity: poskytnúť členským štátom voľný priestor a nechať všetkých nech si riešia vlastné problémy. Tretia možnosť je, že členské štáty by mali prevziať viac vlastníckych práv a väčšiu zodpovednosť, samy seba by kontrolovali a Komisia by dohliadala na plnenie a aktívne by používala svoje legálne právomoci, keď to bude potrebné.

3.6 Komisia ako garant zmlúv a iniciátor legislatívy zohráva dôležitú úlohu pri zabezpečovaní správneho fungovania vnútorného trhu. Jej úlohou je navrhovať jednoduchú a vykonateľnú legislatívu, ktorá rieši problémy na vnútornom trhu, bez toho aby vytvárala nadmerné náklady pre členské štáty a podniky. A preto počas predchádzajúcich rokov Komisia vyvinula nadmerné úsilie zjednodušiť legislatívu a zhodnotiť dopad navrhovanej legislatívy. Komisia zároveň musí konať rýchlo a rázne a obmedziť neplnenie povinností. Komisia by mala zvážiť spôsob, akým rozšíriť odporúčania o včasnej a správnej transpozícii ktoré predniesla v roku 2004 (viď vyššie), aby pokrývali aj problematiku implementácie a vykonávania.

3.7 Ako spolutvorcovia Únie majú členské štáty povinnosť správať sa lojálne voči Únii, plniť si povinnosti, zjednodušovať plnenie úloh Spoločenstva a neohrozovať ciele článku 10 Zmluvy o ES. Čiže: postoj členských štátov musí odrážať skutočnosť, že oni sami sú Európska únia a že podľa toho sa aj podieľajú na rozhodnutiach Únie. ⁽¹³⁾

3.8 Európsky súdny dvor v mnohých prípadoch jasne rozhodol, že členské štáty sa nemôžu obhajovať tvrdením, že existujú akékoľvek vnútorné administratívne prekážky, aby ospravedlnili neúplnú alebo nesprávnu implementáciu právnych predpisov Spoločenstva. Tieto súdne rozhodnutia môžu pomôcť vylepšiť postupy, ktoré sa predpokladajú do budúcnosti.

3.9 Budete takisto potrebné zohľadniť druh právnych a iných ako právnych nástrojov a postupov, ktoré budú použité ako záruka efektívnej implementácie politiky v Únii s viac ako 30 členmi.

3.10 Výsledky používania iných ako právnych nástrojov a postupov sú do určitej miery zmiešané. Napriek svojmu sľubnému začiatku sa otvorená metóda koordinácie nezdá byť úspešná. Na rozdiel od toho, centrá SOLVIT doteraz vyriešili 80 % problémov, s ktorými sa museli zaoberať.

⁽¹³⁾ Analýza negatívneho výsledku referenda vo Francúzsku a Holandsku ukazuje, do akej zavádzajúcej miery verejnosť a niektorí politici (!) stále definujú vzťah medzi členskými štátmi a „Bruselom“ ako „my“ a „oni“.

3.11 Zasadnutie Rady o konkurencieschopnosti vo svojich záveroch z marca 2005, vyzvalo členské štáty, aby preverili kompatibilitu domácej legislatívy s predpismi EÚ a aby sa odstránili prekážky na trhu a umožnila sa konkurencia. Európsky parlament uznal aj výhody toho, keď vnútroštátne správne orgány dohliadajú na súlad s predpismi EÚ v jednotlivých krajinách. Preverovanie je praktický spôsob ako identifikovať a odstrániť prekážky obchodu, či už pochádzajú z nesprávnej implementácie, nesprávneho vykonania právnych úprav EÚ alebo jednoducho z administratívneho postupu, ktorý nie je v súlade s požiadavkami EÚ.

4. Závery a odporúčania

4.1 Všeobecné

4.1.1 EHSV považuje implementáciu a vykonávanie legislatívy za neoddeliteľnú súčasť lepšej tvorby práva a teda za politickú prioritu.⁽¹⁶⁾ Skutočnosť je zatiaľ iná, aj keď meniaci sa prístup členských štátov a v rámci Komisie už otvára cestu do budúcnosti. Tvorcovia právnych predpisov často nebrali dostatočne do úvahy požiadavky implementácie a vykonávania. Zodpovedajúce hodnotenia dôsledkov pre lepšiu tvorbu práva musia zohľadniť aj spôsob, akým by sa legislatíva mala vytvárať a ako by mala byť vykonávaná. Celý proces je nevyhnutným predpokladom pre vytvorenie rovných podmienok a legitimitu EÚ.

4.1.2 Principiálne sú to v prvom rade členské štáty, ktoré majú zabezpečiť správnu implementáciu a vykonávanie právnych úprav EÚ. Úlohou Komisie ako garanta zmlúv je zaistiť, aby členské štáty naozaj plnili svoje úlohy. Komisia môže riešiť akýkoľvek nedostatok prostredníctvom postupov uplatnených pri neplnení povinností alebo inými prostriedkami, ktoré považuje za vhodné pre riešenie problému chybného uplatnenia právnych úprav EÚ.

4.1.3 Ako dôsledok Interinštitucionálnej dohody z roku 2003 v súčasnosti Rada uvažuje o lepšej úprave a zjednodušení právnych predpisov. EHSV je toho názoru, že dostatočná pozornosť by sa mala venovať zlepšenému uplatňovaniu všetkých predpisov EÚ, nie len smerniciam, ktoré majú byť vykonávané v členských štátoch.

4.1.4 EHSV je toho názoru, že zasadnutia Rady o konkurencieschopnosti so svojimi záväzkami voči vnútornému trhu, ktorý je pre integračný proces kľúčový, by sa v otázkach implementácie a vykonávania na úrovni EÚ mali prirodzene dopĺňať s Komisiou.

4.1.5 Veľmi dôležitým a často rozhodujúcim aspektom je fakt, že úpravy domácej administratívy členských štátov sú mimo dosahu zmlúv. Ale aj napriek tomu, z článku 10 Zmluvy o ES a jednotlivých prípadov vyplýva, že vnútroštátne orgány

musia zabezpečiť správnu implementáciu a vykonanie. V tomto zmysle EHSV zdôrazňuje spoločné vlastníctvo členských štátov EÚ a samozrejme aj ich spoluzodpovednosť.

4.1.6 Príliš dlho sa dôraz kládol na zavádzanie nových nariadení EÚ. EHSV súhlasí s Komisiou v tom, že v EÚ s 25 členskými štátmi by sa mal dôraz klásť skôr na implementáciu a vykonávanie existujúcich právnych predpisov, ako na pridávanie nových nariadení. Príprava nová legislatívy Spoločenstva nebude jednoduchá, pretože si bude vyžadovať značné investície času a zdrojov. Podobne aj výlučné spoliehanie sa na právne postupy s cieľom prinútiť členské štáty, aby riešili problémy, si tiež bude vyžadovať veľa času a vyčerpá obmedzené zdroje. Namiesto toho by bolo potrebné zmeniť kultúru a v rámci členských štátov a v Komisii by sa mal dôraz presunúť z vytvárania nových právnych úprav na implementáciu a vykonávanie, čím by sa zabezpečilo, že prijaté právne úpravy a politiky EÚ získajú svoju plnú účinnosť. Samozrejme, účelom nie je tvrdiť, že dôraz na implementáciu a vykonávanie môže slúžiť ako alibi pre nevytváranie legislatívy v oblastiach, v ktorých je nová legislatíva ešte stále potrebná.

4.1.7 Preverovanie existujúcich a už implementovaných právnych úprav EÚ – viď aj skúsenosti Dánska – pomôže v procese lepšej tvorby práva. Je to príklad vzájomného pôsobenia medzi zjednodušením a zlepšením implementácie a vykonávania.

4.1.8 Čo sa týka alternatív, čiže samoregulácie a spoločnej regulácie⁽¹⁷⁾, musí sa uplatniť posudzovanie podľa jednotlivých prípadov, v ktorých by tieto alternatívy fungovali alebo nefungovali. Okrem nevyhnutnej podpory týchto alternatív samoregulácie a vzájomnej regulácie, ich vykonateľnosť by sa mala testovať v procese konkrétneho uplatnenia.

4.1.9 Podľa názoru EHSV je tiež zjavné, že rastúce množstvo ťažkostí v procese implementácie a vykonávania na národnej úrovni sa musí riešiť prostredníctvom užšej spolupráce medzi vnútroštátnymi orgánmi a orgánmi Spoločenstva.

4.1.10 EHSV je toho názoru, že zvýšená spolupráca slúži aj snahe vyhnúť sa nadmernému množstvu právnych predpisov Spoločenstva, čo pravdepodobne nie je správny postup pri implementácii na národnej úrovni. Tá je príliš pomalá a ťažkopádna a často má tendenciu uprednostniť národné politické ciele použitím neprimeraných prostriedkov.

4.2 Členské štáty

4.2.1 EHSV je toho názoru, že členské štáty by mali mať aj naďalej voľnosť pri určovaní vlastných metód a postupov implementácie. Členské štáty a Komisia by sa týmito metódami a postupmi mohli zaoberať pri hodnotení dôsledkov.

⁽¹⁶⁾ Táto úvaha je úplne v súlade s poznámkami v stanoviskách EHSV od roku 2000 o modernizácii, zjednodušení a zlepšení *acquis communautaire* a právneho prostredia.

⁽¹⁷⁾ „Súčasný stav koregulácie a samoregulácie na jednotnom trhu“, spravodajca pán Vever, CESE 1182/2004.

4.2.2 Podľa názoru EHSV a nezávisle od toho aké metódy a postupy si členské štáty zvolia na implementáciu právnych úprav EÚ alebo národných právnych úprav, ktoré ovplyvňujú fungovanie vnútorného trhu, výsledky musia byť v rámci celej EÚ podobné. Výsledky musia navyše skutočne odrážať vykonanie primárnych a sekundárnych právnych predpisov EÚ.

4.2.3 EHSV je toho názoru, že na úrovni členských štátov je potrebné zapojiť aj subnárodné orgány s autonómnymi legislatívnymi právomocami a/alebo implementačnými povinnosťami (napr. Krajiny, provincie, regióny).

4.2.4 EHSV je toho názoru, že ďalším krokom v spolupráci medzi inštitúciami EÚ a vnútroštátnymi orgánmi pri implementácii právnych úprav a politík EÚ je posilnenie alebo zosúladenie kapacít vnútroštátnych správnych orgánov pre uplatnenie politík, ako sa o tom v niektorých členských štátoch v súčasnosti diskutuje.

4.2.5 Administratívna kapacita je vecou „spoločného záujmu“ a členské štáty musia zabezpečiť, aby implementačné a poriadkové orgány mali túto kapacitu rozvinutú na vysokej úrovni. Pre EHSV to okrem iného znamená úzku spoluprácu medzi vyjednávačmi v Bruseli a legislatívnymi orgánmi v rámci vnútroštátnych správnych orgánov.

4.2.6 EHSV zaznamenal jeden špecifický prístup, a to postupy národných zákonodarcov v určitých oblastiach, ako napríklad telekomunikácie. Národní zákonodarcovia zohľadňujú aj všeobecné európske predpisy aj národnú kontrolu. Tieto postupy je tiež nutné preveriť.

4.2.7 Členské štáty by mali byť stimulované, aby preverovali domáce predpisy a postupy (ako to v súčasnosti robia niektoré členské štáty, napríklad Dánsko). Implementačné problémy sa často vyskytujú, pretože národné predpisy a postupy nie sú dostatočne prispôbené veľkému európskemu trhu.

4.2.8 Postupy ako *gold-plating* a *cherry picking* sú konkrétne spôsoby implementácie právnych úprav EÚ. EHSV je toho názoru, že by sa mohli uplatniť všeobecné pravidlá, na základe ktorých by členské štáty Komisii objasnili národné implementačné opatrenia a transpozičnými tabuľkami formálne dokázali, že sú úplnej a celkovej zhode s právnymi predpismi Spoločenstva.

4.2.9 Bolo by vhodné, aby členské štáty poskytli viac a lepšie informácie o právach a povinnostiach aj v rámci svojich vlastných správnych orgánov a aj voči širokej verejnosti. Nedostatok primeraných informácií je často dôvodom pre nesúlad. EHSV je toho názoru, že by sa malo uvažovať o stanovení vnútroštátnych postihov, ak občania alebo podniky neplnia svoje povinnosti.

4.2.10 V súčasnosti sú konzultácie o transpozícii a uplatnení v podstate obmedzené na bilaterálne kontakty medzi jednotlivými vládami štátov a Komisiou. Mal by sa posilniť vplyv multi-

ratelálnych rozhovorov o transpozícii a implementácii medzi skupinami národných expertov, ktoré sa už začali organizovať. Je potrebné dosiahnuť väčšiu interakciu a flexibilitu, viesť systematickú a premyslenú diskusiu medzi všetkými zodpovednými orgánmi v rámci EÚ o dosiahnutých výsledkoch a o skúsenostiach členských štátov vo všetkých oblastiach politiky. Následné hodnotenie je potrebné.

4.2.11 V bilaterálnych kontaktoch medzi členskými štátmi by sa mal poskytnúť priestor výmene úradníkov v rámci úspešných projektov spolupráce (*twinning projects*), ktoré významne pomáhajú novým členským štátom a kandidátskym krajinám.

4.2.12 Následné hodnotenie smerníc a uplatnených právnych úprav EÚ sa musí vykonávať systematicky. Tak ako sú konzultácie nevyhnutné pre lepšiu tvorbu práva, podobné postupy by mali byť vytvorené aj pre proces následného hodnotenia⁽¹⁸⁾. Pôvodné legislatívne orgány by nemali byť zodpovedné za takéto hodnotenia, ktoré môžu obsahovať aj budúcu potrebu a význam určitých predpisov.

4.2.13 EHSV je toho názoru, že diskusie budú mať za následok systematickú identifikáciu overených postupov, ktoré môžu orgány v rámci EÚ prijať. Tam, kde právne alebo administratívne rozdiely medzi členskými štátmi bránia prijatiu určených overených postupov, národné orgány by mali preukázať, ako ich vlastná metóda alebo postup vedie k podobným výsledkom ako v inom členskom štáte, kde sú overené postupy použité. Dobrým príkladom overených postupov presadzovaných v niektorých členských štátoch je „pravidlo prednosti“. Základný pracovný princíp, transpozícia právnych predpisov EÚ má prednosť pred implementáciou národnej legislatívy.

4.2.14 Vnútroštátne orgány sa za normálnych okolností zodpovedajú vládam alebo ministerstvám, prípadne parlamentu. Keďže chybná alebo chýbajúca implementácia právnych úprav EÚ tiež nepriaznivo ovplyvňuje záujmy občanov a podnikov v iných členských štátoch, EHSV je toho názoru, že EÚ by mala rozvinúť novú koncepciu vzájomnej zodpovednosti voči partnerským orgánom v iných členských štátoch.⁽¹⁹⁾

4.2.15 Orgány členského štátu musia vysvetliť svojim partnerským orgánom svoje administratívne postupy, formálne rozhodnutia a ostatné kroky, ktoré súvisia z implementáciou a vykonávaním právnych úprav EÚ, keď dané partnerské orgány v ostatných členských štátoch považujú takéto postupy, rozhodnutia a kroky za prekážku hladkého fungovania vnútorného trhu.

4.2.16 Pre EHSV je dôležité, aby členské štáty pravidelne preverovali kapacitu svojich implementačných a poriadkových orgánov a kompatibilitu domácich predpisov a úprav, ako aj administratívnych postupov s požiadavkami právnych úprav EÚ.

⁽¹⁸⁾ Výsledok dotazníka EHSV – viď Príloha A – obsahuje príklady, ktoré zdôrazňujú potrebu následného hodnotenia.

⁽¹⁹⁾ Vláda Veľkej Británie nedávno zriadila výbor pre právnu zodpovednosť. Tento výbor môže obsahovať aj užitočné prvky pre úroveň EÚ.

4.2.17 V procese ďalšieho rozširovania musia kandidátske krajiny transponovať celkový súbor právnych predpisov Spoločenstva (*acquis communautaire*). EHSV považuje za potrebné, aby mali k dispozícii primerané administratívne kapacity pre správne implementovanie ešte predtým, ako budú môcť vstúpiť do EÚ.

4.2.18 EHSV je toho názoru, že členské štáty musia byť pripravené vynaložiť väčšie ľudské a finančné zdroje na vážnu podporu implementácie a vykonávania. Výbor poukazuje na zarážajúci kontrast medzi zdrojmi určenými na otvorenú metódu koordinácie (úradníci, schôdze, dokumenty) a nedostatkom finančných zdrojov a dostupnej pracovnej sily v mnohých členských štátoch pri podpore dôležitých sietí ako napríklad SOLVIT. Pozitívnu výnimkou v tomto prípade je napríklad Švédsko.

4.2.19 Špeciálna pozornosť by sa mala venovať fungovaniu súdov, orgánov, ktoré majú za úlohu interpretovať a priamo uplatňovať právne predpisy EÚ (nariadenia) rovnako aj výsledky ich transpozície (smernice) a hlavne oblastiam, kde boli preukázané veľké ťažkosti pri zjednotení ich interpretácie a rýchlosti ich uplatnenia v konkrétnych prípadoch. Z toho vyplýva potreba vzdelávania sudcov a advokátov v oblasti právnych predpisov Spoločenstva, konkrétne v oblasti právnych predpisov týkajúcich sa konkurencie, zdravotníctva a ochrany spotrebiteľa.

4.3 Komisia

4.3.1 EHSV je toho názoru, že Komisia, okrem svojho úsilia usmerniť tvorbu právnych predpisov v rámci vlastných úradov, má tiež za úlohu podporiť dôveru medzi poriadkovými orgánmi v rámci siete vnútroštátnych orgánov, systematicky hodnotiť ich činnosť a identifikovať a šíriť overené postupy. Môže prispieť pomocou konkrétnych nástrojov, ako sú informačný systém, či zjednodušenie každodennej administratívnej spolupráce medzi úradníkmi. V tomto zmysle predstavuje „Poradný výbor pre vnútorný trh“ užitočnú platformu pre Komisiu a členské štáty. To isté platí pre informačný servis o vnútornom trhu navrhnutý Komisiou na podporu spolupráce medzi členskými štátmi.

4.3.2 Spolu s nástrojmi, ktoré označila Komisia vo svojom Oznamení na tému *Lepšia kontrola uplatňovania právnych úprav Spoločenstva* ⁽²⁰⁾, určenými na prevenciu proti neplneniu povinností, EHSV je toho názoru, že rovnako dôležité je ďalej rozvíjať spoluprácu medzi vnútroštátnymi orgánmi. Komisia môže pomáhať pri kontrole vnútroštátnych postupov – aj keď nespôsobia porušenie formálnych postupov – zjednodušením riešenia problémov a podporou overených postupov pri uplatňovaní medzi členskými štátmi.

4.3.3 EHSV odporúča, aby bola Komisia prizvaná vykonať audit poriadkových štruktúr v členských štátoch – prípadne

obrátiť sa na neutrálneho partnera – a pravidelne vydávať správy o implementácii a vykonávaní vo forme „výsledkových listín“.

4.3.4 Úniu financované vzdelávacie programy založené na národných výskumoch a skúsenostiach, ktoré spájajú odborníkov v rámci celej Európy si vyžadujú väčšiu podporu. Nedávne školenie sudcov v oblasti konkurencie, ktoré sponzorovala Komisia, prinieslo pozitívne výsledky. Takéto vzdelávacie programy pre sudcov z nižších a regionálnych súdov, ako aj úradníkov štátnej správy musia byť rozšírené do všetkých dotknutých oblastí, keďže ešte stále prevláda nedostatok požadovaných vedomostí. Väčšia pozornosť by sa mala venovať aj práci Ombudsmanov.

4.3.5 Komisia by mala aktívne hľadať alternatívy formálnych právnych krokov, ktoré sú z pohľadu podávateľa sťažnosti často príliš pomalé. 50 % konaní pre neplnenie povinnosti trvá viac ako štyri roky! Alternatívy umožňujú spoločné stretnutia a fungovanie nástrojov ako SOLVIT. Komisia by mohla zvážiť zverejňovanie výsledkov spoločných stretnutí.

4.3.6 Hlavným cieľom by malo byť určenie najvhodnejšieho opatrenia na dosiahnutie požadovaného cieľa danej politiky. V určitých prípadoch a v snahe dosiahnuť spoľahlivé výsledky v členských štátoch, Komisia by mohla považovať o prednesení návrhov nariadení namiesto návrhov smerníc. Vo všeobecnosti, Komisia by mala brať do úvahy problémy, ktoré môžu vzniknúť z rozdielov národných implementačných postupov.

4.3.7 Výbor je toho názoru, že Komisia musí disponovať potrebnými kompetenciami a zdrojmi, aby mohla vykonávať svoju tradičnú úlohu a to dohliadať nad implementáciou právnych úprav EÚ a nové úlohy, čiže zjednodušovať identifikáciu a šírenie overených postupov. EHSV víta vnútorný audit, ktorý Komisia zamýšľa vykonať v roku 2006, aby zhodnotila existujúce postupy a pracovné metódy v tejto oblasti.

4.3.8 Bolo by potrebné povzbudiť Komisiu, aby usmernila svoje úsilie dohliadať nad implementáciou a vykonávaním. Toto si bude možno vyžadovať viac zdrojov aj v rámci Komisie. V tomto zmysle je potrebné dosiahnuť väčšiu koherenciu prístupov jednotlivých Generálnych riaditeľstiev.

4.4 Dobré riadenie a spoločnosť

4.4.1 Z pohľadu EHSV nesmú byť konzultácie a dohľad nad implementáciou a vykonávaním obmedzené len na správne orgány a úradníkov. Európsky parlament a aj národné parlamenty by sa mali zaviazat' k rovnakému postupu. EHSV víta iniciatívu Parlamentu začleniť implementáciu a vykonávanie do svojho programu. Táto iniciatíva určite prispieje k zvýšeniu potrebného politického záujmu o túto problematiku.

⁽²⁰⁾ COM(2002)725 final, 11.12.2002

4.4.2 Ako súčasť iniciatívy za lepšie riadenie sa Komisia rozhodla rozšíriť konzultačný proces⁽²¹⁾. Rovnaký krok sa očakával aj od členských štátov. Určitá sekundárna legislatíva, ako napríklad nariadenia o konkurencii alebo smernice o telekomunikáciách, si vyžaduje, aby vnútroštátne orgány konzultovali s dotknutými stranami pred tým, ako opatrenia prijímú. V niektorých členských štátoch sa dodržiava tradícia prieskumov verejnej mienky ako prostriedku podpory formulácie štátnej politiky a hodnotenia. Väčšina členských štátov vykonáva určité formy hodnotenia dôsledkov, ktoré sa týkajú najmä oblasti finančných zdrojov alebo životného prostredia.

4.4.3 Vzhľadom na komplexnosť daných procesov, dobré riadenie znamená v celej Európe vysvetľovať, že odhladnuc od „subsidiarity“ a špecifických administratívnych zvyklostí, vlády sú povinné vykonať to, čo bolo dohodnuté na úrovni EÚ. To tiež znamená, že okrem Komisie a členských štátov, v záujme podpory implementácie a overených postupov je vítaný aj prínos súkromného sektora a občianskej spoločnosti.

4.4.4 EHSV je toho názoru, že vyvážená publicita danej problematiky bude vhodná hneď, ako Komisia a členské štáty pripraví konkrétne návrhy, ako prezentovať implementáciu a vykonávanie ako súčasť lepšej tvorby práva.

V Bruseli, 28. septembra 2005

Predsedníčka
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Anne-Marie Sigmund

⁽²¹⁾ Vid' KOM(2002) 713 v konečnom znení, 11.12.2002

PRÍLOHA

k stanovisku Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Nasledujúce pozmeňovacie návrhy, ktoré získali aspoň štvrtinu odovzdaných hlasov, boli v priebehu diskusie zamietnuté:

Bod 1.2

Znenie bodu zmeniť takto:

„1.2

EÚ je založená na princípe právneho štátu. Posilňuje základy vnútorného trhu a zabraňuje akejkoľvek diskriminácii na základe pôvodu alebo národnosti výrobkov, osôb alebo spoločností. Efektívne uplatňovanie právnych predpisov EÚ pri prísnom dodržiavaní existujúcich sociálnych noriem a noriem týkajúcich sa ochrany spotrebiteľov a životného prostredia zvyšuje dôveru verejnosti voči európskej politike a procesom a približuje EÚ k občiankam, občanom a podnikom. No to si vyžaduje aj načasovanú a správnu transpozíciu právnych predpisov EÚ na národnej úrovni.“

Zdôvodnenie

Len vnútorný trh, ktorý sa riadi uvedenými podmienkami, zabezpečí prevažnej väčšine obyvateľstva želané výsledky. Referendá (o Zmluve o Ústave vo Francúzsku a Holandsku) a prieskumy verejnej mienky (Eurobarometer) z posledného obdobia ukazujú, že obyvateľstvo si zreteľne želá politiku, v ktorej „by sa všetci mohli nájsť“.

Hlasovanie:

Za: 43

Proti: 45

Zdržali sa: 7

Bod 2.1

Zmeniť nasledovne: „Zatiaľ čo Zmluva o založení ES poskytuje rôzne opatrenia pre priblíženie sa a harmonizáciu na dokončenie úplného vnútorného trhu (⁽¹⁾), skúsenosti zo sedemdesiatych rokov dvadsiateho storočia ukázali, že úplná harmonizácia je pomalý, ťažkopádny a v určitých prípadoch nepotrebný proces. Opatrenia založené na vzájomnom uznávaní a kontrole vlastného štátu sa síce v niektorých prípadoch ukázali byť jednoduchšie pri rokovaniach aj implementácii. Sú efektívnejšie aj v liberalizácii obchodu a investícií bez toho, aby vytvárali nadmerné zaťaženie. Pre všeobecné uplatňovanie princípu krajiny pôvodu musia byť najprv vytvorené podmienky, pričom by sa mal uplatniť diferencovaný prístup uprednostňujúci harmonizáciu so zvýšenými normami zabezpečujúcimi ochranu zamestnancov, spotrebiteľov a životného prostredia v jednotlivých sektoroch, aby bolo možné vybudovať vnútorný trh na primeranej kvalitatívnej úrovni. To zodpovedá aj požiadavke EHSV v jeho stanovisku k smernici o službách, ktoré bolo schválené vo februári 2005 (⁽²⁾). No je aj potrebné uvedomiť si, že EÚ vstúpila do nového štádia, ktoré je charakteristické zvyšovaním rozdielov vo vládnej kultúre. Táto skutočnosť môže viesť k opätovným požiadavkám zaviesť úpravy, ktorými by sa dosiahla konvergencia a podpora osvedčených postupov.“

Zdôvodnenie

Po dlhej diskusii v rámci stanoviska k smernici o službách, po ktorej prišlo k hore uvedenému konsenzu, by bolo nevhodné spochybňovať v tomto stanovisku harmonizáciu predpisov vo všeobecnosti. Ak sa v tomto stanovisku uvedú poznatky zo spomínanej diskusie, prispieje to nielen k lepšiemu odsúhlaseniu stanoviska EHSV, ale bude to aj významným obsahovým doplnením problematiky harmonizácie.

(¹) Články 94-97 Zmluvy o založení ES.

(²) Ú. v. ES C 221, 8.9.2005.

Hlasovanie:

Za: 44

Proti: 48

Zdržali sa: 9

Nasledujúci text stanoviska odbornej sekcie bol zamietnutý v prospech pozmeňovacieho návrhu, no získal viac ako štvrtinu odovzdaných hlasov:

Bod 1.1

Zmeniť nasledovne „Dobre fungujúci vnútorný trh je jadrom európskej integrácie. Legalizuje integráciu tým, že vytvára značné výhody pre občanov a podniky.“

Hlasovanie:

Za: 38

Proti: 44

Zdržali sa: 10

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Obezita v Európe – poslanie a povinnosti partnerov občianskej spoločnosti“

(2006/C 24/14)

Európsky hospodársky a sociálny výbor, konajúc podľa článku 29 odsek 2 svojho vnútorného poriadku, sa 18. februára 2005 rozhodol vypracovať stanovisko na tému: *Obezita v Európe – poslanie a povinnosti partnerov občianskej spoločnosti*

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo, poverená vypracovaním stanoviska v danej veci, prijala svoje stanovisko 5. septembra 2005. Spravodajkyňou bola pani Sharma.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 420. plenárnom zasadnutí 28. a 29. septembra (schôdza z 28. septembra 2005) 83 hlasmi za, 4 hlasmi proti, pričom 10 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Obezita – zodpovednosť spoločnosti

1.1 Je veľmi smutné, že dva hlavné problémy s výživou, ktorým čelí dnešný svet, spočívajú v tom, že na svete existuje 600 miliónov hladujúcich ľudí, pričom zároveň 310 miliónov ľudí má problém s obezitou.

1.2 Nespočetné množstvo dokumentov, prieskumov a správ o stravovaní, fyzickej aktivite a obezite, zostavených expertmi, diskusie okolo okrúhleho stola a správy prominentných medzinárodných organizácií nepriniesli riešenia či konkrétne skutky na zastavenie tejto choroby, škodlivej pre spoločnosť a ochromujúcej ekonomiku.

1.3 Nadmerný príjem energie z potravín **plus** slabý výdaj energie **sa rovná** prebytku energie, uchovanej vo forme telesného tuku. Toto je mechanizmus vzniku obezity, javu, ktorý sa v posledných desaťročiach ešte urýchlil pod vplyvom rôznych ekonomických, sociálnych a psychologických faktorov, čím sa obezita stala naliehavým zdravotným problémom.

1.4 Za posledných 30 rokov sa počet obéznych ľudí prudko zvýšil. Svetová zdravotnícka organizácia to v roku 2000 označila za „**najväčší zdravotný problém Západu.**“

— **14 miliónov detí s nadváhou vrátane 3 miliónov obéznych detí, počet sa zvyšuje každým rokom o viac ako 400 000, v EÚ25 postihuje takmer 1 zo 4 detí.**

— 10-20 % detí v severnej Európe má nadváhu, v južnej Európe, Írsku a UK je to 20- **35 %**.

— V mnohých krajinách EÚ má nadváhu viac než polovica obyvateľstva, pričom 20- **30 % dospelých možno zaradiť do skupiny obéznych.**

— **Obezita v strednom veku zvyšuje riziko budúcej demencie.**

— 6 zo 7 najdôležitejších rizikových faktorov predčasnej smrti súvisí s tým, ako jeme, **pijeme a pohybujeme sa (tabak je samostatná kapitola).**

— **Na obezitu pripadá v rozvinutej krajine 2-7 % z celkových nákladov na zdravotnú starostlivosť.**

1.5 Vzhľadom na narastajúcu mieru obezity a jej škodlivé účinky pre jednotlivcov ako aj pre spoločnosť je nutné začať postupovať interdisciplinárne, brať do úvahy najrôznejšie faktory a konať s prihliadnutím na národy, obce a jednotlivcov. Vlády majú v spolupráci s inými zainteresovanými skupinami hlavnú úlohu pri vytváraní prostredia, ktoré oprávňuje a povzbudzuje jednotlivcov, rodiny a obce, aby prijali pozitívne, povzbudzujúce rozhodnutia ohľadom zdravého životného štýlu.

2. Príčiny

Väčšia miera sedavého zamestnania, zvýšené využívanie motorizovanej dopravy, znižovanie fyzickej aktivity a zvyšovanie spotreby vysokoenergetických jedál a nápojov s nevyváženým zložením sú pravdepodobne hlavné faktory súčasnej epidémie obezity.

2.1 Všeobecné faktory

Kultúrne modely a vzory správania charakteristické pre „civilizáciu blahobytu a pohodlia“ predstavujú prvú príčinu obrovského nárastu obezity, ktorú bude možné zastaviť len informačnými a preventívnymi iniciatívami (na národnej, miestnej či dokonca individuálnej úrovni), s cieľom zmeniť najškodlivejšie kultúrne prístupy a vzory správania, no zároveň sa vyvarovať „prílišnej medikalizácii“ obezity, čo by bolo chybné.

2.2 Hlavné oblasti pôsobenia by mali zahŕňať širokú škálu sektorov či aktivít, ktoré možno zhrnúť nasledovne:

— **spoločnosť:** osveta na tému zdravej výživy, ktorá sa bude venovať otázke celkovej výživnej hodnoty potravín, nielen kvantitatívnym výživovým aspektom a bude podporovať zdravší životný štýl, predovšetkým fyzickú aktivitu,

- **škola:** hodiny na tému kvality výživy, ako aj príčin a následkov obezity, obnovenie hodín o rodinnom hospodárení s cieľom vstúpiť žiakom zdravší životný štýl a vyzdvihnúť význam telesnej činnosti, vrátane pohybu vo voľnom čase,
- **priemysel:** podnecovanie etického správania v potravinárskom priemysle, predovšetkým v oblasti marketingu a reklamy v médiách, aktivity na podporu personálnej politiky, ktorá napomôže správne stravovaniu a primeranej fyzickej aktivite zamestnancov,
- **doprava:** boj proti neprimeranému používaniu dopravných prostriedkov na úkor fyzického pohybu. Definovanie politík, ktoré by nezvyšovali náklady na distribúciu najmä čerstvých potravín,
- **médiá:** dohľad, aby reklamné praktiky nevedli k nadmernej alebo nevyvázenej konzumácii a upozorňovanie rodičov na nebezpečenstvo (vrátane hrozby pre fyzický vývin), ktoré prináša nadmerné a dlhodobé sledovanie televízie a využívanie videohier a Internetu,
- **zdravotníctvo:** poskytovanie informačných služieb pre jednotlivcov na rozličné témy, príprava informačných a prevenčných kampaní namiesto neskorých terapeutických zásahov, ktoré často bývajú neúčinné,
- **politiky:** zodpovedné a primerané investovanie do konkrétnych iniciatív na národnej a miestnej úrovni zameraných na všetky vrstvy spoločnosti, najmä na najmenej chránené vzdelanostné a príjmové skupiny.

3. Zastavte „kultúru obviňovania“

3.1 Súčasný industrializovaný svet poskytuje prostredie, ktoré veľmi napomáha obezite. Niektoré príčiny sú zrejme, mnohé menej predpokladané, a veľmi mnohé príčiny spoločnosť ani nepokladá za škodlivé. Obavy spôsobuje nedostatok predvídavosti pre budúce generácie a neochota jednotlivca prevziať zodpovednosť, namiesto toho radšej obviňuje ostatných.

3.2 Základné činitele obezity sú zvýšená spotreba na energiu bohatých, nutrične chudobných potravín s vysokým obsahom tuku, cukru a soli; znížené úrovne fyzickej aktivity doma, v škole, v práci, na rekreácii a pri doprave. Odchýlky v úrovniach rizík s príslušným zdravotným následkom možno pripísať rôznemu načasovaniu a rôznej intenzite hospodárskych, demografických a sociálnych zmien na národnej aj celosvetovej úrovni.

3.3 Dosiahnutie zmeny v stravovacích návykoch, modeloch fyzickej aktivity a zdravého životného štýlu si vyžiada spojené úsilie mnohých zainteresovaných skupín, verejných aj súkromných, v priebehu celých desaťročí. Na všetkých úrovniach sa vyžaduje zmena mentality, povedomie a výchova prostredníctvom kombinácie rozumných a účinných opatrení s psychologickou podporou, následným monitorovaním a zhodnotením ich dosahu. Okrem toho aj jednotlivci budú musieť byť aktívni a zaujať zodpovednosť za zmeny.

3.4 EHSV považuje za nutné prijať prístup „**zapojenia všetkých**“ do stratégie spoločného boja s problémom zaujatím postupov „zhora nadol“, sprevádzaných stratégiami „zdola nahor“, vykonávaním činnosti horizontálne aj vertikálne, aby každý niečím prispel, finančne alebo inak. Hoci to zďaleka nie je jednoduché, cieľom je vytvoriť prostredie, ktoré bez zbytočného obviňovania podporí zdravé jedenie s vyváženou stravou a fyzickú aktivitu v Európe.

4. Kontrola obezity

4.1 Návrh EHSV zredukuje obezitu v Európe propagáciou kampane *Kontrola obezity – Obesity Check* – t.j. zvyšovaním povedomia o zdravom životnom štýle a zodpovednosti všetkých strán pri prevencii obezity. Kampaň bude niesť jedno jednoduché posolstvo, ktoré zastreší desať uvedených úloh a zapojí verejný i súkromný sektor, občiansku spoločnosť a obyvateľstvo tým, že sa začlenia do kampane. Účelom je podporiť zvyky zdravého životného štýlu bez zasahovania do osobnej voľby občanov.

4.2 Desať úloh je nasledovných:

- pokračovať s výchovným procesom medzi obyvateľstvom a zdokonaľovať ho,
- spolupracovať pri účinnom informovaní a osvojovaní si informácií,
- zaistiť, aby sa informácie dostali ku KAŽDÉMU jednotlivcovi v Európe,
- prinútiť každého, aby prevzal zodpovednosť a vytrval v dobrých predsavzatiach,
- presvedčiť jednotlivcov a organizácie, že môžu ovplyvňovať iných,
- akceptovať, aby boli všetky činnosti začlenené do širokej škály politík na národnej úrovni aj úrovni EÚ,
- akceptovať toto ako „spoločenskú zodpovednosť firmi“,
- zaistiť viacvrstvový, horizontálny aj vertikálny prístup na všetkých úrovniach,
- zaistiť transparentnosť, nezištnosť a odstrániť skryté úmysly,
- rozšíriť názor, že neblahé vplyvy obezity na zdravie možno odvrátiť zdravým stravovaním a fyzickou aktivitou.

4.3 Kampaň *Kontrola obezity*, ktorú jasne definujú zákonodarcovia a zainteresované strany na čele s GR pre zdravie a ochranu spotrebiteľov, by mala byť jednoduchým posolstvom, názorne dokazujúcim európskej verejnosti potrebu zdravo jesť a viac sa zaoberať fyzickou aktivitou, čo je vyjadrené záväzkom metód a postupov všetkých strán za „vzdorovanie obezite“. Každá príslušná organizácia, od Európskej komisie po jednotlivca, člena rodiny, môže byť požiadaná, aby sa pripojila ku kampani a zväzila svoje vlastné aktivity a posúdila, ako ich možno upraviť pre odvrátenie rizika obezity.

4.4 Predchádzajúce kampane, ako napríklad bezpečnostné pásy, kontrola tabakových výrobkov, dočinenie detí a zákaz drog v športe boli jednoduché, ale predsa účinné a podporovali ich všetky vrstvy spoločnosti. Všetky využili úspešnú kombináciu výchovy spotrebiteľa, legislatívy, zmien politiky a programov na báze obce.

5. Kampaň *Kontrola obezity*

Bol vypracovaný dotazník, ktorý žiada jednotlivcov, aby venovali istý čas, ktorý strávia v svojej organizácii alebo s vonkajšími orgánmi pri podpore práce GR pre zdravie a ochranu spotrebiteľov za účelom presadzovania myšlienky testovať obezitu prostredníctvom kampane *Kontrola obezity*. (Dotazník tvorí prílohu tohto stanoviska. Možno ho upraviť pre potreby ktorejkoľvek organizácie).

Cieľ – dosiahnuť konkrétne výsledky a monitorovať pokrok.

Z krátkodobej perspektívy – vyplnené dotazníky dokazujú vôľu a ochotu jednotlivcov a organizácií zvýšiť povedomie, vzdelávať a informovať iných o potrebe zmien životného štýlu. Cieľ môže byť meraný množstvom času alebo zdrojov slúbených na kampaň. Možno tiež zbierať príklady osvedčených praktík.

Zo strednodobej perspektívy – skutočné činy. Dokončenie záväzkov ohľadom venovania času a zdrojov, vrátane organizovania akcií „vzdorovanie obezite.“ k tomu by patrilo aj publikovanie a šírenie zozbieraných príkladov osvedčenej praxe. Ciele možno merať pomocou pozitívnej spätnej väzby a nadviazaním na všetky pôvodné dotazníky, ako aj monitorovaním pokroku Platformy EÚ.

Z dlhodobej perspektívy – odhadnúť prostredníctvom stanoviska EHSV skutočný pokrok, vypracovať o tom správu pre ostatné inštitúcie EÚ. Toto uláhčí procesy spätnej väzby a okrem toho zaručí pokračovanie akcie.

5.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV)

5.1.1 EHSV má mandát na prácu s Komisiou, Parlamentom a Radou pri privádzaní občianskej spoločnosti bližšie k rozhodovaciemu procesu. s takým mandátom sa môže EHSV spolu so zainteresovanými skupinami začať venovať účinným zmenám prostredníctvom dobrovoľnej činnosti svojich členov, ktorí budú propagovať zdravý životný štýl. Členovia EHSV boli požiadaní, aby vyplnili dotazník **Kontrola obezity** a aby sa riadili príkladom nasledovnými navrhovanými spôsobmi:

— Zamestnávateľia by mohli pouvažovať o zdravšom životnom štýle na pracovisku, v rámci toho podporovať voľbu zdravých potravín tak, že prijímú dôsledné politické ohľadom výživy, a zriadiť športoviská alebo telocvične.

Menšie firmy by mohli podporiť svojich zamestnancov, aby pouvažovali o zdravšom životnom štýle. Hodnotná by bola aj práca mimo firmy, najmä v oblasti vzdelávania. Miléniová deklarácia OSN (zo septembra 2002) uznáva, že ak ľudia nie sú zdraví, obmedzí sa hospodársky rast.

- Zamestnanecké organizácie by mohli šíriť podobné poslanstvo medzi svojimi členmi, napríklad: umožňovať zamestnancom, aby do svojich každodenných návykov zaradili aj fyzickú aktivitu, chôdzu alebo cyklistiku. Rovnako by mohli pracovníkov povzbudiť, aby zanesli túto radu do svojich rodín a obcí, čím podporia proces sústavnej výchovy.
- Mimovládne organizácie a najmä spotrebiteľské organizácie by si mohli vyčleniť čas a prostredníctvom svojich členov by mohli pomôcť šíriť poslanstvo ďalej do iných inštitúcií a komunit. Mládežnícke a rodinné organizácie sú cenné pri propagácii vyváženého stravovania a cvičenia. Všetci môžu presadzovať dostupnosť zdravého stravovania a zdravých návykov, prípadne poskytnúť know-how.

5.1.2 EHSV pôsobí vo všetkých 25 členských štátoch na všetkých úrovniach občianskej spoločnosti. Tým vytvára významný vplyv vo vysielaní poslanstva o „kampani“ a stanovuje pre ostatných istú normu.

5.2 Európska komisia a Parlament

Členovia generálnych riaditeľstiev Komisie a členovia Parlamentu budú tiež požiadaní, aby vyplnili dotazník **Kontrola obezity**, čím dotazník získa „podporu z vedenia“.

5.2.1 Je potrebné zablahoželať GR pre zdravie a ochranu spotrebiteľov za odštartovanie novo zriadenej „Európskej platformy pre opatrenia“ v oblasti obezity. Očakáva sa, že členovia platformy vymyslia pre kampaň jednoduchý slogan alebo odkaz, ktorý by sa používal v Európe na propagáciu zdravého životného štýlu. Vláda, mimovládne organizácie, organizácie na úrovni občanov a priemysel by rovnako mohli pripraviť a šíriť dôsledné, súvislé a jasné posolstvá. Tieto posolstvá by sa mali oznamovať mnohými kanálmi a vo formách vhodných pre miestnu kultúru, vek a pohlavie. Správanie možno ovplyvňovať najmä v školách, na pracoviskách, vo vzdelávacích a náboženských komunitách, prostredníctvom miestnych vodcov a masmédií.

5.2.2 Predseda platformy, Robert Madelin, zdôraznil, že „ak majú byť opatrenia v boji proti obezite úspešné, musia byť integrované do širokej škály politik EÚ.“ Toto je dlhodobá otázka a musí mať krátkodobo, strednodobo a dlhodobu udržateľnú účinnú stratégiu s akciami a viacodvetvovú, viacdisiplinárnu a viacfaktorovú účasť, čo znamená, že musí obsahovať konzultácie s najviac postihnutými skupinami – rodinami, rodičmi a deťmi.

5.2.3 Generálne riaditeľstvo pre zdravie a ochranu spotrebiteľov zriaďuje platformu na začatie dialógu s vedúcimi činiteľmi z iných oddelení v Komisii: z generálnych riaditeľstiev pre poľnohospodárstvo, podnikanie, vzdelávanie, výskum a dopravu. Je nevyhnutné, aby v každej stratégii boli zapojené už v začiatočnom štádiu všetky zainteresované strany, a po skončení aby sa vykonalo poradné zhodnotenie dosahu kvôli zaisteniu toho, aby stratégia neobviňovala ani nepenalizovala nijaké konkrétne inštitúcie, ale aby zreteľne oznámila svoje návrhy, a aby sa do nej zapojili naozaj všetci.

5.2.4 Na základe princípov subsidiarity a komplementarity môžu propagačné opatrenia zosilniť účinok iniciatív, ktoré prijali národné orgány, súkromný sektor a mimovládne organizácie. Okrem národných rozpočtov by mali byť určené rôzne zdroje financovania na pomoc pri zavádzaní stratégie a kampane *Kontrola obezity*.

5.2.5 GR pre vzdelávanie a kultúru, a najmä pre šport, bude mať požiadavky na financovanie rozvoja hlavných stratégií s národnými vládami. Ale ich odkazy by mali uznať, že na zvýšenie úrovni fyzickej aktivity nie sú vždy potrebné finančné zdroje, t.j. školy nie vždy potrebujú nové zariadenie do telocvične. Pritom mnoho kvalifikovaných atlétov hľadá zamestnanie a bolo by ich treba povzbudiť, aby pracovali v školstve. Orgány zodpovedné za propagovanie športu by mohli presvedčiť športových hrdinov, aby predstavovali pozitívne idey.

5.2.6 GR pre vzdelávanie a kultúru vykonalo rozsiahly výskum v oblasti fyzickej aktivity. Mal by však byť vykonaný aj výskum, pokiaľ ide o rekreačnú činnosť dospelých. Malo by sa považovať aj o „vzájomných vzťahoch v rodine“, napr. rodičia zaoberajúci sa cez víkend športom posmelia svoje deti, aby šli s nimi, urobia z toho rodinný zážitok a vymenia si kultúrne trendy.

5.2.7 GR pre poľnohospodárstvo má rozpočet na propagáciu, ktorý by sa mohol využiť ako investícia na propagovanie čerstvého ovocia a zeleniny a toto by sa mohlo pozitívne využiť v kampani *Kontrola obezity*, podobne ako tomu bolo pri predchádzajúcej pomoci štátnym orgánom pre miestne propagačné kampane týkajúce sa výživných poľnohospodárskych výrobkov.

5.2.8 Pri dosahovaní cieľov by sa mala zväziť aj úloha medzinárodných partnerov. Potrebná je koordinovaná spolupráca medzi Organizáciou Spojených národov, medzivládnymi orgánmi, mimovládnymi organizáciami, profesijnými združeniami, výskumnými inštitúciami a súkromnými osobami.

5.3 Členské štáty

Každé vládne ministerstvo v Európe by malo byť požiadané, aby vyplnilo *Kontrolu obezity* a „aby slúžilo príkladom zhora.“ Ministerstvá by mali byť požiadané aj o to, aby vyčlenili na podporu „kampane“ určité financie. Je nevyhnutné, aby vlády

zaujali zaangažovaný postoj a zohľadnili pritom hospodárske, sociálne a environmentálne faktory.

5.3.1 Všetci partneri, a najmä vlády, sa musia zaoberať súčasne viacerými otázkami. Pokiaľ ide o stravovanie, patria k nim všetky aspekty výživy, zabezpečenie potravín (prístupnosť, dostupnosť a primeraná cena zdravých potravín) a bezpečnosť potravín. Fyzická aktivita musí byť podporovaná v pracovnom, domácom aj školskom živote, s ohľadom na plánovanie miest, dopravu, bezpečnosť a prístup k fyzickej aktivite vo voľnom čase. Okolnosti v jednotlivých štátoch stanovia priority vo vývoji vládnych aktivít na vzdorovanie obezite, ktoré budú súčasťou kampane *Kontrola obezity*. v rôznych krajinách existujú rôzne situácie a regionálne orgány by mali spolupracovať pri formulovaní regionálnych stratégií.

5.3.2 Podpora by mala byť poskytovaná prostredníctvom vhodnej infraštruktúry, programov realizácie, adekvátneho financovania, monitorovania a zhodnocovania a nepretržitého výskumu. Stratégie musia byť založené na najlepšom možnom vedeckom výskume a svedectvách, vrátane politik, akcií a časových intervalov.

5.3.3 Uprednostňovať by sa mali také činnosti, ktoré majú kladný vplyv na najchudobnejšie obce. Také aktivity budú vo všeobecnosti vyžadovať aktivitu sústredenú na obec a so silnou podporou a dohľadom zo strany vlády.

5.3.4 Národné vlády by mali podobne ako „Európska platforma“ zriadiť komunikačné kanály a „okružle stoly“, ktorých sa zúčastnia ministerstvá, inštitúcie zodpovedné za politiky týkajúce sa potravín, poľnohospodárstva, mládeže, rekreácie, športov, školstva, obchodu a priemyslu, financií, dopravy, médií a oznamovacích prostriedkov, sociálnych záležitostí a environmentálneho a mestského plánovania v súvislosti s bojom proti obezite. Mohli by sa zorganizovať aj okružle stoly „rodičia“ a mládež, na ktorých by sa zúčastnili najviac postihnutí jednotlivci. Musia počítovať spoluprácu a podporu od všetkých zainteresovaných skupín a žiadne pracovné programy nesmú byť skryté. Medzinárodná operačná skupina pre boj s obezitou je na výskume založená expertná skupina s poradnou a stimulačnou úlohou ponúkajúca relevantné údaje do takých diskusií. Tieto komunikačné kanály by sa mali rozšíriť aj na partnerstvá verejno-súkromného sektora. NESMÚ však mrhať prostriedky rozširovaním administratívnych nákladov alebo duplikovaním už zriadených orgánov.

5.3.5 Vlády musia popremýšľať nad aktivitami, ktoré dajú jednoduché vyvážené informácie pre spotrebiteľov, čím im umožnia ľahko si vybrať na základe úplných informácií a zaistia dostupnosť vhodných programov na podporu zdravia a vzdelania. Informácie pre spotrebiteľov by mali byť citlivé voči úrovni gramotnosti, komunikačným bariéram a miestnej kultúre a mali by ich chápať všetky segmenty spoločnosti.

5.3.6 Vlády majú pri plnom uplatnení princípu subsidiarity hlavnú úlohu, a to vytvoriť v spolupráci s inými zainteresovanými skupinami také prostredie, ktoré umožní a povzbudí zmeny správania zo strany jednotlivcov, rodín a obcí, čím sa vytvoria pozitívne, povzbudzujúce rozhodnutia pre zdravý životný štýl.

5.4 Vzdelávanie

V každej vzdelávacej inštitúcii budú všetci jednotlivci požiadaní, aby vyplnili **Kontrolu obezity**. Od ministerstiev školstva by sa mohlo žiadať, aby venovali určité zdroje na propagáciu kampane medzi svojimi zložkami v celom spektre vzdelávania.

5.4.1 Pre prevenciu a kontrolu obezity je nevyhnutná celoživotná perspektíva. Jednoduchý *Kontrolný zoznam obezity*, ktorý pochopia maloletí aj starší. Tento prístup začína so zdravím tehotných žien a prenatálnou výživou, výsledkami tehotenstva, kojením a zdravím detí a adolescentov; dostáva sa k deťom v školách, dospelým na pracoviskách a v inom prostredí, ako aj k starším občanom, čím podporuje zdravší životný štýl od mladého veku až po starobu.

5.4.2 Do programov vzdelávania dospelých by mala byť začlenená zdravotnícka gramotnosť. Také programy poskytujú príležitosť zdravotníckym profesionálom a poskytovateľom služieb na zvýšenie poznatkov o stravovaní a fyzickej aktivite a na prístup aj k obyvateľstvu odsunutému na okraj spoločnosti. Možno ponúknuť aj zaškolenie pre používanie médií, čím sa spotrebiteľia pripraví na to, aby porozumeli etiketám a reklamám, keď si budú vyberať tovar, ako aj poskytnúť praktické skúsenosti pri príprave jedál.

5.4.3 Školy ovplyvňujú život väčšiny detí. Mali by chrániť ich zdravie tým, že im poskytnú informácie o zdraví, zvýšia ich zdravotnícku gramotnosť, rozvinú vzdelávanie o rôznych chutiach jedla a podporia zdravý životný štýl. Školy musia zabezpečiť pre žiakov minimálnu dennú telesnú výchovu (min. 2 hodiny týždenne), ako aj vzdelanie o vyváženej strave a mali by byť vybavené príslušnými zariadeniami. Mali by uznať, že aj pri ťažkostiach s rozpočtom by mali tieto akcie zabezpečiť v súčasných zariadeniach.

Výdavky na športové zariadenia musia byť starostlivo monitorované, aby sa zabezpečilo, že z aktivít budú mať rovnaký ošoh chlapci aj dievčatá, najmä preto, že obezita u dievčat rastie rýchlejšie než u chlapcov.

5.4.4 Vyzývame vlády, aby prijali také postupy, ktoré podporia vyvážené stravovanie v školách a obmedzia dostupnosť veľmi slaných, veľmi sladkých a veľmi mastných výrobkov na školách. Školy by mali spolu s rodičmi a zodpovednými úradmi pouvažovať o vydávaní zmlúv na školské obedы miestnym pestovateľom potravín, aby tak zabezpečili miestny

trh so zdravými potravinami. Po konzultáciách so zamestnancami školy, žiakmi, rodičmi a príslušnými úradmi by sa mala prijať dôsledná potravinová a stravovacia politika.

5.4.5 V školách, kde je podporovaná podnikateľská činnosť medzi žiakmi, by táto nemala mať formu predaja maškôt, v rámci ktorej sa už tradične predávajú zemiakové lupienky a sladkosti. Namiesto toho by sa mali ponúkať zdravé potraviny.

5.4.6 Zvláštny ohľad treba brať na starších, pretože ľudia vo veku nad 60 rokov sú často postihnutí obezitou. Okrem toho starší ľudia majú bohaté informácie a skúsenosti s tradičným stravovaním a metódami varenia, preto môžu prispieť k vzdelávaniu svojich rodín.

5.5 Zdravotníctvo

V každom zdravotníckom zariadení sa tiež rozdá pracovníkom dotazník **Kontrola obezity**. Od ministerstiev sa bude žiadať, aby venovali určité prostriedky na podporu kampane medzi svojimi zložkami (napr. klinikami, nemocnicami, jedálňami pre zamestnancov, skupinami pacientov).

5.5.1 Pri dosahovaní trvalej zmeny vo verejnom zdravotníctve hrá rozhodujúcu úlohu vláda. Vlády majú primárnu úlohu pri iniciovaní a rozvíjaní stratégie na zredukovanie obezity ako súčasť širšieho, komplexnejšieho a koordinovaného úsilia verejného zdravotníctva. Obyvateľstvo musí byť informované formou jednoduchých, priamych odkazov o tom, aké množstvo fyzickej aktivity prináša úžitok pre zdravie. Regionálne a miestne samosprávy by mali rovnako aktívne prispieť a zúčastniť sa tohto informačného procesu.

5.5.2 Rutinné kontakty so zdravotníckym personálom by mali obsahovať praktické rady pacientom o výhodách zdravého stravovania a zvýšených úrovniach fyzickej aktivity, kombinovaných s podporou a pomocou pacientom, ktorí začínajú a udržiavajú svoje zdravotné návyky prostredníctvom *Kontrolného zoznamu obezity*. Úrady by mali zväziť stimuly na podporu preventívnych služieb a identifikovať príležitosti v rámci existujúcich klinických služieb, vrátane zlepšeného systému financovania zdravotníckych pracovníkov, najmä tých, ktorí poskytujú primárnu zdravotnú starostlivosť, ale aj iné služby (napríklad sociálne služby a lekárne), aby sa venovalo viac času prevencii. Toto by mohlo byť jednoduché pozitívne aktívne poslanstvo hlásajúce: „kráčajte viac – jedzte menej“.

5.5.3 Rodičia by mali začať s pomocnými a informačnými opatreniami a radami o správnej a najlepšej voľbe stravy pre najmladšiu vekovú skupinu (dojčatá a malé deti). Vedecky sa dokázalo, že kojené deti sú neskôr v živote menej obezité, než deti odchované na detskej výžive, prevencia by teda mala začať propagovaním správnej výživy pre dojčatá.

5.5.4 Podporné a informačné opatrenia by mali osloviť aj starších ľudí, predovšetkým tých, ktorí žijú osamelo, v chudobe alebo na okraji spoločnosti, s cieľom zamedziť častým nezdravým stravovacím návykom, ktoré so sebou zvyčajne prinášajú uvedené ťažké situácie.

5.6 Miestna vláda

Dotazník **Kontrola obezity** vyplní aj každá regionálna a miestna vláda, pričom navrhne kroky na vzdorovanie obezite a podporu kampane **Kontrola obezity**. Úrady a samosprávy by mohli byť požiadané, aby poskytli určité prostriedky na podporu kampane.

5.6.1 Miestne orgány by mali podporiť zriadenie viacrezortných a viacdisciplinárnych poradných výborov expertov, vrátane technických expertov a zástupcov vládnych agentúr. Musia mať samostatné kreslo kvôli zaručeniu toho, aby sa vedecké dôkazy interpretovali bez akéhokoľvek konfliktu záujmov.

5.6.2 Národné, regionálne a miestne vlády by mali zabezpečiť stimuly pre to, aby chodníky pre chodcov, cyklistov a miesta na vykonávanie iných foriem fyzickej aktivity boli prístupné a bezpečné. Dopravné politiky sa musia vzťahovať aj na nemotorizované spôsoby dopravy. Na pracoviskách by sa mala podporovať fyzická aktivita a športové a rekreačné zariadenia by mali stelesňovať pojem športovania pre všetkých.

5.7 Priemysel

K „priemyslu“ patria zamestnávateľia aj zamestnanci, ktorí spolupracujú pre vzájomný osov.

Zamestnávateľia aj zamestnanci v rôznych priemyselných odvetviach budú požiadaní, aby vyplnili **Kontrolu obezity**, čím podporia kampaň **Kontrola obezity**. Ďalej by sa malo od firiem a odborových organizácií žiadať, aby prispeli určitými zdrojmi alebo kapitálom na propagáciu kampane **Kontrola obezity** v rámci sociálnej zodpovednosti ich firmy.

5.7.1 Súkromný sektor môže byť významný aktér, najmä preto, že mnohé firmy pracujú v celosvetovom rozsahu a môžu prenášať politiky na všetkých úrovniach medzi národmi v rámci jednej firmy. Spoločenská zodpovednosť podnikov by mohla integrovať rôznych partnerov v práci s miestnymi školami na podporu vzdelávacej stratégie pre zvýšenie povedomia o zdravom jedení, či zvyšovaní množstva fyzických cvičení. Ako záruka sa musí najprv uskutočniť konzultácia kvôli prediskutovaniu potenciálnych konfliktov záujmov.

5.7.2 Dôležitú úlohu zodpovedných zamestnávateľov a zástancov zdravého životného štýlu zohrajú aj pracovníci potravinárskeho priemyslu, maloobchodu, stravovacích zariadení, výrobcovia športových potrieb, reklamné a rekreačné agentúry, poisťovacie a bankové skupiny, farmaceutické spoločnosti a médiá. Títo všetci spolu s vládami a mimovládnyimi organizáciami by sa mohli stať partnermi pri zavádzaní opat-

rení zameraných na vysielanie pozitívnych a dôsledných odkazov pre uľahčenie zavedenia zdravého životného štýlu.

5.8 Potravinársky priemysel

5.8.1 Výrobcovia potravín aktívne pracovali na vytváraní mnohých iniciatív na zníženie obsahu tukov, cukru a soli v spracovaných potravinách, na zmenšovaní porcií a na pestrejšom výbere inováčných, zdravých a výživných potravín.

5.8.2 Priemysel si je vedomý toho, že reklama na potraviny ovplyvňuje voľbu potravín a stravovacie návyky a musí zaistiť, aby reklamy nezneužívali neskúsenosť a dôverčivosť detí. Vlády by mali pracovať so spotrebiteľskými skupinami a súkromným sektorom kvôli vývoju vhodných viacrezortných prístupov na riešenie marketingu potravín pre deti, pričom budú riešiť také problémy, ako je sponzorstvo, propagácia a reklama. Mala by sa spoločne vypracovať dohoda o sociálne zodpovedných postupoch, ktorá nebude obmedzovať slobodu výberu, ale ktorá uzná, že deti nevedia identifikovať nutričný obsah.

5.8.3 Malo by sa upustiť od súčasných plánov na prediskutovanie rýchlych prehnane zjednodušených metód, akými sú „semaforové“ označenia na potravinách. Odporúčania musia byť pred zavedením do praxe prekonzultované s potravinárskym priemyslom a spotrebiteľmi. Tomuto môže pomôcť poučenie prostredníctvom médií, vrátane informácií o porozumení etikiet na potravinách a reklamných odkazov poskytovaných na mieste predaja a prostredníctvom škôl a organizácií pre vzdelávanie dospelých.

5.8.4 Spotrebiteľia si vyžadujú presné, štandardizované a zrozumiteľné informácie o obsahu potravinárskych výrobkov, aby si mohli spomedzi nich vybrať tie zdravé. Vlády môžu vyžadovať, aby boli poskytované informácie o hlavných aspektoch výživy, ako je to navrhnuté v Smerniciach pre etiketovanie potravinárskych výrobkov (Codex Guidelines on Nutrition Labelling).

5.8.5 Záujem spotrebiteľov o zdravú výživu rastie a čoraz väčšia pozornosť sa venuje výživným aspektom potravín, preto výrobcovia čoraz viac používajú odkazy súvisiace so zdravím. Také odkazy nesmú zavádzať verejnosť ohľadom výhod alebo rizík.

5.8.6 Niektoré odporúčania pre potravinársky priemysel, ktoré by mohli byť podporené organizáciami občianskej spoločnosti:

- Presadzovať zdravý životný štýl v súlade s európskymi smernicami a celkovými cieľmi globálnej stratégie.
- Obmedziť hladiny nasýtených tukov, trans-mastných kyselín, voľných cukrov a soli vo výrobkoch.
- Pokračovať vo vývoji a zabezpečovaní dostupných, zdravých a výživných volieb potravín pre spotrebiteľov.
- Poskytovať spotrebiteľom primerané a zrozumiteľné informácie o výrobkoch a výžive.

- Praktizovať zodpovedný marketing, ktorý podporuje **Kontrolu obezity**, najmä vzhľadom na propagáciu a marketing potravín s vysokým obsahom nasýtených tukov, cukrov alebo soli, najmä pre deti.
- Vydávať jednoduché, dôsledné etikety k potravinám a dôkazmi podložené zdravotné tvrdenia, ktoré pomôžu spotrebiteľom vybrať si zdravé potraviny.
- Poskytovať informácie o zložení potravín národným orgánom.
- Pomáhať pri vývoji a zavádzaní zdravých stravovacích návykov a programov súvisiacich s fyzickou aktivitou.

5.9 Poľnohospodárstvo

5.9.1 Národné potravinové a poľnohospodárske politiky by mali byť konzistentné s ochranou a propagáciou verejného zdravia. Malo by sa považovať o takých postupoch, ktoré uľahčia prijatie zdravého stravovania, ku ktorému patrí bezpečnosť potravín a trvalo udržateľná bezpečnosť potravín.

5.9.2 Ceny ovplyvňujú voľby spotreby. Verejné politiky môžu ovplyvniť ceny prostredníctvom zdaňovania, subvencií alebo priamej cenotvorby takým spôsobom, ktorý podporí potrebu zdraviu prospešných potravín.

5.10 Média

5.10.1 Priemysel médií hrá jednu z najvplyvnejších úloh, pretože preniká do každodenného života, pričom často podvedome. Keby sa všetky masovokomunikačné kanály zaviazali, že budú spolupracovať na jednotnej európskej „kampani“ a zreteľne a dôsledne ju spropagujú svojim poslucháčom počas trvalo udržateľného obdobia, zaistilo by sa, že posolstvo kampane konečne dôjde ku **každému** jednotlivcovi v Európe.

5.10.2 V takej spoločnosti, v ktorej sú celebrity a šampióni olympijských hier oslavovaní ako vzory a životné príklady, možno vykonať viac, ak týchto ľudí zapojíme do šírenia posolstva „kampane“.

5.10.3 Nové médiá, vrátane počítačových hier a internetu, majú kľúčovú úlohu u mladých divákov, najmä pokiaľ ide o nárast obezity pri ich používaní.

5.10.4 Uvádzanie a propagácia nových výrobkov v súvislosti s filmom by mali byť starostlivo posudzované vo vzťahu k pravdepodobnému publiku. Zvlášť dôležité je to pri sledovaní tejto propagácie deťmi.

5.11 Spoločnosť

5.11.1 Mimovládne organizácie a organizácie občianskej spoločnosti budú požiadané, aby vyplnili **Kontrolu obezity**. Organizácie by mohli byť požiadané, aby uvoľnili konkrétne zdroje, vrátane zdrojov na propagáciu kampane u svojich

členov a jednotlivých zložiek. Hodnotná činnosť takých organizácií na úrovni obce je uznávaná a podstatná pre dosiahnutie úspechu každej iniciatívy.

5.11.2 Mnoho ľudí je toho názoru, že boj s obezitou je osobnou vecou jednotlivca. Čiastočne majú pravdu, ale okrem toho je to aj na zodpovednosti spoločnosti, najmä na úrovni obce, teda na úrovni občanov. Občianska spoločnosť a mimovládne organizácie musia zohrať dôležitú úlohu pri motivovaní aktívneho postoja a ovplyvňovaní činnosti prostredníctvom nového zmýšľania a miestnych iniciatív. Tieto iniciatívy by mohli jednoducho prevziať školy, využívajúce zariadenia športových organizácií, lokálne médiá propagujúce miestne kampane, miestni výrobcovia pracujúci s miestnymi orgánmi na poskytovaní podpory vzdelávaniu, miestni farmári, ktorí zabezpečia čerstvé produkty pre školy. Ich cieľom môže byť zaistenie toho, aby boli zdravé potraviny dostupné, primerané, vhodné a trvalo udržateľné

5.11.3 Mimovládne organizácie môžu túto stratégiu účinne podporiť vtedy, ak budú spolupracovať s národnými a medzinárodnými partnermi, najmä tým, že:

- povedú mobilizáciu na úrovni občanov a budú zastávať názor, že zdravý životný štýl by sa mal dostať do programu celej spoločnosti,
- budú podporovať hojné rozširovanie informácií o prevencii obezity prostredníctvom vyváženého, zdravého stravovania a telesnej aktivity,
- budú formovať siete a akčné skupiny na podporu dostupnosti zdravých potravín a možností pre telesnú aktivitu a hájiť programy propagujúce zdravie a vzdelávacie kampane,
- budú organizovať kampane a podujatia, ktoré stimulujú konkrétne akcie,
- zdôraznia úlohu vlád pri podporovaní zdravého životného štýlu, monitorovaní pokroku v dosahovaní cieľov a spolupráci s inými záujmovými skupinami, akými sú napríklad osoby zo súkromného sektora,
- budú hrať aktívnu úlohu pri podpore zavádzania kampane EÚ *Kontrola obezity*,
- prispievajú k zavedeniu poznatkov a dôkazov do praxe,
- budú propagovať vzory a osvedčenú prax, najmä vo vzťahu k úlohe rodín a rodičov. Je dôležité, aby sa vzory sústredili na pozitívne zdravie, a nie na telesný imidž.

5.11.4 Modely fyzickej aktivity a stravovania sa líšia podľa pohlavia, kultúry a veku. Rozhodnutia o potravinách a zdravej výžive robia často ženy. Tieto rozhodnutia sa zakladajú na kultúre a tradičnom stravovaní. Národné stratégie a akčné plány by preto mali byť na také rozdiely citlivé.

6. Budúcnosť bez činov

6.1 Ľudské náklady

6.1.1 Detská obezita je jedným z najvážnejších problémov zdravia verejnosti, ktorým čelí vyspelý, svet, ale čoraz viac aj rozvojové krajiny. Obezita sa šíri u detí všetkých vekových kategórií.

6.1.2 Obézne deti trpia množstvom komorbidít (sekundárnych diagnóz), niektoré sú ihneď zjavné a iné slúžia ako varovné znaky budúcej choroby. Hoci primárna prevencia je rozhodne najefektívnejšia stratégia na potlačenie epidémie, tie deti, ktoré sú v súčasnosti obézne, sa musia liečiť, aby sa zlepšili ich okamžité aj dlhodobé zdravotné výsledky.

6.1.3 Obezita mládeže súvisí s radom psychosociálnych a zdravotných komplikácií. Najčastejšie dôsledky sú psychosociálna dysfunkcia a spoločenská izolácia. Prieskumné štúdie ukazujú inverzný vzťah medzi váhou a tak sebaúctou, ako aj telesným imidžom, najmä pri adolescentoch. u adolescentných dievčat sa strach z nadváhy spája s nespokojnosťou so svojím telom, hlbokou za chudnutím a bulímiou.

6.1.4 Najdôležitejšia choroba je diabetes typu 2 – spôsobuje poruchy obehu, zlyhanie obličiek a slepotu. Niektoré typy rakoviny (najmä rakovina prsníka), kardiovaskulárne ochorenia vrátane vysokého krvného tlaku, respiračných chorôb vrátane spánkového apnoe, choroby pečene, depresie, problémov s kĺbmi a kožou, sú tiež výsledkom nadmernej telesnej tučnosti.

6.1.5 Niektoré účinky obezity na zdravotný stav bývajú reverzibilné, ak daná osoba schudne.

6.2 Finančné náklady

6.2.1 Obezita spôsobuje výrazné hospodárske bremeno pre už aj tak zaťažené systémy zdravotníctva a uvaluje veľké náklady na spoločnosť. Zdravie je hlavným determinantom rozvoja a prekuzorom hospodárskeho rastu. Úrad pre národný audit Spojeného kráľovstva vyčísluje hospodárske dôsledky na cca 500 miliónov libier ročne v priamych zdravotných nákladoch a ďalšie 2 miliardy libier v širších nákladoch na hospodárstvo.

6.2.2 Obezita je rozšírená medzi všetkými spoločenskými triedami, ale najbežnejšia je medzi sociálne znevýhodnenými skupinami ľudí, ktorí majú najobmedzenejší prístup do bezpečných ulíc a parkov a ktorí pravdepodobneedia najlacnejšie potravinové produkty, čo sú často potraviny s najväčším množstvom tukov a cukrov.

6.2.3 V rozvojových spoločnostiach ženy, ktoré mali nadváhu v období neskoréj adolescencie a skorej dospelosti,

budú mať pravdepodobne nižšie rodinné príjmy a nižšiu mieru uzavretých manželstiev. Okrem toho obézni jednotlivci môžu zakúsiť odmietanie v spoločnosti a diskrimináciu na pracovisku.

6.2.4 Aktívne opatrenia a vzdelávanie v súčasnosti zaistia to, že v neskorších rokoch sa znížia finančné náklady, potrebné na investovanie do trvalo udržateľného rozvoja Európy.

6.3 Pohyb smerom k spoločenskej zodpovednosti

Opatrenia proti obezite sú súčasťou pohybu smerom k prijatiu rôznych úrovní podielu spoločenskej zodpovednosti s patričným rešpektom pre slobodu jednotlivca. Napríklad:

6.3.1 Na úrovni politiky

- Európska komisia a vlády členských štátov s bilaterálnymi informačnými stratégiami, zodpovednými investíciami alebo na akcie zameranými iniciatívami pre boj s obezitou.
- Vzdelávacie systémy propagujúce zdravý životný štýl.
- Zdravotníctvo so zdrojmi, ktoré podporujú dobré zdravie.
- Plánovacie úrady, ktoré podporujú cyklistické trasy, zelené parky a športové zariadenia.

6.3.2 V priemysle

- Potravinársky priemysel vedený požiadavkou spotrebiteľov o dostupné a výživné potraviny.
- Maloobchodné trendy, ktoré zaistia, aby boli dobré potraviny prístupné pre všetkých, aj v zanedbanejších obciach.
- Poľnohospodárstvo, ktoré zabezpečí hojné množstvo dostupných, čerstvých a zdravých plodín.
- Odvetvie dopravy, ktoré bude odrádzať od nadmerného používania áut a podporí bezpečnú chôdzu a cyklistiku.
- Kultúra médií, ktorá bude odrádzať od pasívnej spotreby a podporí fyzickú aktivitu.

6.3.3 Spoločnosť

- Kultúra orientovaná na rodinu, kde sa budú jedlá variť a spoločne konzumovať doma, spolu so zdravšími jedlami v školách, nemocniciach, zariadeniach sociálnych služieb a v jedálňach na pracovisku.
- Prechod k modelom trvalo udržateľnej spotreby, ochrane prírodných zdrojov a podpory fyzickej aktivity.

- Bezpečnejšie mestské prostredie s menšou kriminalitou a s riadenou dopravou.
- Väčšia rovnosť a spoločenské začlenenie, ktoré zaistia to, že každá domácnosť bude mať prístup k zdravým potravinám a zdrojom pre bezpečné aktivity vo voľnom čase.
- Podpora rodičov a vychovávateľov na zaistenie toho, aby si mohli vybrať zdravé potraviny pre seba a svoje deti.

6.3.4 Vlády sú volené ľuďmi; ľudia majú najväčší vplyv v spoločnosti ako jednotlivci, skupiny aj organizácie a môžu presadiť zmeny. Náklady nemusia byť vždy finančného rázu. Spoločne možno dosiahnuť zmenu vtedy, ak sa skončí obviňovanie a prijme sa zodpovednosť.

7. Záver

Obezita je „gordický uzol“, v ktorom sa miešajú psychologické, sociologické, hospodárske, kultúrne, historické aspekty a správanie jednotlivcov.

V roku 1997 vyhlásila Svetová zdravotnícka organizácia morbidnu obezitu za chorobu a v roku 2005 zatriedila obezitu medzi choroby. Morbidna obezita a obezita sa spájajú so zvýšenou mortalitou spôsobenou takými komorbiditami, ako je žltacka typu II, vysoký krvný tlak a choroby srdca.

7.1 Naskytá sa jedinečná príležitosť na formulovanie a zavedenie účinnej stratégie pre podstatné zníženie úmrtnosti a chorôb pomocou lepšieho stravovania a podpory fyzickej aktivity. Dôkazy o spojeniach medzi týmto zdravotnými prejavmi a neskoršou chorobou a zlým zdravotným stavom sú silné. Účinné zásahy umožnia ľuďom, aby žili dlhšie a zdravšie, zredukujú nerovnosti a posilnia rozvoj. Tieto zásahy možno navrhnuť a zaviesť prostredníctvom jednoduchej a jasnej kampane, ktorá sa bude týkať každého a zapojí všetkých a ktorá bude predmetom posteriórneho zhodnotenia.

7.2 Dosiahnutie zmien v stravovacích návykoch, vzoroch fyzickej činnosti a zdravom životnom štýle si vyžiada spojené úsilie mnohých zainteresovaných skupín, verejných i súkromných, po niekoľko desaťročí. Zmena mentality, uvedomenosť výchovy a vzdelávania prostredníctvom kombinácie rozumných a účinných akcií sú potrebné na všetkých úrovniach, s psychologickou podporou, starostlivým monitorovaním a zhodnotením ich dosahu. Okrem toho si budú musieť aj jednotlivci osvojiť zdravé návyky a niesť zodpovednosť za zmeny.

7.3 Mobilizovaním úplného potenciálu občianskej spoločnosti spolu s hlavnými zainteresovanými skupinami sa môže táto vízia stať skutočnosťou. **„Ty sám musíš byť zmenou, ktorú chceš vidieť“ – Gándhí.**

8. Dotazník – na podporu stanoviska EHSV z vlastnej iniciatívy

Obezita – spoločenská zodpovednosť

Tento dotazník slúži teraz **iba na účely výskumu**, ale oceníme, ak nám ho vyplnený zašlete.

Industrializovaný svet v dvadsiatom prvom storočí poskytuje prostredie, ktoré hodne napomáha obezite. Niektoré príčiny sú zrejmé, iné menej pochopené, väčšinu z nich spoločnosť nevníma ako škodlivé. Najväčšie obavy vzbudzuje nedostatok prezieravosti pre budúce generácie a to, že nikto sa nechce problému zhostiť alebo prijať zodpovednosť, namiesto toho obviňuje iných.

— Vo svete je 14 miliónov detí s nadváhou, z toho 3 milióny obéznych detí žije v EÚ25.

— V mnohých krajinách EÚ má viac ako polovica dospelých nadváhu, 20 – 30 % dospelých je kategorizovaných ako obéznych.

— Počet obéznych detí alebo detí s nadváhou v EÚ stúpa o viac ako 400 000 ročne a problém postihuje takmer 1 zo 4 detí v celej EÚ25.

— V severnej Európe má nadváhu 10-20 % detí, v južnej Európe a v Spojenom kráľovstve je to približne 20-35 %.

Z krátkodobého hľadiska: vyplnené dotazníky dokazujú záväzok a ochotu jednotlivcov a organizácií pre zvýšenie povedomia, vzdelávania a informovania iných o potrebe zmeny životného štýlu. Ciele môžu byť merané množstvom času alebo zdrojov vynaložených na kampaň. **Príklady osvedčenej praxe môžu byť doručené spravodajkyni.**

EHSV zaujíma postoj „**zapojenia všetkých**“ do stratégie spoločného boja s problémom. Je potrebné uskutočňovať postupy „zhora nadol“, sprevádzané stratégiami „zdola nahor“, ktoré vytvárajú akcie horizontálne aj vertikálne, **pričom každý sa zaviazne pomôcť, či už finančne alebo v naturáliách.**

Rada by som ohodnotila Vašu iniciatívu a iniciatívu Vašej organizácie a privítala by som, keby ste tento dotazník postúpili iným, ktorí by sa chceli zapojiť.

Vyplnený dotazník zašlite na elektronickú adresu madi.sharma@esc.eu.int alebo faxom na číslo 0115 9799333, alebo klasickou poštou na adresu Madi Sharma, EESC, C/o 40 Ridge Hill, Lowdham, Notts. NG14 7EL. UK.

Nasledovný dotazník bol vytvorený na požiadanie jednotlivcov a organizácií, aby venovali podľa vlastného uváženia nejaký čas alebo prostriedky, ktoré sa vynaložia v rámci ich organizácií alebo vonkajších orgánov na podporu práce generálneho riaditeľstva pre zdravie a občianske záležitosti EK (DG SANCO) pri presadzovaní kampane na zvýšenie povedomia v súvislosti so zdravým životným štýlom. Je dôležité tieto snahy vyčíslieť, aby sa dal monitorovať pokrok.

Napríklad:

- Zamestnávateľa a zamestnávateľské organizácie by mohli považovať o zdravšom životnom štýle na pracovisku, v rámci čoho by podporovali voľbu zdravých jedál, najmä pre predajné automaty, a zriaďovali by športové zariadenia a telocvične. v menších firmách by to mohlo byť vo forme podpory a povzbudzovania zamestnancov, aby považovali nad zdravším životným štýlom. Cenná by bola aj práca mimo zamestnania, najmä v oblasti vzdelávania. Časový záväzok x hodín mesačne.
- Odborové zväzy a zamestnanecké organizácie by mohli šíriť podobné správy medzi svojimi členmi, čím by umožnili svojim zamestnancom, aby zapojili do svojho denného režimu aj telesnú aktivitu, akou je chôdza alebo cyklistika. Potom by mohli zamestnanci ukázať príklad vo svojich rodinách a obciach.

- Mimovládne a najmä spotrebiteľské organizácie by mohli venovať čas svojim členom a pomôcť šíriť posolstvo ďalej do svojich inštitúcií a komunít.
- Jednotlivci sa môžu zaviazat' pre zmeny životného štýlu ako životné príklady tým, že budú vykonávať viac fyzickej aktivity, alebo že sa budú zdravšie stravovať. Toto možno podporiť slovnou a tým povzbudiť ostatných, aby tiež skúsili zmenu. Bolo by to prospešné najmä v rodinnom prostredí. Venujte každý mesiac 15 minút výmene skúseností s inými.

Zaväzujem sa, že venujem mesačne 30 minút práci so školami a ženskými organizáciami na pozdvihnutie uvedomenia o zdravom životnom štýle na pomoc šírenia posolstva medzi rodičmi. Zmenu svojho životného štýlu propagujem tým, že som schudol (schudla) 10 kg vďaka častejšej chôdzi a zdravému stravovaniu.

Čo môžete ponúknuť:

Upozorňujeme, že všetky tieto informácie sú dôverné a nebudú ďalej postúpené bez vášho dovolenia. v tomto štádiu je to iba sľub.

Meno

Organizácia

Telefón pre kontaktné údaje **E-mail**

Záväzok:

Čas: Počet hodín Týždenne/Mesačne

Vykonám nasledovné úlohy

Kapitálové prostriedky:

Účel, na ktorý majú byť použité:

Prostriedky vo výške

na podporu

Ďalšie poznámky/Modely osvedčenej praxe

Ak sa navrhne logo alebo heslo propagujúce zmeny životného štýlu, bude ho Vaša organizácia používať – napríklad na marketingových materiáloch? Áno/Nie

V Bruseli 28. septembra 2005

Predsedníčka
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Sociálna politika v rámci celoeurópskeho systému vnútrozemskej lodnej dopravy“

(2006/C 24/15)

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 1. júla 2004 rozhodol podľa článku 29, odsek 2 svojho vnútorného poriadku vypracovať stanovisko na tému: „Sociálna politika v rámci celoeurópskeho systému vnútrozemskej lodnej dopravy“.

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť, poverená prípravou prác výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 15. júna 2005. Spravodajcom bol pán ETTY a pomocným spravodajcom pán SIMONS.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 420. plenárnom zasadnutí 28. a 29. septembra (schôdza z 29. septembra) 92 hlasmi za, 7 proti, pričom 12 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Úvod

1.1 Stanovisko z vlastnej iniciatívy z roku 2004⁽¹⁾, ktoré vychádza z ambície Európskej komisie rozvinúť bohatý potenciál vnútrozemskej lodnej dopravy, sa zameralo na neúplné právne predpisy, ktoré sú platné v súčasnosti. Toto stanovisko zdôraznilo potrebu harmonizácie a zjednotenia legislatívy, predovšetkým vzhľadom na skutočnosť, že rozširovanie Únie by v oblasti vnútrozemskej lodnej dopravy mohlo spôsobiť ešte viac komplikácií ako v minulosti. Vyzdvihlo preto potrebu zosúladenia a priblíženia rýnskeho a dunajského systému. Cieľom novej politiky Európskej komisie je vytvorenie rovnováhy medzi rôznymi druhmi dopravy. V tejto súvislosti stanovisko označuje vnútrozemskú lodnú dopravu za vhodný prostriedok na vyváženie dopravného trhu. Aby bolo možné plne využiť potenciál tohto typu dopravy, je potrebné odstrániť sériu prekážok, ktoré ešte stále bránia plnému rozvoju tohto sektora.

1.2 V oblasti sociálnej politiky a situácie na trhu práce toto stanovisko vyzdvihlo obzvlášť nasledujúce body:

- princíp voľného pohybu pracovníkov a koordinácie sociálneho zabezpečenia, ktoré s ním súvisí;
- nedostatok kvalifikovaných pracovníkov v sektore vnútrozemskej lodnej dopravy 15 „starých“ členských štátov v protiklade s ich vysokým nadbytkom v „nových“ a budúcich členských štátoch;
- rozdiely v požiadavkách týkajúcich sa kvalifikácií a skúšok, ako aj problémy, ktoré tieto rozdiely predstavujú pri zamestnávaní a voľnom pohybe pracovníkov v rýnskom a dunajskom systéme vzhľadom na to, že tieto dva systémy využívajú odlišné zloženie posádok (ako aj odlišné a obmedzujúce predpisy a odporúčania);
- prepojenie medzi predpismi vzťahujúcimi sa na posádky a technické požiadavky, ktoré pravidlá musia spĺňať;

⁽¹⁾ Toto stanovisko z vlastnej iniciatívy nadväzuje na stanovisko z vlastnej iniciatívy „Smerovanie k celoeurópskemu systému riečnej dopravy“ (Ú. v. C 10, 14.1.2004, s. 49)

- potreba harmonizácie vzdelávania s cieľom harmonizovať európsku legislatívu o lodných posádkach;
- potenciálne problémy v komunikácii medzi členmi posádok a rôznymi účastníkmi lodnej dopravy na európskych vodných cestách, ako aj vôľa riešiť tieto problémy a tým prispieť k zvýšeniu bezpečnosti;
- rýnske predpisy sa vzťahujú na všetkých členov posádok (zamestnancov a nezávislých pracovníkov) a neobsahujú žiadne špecifické ustanovenia pre zamestnancov, zatiaľ čo predpisy Spoločenstva sa zameriavajú na ochranu zamestnancov a nezohľadňujú okolnosti špecifické pre vnútrozemskú lodnú dopravu ani súčasnú legislatívu týkajúcu sa lodných posádok. Na úrovni Spoločenstva je potrebné otvoriť sociálny dialóg, aby bolo možné tieto systémy zharmonizovať.

2. Všeobecné pripomienky

2.1 Technické a sociálne predpisy riadiace sektor vnútrozemskej lodnej dopravy boli navzájom vždy úzko prepojené. Ide hlavne o predpisy vzťahujúce sa na posádky, ktoré sa v úzkom spojení s technickými požiadavkami pre lode týkajú všeobecnej bezpečnosti a ochrany pracovníkov.

2.2 Technické predpisy pre rieku Rýn boli stanovené v Mannheimskom akte, ktorý spadá pod autoritu Centrálnej komisie pre lodnú dopravu na rieke Rýn (CCNR) so sídlom v Štrasburgu. Niektoré členské štáty uplatňujú tieto predpisy na všetkých svojich vodných cestách.

Ak sa vezme do úvahy Belehradský dohovor riadiaci lodnú dopravu na rieke Dunaj, ktorého charakter je odlišný tým, že Dunajská komisia formuluje odporúčania a nie predpisy a ak sa k týmto nástrojom pridajú obmedzené predpisy Spoločenstva, dá sa skutočne hovoriť o komplikovanej „mozaike“ predpisov v Európe.

Mannheimský akt by sa mohol stať po technickej stránke základom pre európsku legislatívu v oblasti vnútrozemskej lodnej dopravy.

2.3 Okrem predpisov týkajúcich sa posádok sú hlavnými sociálnymi otázkami vnútrozemskej lodnej dopravy, na ktoré sa vzťahuje predpis CCNR, čas plavby a odpočinku členov posádky.

2.4 Podunajské štáty v súčasnosti revidujú Belehradský dohovor s cieľom udeliť Dunajskej komisii právomoci porovnateľné s právomocami CCNR. Revidovaný dohovor by mal byť prijatý v dohľadnom čase a do tohto procesu by sa mohli zapojiť všetky dotknuté krajiny.

2.4.1 Vzhľadom na rastúce hospodárske záujmy (premávka na Dunaji rýchlo hustne) považujú podunajské štáty túto otázku za prioritnú. Dunajská komisia si stanovila štyri hlavné ciele:

a vzájomné uznávanie lodných patentov, odborných kvalifikácií a technických certifikátov,

b ekvivalentné parametre pre vnútrozemskú lodnú dopravu,

c otvorenie európskeho trhu vnútrozemskej lodnej dopravy

d integrácia sociálnych politík

2.4.2 Závažným problémom pre lodnú dopravu na Dunaji je relatívne zlá technická údržba flotily. Tento problém sa dá vysvetliť hlavne zastaralými konštrukciami a strojným zariadením ako aj dlhodobým nepoužívaním plavidiel spôsobeným zablokovaním Dunaja v Novom Sade.

V porýnskych štátoch je v sektore vnútrozemskej lodnej dopravy zamestnaný mimoriadne nízky počet pracovníkov pochádzajúcich z týchto štátov.

2.4.3 Podľa Dunajskej komisie okrem odporúčacieho charakteru Belehradského dohovoru neexistujú badateľné rozdiely v technických požiadavkách a sociálnych predpisoch medzi porýnskym a podunajským systémom. Jednotlivé aspekty sociálnej politiky vnútrozemskej lodnej dopravy sa do značnej miery riadia národnými legislatívami a kolektívnymi dohodami.

Dunajská komisia sa domnieva, že hlavný sociálny problém spočíva v prísnom obmedzovaní vstupu kapitánov z podunajských štátov do porýnskych štátov.

2.4.4 Dunajská komisia nikdy nevypracovala porovnávaci štúdiu legislatív a sociálnych predpisov jednotlivých členských štátov v danom sektore. Tento aspekt vnútrozemskej lodnej dopravy očividne doteraz nezbudil záujem, hoci ide o faktor, ktorý zohráva dôležitú úlohu v konkurenčných vzťahoch.

2.5 Hlavnými sociálnymi problémami, s ktorými sa stretávajú pracovníci riečnej dopravy v podunajských a porýnskych členských štátoch, tak ako na ne poukázali odborové zväzy, sú okrem otázok posádok a ich pracovného ako aj odpočinkového času rozdiely medzi národnými ustanoveniami v oblasti sociál-

neho zabezpečenia ako aj nedostatočné vedomosti o jednotlivých národných legislatívach, predpisoch a kolektívnych dohodách.

Zamestnávateľa v porýnskych štátoch sa domnievajú, že ich hlavné problémy v sociálnej oblasti súvisia s neprispôsobivosťou a zložitou predpisov ako aj s rozdielmi medzi národnými legislatívami. Tieto problémy silno ovplyvňujú konkurencieschopnosť podnikov a vedú niektoré z nich k hľadaniu priaznivejšej legislatívy a/alebo k preradeniu personálu v snahe obísť pracovné a sociálne záväzky. Týmto spôsobom sa usilujú využiť výhody vyplývajúce z rozdielných nákladov na platy a sociálne zabezpečenie.

2.6 V sektore vnútrozemskej lodnej dopravy je zamestnaných približne 40 000 osôb; 30 000 v „starých“ členských štátoch EÚ a 10 000 v „nových“, z čoho približne 3 000 v súčasnosti pracuje na rieke Rýn. Približne polovicu osôb pracujúcich v „starých“ členských štátoch predstavujú zamestnanci, zatiaľ čo druhá polovica má status nezávislých pracovníkov.

2.7 V CCNR sociálni partneri poskytujú konzultácie o otázkach sociálnej politiky. Odborové zväzy však tieto konzultácie považujú za nepostačujúce.

V podunajských štátoch neexistujú žiadne takéto konzultácie. Väčšina pracovníkov sa združuje v odborových zväzoch, ale situácia na strane zamestnávateľov je prechodná z dôvodu procesu privatizácie.

2.7.1 Sociálny dialóg medzi pracovníkmi a zamestnávateľmi v sektore vnútrozemskej lodnej dopravy je v „starých“ členských štátoch EÚ rozvinutý len v malej miere a v „nových“ členských štátoch ani v kandidátskych krajinách nefunguje vôbec. Skutočný sociálny dialóg nemôže existovať bez nezávislých a reprezentatívnych zamestnávateľských a zamestnaneckých organizácií. Túto skutočnosť by mať na zreteli najmä podunajské krajiny.

2.7.2 Uvedené fakty spolu s dlhodobým prevažovaním technickej legislatívy a predpisov vysvetľujú, prečo bol ľudský faktor vo vnútrozemskej lodnej doprave tak dlho podceňovaný. Keďže väčšinu lodí vo vnútrozemskej doprave vlastní súkromné osoby, majitelia plavidiel tvrdia, že bolo vždy v ich záujme kontrolovať prevádzkové riziko vrátane ľudského faktoru. Aj táto skutočnosť vysvetľuje, prečo bola v tomto sektore potreba legislatívy o požadovaných kvalifikáciách relatívne málo pocítovaná v porovnaní s inými druhmi dopravy.

2.8 Existuje tu však potenciál pre pozitívnu zmenu, prihliadnuc na rastúci záujem o posilnenie postavenia vnútrozemskej lodnej dopravy v budúcej európskej dopravnej politike a vzhľadom na záujem o zosúladenie jej jednotlivých systémov? Závery troch nedávno publikovaných správ a dôležitej európskej konferencie, ktoré sa zaoberali budúcnosťou tohto sektora naznačujú, že nie.

2.8.1 Správa CCNR nazvaná „Lode budúcnosti“⁽²⁾ sa zaoberá budúcnosťou vnútrozemskej lodnej dopravy, pričom sa zameriava na technologickú stránku danej problematiky.

2.8.1.1 Čo sa týka sociálnych otázok, správa sa zameriava takmer výlučne na budúcich kapitánov. Opisuje ich ako „operátorov“, ktorí budú mať v náplni práce veľmi málo fyzických úloh, ale musia byť pripravení adekvátne reagovať v naliehavých prípadoch. V súčasnosti táto predstava nie je realistická, ale svedčí o potenciálne silnom vplyve technologického rozvoja na sociálny kontext vnútrozemskej lodnej dopravy. Vychádzajúc z tejto uvedenej teórie, správa pre tento sektor odporúča aktívnu sociálnu politiku.

2.8.1.2 V uvedenom dokumente sa však potreby sektoru obmedzujú na vysoko kvalifikovaný personál, čo takisto nie je realistické. Pracovné príležitosti pre menej kvalifikovaných pracovníkov by sa mohli znížiť, ale sektor vnútrozemskej lodnej dopravy sa v žiadnom prípade nebude môcť úplne zaobiť bez tejto kategórie.

2.8.1.3 V súvislosti s trhom práce správa uvádza dôležitosť pravidelného voľného času, rozšírenia ponuky funkcií a mobility pracovníkov.

2.8.2 Správa PINE⁽³⁾ poskytuje prehľad o budúcnosti vnútrozemskej lodnej dopravy z hospodárskeho hľadiska. Hlavná otázka sociálnej politiky, na ktorú sa zameriava, je vplyv voľného pohybu pracovníkov v rámci EÚ na finančné a hospodárske parametre celého sektoru.

Správa sa takisto pozastavuje nad problémom, ktorý predstavuje súčasný a budúci nedostatok personálu v sektore vnútrozemskej lodnej dopravy.

2.8.3 Správa EFIN⁽⁴⁾ skúma možnosť hlavného rámca spolupráce, ktorý by zahŕňal dotknuté štáty a inštitúcie. EHSV v blízkej budúcnosti v podobe samostatného stanoviska spracuje návrhy rozvinuté v tejto správe. Postavenie sociálnych partnerov v správe EFIN nie je vôbec spomenuté, čo naznačuje, že nie je považované za dôležité pre otázky, ktorými sa správa zaoberá.

2.8.4 Na Kongrese o právomociach vo vnútrozemskej lodnej doprave, ktorý usporiadalo 10.–12. novembra 2004 v Haagu holandské predsedníctvo EÚ s cieľom vyzdvihnúť prínos vnútrozemskej lodnej dopravy pre hospodársky rast a všeobecný pokrok spoločnosti, boli sociálne aspekty znova sotva spomenuté.

⁽²⁾ Konečná správa CCNR pre Centrálnu komisiu, „Lode budúcnosti“, 2002.

⁽³⁾ „Vyhliadky pre vnútrozemskú lodnú dopravu v rozšírenej Európe“ (marec 2004), štúdia vypracovaná na žiadosť Európskej komisie.

⁽⁴⁾ „Európsky rámec pre vnútrozemskú lodnú dopravu. Nový inštitučný rámec pre vnútrozemskú lodnú dopravu v Európe“ (2004). Táto správa bola publikovaná na žiadosť holandskej vlády s podporou Nemecka, Belgicka, Francúzska a Švajčiarska.

2.9 Obsah troch štúdií ako aj diskusie, ktoré prebehli počas vyššie uvedenej konferencie potvrdzujú, že vlády a mnohé osoby činné v tomto sektore pripisujú otázkam sociálnej politiky vo vnútrozemskej lodnej doprave len okrajový význam.

Dokazuje to aj skutočnosť, že sociálnych partnerov z tohto sektora autori štúdií a organizátori konferencie vôbec nezapojili do svojich projektov. Správa PINE je jedinou výnimkou, pretože Európska komisia sociálnych partnerov do jej vypracovania zaangažovala. Napriek tomu však bola, ako je poznamenané vyššie, sociálnym otázkam venovala relatívne nízka pozornosť, hoci sociálni partneri (a určite odborové zväzy) ich považujú za vysoko dôležité.

2.10 V predchádzajúcom stanovisku nazvanom „Smerovanie k celoeurópskemu systému riečnej dopravy“ výbor nepreskúmal podrobne sociálnu politiku sektora vzhľadom na jeho zložitú štruktúru, ale odkázal čitateľa na toto doplnkové stanovisko. Vyššie uvedené poznámky predstavujú dodatočné argumenty, ktoré napomôžu bližšiemu preskúmaniu tejto otázky. Je najvyšší čas prestať nahliadať na otázky sociálnej politiky výlučne z technického uhla pohľadu a začať sa ňou zaoberať vyváženejším spôsobom, pričom by sa do tohto úsilia mali plne zapojiť všetky zainteresované strany, tak v porýnskych ako aj v podunajských štátoch, a to rovnako v „starých“ ako aj „nových“ členských štátoch, v kandidátskych krajinách a prípadne aj v ďalších dotknutých krajinách.

3. Konkrétne pripomienky

3.1 EHSV si želá, aby sa podarilo vytvoriť sociálnu politiku postavenú na širokom a uniformnom základe, ktorá zohľadní regionálne ako aj miestne rozdiely. Sociálni partneri musia byť do tejto politiky zapojení v čo najväčšej miere.

3.2 Predpisy týkajúce sa posádok

3.2.1 Základ legislatívy týkajúcej sa posádok v členských štátoch CCNR sa nachádza v kapitole 23 kontrolných predpisov vzťahujúcich sa na plavidlá premávajúce na rieke Rýn, v zmysle ktorých sa veľkosť a zloženie posádky určujú podľa klasifikácie lode a denného času plavby. Správna kontrola dodržiavania predpisov týkajúcich sa posádok je vysoko dôležitá, pretože v praxi sa často porušujú.

3.2.2 Európska komisia sa už dvadsať rokov usiluje na tento účel vytvoriť európsky nástroj, ale dodnes dosiahla len malý pokrok. Čiastočne sa to dá vysvetliť želaním, ktoré pred viacerými rokmi vyslovili dotknuté členské štáty, podľa ktorého by sa malo najprv počkať na revíziu kapitoly 23. Plánovaný európsky nástroj by mal pokryť predpisy týkajúce sa zloženia posádok, plavebných poriadkov lodí ako aj času povinného odpočinku pre členov posádky.

3.2.3 V porýnskych štátoch sú predpisy týkajúce sa posádok zdrojom sporov medzi vládami a zamestnávateľmi alebo nezávislými pracovníkmi na jednej strane a odborovými zväzmi na strane druhej. Podľa odborov revidovaný predpis o zložení posádky, ktorý vypracovala CCNR v júli 2002, nie je adekvátny. Domnievajú sa, že stanovený minimálny počet členov posádok je príliš nízky a že požiadavky v oblasti odborného vzdelávania a kvalifikácií nie sú uspokojujúce. Sú presvedčení, že tieto predpisy v kombinácii s plánovanou dĺžkou pracovného a odpočinkového času ohrozujú bezpečnosť vnútrozemskej lodnej dopravy.

Zamestnávateľské organizácie tvrdia, že súčasný predpis o zložení posádok v plnej miere prispieva k bezpečnosti v sektore. Domnievajú sa, že by sa mala zvýšiť jeho flexibilita, čo by mohlo zjednodušiť príchod pracovníkov pochádzajúcich z iných námorných odvetví. Požiadavky na zloženie posádky plavidiel vybavených ultramoderným strojovým zariadením by sa podľa ich názoru mohli znížiť.

3.2.4 Predpisy o minimálnom počte členov posádky pre dunajský systém sú vyhovujúce. Príslušné dokumenty Belehradského dohovoru sa zameriavajú hlavne na kapitánov a mechanikov, ale neposkytujú takmer žiadne informácie o členoch posádky nižšieho zaradenia. V porovnaní s ekvivalentnými kategóriami členov posádky v porýnskych štátoch je úroveň vzdelania kapitánov a mechanikov na Dunaji vyššia.

Podunajské štáty majú v úmysle začať zjednocovať národné predpisy týkajúce sa posádok v roku 2005 a počítajú so zapojením zamestnávateľských organizácií ako pozorovateľov. Podľa Dunajskej komisie na tomto projekte „budú zamestnávateľia reprezentovať svojich zamestnancov“. S týmto názorom jednoznačne nesúhlasia odborové organizácie v dotknutých krajinách.

3.2.5 V porýnskych štátoch sa predpisy o posádkach často porušujú, čo posilňuje obavy odborov o bezpečnosť. V sektore vnútrozemskej lodnej dopravy sú kontroly dodržiavania týchto predpisov zriedkavé.

Organizácie zamestnávateľov a nezávislých pracovníkov sa domnievajú, že je dôležité správne aplikovať predpisy o posádkach nielen preto, aby sa zabezpečila bezpečnosť, ale takisto aby sa zabezpečila spravodlivá súťaž. Zdôrazňujú takisto skutočnosť, že tieto predpisy by mali byť formulované spôsobom, ktorý by stimuloval inovácie v sektore vnútrozemskej lodnej dopravy a nie spôsobom, ktorý by ich brzdil.

3.3 Pracovný a odpočinkový čas

3.3.1 Ako už bolo uvedené vyššie, plavebný čas lodí a odpočinkový čas členov posádky predstavujú hlavnú súčasť sociálnej politiky v porýnskom systéme. Súčasný predpis zohľadňuje len hodiny odpracované v čase, keď je loď v prevádzke a nie skutočne odpracované hodiny. V dôsledku toho skutočne odpracované hodiny nie sú zohľadňované ani pri kontrolách.

3.3.2 Plavebné poriadky vyžadujúce si nadmerne dlhý denný pracovný čas sú v sektore vnútrozemskej lodnej dopravy skôr

pravidlom ako výnimkou. Posádky zvyčajne zotrávajú na palube lode počas presne stanoveného obdobia (napr. 14 dní), ale niektorí členovia posádky žijú na palube permanentne. Hoci príslušné predpisy presne určujú odpočinkový čas, posádka musí zostať k dispozícii (v stave pohotovosti) počas tohto času určeného na odpočinok.

3.3.3 Počas konzultácií s CCNR odbory vyjadrili nespokojnosť so skutočnosťou, že kontroly sa vzťahujú len na plavebný čas lodí a nie na skutočne odpracované hodiny. Tieto námietky však dotknuté štáty ignorovali.

3.3.4 V súčasnej legislatíve a predpisoch o vnútrozemskej lodnej doprave (ktoré platia rovnako pre nezávislých pracovníkov a zamestnancov) pracovný čas nie je definovaný. Legislatíva porýnskych štátov určuje čas, počas ktorého sú lode v prevádzke, zloženie posádky ako aj jej povinný odpočinkový čas a tieto aspekty pokrýva navzájom prepojeným spôsobom.

3.3.4.1 Dotknuté strany sa domnievajú, že európska smernica o organizácii pracovného času (v súčasnosti sa reviduje) nie je dostatočne prispôbená konkrétnym podmienkam, ktoré prevládajú v sektore vnútrozemskej lodnej dopravy a preto k nej vyslovili výhrady. Sociálni partneri tohto sektoru na európskej úrovni sa zaviazali povýšiť na prioritu dosiahnutie dohody o tejto otázke v rámci sociálneho dialógu, ktorý po tom, ako upadol do stavu letargie začal nedávno znovu naberať dych.

3.3.5 Na rieke Rýn ako aj na niektorých ďalších vodných cestách porýnskych štátov je minimálny odpočinkový čas počas 24-hodinového pracovnej smeny osem hodín, z čoho šesť hodín predstavuje neprerušovaný odpočinok.

3.3.6 Pre riekou Dunaj nebol vytvorený predpis, ktorý by určoval čas, počas ktorého majú byť lode v prevádzke ani predpis týkajúci sa veľkosti posádky. V praxi posádky pozostávajú minimálne zo štyroch osôb. S takouto posádkou môže byť plavidlo v prevádzke 24 hodín. Neexistujú žiadne záväzné predpisy, ktoré by sa vzťahovali na odpočinkový čas.

3.3.7 Rozdiely existujúce medzi jednotlivými predpismi v oblasti vnútrozemskej lodnej dopravy si vyžadujú vytvorenie spoločných minimálnych noriem. Dohoda, uvedená v odseku 3.3.4.1, o dosiahnutie ktorej sa usilujú sociálni partneri by mohla mať pre toto úsilie takisto veľký význam.

Na to, aby bolo možné vytvoriť spravodlivé podmienky je nevyhnutné zaviesť podobné predpisy na Rýne, Dunaji a iných vodných cestách. Okrem toho by mali byť tieto predpisy navzájom kompatibilné a transparentné.

3.4 Zdravie a bezpečnosť na pracovisku

3.4.1 Podobne ako aj iné aspekty súčasnej sociálnej politiky v sektore vnútrozemskej lodnej dopravy sú predpisy týkajúce sa zdravia a bezpečnosti na pracovisku takisto úzko späté s technickými požiadavkami lodí. Väčšia časť predpisov v tejto oblasti bola stanovená v kontrolných predpisoch o plavidlách premávajúcich na rieke Rýn a v príslušných národných legislatívach v podobe predpisov pre stavbu a strojové vybavenie lodí.

3.4.2 Čo sa týka ochrany pracovníkov, v tejto oblasti existujú ustanovenia v smerniciach EÚ o zdraví a bezpečnosti. Tieto nástroje nútia zamestnávateľov vypracúvať odhady a hodnotenia rizík. V sektore vnútrozemskej lodnej dopravy sa však tento záväzok nie vždy dodržiava.

3.4.3 Európska legislatíva v oblasti zdravia a bezpečnosti bola vystavená kritike za to, že nezohľadňuje určité dôležité skutočnosti a okolnosti špecifické pre vnútrozemskú lodnú dopravu a že nie je prepojená na súčasnú legislatívu, ktorá sa vzťahuje na všetkých členov posádky. Smernice sa totiž obmedzujú len na ochranu zamestnancov a neplatia pre nezávislých pracovníkov. Je však potrebné pripomenúť, že rovnaká situácia sa vyskytuje aj v iných sektoroch hospodárskej činnosti. Napríklad pre cestnú dopravu bola prijatá špecifická smernica o organizácii pracovného času na základe článku 71 a 137 ods.2 Zmluvy o ES ⁽⁵⁾.

3.5 Inšpekcia práce

3.5.1 Okrem jednotných a uplatniteľných predpisov sú pre tento sektor dôležité aj seriózne, pravidelné a kompetentné inšpekcie, pretože mnohí nezávislí pracovníci (alebo osoby s postavením blízky k štatútu nezávislého pracovníka) tu pracujú popri zamestnávateľoch, ktorí disponujú vlastnými zamestnancami. V takejto situácii hrozí znížená ochrana druhej uvedenej skupiny alebo nespravodlivá súťaž.

3.5.2 Inšpekcia práce vo vnútrozemskej lodnej doprave je však obmedzená a naráža na ťažkosti špecifické pre tento sektor. Jedným z problémov je dosť unikátna situácia na palubách lodí, kde je na rozdiel od väčšiny ostatných sektorov hospodárskej činnosti ťažké oddeliť súkromný život od života pracovného. Vzhľadom na túto situáciu nie je zriedkavým javom, že sa s inšpektormi zaobchádza neochotným spôsobom.

3.5.3 V mnohých krajinách majú inšpekcie vážne nedostatky (Nemecko a Švajčiarsko sú relatívne pozitívnymi výnimkami, čo sa týka porýnskych štátov). Počet pracovníkov v inšpektorských službách je príliš nízky. Obzvlášť v Holandsku a Belgicku sú vzhľadom na túto skutočnosť inšpekcie veľmi zriedkavé (v praxi jedna inšpekcia každé dva alebo tri roky na jednu loď). Okrem toho by bolo vhodné pripomenúť, že pri stavbe a zariadení lodí kontrolu zabezpečuje národný plavebný inšpektorát a na zavádzanie legislatívy dohliada riečna polícia.

Na rieke Dunaj takéto inšpekcie prakticky neexistujú.

3.5.4 Právne požiadavky však nie sú jediné, ktoré mnohé osoby v tomto sektore nedodržiavajú. To isté platí aj pre kolektívne pracovné dohody.

3.5.5 Pri každej rozsiahlej inšpekcii sa na mnohých plavidlách odhalia porušenia predpisov.

⁽⁵⁾ Smernica 2002/15/ES Európskeho parlamentu a Rady z 11. marca 2002 o organizácii pracovného času osôb vykonávajúcich mobilné činnosti v cestnej doprave (Ú. v. ES L 80, 23.3.2002, s. 35-39)

3.5.6 Napriek povesti relatívnej bezpečnosti vnútrozemskej lodnej dopravy samozrejme aj v tomto sektore dochádza k nehodám. Evidujú sa však len smrteľné nehody a iné katastrofy. Vo vnútrozemskej lodnej doprave neexistuje presná definícia pojmu „nehoda“. Vzhľadom na očakávaný nárast vnútrozemskej lodnej dopravy a vzhľadom na predošlé konštatovania o dodržiavaní predpisov týkajúcich sa posádok si tieto otázky budú vyžadovať zvýšenú pozornosť všetkých strán, ktoré majú záujem o podporu tohto typu dopravy v budúcnosti.

3.6 Vzdelávanie/Školenia/Skúšky

3.6.1 Aby bolo možné zabezpečiť zamestnanosť v tomto sektore do budúcnosti a zachovať jeho povest' relatívnej bezpečnosti, je dôležité sústrediť sa na vzdelávanie a odbornú prípravu. Toto si bude vyžadovať zavedenie jasných spoločných vzdelávacích noriem ako aj ich striktné plnenie.

V podunajských štátoch je úroveň vzdelávania relatívne vysoká (obzvlášť u kapitánov). V porýnskych štátoch v tejto oblasti existujú výrazné rozdiely.

Táto situácia poukazuje na potrebu zavedenia spoločných minimálnych noriem, pokiaľ možno v celoeurópskom meradle.

3.6.2 CCNR sa zaviazala vypracovať základ pre jednotné profily funkcií lodníkov (členov posádky) a dôstojníkov. Do tejto úlohy budú zaangażovaní aj sociálni partneri. Uvedené profily, plánované na rok 2005, budú môcť slúžiť ako základ pre harmonizáciu odborného vzdelávania v štátoch využívajúcich vnútrozemskú lodnú dopravu a mohli by taktiež uľahčiť vzájomné uznávanie kvalifikácií.

3.6.3 V rámci sektorového sociálneho dialógu nové členské štáty EÚ nedávno poskytli informácie o možnostiach vzdelávania, ktoré poskytujú v oblasti vnútrozemskej lodnej dopravy.

3.6.4 Harmonizáciu vzdelávania by mala sprevádzať propagácia vnútrozemskej lodnej dopravy ako zaujímavej pracovnej príležitosti pre mladých ľudí.

3.7 Komunikácia

3.7.1 Správa PINE správne uvádza, že nedostatky sa takisto vyskytujú v jazykových schopnostiach pracovníkov a v ich vedomostiach o zahraničných plavebných cestách. Tieto nedostatky sú zapríčinené migráciou pracovníkov ako aj vzrastom medzinárodnej premávky medzi východom a západom a mohli by viesť k zvýšeniu bezpečnostných rizík v tomto sektore.

3.7.2 Možno už nadišiel čas na to, aby sa zaviedol spoločný jazyk v rámci medzinárodnej vnútrozemskej lodnej dopravy na Rýne a Dunaji, tak pre komunikáciu medzi loďami ako aj medzi plavidlami a pobrežím.

3.8 Sociálny dialóg

3.8.1 Účasť sociálnych partnerov na vytváraní sociálnej politiky v sektore vnútrozemskej lodnej dopravy, na ktorom sa podieľa CCNR a Dunajská komisia je značne obmedzená. Táto situácia nie je uspokojujúca a je predovšetkým úlohou sociálnych partnerov, aby sa usilovali o jej nápravu. Vlády členských štátov, ktoré doteraz neboli veľmi ochotné počúvať názory sociálnych partnerov, budú musieť prehodnotiť svoj postoj.

3.8.2 Pri rozvíjaní sociálneho rozmeru politiky vnútrozemskej lodnej dopravy v rozšírenej Európskej únii, ktorá sa snaží nájsť novú rovnováhu v doprave podporovaním tohto konkrétneho sektoru by mohla Európska komisia uspieť lepšie ako CCNR a Dunajská komisia vďaka jej osvedčenej tradícii udržiavania sociálneho dialógu a konzultácií so sociálnymi partnermi.

3.8.3 V tejto súvislosti je možné s uspokojením konštatovať, že sociálni partneri otvorili sociálny dialóg, ktorý mal v tomto sektore dlhší čas dosť pasívny charakter. Deje sa tak na pôde výboru pre sociálny dialóg vo vnútrozemskej lodnej doprave, v súlade s rozhodnutím Európskej komisie, ktoré vypracovala na žiadosť sociálnych partnerov.

Pokrok, ktorý tento výbor dosahuje je však dosť pomalý. Práce týkajúce sa organizácie pracovného času začali na jar roku 2004 a prvé plenárne zasadnutie sa konalo v júni 2005.

3.8.4 Ďalšou prioritnou témou sociálneho dialógu je fungovanie európskeho trhu práce v sektore vnútrozemskej lodnej dopravy, ktoré zahŕňa aj voľný pohyb pracovníkov.

3.8.5 Sociálny dialóg je záležitosťou samotných sociálnych partnerov. Napriek tomu by však bolo vhodné, aby podnety na jeho podporovanie vychádzali aj zo strany Európskej komisie. Komisia by mohla napríklad žiadať sociálnych partnerov o vypracúvanie podrobných stanovísk a o ich predkladanie v primeranom časovom odstupe s tým, že by sa stanovili presne stanovené lehoty.

3.8.6 Na základe dohôd medzi sociálnymi partnermi na úrovni Spoločenstva vychádzajúcich z článku 139 Zmluvy o ES by sa mohli zaviesť predpisy špecifické pre vnútrozemskú lodnú dopravu. Takéto dohody, založené na minimálnych normách stanovených Radou v článku 137, by však boli účinné len vtedy, ak sociálni partneri spoločne uznajú, že dodatočné špecifické predpisy sú potrebné.

4. Závety a odporúčania

4.1 EHSV zastáva názor, že nadišiel čas na zavedenie sociálnej politiky Spoločenstva do vnútrozemskej lodnej dopravy, podľa možnosti v celoeurópskom meradle. Takáto politika by sa mala uplatňovať na všetkých európskych vodných cestách. Musí mať široký a uniformný základ a musí zohľadňovať regionálne a miestne rozdiely. Sociálni partneri by mali byť do zavádzania tejto politiky úzko zapojení.

4.2 Všeobecné pripomienky EHSV k právnemu režimu vnútrozemskej lodnej dopravy v Európe by mali byť *a fortiori* rozšírené na sociálnu legislatívu a predpisy v tomto sektore,

ktoré sú príliš fragmentované. Ako bolo uvedené vyššie, je potrebné ich zharmonizovať a zjednotiť, obzvlášť vzhľadom na skutočnosť, že rozšírenie EÚ by mohlo ešte viac skomplikovať problémy spred mája 2004.

4.3 V oblasti vnútrozemskej lodnej dopravy bol sociálnej politike vždy pripisovaný druhoradý význam. Táto politika je v podstate súčasťou technickej legislatívy a predpisov o lodiach. Nadišiel čas na to, aby sa aj v tejto sfére ľudský faktor podporil a získal dôležitejšie postavenie.

4.4 Bude si to vyžadovať výraznú zmenu v postoji všetkých zúčastnených strán, obzvlášť čo sa týka úlohy sociálnych partnerov v rozvoji modernej sociálnej politiky a snahy o modernizáciu ďalších aspektov vnútrozemskej lodnej dopravy v Európe.

4.5 Mnohé aspekty si budú vyžadovať podrobnú analýzu ako aj správne pripravené a vyvážené rozhodnutia. V súčasnosti sa predpisy o posádkach a ich pracovnom a odpočinkovom čase javia ako prioritné oblasti, pričom sa však nesmie zabúdať na otvorenie skutočného aktívneho sociálneho dialógu.

4.6 Európska komisia má dobrú pozíciu na to, aby tomuto procesu napomohla, pretože sa môže oprieť o svoju dlhoročnú tradíciu, skúsenosti a odborné znalosti CCNR a Dunajskej komisie. Ak sa pozrieme na fungovanie týchto dvoch komisií počas posledných desaťročí, na pozornosť, ktorú venovali sociálnej politike vo svojej práci a na spôsob, akým dodnes zapájali sociálnych partnerov, je však jasné, že priblíženie podunajského a porýnskeho systému nepostačí na to, aby sa vytvorili optimálne podmienky pre rozvoj modernej sociálnej politiky v sektore vnútrozemskej lodnej dopravy.

4.7 Pri vytváraní novej sociálnej politiky pre vnútrozemskú lodnú dopravu v EÚ by mala Európska komisia úzko spolupracovať so sociálnymi partnermi, CCNR a s Dunajskou komisiou. Tento prístup si vyžaduje, aby členské štáty CCNR a Dunajskej komisie umožnili svojim inštitúciám rozšíriť ich pole pôsobnosti tak, aby zahŕňalo aj otázky sociálnej politiky a v konečnom dôsledku je potrebné, aby tieto inštitúcie takisto rozšírili svoje kapacity, čo im uľahčí rozvíjanie plodnej spolupráce s Európskou komisiou. Na druhej strane by mala Európska komisia vynaložiť väčšie úsilie o rozšírenie odborných znalostí v oblasti vnútrozemskej lodnej dopravy.

4.8 Ak budeme riešiť súčasné problémy sociálnej politiky v európskej vnútrozemskej lodnej doprave takýmto spôsobom, bude možné vypracovať systém, ktorý by bol schopný vytvoriť rovnováhu medzi charakteristikami a problémami špecifickými pre samotný sektor ako aj medzi záujmami všetkých, ktorí v ňom pracujú.

4.9 V tomto procese kontrol a revízií je najdôležitejšie stanovenie spravodlivých podmienok a zvýšenie atraktívnosti tohto sektoru pre tých, ktorí v ňom už pracujú, ako aj pre tých, ktorí si v ňom želajú pracovať v budúcnosti, obzvlášť vzhľadom na očakávané zvýšenie konkurencie, nielen v rámci tohto sektoru ale aj medzi vnútrozemskou lodnou dopravou a inými spôsobmi dopravy.

4.10 Tento proces zmien zaberie veľa času a vyžiada si plné zapojenie a angažovanosť sociálnych partnerov. Sociálny dialóg na sektorovej úrovni (v národnom aj európskom meradle) je najdôležitejším nástrojom na vybudovanie mosta medzi názormi zamestnávateľov, nezávislých pracovníkov, zamestnancov a cieľmi európskej politiky. Táto pripomienka platí obzvlášť pre legislatívu a predpisy týkajúce sa posádok ako aj ich pracovného a odpočinkového času.

4.11 Pre budúcnosť vnútrozemskej lodnej dopravy je dôležité, aby sa venovala mimoriadna pozornosť vzdelávaniu

a odbornej príprave. Sociálni partneri by mali v tejto oblasti prispieť vlastným dielom.

4.12 Na základe dohôd medzi sociálnymi partnermi na úrovni Spoločenstva vychádzajúcich z článku 139 Zmluvy o ES by sa mohli zaviesť predpisy špecifické pre vnútrozemskú lodnú dopravu. EHSV sa domnieva, že dohody tohto typu by však boli účinné len vtedy, keď sociálni partneri spoločne uznajú, že špeciálne požiadavky sektoru si vyžadujú dodatočné predpisy k minimálnym normám, ktoré stanovila Rada v článku 137 Zmluvy o ES.

V Bruseli 29. septembra 2005

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh spoločného vyhlásenia Rady, Európskeho parlamentu a Komisie o rozvojovej politike Európskej únie – „Európsky konsenzus““

KOM(2005) 311 v konečnom znení

(2006/C 24/16)

Európska komisia sa rozhodla dňa 29. júla 2005 podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

Odborná sekcia pre vonkajšie vzťahy, poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 8. septembra 2005. Spravodajcom bol pán Zufiaur.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 420. plenárnom zasadnutí 28. a 29. septembra 2005 (schôdzi dňa 29. septembra 2005) 84 hlasmi za, 5 hlasmi proti, pričom 6 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Úvod

1.1 Iniciatíva Komisie a Rady **prehodnotiť Deklaráciu o rozvojovej politike prijatú v roku 2000** a vo všeobecnosti zmeniť budúcnosť tejto politiky je zo všetkých hľadísk mimoriadne dôležitá. Medzinárodný rozvoj, nové stanoviská a konsenzus v rozvojovej politike v medzinárodnom spoločenstve a zmeny v rámci Európskej únie samotnej naznačujú potrebu tohto prehodnotenia. Rastúce problémy zaostávania v rozvoji, osobitne v Afrike, a rastúce rozdiely medzi krajinami, ktoré prináša globalizácia, takisto znásobujú potrebu prehodnotenia rozvojovej politiky Spoločenstva.

1.2 Niektoré zo zmien, ktoré sa uskutočnili **na medzinárodnej úrovni** a tým či oným spôsobom ovplyvnili rozvojovú politiku sú: zvýšené obavy o bezpečnosť po udalostiach z 11. septembra, výsledky stretnutia WTO v Dohe v roku 2001 a následný proces, ktorý je súčasťou tzv. rozvojového programu, nový medzinárodný konsenzus ohľadom rozvoja, dosiahnutý na miléniovom samite a pripomenutý na konferenciách v Monterrey, Johannesburgu, Káhire a inde v oblastiach

ako sú financovanie, životné prostredie, presadzovanie rovnoprávnosti pohlaví a problematika HIV/AIDS, proces harmonizácie politiky rozvojovej pomoci poskytujúcich krajín, ktorú začal Výbor OECD pre rozvojovú pomoc (CAD) a konsolidácia niekoľkých nových nástrojov plánovania a uplatňovania pomoci, napríklad Strategický program boja proti chudobe (*Poverty Reduction Strategy Papers, PRSP*), odvetvová pomoc a rozpočtová podpora. Na nedávnom Fóre na vysokej úrovni o efektívnosti pomoci, ktoré sa uskutočnilo v Paríži v marci 2005, nastal v týchto otázkach pokrok, keďže poskytujúce krajiny podpísali niekoľko prísľubov ohľadom účasti, harmonizácie, manažmentu založenom na výsledkoch a spoločnej zodpovednosti.

1.3 Tieto zmeny boli tiež ovplyvnené dosiahnutým, podľa väčšiny ukazovateľov nedostatočným pokrokom v cieľoch stanovených pred piatimi rokmi s názvom „rozvojové ciele tisícročia“. Aby sa zabezpečilo, že tieto ciele sa v stanovenej lehote do roku 2015 dosiahnu, musí medzinárodné spoločenstvo

prehodnotiť svoju politiku a predložiť skutočný akčný plán. Tento plán musí byť schopný vytvárať dodatočné zdroje pre verejnú pomoc pre rozvoj a musí zahŕňať hospodársku pomoc, obchodnú politiku, dlhy, duševné vlastníctvo, zväzovanie dôsledkov migrácie a posilňovanie občianskych organizácií.

1.4 Počas toho istého obdobia došlo v **Spoločenstve** k dôležitým udalostiam, ktoré takisto ovplyvnili rozvojovú spoluprácu: reforma vonkajšej pomoci sa začala v roku 2000 konsolidáciou úradu pre spoluprácu EuropeAid a procesom dekoncentrácie a decentralizácie v delegáciách Komisie, vstup dohody z Cotonou do platnosti v roku 2003 (práve bola podpísaná revidovaná verzia dohody, podľa ktorej africké, karibské a tichomorské krajiny budú využívať zaručenú minimálnu sumu bez ohľadu na výsledok rokovaní o finančnom výhlade na roky 2007 – 2013) a započatý proces na začlenenie Európskeho rozvojového fondu medzi fondy, ktoré čerpajú prostriedky z rozpočtu. V širšom poňatí dáva rozšírenie EÚ na 25 členov, implementácia Európskej bezpečnostnej stratégie a Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky a diskusia o Zmluve o Ústave pre Európu začleňujúca rozvojovú politiku do vonkajších vzťahov EÚ nový rozmer rozvojovej pomoci, ktorý si vyžaduje nový prístup. Nakoniec by diskusie o finančných výhladoch na roky 2007 – 2013 mohli poskytnúť príležitosť pretransformovať uvedené otázky na konkrétne záväzky.

1.5 **Konzultačný proces** smerujúci k spusteniu tohoto prehodenia rozvojovej politiky treba takisto privítať pretože podporuje demokratickú účasť všetkých zúčastnených aktérov.

1.6 Na začiatku tohto procesu **prehodnocovania** v januári 2005 sa predpokladalo, že oznámenie Komisie bude vypracované v prvom štvrtroku tohto roku. Nakoniec bolo toto oznámenie uverejnené v júli tohto roku a Komisia požiadala EHSV o jeho názor na tento dokument. Toto stanovisko je odpoveďou na spomínanú žiadosť. Keďže v septembri sa bude konať konferencia Organizácie spojených národov o stave naplňovania cieľov tisícročia, EHSV si myslí, že by bolo vhodné, keď budú závery z konferencie známe, aby Komisia znovu otvorila konzultačný proces pred vypracovaním konečného znenia vyhlásenia, ktoré sa má predložiť na novembrovom zasadnutí Rady. Okrem toho skutočnosť, že tento proces prebiehal súčasne s vypracovávaním návrhov stanovísk pre iné inštitúcie Spoločenstva (EHSV prispel vypracovaním svojho stanoviska k rozvojovým cieľom označovaným ako „Balík miléniových rozvojových cieľov“⁽¹⁾), o ktoré požiadala Rada na zrýchlenie pokroku), by mohla pomôcť zabezpečiť väčšiu angažovanosť

⁽¹⁾ Tento „balík“ zverejnený v apríli 2005 pozostáva z troch oznámení: KOM(2005) 132 o prínose Európskej únie, KOM(2005) 133 o financovaní rozvoja a účinnosti pomoci a KOM(2005) 134 o koherencii politiky pre rozvoj

zo strany Európskej únie ako celku v otázkach rozvoja a predstavuje príležitosť upevniť vedúcu úlohu, ktorú EÚ zohráva v rozvojových krajinách. EHSV považuje za veľmi dôležité, aby sa všetky inštitúcie Spoločenstva zhodli na základných bodoch rozvojovej politiky.

1.7 **Deklaráciu o rozvojovej politike** prijatú v roku 2000 vypracovali spoločne Komisia a Rada, pričom vyjadrovala ich zhodu a širokú podporu tomuto dokumentu. Tentoraz má Komisia v úmysle zapojiť aj Parlament. EHSV má mimoriadny záujem zohrávať kľúčovú úlohu v tomto procese, pretože zastáva názor, že rozvojová politika si zasluhuje najväčšiu možnú podporu európskej verejnosti a inštitúcií zastupujúcich občiansku spoločnosť.

1.8 EHSV zastáva názor, že by bolo bývalo užitočné, keby dokument Komisie o budúcnosti rozvojovej politiky EÚ, ktorý sa nedávno danou problematikou zaoberal, bol venoval viac úsilia **preskúmaniu účinnosti pomoci** Spoločenstva od jej zavedenia a keby bol poskytol detailnejší rozbor ťažkostí a problémov, ktoré mali vplyv na jej efektívnosť počas celého obdobia⁽²⁾. Podľa nášho názoru problémy spočívali okrem iného v pomalosti uplatňovania programov, vysokých administratívnych a iných nákladoch v porovnaní so zdrojmi poskytovanými na projekty, vo vinkulácii pomoci, vo vedľajšej úlohe, ktorú zohrávali krajiny prijímajúce pomoc a v nepredvídateľnosti a nestálosti tokov pomoci. Bolo by bývalo dobré, keby bola Komisia aspoň krátko zhodnotila dôsledky deklarácie z roku 2000 a rozličných problémov, s ktorými sa spolupráca v rámci Spoločenstva stretávala, ako aj dosiahnutých výsledkov a skúseností. Existujú však ďalšie nedávne štúdie⁽³⁾, vypracované s podporou Európskej komisie, ktoré k tejto problematike poskytujú veľmi užitočné rámcové referencie. Podľa názoru EHSV, si nedostatočná účinnosť rozvojovej pomoci v boji proti chudobe, žiada istý stupeň sebakritiky a prehodenie budúcej rozvojovej politiky, ako aj pokračovanie v snahách o zlepšenie kvality a účinnosti pomoci Spoločenstva, ktoré začala Komisia.

2. Ciele rozvojovej politiky EÚ

2.1 Aj oznámenia k **balíku miléniových rozvojových cieľov**, aj barcelonské záväzky z roku 2002 na naplnenie cieľov z Monterrey sa zameriavajú na dva základné aspekty politiky podpory: na objem poskytovaného verejného financovania a jeho efektívnosť. Čo sa týka tejto problematiky existuje veľký **medzinárodný konsenzus**, ktorý je súčasťou **rozvojových**

⁽²⁾ Napriek tomu stojí za zmienku Hodnotenie dôsledkov, ktoré je súčasťou návrhu Komisie, Výročná správa o rozvojovej politike a vonkajšej pomoci Spoločenstva a tematické a geografické hodnotenia Komisie, ktoré systematicky zahŕňajú praktické uplatňovanie politiky rozvoja.

⁽³⁾ ODI/ICEI/ECDDPM Assessment of the EC development policy. DPS Study report. February 2005 (Vyhodnotenie rozvojovej politiky EÚ, štúdiá DPS, február 2005)

cieľov tisícročia podporených 189 krajinami (*). Znižovanie a v dlhodobom výhľade úplné odstránenie chudoby musí byť princípom smerovania každej rozvojovej politiky. Konsenzus týkajúci sa rozvojových cieľov tisícročia sa niekedy stáva príliš rétorickým, pričom sa prehliada skutočnosť, že tieto ciele predstavujú osem cieľov sociálneho, hospodárskeho a environmentálneho rozvoja, pričom prvé miesto na zozname má zníženie extrémnej chudoby o 50 % do roku 2015 a skutočnosť, že ciele sú reálne premietnuté do 18 kvantifikovateľných úloh, pričom pre každú existuje jeden alebo viac ukazovateľov. Európsky záväzok voči každému rozvojovému cieľu tisícročia musí byť v súlade s praktickým a operatívnym rozmerom cieľa. Existencia konkrétnych úloh a indikátorov v rozvojových cieľoch tisícročia môže tiež pomôcť zvýšiť veľmi potrebnú zodpovednosť a transparentnosť spolupráce všeobecne a európskej pomoci zvlášť (†).

2.2 Prvýkrát po niekoľkých desaťročiach majú teraz rozvinuté a chudobné krajiny **spoločný rozvojový program** na zvládanie globalizácie v snahe urobiť ju prístupnejšou pre všetkých a smerujúcou k sociálnej súdržnosti. K otázke rozvoja treba pristupovať v každom prípade integrujúcim a globálnym spôsobom, aby sa v boji proti chudobe zohľadňovali vplyvy rozličných politík, od politiky ovplyvňujúcej obchod až po politiku týkajúcu sa životného prostredia, vrátane migračnej a bezpečnostnej politiky. Dôraz na rovnoprávnosť pohlaví musí byť zapracovávaný do všetkých iniciatív boja proti chudobe.

3. Usmernenia a cesty európskej rozvojovej politiky

3.1 **Príčin chudoby** je veľa, sú rozmanité a líšia sa podľa prostredia. Chudoba nie je definovaná ani ako určitá úroveň príjmov. Ide o situáciu mimoriadnej zraniteľnosti, vyplývajúcej z nedostatku fyzických, peňažných a ľudských zdrojov. Boj proti chudobe nie je iba otázkou zvyšovania celkového objemu pomoci. Do praxe sa musia zaviesť podmienky na zvyšovanie a správne rozdeľovanie bohatstva. Rozvinuté krajiny musia prehodnotiť svoju obchodnú a hospodársku politiku. Treba rozšíriť miestne trhy chudobných krajín, podporiť demokratické inštitúcie a posilniť občianske organizácie. Musí tiež existovať účinný a usporiadaný pomer medzi úlohami, ktoré zohráva štát a úlohami, ktoré zohráva trh. Skúsenosti posledných desaťročí ukázali, že pokiaľ štáty nie sú schopné poskytnúť hmotnú a nehmotnú infraštruktúru, je nemožné podporiť ich rozvoj.

3.2 Programy na formalizovanie vlastníckych práv v najchudobnejších oblastiach (vrátane práv vlastníctva zjavne nízkej hodnoty, ako napríklad v chatrčových predmestiach – slumoch – niektorých latinsko-amerických krajín) ukázali, že tieto zákonné vlastnícke práva môžu mať kladný vplyv na

rozvoj a podľa názoru EHSV by ich mala európska rozvojová politika brať do úvahy.

3.3 EHSV by chcel tiež zdôrazniť dôležitosť vzdelávania a odbornej prípravy pre verejné blaho. Vzdelanie prináša prospech nielen tým, ktorí sa vzdelávajú, ale spoločnosti ako celku. Vzdelanie, vo všetkých formách, predstavuje nárast ľudského kapitálu, ktorý napomáha rastu, zamestnanosti a príjmom. Počnúc všeobecným základným vzdelaním, ako je uvedené v bode 2 rozvojových cieľoch tisícročia, treba čo možno najrýchlejšie pokračovať smerom k iným zložkám stredného a odborného vzdelania. Úsilie spolupracovať v oblasti vzdelávania medzi inštitúciami Spoločenstva a členských štátov by sa malo zdvojnásobiť.

3.4 **Hospodársky rast a viac pracovných príležitostí** sú nevyhnutným predpokladom pre rozvoj chudobných krajín. Rast však nemôže nastať bez minimálnej úrovne infraštruktúry, sústavy rozdeľovania príjmov, dostupného vzdelávania a zdravotníctva, kvalitných inštitúcií a sociálnej zhody. Bez tohto sociálneho kapitálu je hospodársky rozvoj so sociálnou súdržnosťou nemožný. Chudoba je následne neprekonateľnou prekážkou rastu. EHSV je presvedčený, že zavedenie kultúry výroby, opatrení na podporu rozvoja neformálneho hospodárstva (podpora samostatnej zárobkovej činnosti a sociálneho hospodárstva, rozvoj malých a stredných podnikov, prispôbené systémy sociálnej ochrany) a rozvíjanie významného miestneho a regionálneho trhu sú opatrenia, ktoré môžu prispieť k hospodárskemu rozvoju chudobných krajín.

3.5 Otvorenie **medzinárodného obchodu** poskytuje veľké príležitosti na pomoc najmenej rozvinutým krajinám, aby sa dostali z chudoby a zaostalosti. Avšak súčasné predpisy svetového obchodu uprednostňujú najrozvinutejšie krajiny na úkor najchudobnejších krajín. EHSV to zdôrazňoval v rôznych stanoviskách, naposledy vo svojom stanovisku na tému sociálnej dimenzie globalizácie (‡). Preto by bolo vhodné, v rámci prebiehajúceho kola rokovaní WTO, ktorého najbližšia ministerská schôdza sa bude konať v decembri v Hong Kongu a bilaterálnych rokovaní Európskej únie, zlepšiť prístup rozvojových krajín na trhy rozvinutých krajín, znížiť alebo odstrániť subvencie vrátane poľnohospodárskych subvencií, ktoré narúšajú obchodnú výmenu, podstatne obmedziť exportné bariéry rozvojových krajín a zreformovať dohodu o obchodných aspektoch práv duševného vlastníctva. V tomto zmysle treba tiež predísť tomu, aby rozvojová pomoc EÚ závisela od postojov rozvojových krajín, ktoré zaujmú pri mnohostranných rokovaníach o obchode, čo je správanie niektorých medzinárodných finančných inštitúcií.

(*) Vyhlásenie valného zhromaždenia A/RES/55/2 z 8. septembra 2000.

(†) Rozvojové ciele tisícročia sú nasledovné: 1. odstrániť extrémnu chudobu a hlad, 2. docieľiť všeobecné základné vzdelávanie, 3. presadzovať rovnoprávnosť pohlaví a svojbytnosť žien 4. znížiť detskú úmrtnosť, 5. zlepšiť zdravie matiek, 6. bojovať proti HIV/AIDS, malárii a iným chorobám, 7. zabezpečiť ekologickú udržateľnosť, 8. rozvíjať globálne partnerstvo pre rozvoj.

(‡) Stanovisko na tému Sociálna dimenzia globalizácie – prínos politiky EÚ k rovnomernému rozdeleniu úžitku globalizácie, Ú. v. EÚ C 234, 22.9.2005.

3.6 Najchudobnejšie a najmenej rozvinuté krajiny sú tiež veľmi náchylné na integráciu do vonkajších trhov a nemajú prostriedky na vysporiadanie sa s rôznymi štádiami transformácie hospodárstva. V dôsledku toho by sa rozvojová politika mala zameriavať na **postupnú integráciu do globálnych trhov** s investovaním do infraštruktúry, vzdelávania a zdravotníctva, do rozvoja demokratických inštitúcií a vytvorenia efektívnych vnútorných a regionálnych trhov v týchto krajinách.

3.7 EHSV pri viacerých príležitostiach vyslovil svoju podporu zapracovaniu **sociálneho rozmeru do asociačných dohôd** EÚ v oblasti obchodu, politiky a spolupráce (7). Tento minimálny sociálny rozmer by mal zahŕňať podporu dôstojnej práce, rozvoja verejných a súkromných systémov sociálnej ochrany a úplného rešpektovania zamestnaneckých práv (osem základných konvencií Medzinárodnej organizácie práce (8)) a konvencia č. 168 o podpore zamestnanosti, č. 183 o ochrane matiek a č. 155 o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci).

3.8 Vzhľadom na dôležitosť **dôstojnej práce** (teda práce v dôstojných podmienkach, aj z hľadiska zmluvných podmienok, ako aj podmienok na výkon práce) pre rozvoj, EHSV zastáva názor, že na zabezpečenie dodržiavania týchto ľudských práv na pracovisku by sa do noriem Svetovej obchodnej organizácie mala začleniť sociálna kapitola.

3.9 Rozvojové ciele tisícročia nedostatočne zohľadňujú tento základný rozmer v kontexte, v ktorom jasne vidieť účinky globalizácie na sociálne podmienky všeobecne a na pracovné podmienky obzvlášť. EHSV navrhuje, aby strednodobé prehodnocovanie rozvojových cieľov tisícročia, ktoré je v súčasnosti v plnom prúde, zahŕňalo rozbor situácie v oblasti sociálnych a zamestnaneckých práv a aby sa dôstojná práca stala v budúcnosti **deviatym rozvojovým cieľom tisícročia**.

3.10 **Rozvoj a bezpečnosť obyvateľstva** by mali byť doplnujúce koncepcie a mali by posilňovať rozvojovú politiku EÚ. Je pravda, že bezpečnosť a zabezpečenie nekonfliktného prostredia sú nevyhnutné predpoklady rozvojovej stratégie, založenej na odstránení chudoby. Na druhej strane však hospodársky a sociálny rozvoj vytvára základnú záruku bezpečnosti. Podľa názoru EHSV musí byť rešpektovanie ľudských práv kľúčovou prioritou rozvojovej politiky EÚ s osobitným zreteľom na dôležitosť práv žien v boji proti chudobe. Bude to zásadný príspevok k znižovaniu chudoby a k dosiahnutiu väčšej bezpečnosti vo svete.

(7) Stanovisko na tému „Ako začleniť sociálne aspekty do dohody o hospodárskom partnerstve“, Ú. v. EÚ C 255, 14.10.2005, Stanovisko na tému „Sociálna súdržnosť v Latinskej Amerike a karibskej oblasti“, Ú. v. EÚ C 110, 30.4.2004, Stanovisko na tému „Ľudské práva na pracovisku“, CESE 933/2001

(8) Dohovor o slobode združovania a ochrane práva organizovať sa (č. 87), Dohovor o použití zásad práva organizovať sa a kolektívne vyjednávať (č. 98), Dohovor o nútenej alebo povinnej práci (č. 29), Dohovor o zrušení nútenej práce (č. 105), Dohovor o diskriminácii v zamestnaní a povolani (č. 111), Dohovor o rovnakom odmeňovaní mužov a žien za prácu rovnakej hodnoty (č. 100), Dohovor o minimálnom veku na prijatie do zamestnania (č. 138), Dohovor o zákaze a o okamžitých opatreniach na odstránenie najhorších foriem detskej práce (č. 182).

3.11 EHSV preto znova opakuje (9), že je potrebné, aby rozvojová politika EÚ zahŕňala opatrenia smerujúce k ochrane obhajcov ľudských práv, vrátane ľudských práv na pracovisku (10) po celom svete.

3.12 Mimoriadna **zraniteľnosť** mnohých spoločností a existencia nových a dlhodobých hrozieb zvýšili riziko prírodných ale aj ľuďmi spôsobených pohrôm. Rozvojová politika na to musí myslieť a zaviesť preventívnejší prístup. V oblastiach, kde existuje sklon k násilnostiam, by opatrenia na plánovanie rozvojovej politiky mali zahŕňať aj starostlivý rozbor faktorov vyvolávajúcich konflikty a zamerať mnohé z týchto opatrení na podporu občianskych organizácií, ktoré sa usilujú o upevnenie mieru a riešenie a predchádzanie novým konfliktom a hrozbám.

3.13 EHSV zastáva názor, že keďže ochrana životného prostredia je jedným z troch **pilierov trvalo udržateľného rozvoja** a malo by mať tú istú prioritu ako hospodársky a sociálny rozmer. EHSV preto zdôrazňuje potrebu začleniť ekologický rozmer medzi ukazovatele efektívnosti uplatňovania rozvojových stratégií. Na druhej strane, vypracovávanie štúdií o dôsledkoch na životné prostredie by sa malo stanoviť za povinný predpoklad učitých projektov a opatrení.

3.14 EHSV je tiež toho názoru, že v krajinách prijímajúcich podporu nepostačujú na **zvládnutie globálnych úloh v oblasti životného prostredia** iba národné stratégie. Rozvinuté krajiny musia prijať svoju zodpovednosť a znášať svoj podiel na krytí nákladov súvisiacich s riešením globálnych ekologických problémov. EÚ by mala poskytnúť ďalšie finančné zdroje na programy určené na riešenie problémov tohto druhu.

3.15 Jednoduchá integrácia rozvojových krajín do medzinárodného obchodu je sotva postačujúca na ich pozdvihnutie z chudoby a odstránenie rozdielov. To by si vyžadovalo vytvoriť v týchto krajinách podmienky podporujúce rozvoj prostredníctvom hospodárskeho a politického pokroku a uplatňovať politiku prerozdeľovania bohatstva z bohatých do chudobných krajín. Zároveň musia darcovské krajiny pochopiť, že rozvojová pomoc nie je určená iba v prospech chudobných krajín, ale že je takisto rozhodujúca pre budúcnosť bohatých krajín, pretože chudoba a rozdiely sú základom ohrozovania bezpečnosti a rozvojového potenciálu týchto krajín. EHSV zastáva názor, že tento posledný bod je jednou z úloh, ktoré môže najlepšie plniť organizovaná občianska spoločnosť.

3.16 Rozvojová politika EÚ preto môže kladne prispieť k integrácii migračných tokov a podporiť politiku **spoločného rozvoja** s krajinami pôvodu migrantov (11). Spolupráca s krajinami pôvodu je základným predpokladom pri zvládaní legálnych migračných tokov a uznávaní migrantov s úplným

(9) Stanovisko na tému „Sociálna súdržnosť v Latinskej Amerike a karibskej oblasti“ Ú. v. EÚ C 110 z 30.4.2004, s. 55

(10) Osobitne relevantnou problematikou je porušovanie práv odborových organizácií v mnohých častiach sveta, napríklad v Latinskej Amerike, kde sú odboroví aktivisti prenasledovaní, uväzňovaní a v mnohých prípadoch vraždení.

(11) Stanovisko EHSV k Zelenej knihe o prístupe EÚ k riadeniu ekonomickej migrácie, Ú. v. EÚ C 255, 14.10.2005.

rešpektovaním ich práv ako plnoprávných občanov⁽¹²⁾. Migrácia musí tiež prispievať k rozvoju krajín, z ktorých migranti pochádzajú⁽¹³⁾. Preto treba uskutočňovať opatrenia kompenzujúce únik mozgov. Treba skončiť s uplatňovaním prehnaných sadziieb na úhrady, ktoré migranti posielajú svojim rodinám do krajín svojho pôvodu a týmto jednotlivcom treba pomáhať pri návrate do svojich krajín, aby oživilí rozvoj a napríklad začali produktívne podnikanie.

4. Kritériá uskutočňovania európskej rozvojovej politiky

4.1 Otázka vzájomného **súladu** politík, ktorá je už dlhobudou problematikou pomoci Spoločenstva a ktorá má svoj právny základ v zmluvách Spoločenstva, znova nadobúda dôležitosť v nových medzinárodných súvislostiach, poznamenaných bezpečnostnými otázkami a účinkami globalizácie na obchod, poľnohospodárstvo, zamestnanosť, migráciu atď. Nedávne oznámenie Komisie jasne demonštruje závažnosť tejto problematiky a odhodlanie EÚ nájsť zodpovedajúce riešenie. Iniciatíva „Všetko okrem zbrani“ predstavila nový prístup ohľadom vzájomného súladu, pokiaľ ide o obchodnú politiku voči chudobným krajinám.

4.2 Rozvojová politika EÚ nie je usposobená na to, aby bola nápravným nástrojom na znižovanie možných nepriaznivých dôsledkov na rozvoj chudobných krajín spôsobených inou politikou, napríklad obchodnou alebo bezpečnostnou. EHSV zastáva názor, že lepšia vzájomná koordinácia rôznych riaditeľstiev Komisie (napríklad riaditeľstva pre obchod a riaditeľstva pre zamestnanosť) by pomohla zefektívniť tento prístup, rovnako ako periodické vyhodnocovanie dôsledkov politiky Spoločenstva na sociálnu súdržnosť v rozvojových krajinách, vyhodnocovanie v ktorom by organizovaná občianska spoločnosť zohrávala vedúcu úlohu.

4.3 Tento vzájomný súlad všetkých politík EÚ by sa však nemal používať na oslabovanie obsahu rozvojovej politiky tým, že by slúžil iným činnostiam Spoločenstva a že by sa ignorovali jeho príznačné charakteristiky a ciele rozvojových opatrení. Z toho istého dôvodu si v Európskej únii, ktorá sa stále viac zapája do vonkajších aktivít, a ktorá sa neustále mení, musí rozvojová politika zachovať istú **nezávislosť** od ostatných prvkov vonkajšej činnosti, ak má byť schopná plniť svoj účel a dosahovať svoje ciele.

4.4 Podľa názoru EHSV sa rozvojová politika Spoločenstva a politiky 25 členských štátov musia ďalej navzájom **zosúladovať**. Podpora všetkých členských štátov rozvojovým cieľom tisícročia a stanoviskám výboru OECD pre rozvojovú pomoc by to mala uľahčiť. Politiky darcovských krajín, ktoré sú často protichodné, by mali byť vzájomne zosúladenejšie. Tento nedo-

statočný súlad spôsobuje vyššie transakčné náklady, plytvanie, dvojnásobnú prácu, nesústredený prístup a značné komplikácie pre krajiny prijímajúce pomoc. Na barcelonskom európskom summite v marci 2002 sa EÚ zaviazala prijať praktické opatrenia na koordináciu politík a zosúladenie postupov pred rokom 2004 v rámci Európskej komisie, ako aj v členských štátoch. Avšak odporúčania, ktoré vzišli z týchto záväzkov, neboli skutočne zavedené do praxe. EHSV je presvedčený, že účinné vzájomné priblíženie rozvojových politík EÚ a členských štátov je pre budúcnosť rozvojovej politiky spoločenstva rozhodujúce. Pokiaľ bude môcť, bude EHSV podnecovať diskusiu s európskymi občianskymi organizáciami o vytvorení **spoločnej európskej platformy rozvojovej politiky**. EHSV tiež podporuje stanovisko Komisie týkajúce sa potreby rozvojovej politiky na európskej úrovni, ktorá by bola záväzná pre členské štáty aj pre samotnú Komisiu.

4.5 Hlavnou pridanou hodnotou rozvojovej politiky Spoločenstva by malo byť zlepšovanie **koordinácie** s politikami členských štátov a ich **dopĺňanie**. EÚ má niektoré relatívne výhody, napríklad veľkosť, imidž neutrality a jej príspevok do svetových fondov. Všetky tieto výhody by sa mali využiť.

4.6 Súčasne EHSV podporuje myšlienku pokračovať v **účasti EÚ, prostredníctvom svojho hlasu, na všetkých mnohostranných fórach týkajúcich sa rozvoja**. EÚ musí zohrávať aktívnu úlohu v reformovaní multilaterálneho systému a zaujímať spoločný postoj. Malo by sa to uplatňovať v Organizácii spojených národov ako súčasť procesu začatého jej generálnym tajomníkom ako aj v medzinárodných finančných inštitúciách a iných mnohostranných fórach, ako napríklad vo výbore OECD pre rozvojovú pomoc, Parížskom klube, G8 a Svetovej obchodnej organizácii. Sila vplyvu EÚ, ako medzinárodného aktéra, ktorý má skutočnú moc, závisí od jej schopnosti udržať si jednotný postoj v multilaterálnych organizáciách. Podobne musí EÚ posilniť mechanizmy konzultácie a koordinácie na poli špecializovaných agentúr OSN a iných prispievateľov.

4.7 Rozhodujúci je **inštitučný rozmer** rozvoja a rozširovanie pôsobnosti miestnych inštitúcií v krajinách prijímajúcich pomoc. Silnejšie inštitúcie sú kľúčom na zabezpečenie dobrého riadenia, prostredníctvom pridelovania a spravovania zdrojov takým spôsobom, že budú uspokojovať potreby pri súčasnom plnení kritérií účasti, transparentnosti, zodpovednosti, boja proti korupcii, spravodlivosti a právneho poriadku. Posilňovanie právomocí a zdrojov občianskych organizácií je takisto rozhodujúce na zabezpečenie toho, aby tieto krajiny mohli samé prevziať kontrolu nad procesom rozvoja.

⁽¹²⁾ Stanovisko EHSV na tému „Prístup k občianstvu Európskej únie“ (Ú. v. EÚ C 208, 3.9.2003)

⁽¹³⁾ Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov „Migrácia a rozvoj: konkrétne orientácie“ (KOM (2005) 390 v konečnom znení)

4.8 V tejto súvislosti by EÚ mala **využiť skúsenosti z programov** spolupráce s novými členskými štátmi, ktoré sa v krátkom čase vypracovali z prijímateľov pomoci na členov spoločenstva prispievateľov. Ich chápanie z pohľadu prijímajúceho partnera by sa mohlo ukázať ako mimoriadne užitočné pri prenášaní priekopníckych metód usmerňovania pomoci.

4.9 Vysoký stupeň **decentralizácie** v oblasti spolupráce Spoločenstva vyžaduje zlepšenie mechanizmov zaangažovania rozličných partnerov a foriem koordinácie na mieste, ktoré pre spoluprácu využívajú systém „bottom-up“.

4.10 Výsledkom zdokonalenia koordinačných a konzultačných mechanizmov by mala byť väčšia **účinnosť a efektívnosť**. Účinnosť je však ovplyvňovaná množstvom iných činiteľov a jej sledovanie musí tvoriť neoddeliteľnú súčasť každej spolupráce Spoločenstva. Komisia zaviedla starostlivé systémy vyhodnocovania a sledovania kvality pomoci, ktoré by sa mali rozsiahlejšie využívať a slúžiť nielen pri predkladaní účtov, ale hlavne pri získavaní nových poznatkov. Ďalšia všeobecnejšia problematika, ako skúmanie „zneužívania pomoci“⁽¹⁴⁾, by sa mali začleniť do hodnotenia pomoci, ktoré robia inštitúcie Spoločenstva.

4.11 Zásada **prevzatia zodpovednosti**, ktorá sa doteraz uplatňovala v rôznych zemepisných súvislostiach rôzne, by sa mala postupne zharmonizovať s využitím existujúcich osvedčených postupov a skúseností z jej uplatňovania. Zapojenie a osvojená zodpovednosť by mali poznačiť každú fázu plánovania činnosti, programov alebo projektov, počnúc diskusiou o národných indikatívnych programoch až po následné vyhodnotenie uskutočnených projektov.

5. Účastníci rozvojovej politiky

5.1 Rozvojová politika Spoločenstva je **verejná politika**, na ktorej sa podieľa mnoho aktérov. Tomuto širokému spektru aktérov by mala byť zo strany inštitúcií Spoločenstva venovaná väčšia pozornosť v tom zmysle, že by sa európskym organizáciám mala poskytnúť príležitosť podieľať sa na tejto politike. Zhoda medzi rozličnými aktérmi, verejnými i súkromnými, je nevyhnutným predpokladom účinnosti a súladu rozvojovej politiky.

5.2 Uplatňovanie zásad **partnerstva, spoluúčasti a osvojenej zodpovednosti** vyústilo do zdokonalenia rozvojovej spolupráce. Treba v tomto zlepšení pokračovať a prehĺbovať ho a viac zapojiť ostatných sociálnych aktérov, nielen vládnych.

⁽¹⁴⁾ Pojem, ktorý označuje nevhodné použitie prostriedkov pomoci jej príjemcom.

5.3 Definícia dlhodobej politiky boja proti chudobe a lepšie využívanie prostriedkov poskytnutých v rámci rozvojovej pomoci si vyžaduje skutočnú dohodu medzi demokratickými orgánmi a ekonomickými a sociálnymi silami týchto krajín.

5.4 Podľa EHSV by sa posilňovanie občianskych organizácií (zamestnancov, zamestnávateľov, spotrebiteľov, organizácií na ochranu ľudských práv, atď.) v južných krajinách malo stať jednou z hlavných priorít rozvojovej politiky EÚ. Znižovanie chudoby a rozdielov sa môže vo veľkej miere dosiahnuť zvyšovaním schopnosti organizácií občianskej spoločnosti klásť požiadavky, rokovať, dosahovať kompromisy a schopnosti spolupráce. Preto by rozvojová politika EÚ mala nielen podporovať ich skutočnú účasť na činnosti súvisiacej s rozvojovou pomocou, ale mala by takisto **posilňovať skutočné organizácie občianskej spoločnosti** a podporiť ich uznanie ako základných aktérov rozvojovej politiky spoločnosti, ktorú zastupujú⁽¹⁵⁾. Na tento účel by sa mali stanoviť špecifické usmernenia pre financovanie.

5.5 Okrem toho by rozvojová politika EÚ mala podporovať právny rámec v krajinách prijímajúcich pomoc, ktorý by umožnil občianskym organizáciám zapojiť sa do rozvoja svojich krajín. Ide o poskytnutie finančných prostriedkov na zvýšenie ich kapacity, vybudovanie štruktúr pre pokračujúcu účasť a dialóg, vytyčovanie postupov pre konzultácie týchto organizácií na všetkých stupňoch národných a regionálnych indikatívnych programov a šírenie osvedčených postupov. Pri činnostiach podporovaných EÚ by sa takisto mali konzultovať európske organizácie.

5.6 V súčasnosti iba africké, karibské a tichomorské krajiny uznávajú formálnu účasť občianskych organizácií ako aktérov na všetkých stupňoch rozvojovej spolupráce. Táto povinnosť, stanovená v dohovore z Cotonou, neexistuje v rámci spolupráce s inými regiónmi, kde sa vedú iba neformálne konzultácie⁽¹⁶⁾. EHSV vyzýva, aby sa pre akúkoľvek budúcu rozvojovú politiku EÚ táto iniciatíva rozšírila na ďalšie regióny a aby sa stanovili formálne mechanizmy na zapojenie občianskych organizácií do plánovania, uplatňovania a hodnotenia rozvojovej politiky.

⁽¹⁵⁾ EHSV si je vedomý dôležitosti reprezentatívnosti občianskych organizácií a danú problematiku študoval podvýbor. Dohoda z Cotonou medzi africkými, karibskými a tichomorskými krajinami a ES obsahuje rôzne kritériá spôsobilosti pre nevládne organizácie, v tomto prípade na prístup k zdrojom z Európskeho rozvojového fondu. Podobne stanovisko EHSV na tému „Organizovaná občianska spoločnosť a Európska správa a riadenie – príspevok výboru k vypracovávaniu návrhu Bielej knihy“ uvádza kritériá reprezentatívnosti pre európske občianske organizácie.

⁽¹⁶⁾ Napríklad fóra občianskej spoločnosti organizované generálnym riaditeľstvom komisie pre vonkajšie vzťahy o vzťahoch medzi EÚ a Spoločenstvom andských štátov, Strednou Amerikou, Mexikom a štátmi juhoamerického spoločného trhu MERCOSUR

5.7 Dohoda z Cotonou poskytuje neštátnym aktérom jedinečnú príležitosť dostať sa k podielu z fondov EÚ, pridelovaných týmto krajinám (Európske rozvojové fondy určené pre národné a regionálne indikatívne programy). Účelom týchto fondov je posilniť kapacitu občianskej spoločnosti a umožniť jej aktívne sa zapájať do uplatňovania regionálnych alebo národných plánov na zmiernenie chudoby.

EHSV dôrazne žiada, aby sa opísaný model používal na konzultácie občianskej spoločnosti vo vzťahoch EÚ s inými regiónmi, napríklad s Latinskou Amerikou a krajinami zapojenými do európsko-stredomorského partnerstva.

5.8 Toto prehodnotenie rozvojovej politiky EÚ sa navyše musí usilovať o zaistenie skutočného práva na účasť a to i v oblastiach, kde je už uznávané. V praxi existujú vážne nedostatky v uplatňovaní dohodnutých pravidiel, čo sťažuje zástupcom občianskych organizácií dôkladne pochopiť dohody a zároveň sťažuje viesť účinné konzultácie. Takisto sa musia definovať kritériá reprezentatívnosti pre občianske organizácie a odstrániť prekážky v dostupnosti financovania z prostriedkov Spoločenstva.

5.9 Vytvorenie **stabilného a demokratického rámca pre pracovné vzťahy** je kľúčovou podmienkou pri snahe dosiahnuť dôstojné pracovné podmienky. Zároveň je to aj základný kameň hospodárskeho rozvoja. EHSV je preto toho názoru, že podpora vyváženého sociálneho dialógu by mala predstavovať jeden z cieľov európskej rozvojovej politiky. Vzhľadom na bohaté európske skúsenosti v tejto oblasti je EHSV toho názoru, že do týchto úloh sa musia zapojiť európske odborové a zamestnávateľské organizácie.

5.10 Podnikateľské subjekty musia zohrávať proaktívnejšiu úlohu v snahe dosiahnuť trvalo udržateľný rozvoj, ako uznáva OECD vo svojich usmerneniach pre nadnárodné podniky⁽¹⁷⁾. Rozvojová politika EÚ by podľa názoru EHSV mala prispievať k **stimulovaniu sociálnej zodpovednosti podnikov**, osobitne v krajinách prijímajúcich pomoc. Ako sa EHSV už vyjadril v predchádzajúcich stanoviskách⁽¹⁸⁾, zastáva názor, že ak sa podniky v krajinách využívajúcich pomoc správajú prinajmenšom rovnakým spôsobom, ako sa (vo všeobecnosti) správajú podniky v Európe, v súlade s tými istými pracovnými, sociálnymi a ekologickými kritériami, významne to prispieje k hospodárskemu a sociálnemu rozvoju v týchto krajinách.

5.11 Rozvojová politika môže zostať iba vtedy úspešná a rásť, ak sa teší zodpovedajúcej **opore zo strany spoločnosti** ako celku. EHSV zastáva názor, že je potrebné značné úsilie vypestovať u ľudí povedomie o rozvojovej pomoci. Dosiahnutie určitého stupňa „globálneho občianskeho povedomia“, predo-

všetkým v otázkach životného prostredia, treba upevňovať a rozširovať aj na problematiku chudoby, rozdielov a svetových verejného blaha. EHSV zastáva názor, že by sa do týchto úloh mali zapojiť školy, médiá a samozrejme občianske organizácie. EHSV by s radosťou pôsobil ako nástroj tejto politiky v spolupráci s ostatnými európskymi inštitúciami.

6. Priority: sústredenie a rozlišovanie v rozvojovej politike EÚ

6.1 Na zabezpečenie účinnejšej a efektívnejšej pomoci zdá sa rozumné sústrediť sa na určité oblasti a činnosti, do ktorých môže EÚ vnieť väčšiu **pridanú hodnotu**, alebo aspoň odlišný prvok v porovnaní s inými prispievateľmi. Skúsenosti nám však hovoria, že je ťažké a niekedy nemožné stanoviť takéto priority alebo vopred určiť, aká môže byť spomínaná pridaná hodnota. V každom prípade by sa programy na štátnej úrovni mali používať ako nástroj pri partnerských rokovaniach. Strategický program boja proti chudobe by mal byť základným kameňom tejto práce.

6.2 EHSV zastáva názor, že motívy rozvojovej politiky musia byť nielen politické ale i etické. Kým sa neodstránia súčasné rozdiely, globalizácia fungovať nebude. Preto sme presvedčení, že rozvojová politika EÚ sa nemôže jednoducho zameriavať na riešenie problémov spôsobených nedostatčným rozvojom. Jedným z prvkov pridanej hodnoty EÚ je jej činnosť smerujúca k naplneniu **globálnych mnohoovetvových strategických cieľov**, ako je napríklad zdravie (vrátane reprodukčného zdravia), vzdelávanie, rovnosť pohlaví, ochrana životného prostredia, vytváranie produktívnych podnikateľských aktivít a pracovných príležitostí a dôstojné pracovné podmienky. Rozhodujúce je zabezpečenie dodatočných finančných prostriedkov určených na financovanie rozvojovej spolupráce, a to z nových nástrojov financovania.

6.3 Spolupráca Spoločenstva sa od svojho počiatku **sústreďuje veľmi zemepisne**, čo nadobudlo mimoriadnu komplexnosť pokiaľ ide o africké, karibské a tichomorské krajiny, ako ukázala dohoda z Cotonou. Zo skúseností následných dohôd z Lomé a Cotonou by mala byť využiteľná pre ďalšie regióny, predovšetkým v Ázii alebo v krajinách, ktoré sa zaviazali plniť rozvojové ciele tisícročia. Tak by sa mali i v ďalších oblastiach sveta, ktoré prijímajú pomoc Spoločenstva, podporovať flexibilnejšie, trvalejšie a štruktúrované mechanizmy, ktoré musia prekročiť tradičný rámec summitov a dohovorov a prinesú strategickejší pohľad na spoluprácu. Okrem toho by pomoc Spoločenstva mala obsiahnuť **všetky** chudobné krajiny.

⁽¹⁷⁾ Usmernenia OECD pre nadnárodné podniky, OECD 2000

⁽¹⁸⁾ Stanoviská EHSV na tému „Zelená kniha o podpore Európskeho rámca pre sociálnu zodpovednosť podnikov“ (Ú. v. EÚ C 125, 27.2.2002) a na tému „Oznámenie Komisie: Sociálny program“ (Ú. v. EÚ C 294, 25.11.2005)

6.4 EHSV sa pripája k úmyslu urobiť subsaharskú **Afriku** prioritnou oblasťou pre rozvojovú pomoc EÚ. Avšak, aby bol tento projekt efektívny, musí byť sprevádzaný lepšou správou a vládou v Afrike, na národnej i regionálnej úrovni, čo sa týka tiež medzištátnych afrických organizácií, jednotlivých štátov a občianskych organizácií. Tieto spomenuté organizácie, vďaka svojej nezávislosti, blízkosti k obyvateľom a schopnosti reagovať môžu napomôcť tomu, aby občania skutočne zodpovedne pristupovali k rozvojovým politikám, ktoré sa ich priamo týkajú.

6.5 EHSV preto navrhuje, aby sa africkým občianskym organizáciám uľahčil prístup k financovaniu zo zdrojov Spoločenstva a bol im zaručený priamy prístup na národnej úrovni. Mal by sa takisto vytvoriť horizontálny program na financovanie neštátnych aktérov a občianska spoločnosť by sa mala viac a systematickejšie zapájať do vypracovávania a uplatňovania politiky a plánov spolupráce.

6.6 Aby sa zabezpečilo, že z hospodárskeho rozvoja bude mať úžitok čo najviac ľudí a aby nedochádzalo k zneužívaniu, EHSV by bol rád, keby aktivity v rámci rozvojovej pomoci EÚ zohľadňovali zásady sociálnej súdržnosti a dôstojných pracovných podmienok pre všetkých. Tieto zásady budú lepšie chránené ak sa bude uskutočňovať skutočný sociálny dialóg a vo všeobecnosti dialóg s organizáciami reprezentujúcimi občiansku spoločnosť. Ako sa odporúča v oznámení Komisie ⁽¹⁹⁾, bude EHSV na tento účel spolupracovať s Africkým hospodárskym, sociálnym a kultúrnym výborom, na základe výmeny skúseností a poznatkov v príslušných oblastiach.

6.7 Rozvojová politika Spoločenstva musí venovať viac pozornosti krajinám s priemernými príjmami, ktoré sa napriek týmto príjmom stretávajú s veľkými problémami domácej chudoby a rozdielov. V tejto súvislosti vzbudzuje pozornosť neustále znižovanie percentuálnych podielov pomoci Európskej únie pre Latinskú Ameriku – región, v ktorom môžeme vidieť najväčšie rozdiely a v ktorom krajiny s priemernými príjmami, ako je Brazília, Uruguaj a Mexiko majú ohromné ohniská chudoby. Mal by sa vytvoriť systém ukazovateľov na sledovanie situácie v takýchto krajinách. EHSV vyzýva EÚ, aby vo svojej rozvojovej politike udelila väčšiu prioritu Latinskej Amerike.

6.8 Víťame návrh Komisie zaviesť špecifické opatrenia pre **prechodné situácie**, ktoré uľahčia vytvorenie prepojenia medzi pomocou, obnovou a rozvojom, prispôsobujúce sa meniacim sa situáciám a nestabilným stavom a ktorá povoľuje rozlišovanie tam, kde je to účelné. Z toho istého dôvodu by sme pri spolupráci v takýchto situáciách mali posilniť zložky prevencie a včasného varovania.

⁽¹⁹⁾ Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu a Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru: „Urýchlenie pokroku smerom k splneniu miléniových rozvojových cieľov – Príspevok Európskej únie (KOM (2005) 132 v konečnom znení)“

7. Financovanie

7.1 Únia sa zaviazala dosiahnuť aspoň ciele dohodnuté v Monterrey, ale všetko nasvedčuje tomu, že tento záväzok treba zintenzívniť, ak sa majú rozvojové ciele tisícročia splniť. Na barcelonskom zasadnutí Európskej rady v marci 2002 sa dohodlo zvýšiť oficiálnu rozvojovú pomoc (ODA) na 0,39 % HDP v roku 2006. Zatiaľ čo v porovnaní so súčasným priemerom 0,22 % to vyzeralo byť významným príslubom, ide však o hodnotu zaostávajúcu za príspevkom 0,44 %, ktorú členské štáty EÚ poskytli v roku 1990. Zasadnutie Rady z 23. a 24. mája 2005 stanovilo nové, oveľa **náročnejšie ciele** a dalo príslub, že priemer EÚ dosiahne 0,56 % HDP do roku 2010 a stanovilo tiež rozlíšenie medzi 15 starými a 10 novými členskými štátmi. Je však jasné, že na splnenie rozvojových cieľov tisícročia je potrebný podstatne väčší záväzok.

7.2 Príslub krajín G8 z júla 2005 týkajúci sa odpisu celého multilaterálneho dlhu 18 najchudobnejších krajín sveta je významným krokom vpred, ktorý treba podporiť. Budeme musieť počkať na definitívne potvrdenie, aby sme videli, či ďalších 20 krajín bude mať prínos z podobných opatrení. EHSV je presvedčený, že tieto opatrenia by sa mali rozšíriť na všetky menej rozvinuté krajiny a mali by byť financované z čisto doplnkových zdrojov a nie jednoducho presmerovaním položiek určených pre verejnú rozvojovú pomoc.

7.3 Ako dôsledok toho bude musieť finančný výhľad na roky 2007 – 2013 nájsť jasnejší a špecifickejší spôsob zapracovania potrebných finančných záväzkov na dosiahnutie rozvojových cieľov tisícročia.

7.4 **Spôsoby financovania** rozvoja sa v priebehu času menili s postupným prispôbovaním sa potrebnému osvojeniu zo strany partnerov. Spolupráca v rámci Spoločenstva musí urobiť pokroky v dlhodobej predvídateľnosti a pri mechanizmoch viacročného plánovania, ktoré minimalizujú možné negatívne dôsledky zmien v zložení rozpočtu a tzv. „premenlivosti“ pomoci.

7.5 Potreba predvídateľnej a stabilnej pomoci je v rozpore s princípom ročného plánovania národných rozpočtov. To je jeden z dôvodov potreby **doplnkových zdrojov financovania**. Druhým zásadným dôvodom je potreba zabezpečiť doplnkové zdroje financovania rozvoja, ktoré by boli pričlenené k tradičným zdrojom financovania. Skutočnosť, že chýbajú dohody členských štátov o nových zdrojoch financovania na doplnenie oficiálnej rozvojovej pomoci (ODA), ako spôsobu na zabezpečenie nových zdrojov pre napĺňanie rozvojových cieľov tisícročia, oddalujú ich implementáciu. V zásade jestvujú dve možné inovácie doplnkových mechanizmov financovania rozvojovej pomoci. Po prvé existuje iniciatíva *International Finance Facility (IFF)* (medzinárodný mechanizmus financovania) a po druhé zavádzanie medzinárodných daní. Odhliadnuc od ťažkostí dosiahnuť politický príslub zaviesť tieto nástroje, v prípade prvého spôsobu vyvstáva niekoľko otázok

ohľadom spravovania a využívania fondov. Pokiaľ ide o druhý spôsob, hlavný problém spočíva v dosiahnutí medzinárodného konsenzu na jeho uplatnenie. EHSV zastáva názor, že obidva mechanizmy sú uskutočniteľné a vzájomne sa môžu dopĺňať. Dôležité je, aby sa spustili a zachovali si skutočne iba doplnkový charakter.

7.6 Trvalým cieľom pre rozvoj v nadchádzajúcich rokoch musí byť to, že sa úplne **odstráni vinkulácia** pomoci. V zmysle množstva návrhov v tejto veci⁽²⁰⁾, EHSV žiada Radu, aby ďalej presadzovala nariadenie o nevinkulovaní pomoci a zabezpečila, že sa členské štáty budú touto problematikou podrobnejšie zaoberať, dokonca nad rámec odporúčaní Výboru OECD pre rozvojovú pomoc.

7.7 Súčasný postoje darcovských krajín a osobitne politiky EÚ sú zamerané na znižovanie pomoci pre projekty a financovanie vládnych rozpočtov prijímajúcich krajín za účelom poskytnutia prostriedkov na rozvoj ich vlastnej politiky. EHSV zastáva názor, že toto by sa nemalo diať na úkor naplnenia cieľov, na ktoré EÚ poskytuje pomoc. Navyše tento spôsob financovania by mohol podporiť zásadu prevzatia zodpovednosti za predpokladu, že to nenahradí starý spôsob kontroly projektov novým politickým systémom určovania podmienok pre smerovanie hospodárskej a sociálnej politiky.

7.8 Nástroje financovania rozvoja musia byť **v súlade** s cieľmi, ktoré sa nimi majú dosiahnuť. Vychádzajúc z dlhých časových období pri správe cyklov projektov a aktivít, ktoré sa doteraz tešia európskej podpore sa zdá, že je potrebná väčšia flexibilita pri spolupráci v rámci Spoločenstva. Okrem toho by nebolo vhodné miešať nástroje všeobecnej hospodárskej spolupráce s nástrojmi rozvojovej spolupráce. Rozvojová politika je relatívne nezávislá, pokiaľ ide o jej ciele, čo si takisto vyžaduje určitú špecializáciu nástrojov a to pri plánovaní aj pri jej poskytovaní.

7.9 **Flexibilita** je dokonca ešte dôležitejšia tam, kde sa uskutočňuje obnova v dôsledku vojny alebo pohromy, alebo v krízových situáciách, kde pomalosť a chýbajúca flexibilita úplne znemožňujú akúkoľvek činnosť. Iniciatívy, ako napríklad Mierový fond pre Afriku, sú prispôbené realite takýchto situácií.

7.10 EÚ ako celok celkom dobre vyhovela vzniknutej iniciatíve vysoko zadĺžených chudobných krajín (HIPC) na zníženie **zahraničných dlhov**. Avšak táto iniciatíva nemôže v krátkej dobe vyriešiť dlhodobé dlhy a problémy dlhovej služby, čo znamená, že treba hľadať alternatívy. Komisia navrhla

⁽²⁰⁾ Pozri stanovisko (Ú. v. EÚ C 157, 28.6.2005) od pána Zufiaura k Návrhu Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o prístupe k vonkajšej pomoci Spoločenstva.

krátkodobé opatrenia pre krajiny postihnuté vojnou alebo vážnou pohromou, ale stále zostávajú nevyriešené dlhodobé problémy. EHSV navrhuje viac proaktívnych opatrení v súvislosti s dlhmi, ako je výmena dlhov za investície do vzdelávania alebo sociálnej oblasti alebo zväzovanie odpustenia dlhov v regiónoch postihnutých vážnymi pohromami.

7.11 Narastajúce obavy o prvok známy pod menom „**medzinárodné verejné blaho**“ by mali znamenať, že je možné poskytnúť špecifické financovanie na jeho ochranu. Na tento účel by EÚ mala pripraviť akčný plán o dôležitosti ochrany a prostriedkoch na jej financovanie, a mala by byť flexibilná pri poskytovaní prostriedkov. Javí sa, že globálne fondy a iniciatívy uplatňované v posledných rokoch na špecifické prípady, ako AIDS, vodu, vakcíny, atď. poskytujú tento prvok flexibility a podpora Spoločenstva pre tento druh iniciatívy, ktorú už zahájili niektoré členské štáty⁽²¹⁾, by preto mala pokračovať.

7.12 Ako sme už uviedli, EHSV navrhuje, aby sa špecifické problémy, s ktorými sa potýkajú **krajiny so stredne vysokými príjmami**, ktoré ale majú aj ohniská chudoby a v ktorých mnohé skupiny obyvateľstva žijú v núdzi, zahrnuli do rozvojovej stratégie EÚ, aj keď v tomto prípade sú vhodné formy pomoci skôr pôžičky alebo iné kombinované formy pomoci, ako len nenávratné pomoci. V týchto prípadoch musia príslušné parametre dopĺňať rozvojové ciele tisícročia stanovením sociálnej súdržnosti ako cieľa⁽²²⁾ v súlade so summitom EÚ a Latinskej Ameriky a Karibského summitom uskutočneným v roku 2004 v Guadalajare. Dosiahnutie sociálnej súdržnosti si okrem iného vyžaduje reformu rozpočtového riadenia a progresívnu daňovú sústavu.

8. Návrhy

8.1 EHSV zastáva názor, že boj proti chudobe musí byť kľúčovým činiteľom v iniciatívach EÚ za spravodlivejšiu, bezpečnejšiu a ekologicky zodpovednejšiu globalizáciu. Preto musí byť logickým pokračovaním jej vnútorného modelu hospodárskeho rozvoja a sociálneho súladu⁽²³⁾.

8.2 EHSV zastáva názor, že rozvojová politika EÚ musí zohrávať kľúčovú úlohu v šírení základných hodnôt EÚ a predchádzaní nepriaznivým dôsledkom chudoby a rozdielnosti (neistoty, drancovanie prírodných zdrojov, nekontrolovaná migrácia). Preto EHSV navrhuje, aby rozvojová politika EÚ a bezpečnostná politika mali rovnocenné postavenie.

⁽²¹⁾ Európska komisia vypracovala v apríli 2005 štúdiu o dodatočnom financovaní pre rozvoj: Pracovný dokument Komisie: *Commission Staff Working Paper. New Sources of Financing for Development; A Review of Options (SEC.2005.467)* (Nové zdroje financovania rozvoja: Prehľad možností (SEK (2005) 467)) ako aj *Communication on Accelerating Progress Towards achieving the MDG. Financing for Development and Aid Effectiveness COM(2005)133 final* (Oznámenie na tému: Urýchlenie pokroku smerom k splneniu miléniových rozvojových cieľov, financovanie rozvoja a účinnosť pomoci (KOM (2005) 133 v konečnom znení). V nich boli načrtnuté niektoré iniciatívy a postoje členských štátov k tejto problematike. Hoci postoje ešte nie sú konečné, niektoré členské štáty už zaujali pokrokový postoj voči týmto novým zdrojom financovania z globálnych fondov.

⁽²²⁾ Pozri stanovisko (Ú. v. EÚ C 112, 30.4.2004) na tému „Sociálna súdržnosť v Latinskej Amerike a karibskej oblasti“

⁽²³⁾ V tejto veci pozri stanovisko EHSV v štádiu vypracovania „Vonkajšia činnosť EÚ: úloha organizovanej občianskej spoločnosti“ (Spravodajca: pán Ch. Koryfidis – Ú. v. EÚ C 74, 23.3.2004).

8.3 Vzhľadom na uvedené EHSV navrhuje, aby v nových súvislostiach globalizácie podpora európskeho sociálneho modelu – sociálne predpisy, úpravy na dosiahnutie dohody medzi sociálnymi partnermi, univerzálna sústava sociálnej ochrany – tvorila ústredný pilier rozvojovej politiky EÚ.

8.4 Podľa názoru EHSV by zníženie colných bariér pre vývoz z rozvojových krajín a zníženie subvencií, vrátane poľnohospodárskych, spojených s vývoznými cenami, mohlo pomôcť⁽²⁴⁾ znížiť chudobu, dokonca i keď ich dôsledky v krátkodobom horizonte môžu byť dvojité (keďže rozvojové krajiny, ktoré sú výlučnými dovozcami môžu byť ovplyvnené rastom cien). Výbor rovnako žiada reformu dohody o duševnom vlastníctve týkajúcom sa obchodu. Preto EHSV odporúča, aby otváranie sa obchodu v rozvojových krajinách smerovalo k ich postupnému integrovaniu do svetového trhu a bolo sprevádzané programami štruktúrneho posilňovania v týchto krajinách.

8.5 EHSV navrhuje, aby do asociačných dohôd medzi EÚ a rozličnými krajinami a regiónmi vo svete bol začlenený sociálny rozmer, ktorý by mal zahŕňať aspoň podporu dôstojnej práce, rozvíjanie verejných a súkromných systémov sociálnej ochrany a úplné rešpektovanie zamestnaneckých práv zakotvených v základných konvenciách Medzinárodnej organizácie práce. EHSV takisto navrhuje, aby tieto dohody obsahovali mechanizmus na zapájanie organizovanej občianskej spoločnosti.

8.6 Dôstojná práca, ako ju definuje Medzinárodná organizácia práce (ILO) je neodmysliteľným činiteľom pri odstraňovaní chudoby a zlepšovaní sociálnej súdržnosti. EHSV preto navrhuje, aby sa dôstojná práca stala 9. rozvojovým cieľom tisícročia.

8.7 Obhajovanie ľudských práv je jedným zo základných kameňov rozvojovej politiky EÚ. EHSV preto navrhuje, aby rozvojová politika EÚ zahŕňala opatrenia smerujúce k ochrane obhajcov ľudských práv, vrátane ľudských práv na pracovisku v regiónoch, s ktorými existuje spolupráca.

8.8 EHSV zastáva názor, že by sa mal doplniť ekologický rozmer ako ukazovateľ efektívnosti uplatňovania rozvojových stratégií. Výbor je takisto presvedčený, že by sa vypracovávanie štúdií o vplyvoch na životné prostredie malo stanoviť za nevyhnutný predpoklad projektov a činností určitého rozsahu.

8.9 Podľa názoru EHSV by rozvojová politika EÚ mala prispievať k integrácii migračných tokov, vrátane usmerňovania a práv. Takisto by mala uprednostňovať politiku spoločného rozvoja s krajinami pôvodu kompenzovaním úniku mozgov, odstránením prekážok prevodov úhrad migrantov a pomáhaním migrantom pri návrate za účelom začatia produktívneho podni-

kania. V každom prípade sa migračná politika nesmie stať novým zdrojom podmienok pre rozvojovú politiku.

8.10 EHSV vyzýva na to, aby všetky politiky EÚ boli v zhode s rozvojovou stratégiou a aby rozvojová politika bola nezávislá a špecifická vo vzťahu k iným politikám. EHSV je presvedčený, že je stále dôležitejšie harmonizovať rozvojovú politiku Spoločenstva s rozvojovými politikami členských štátov. Pre európsku rozvojovú politiku sa preto musí vytvoriť spoločná európska platforma alebo spoločný európsky program, ktorý pre členské štáty určí časové rámce a systémy sledovania. EHSV taktiež podporuje účasť členských štátov a EÚ na mnohostranných fórach so spoločnými stanoviskami. EHSV podporuje stanovisko Komisie ohľadom vhodnosti rozvojovej politiky na európskej úrovni, ktorá je záväzná pre členské štáty a samotnú Komisiu.

8.11 Odstránenie chudoby si okrem iného vyžaduje odlišné rozdelenie moci a príležitostí. Na dosiahnutie tohto cieľa je nevyhnutné skonsolidovať inštitúcie sociálneho a demokratického štátu, ktorý sa riadi právnym poriadkom. Vyžaduje si to aj posilnenie občianskych organizácií. EHSV preto navrhuje pripraviť rozpočtové kapitoly venované dosiahnutiu tohto cieľa.

8.12 Opierajúc sa o príklad vzťahov medzi EÚ a africkými, karibskými a tichomorskými štátmi, EHSV vyzýva Európsku komisiu, Radu a Európsky parlament, aby podporili rozšírenie úlohy EHSV vo vzťahoch s hospodárskymi a sociálnymi činiteľmi iných regiónov, ako je Latinská Amerika a stredomorské krajiny. EHSV vyzýva politických partnerov podporiť nasledovné: schválenie politického mandátu a finančných zdrojov na účasť hospodárskych a sociálnych záujmových skupín, inštitučné uznanie dialógu s občianskou spoločnosťou a oficiálnej a pravidelnej účasti občianskej spoločnosti na sledovaní asociačných dohôd, summitov, spoločných parlamentných výborov a politík relevantných pre občiansku spoločnosť, napríklad v oblasti sociálnej súdržnosti a dôstojnej práce, a podporiť EHSV v presadzovaní konzultačnej funkcie a sociálneho dialógu v spolupráci s Medzinárodnou organizáciou práce a inými medzinárodnými organizáciami. V tejto súvislosti EHSV žiada Európsku komisiu, Radu a Európsky parlament o podporu špecifickej zmienky o EHSV v bode 2.2 spoločného vyhlásenia o rozvojovej politike EÚ ako o efektívnom a potrebnom sprostredkovateľovi dialógu s miestnymi hospodárskymi a sociálnymi záujmovými skupinami.

8.13 EHSV je presvedčený, že presadzovanie stabilných a demokratických rámcov pre pracovné vzťahy a sociálny dialóg a podporovanie sociálnej zodpovednosti podnikov sú nevyhnutné ciele rozvojovej politiky EÚ.

⁽²⁴⁾ Podľa štúdií rôznych medzinárodných inštitúcií je veľmi ťažké odhadnúť dosah zníženia vývozných dotácií na hospodárstvo rozvojových krajín, keďže sa mení v závislosti od špecifických podmienok každej krajiny a od štruktúry ich obchodu.

8.14 EHSV zastáva názor, že pridaná hodnota činnosti Spoločenstva by mala byť zameraná na napĺňanie globálnych mnohohodvetvových strategických cieľov. Výbor taktiež zdieľa želanie urobiť subsaharskú Afriku prioritnou oblasťou, pokiaľ budú v tejto oblasti vytvorené podmienky na zlepšené vládnutie. Zároveň EHSV vyzýva na to, aby sa pomoc Spoločenstva poskytovala všetkým chudobným krajinám.

8.15 EHSV zastáva názor, že rozvojová politika EÚ by mala venovať viac pozornosti krajinám so stredne vysokými príjmami, ktoré sa napriek tomu potýkajú s veľkými problémami domácej chudoby a rozdielov. Táto definícia zahŕňa určité latinskoamerické krajiny, s ktorými chce EÚ vytvoriť strategické partnerstvo, ako aj niektoré ázijské krajiny.

8.16 EHSV navrhuje, aby sa opatrenia na odpustenie dlhov schválené krajinami G8 rozšírili na všetky chudobné krajiny a boli financované zo skutočne doplnkových zdrojov.

8.17 EHSV si uvedomuje potrebu zavedenia dodatočných zdrojov financovania na dosiahnutie rozvojových cieľov a zachovanie svetového verejného blaha. V tomto ohľade je presvedčený, že aj iniciatíva *International Finance Facility (IFF)* ako aj zavádzanie medzinárodných daní – ktoré, aby boli

účinné, musia dosiahnuť široký politický konsenzus – na tento účel sú uskutočniteľné a vzájomne sa môžu dopĺňať.

8.18 EHSV je presvedčený, že neviazanie pomoci musí byť jednou z ústredných úloh rozvojovej stratégie EÚ. Výbor žiada Radu, aby ďalej presadzovala Nariadenie o neviazaní pomoci idúc dokonca nad rámec odporúčaní Výboru OECD pre rozvojovú pomoc.

8.19 EHSV navrhuje používanie nových opatrení výmeny dlhov, napríklad opatrení zameraných na investície do vzdelávania alebo sociálnej oblasti (návrat migrantov, posilnenie sociálnych organizácií, atď.).

8.20 Dosiahnutie väčšej efektívnosti pomoci zostáva naďalej výzvou pre všetkých zúčastnených. EHSV zastáva názor, že by sa malo vyvíjať a zväčšovať úsilie o účinnejšie plnenie cieľov rozvoja.

8.21 EHSV zastáva názor, že je nevyhnutné pripraviť politiku určenú na zväčšenie podpory rozvojovej politiky zo strany spoločnosti a pozdvihnutie uvedomenia občanov po celom svete. EHSV sa preto ponúka, že bude v spolupráci s európskymi inštitúciami pôsobiť ako nástroj na prehlbovanie tejto politiky.

V Bruseli 29. septembra 2005

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Sociálny dialóg a účasť zamestnancov – kľúč na predvídanie a zvládanie priemyselných zmien“

(2006/C 24/17)

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 1. júla 2004 podľa článku 29 odsek 2 svojho rokovacieho poriadku rozhodol vypracovať stanovisko na tému: „Sociálny dialóg a účasť zamestnancov – kľúč na predvídanie a zvládanie priemyselných zmien“

Poradná komisia pre priemyselné zmeny poverená prípravou prác prijala svoje stanovisko 12. septembra 2005. Spravodajcom bol pán ZÖHRER.

Výbor prijal na svojom 420. plenárnom zasadnutí 28. a 29. septembra 2005 (schôdzi 29. septembra) 138 hlasmi za, 2 hlasmi proti, pričom 7 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Úvod a ciele

1.1 Priemyselné zmeny sú nepretržitým procesom, v ktorom sa priemyselné odvetvie prispôbuje meniacim sa podmienkam v rámci svojho hospodárskeho prostredia, aby zostalo konkurencieschopným a vytvorilo si príležitosti na rast.

1.2 Priemyselné zmeny sú teda nevyhnutným prispôbením sa zmenám trhov, technológií, právnych, sociálnych alebo hospodárskych rámcových podmienok a spoločnosti ako celku v ideálnom prípade sa takéto zmeny predvídajú alebo úmyselne privodia, takže príslušné odvetvie môže dopredu konať, uskutočniť postupný proces adaptácie a minimalizovať negatívne dôsledky procesu prispôbovania.

1.3 Ak sa na zmeny reaguje neskoro alebo vôbec nie, dôjde k strate konkurencieschopnosti a ohrozeniu pracovných miest. Reštrukturalizácia, ktorá nasleduje až ako reakcia na tieto javy, je väčšinou spojená s bolestivými dopadmi predovšetkým na zamestnanosť a pracovné podmienky. Zle riadená reštrukturalizácia môže spôsobiť stratu dobrého mena podniku alebo celého odvetvia a vytvoriť nálady, ktoré sa vo všeobecnosti obrátia proti zmenám.

1.4 Priemyselné zmeny v akejkol'vek podobe sú nepretržitým procesom v hospodárstve, ktorý ale v podstate môžu a musia formovať účastníci. Uskutočňujú sa v podnikoch a majú v danom prostredí dopady na každého, koho sa týkajú (zamestnancov, zamestnávateľov, regiónov...)

1.5 Úspech tohto procesu sa dá na jednej strane merať konkurencieschopnosťou a inovačnou schopnosťou podnikov alebo odvetvia a na druhej strane zaistením pracovných miest a sociálnym zvládnutím negatívnych dôsledkov.

1.6 Tento úspech možno bezpochyby dosiahnuť najlepšie vtedy, ak sú do riadenia zmien zapojení všetci zúčastnení. Skutočnosť, že riadenie zmien sa odohráva na všetkých úrovniach odvetví a podnikov a nielen na úrovni vedenia podnikov, je významná nielen pre úspešný proces adaptácie založený na zhode, ale je tiež dôležitým predpokladom pre konkurencie-

schopnosť. Sociálny dialóg ako aj zapojenie a spolupôsobenie zamestnancov sú preto základnou súčasťou európskeho modelu spoločnosti.

1.7 Aj prehľad nedávnych iniciatív Európskej komisie v oblasti priemyselnej politiky ukazuje, akú dôležitosť Komisia stále viac pripisuje zisťovaniu synergií a zainteresovaniu všetkých zúčastnených na úspešnom uskutočňovaní štrukturálnych zmien. Tieto opatrenia môžu umožniť sociálne únosné riadenie priemyselných zmien, ak bude zabezpečené systematické zapojenie sociálnych partnerov do predvídaní a riadenia zmien a bude sa dôsledne sledovať dvojitý cieľ konkurencieschopnosti podnikov a minimalizovania negatívnych sociálnych následkov.

1.8 Vo svojom stanovisku na tému „Priemyselné zmeny: súčasná situácia a perspektívy“ (!) Výbor odporučil poradnej komisii pre priemyselné zmeny, aby jej budúca práca obsahovala nasledujúce oblasti:

— Hľadanie spoločných prístupov k predvídaní a zvládaniu priemyselných zmien a hľadanie spôsobov, ako môže EÚ a jej členské štáty zlepšiť konkurencieschopnosť a rentabilitu podnikov prostredníctvom sociálneho dialógu a spolupráce všetkých zainteresovaných strán.

— Hľadanie spoločných prístupov k podpore trvalo udržateľného rozvoja a zlepšovaniu sociálnej a územnej súdržnosti s cieľom dať Lisabonskej stratégii nové podnety a posilniť rámec a podmienky umožňujúce uskutočnenie priemyselnej zmeny spôsobom, ktorý je zlučiteľný s požiadavkou konkurencieschopnosti podnikov a hospodárskou, sociálnou a územnou súdržnosťou (?).

1.9 Samozrejme na úspešné zvládnutie zmien je potrebný celý rad opatrení na rôznych úrovniach. Na úrovni Spoločenstva sa k zmenám musí pristupovať z horizontálnej perspektívy a musia byť sprevádzané viacerými opatreniami (napríklad v oblasti makroekonomických rámcových podmienok, politiky zamestnanosti a sociálnej politiky, nástrojov finančnej podpory, priemyselnej politiky atď.).

(!) (CCMI/002) Spravodajca: pán Van Iersel, pomocný spravodajca: pán Varea Nieto.

(?) Tamtiež, bod 1.7.

1.10 Cieľom tohto stanoviska je ukázať význam sociálneho dialógu ako aj zapojenia a spolupôsobenia zamestnancov ako kľúča na úspešné zvládnutie priemyselných zmien a vyvodíť závery pre budúci vývoj sociálneho dialógu a opatrení Spoločenstva.

2. Príspevok sociálneho dialógu k riadeniu priemyselných zmien

2.1 Sociálny dialóg prebieha na rôznych úrovniach s rôznymi účastníkmi. Každá úroveň, či už národná, regionálna, európska, podniková, odvetvová alebo medziodvetvová, môže svojím vlastným dielom významne prispieť k príprave na zmenu a jej sociálne únosné zvládnutie. Aby splnil svoju úlohu, musí sociálny dialóg spĺňať určité predpoklady a je potrebné navzájom zosúladiť rozličné úrovne konania.

2.1.1 Aby bolo možné zmeny predvídavo usmerňovať, je potrebné, aby sociálni partneri spoločne vyvíjali dlhodobé perspektívy. Predpokladom na to je upevnené a dôverné partnerstvo a kultúra dialógu, ktorá umožní určenie dlhodobých prístupov, ale aj dosiahnutie súhlasných riešení v krízových časoch. Existencia reprezentatívnych a stabilných štruktúr organizácií sociálnych partnerov je dôležitým predpokladom činnosti.

2.1.2 Aj preto má rozhodujúci význam podporovať nové členské štáty EÚ pri budovaní a posilňovaní štruktúr sociálneho dialógu na spoločné zvládanie úloh pri priemyselných zmenách následkom integračného procesu.

2.1.3 Na podporenie kladných postojov voči zmenám by sa u sociálnych partnerov malo včas a na základe podnikovej a podnikateľskej kultúry orientovanej na účasť rozvíjať spoločné chápanie zmien a možností ich usmerňovania. Zároveň sa dlhodobu možnosť na zmeny pripravovať rôznymi opatreniami, napríklad vzdelávaním, znásobovaním zručností a celoživotným ďalším vzdelávaním. Tieto opatrenia by mali sledovať predovšetkým tiež cieľ zlepšenia profesionálnych schopností zamestnancov.

2.2 Sociálni partneri sa v rámci vypočutia Komisiou v januári 2002 zaoberali otázkami reštrukturalizácií, ich následkov a zvládania. Na základe konkrétnych príkladov sa poukázalo na osvedčené postupy. Ako výsledok stanovili sociálni partneri „Orientačné body na zvládanie zmien“. Výbor by privítal, keby sa v týchto prácach pokračovalo a keby sa konkretizovali.

2.3 Predvídanie zmien predpokladá mať poznatky o ich príčinách a súvislostiach. Preto je podstatné, aby sa sociálni partneri pravidelne oboznamovali s perspektívami svojich odvetví a podnikov. Európske stredisko sledovania zmien (European Monitoring Centre on Change) Dublinskej nadácie na zlepšenie životných a pracovných podmienok k tomu môže významne prispieť.

2.4 Okrem toho majú veľký význam odvetvovo špecifické iniciatívy EÚ, ktoré navrhujú konkrétne odporúčania na dosiahnutie a udržanie konkurencieschopnosti, pričom vychádzajú z analýzy situácie a perspektív odvetvia v rozsiahлом konzultačnom procese so zapojením sociálnych partnerov.

2.5 Zmluva o založení Európskeho spoločenstva uhlia a ocele bola prvým príkladom odvetvového sociálneho dialógu. Prieběžný sociálny dialóg spojený s nástrojmi Európskeho spoločenstva uhlia a ocele s prieběžným sledovaním trhu, výskumnými a inovačnými programami, cenovou politikou a politikou hospodárskej súťaže, opatreniami na adaptáciu zamestnancov a regiónov ukázal, že priemyselné zmeny a reštrukturalizácie je možné usmerňovať sociálne únosným spôsobom. Aj v súčasnosti by sa mali na zvládanie zmien využívať všetky nástroje, ktoré zmluvy ponúkajú.

2.5.1 Aj po skončení platnosti Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva uhlia a ocele je žiaduce, aby sa tento obsahový prístup preniesol do súčasných prác, ktoré v rámci výborov prebiehajú k odvetvovému sociálnemu dialógu. Popri rokovaniach o sociálnych otázkach by tak tieto výbory mohli vo väčšej miere pracovať ako konzultačné orgány pre všetky iniciatívy EÚ, ktoré majú vplyv na priemyselný vývoj nejakého odvetvia.

3. Zapájanie a súčinnosť zamestnancov a ich význam pre priemyselné zmeny

3.1 Priemyselné zmeny majú pre zamestnancov následky, ktoré môžu siahať od zmenených kvalifikačných požiadaviek v dôsledku technologických novinek a zmien organizácie práce a pracovných podmienok až po stratu zamestnania. Je preto podstatné, ako sa zamestnanci môžu pripraviť na tieto zmenené podmienky a aké opatrenia sa urobia na minimalizovanie záporných dôsledkov a optimalizovanie kladných účinkov. Podstatnú úlohu pritom zohráva otázka, či sú zamestnanci včas a vhodnou formou informovaní o zmenách a či sa do tohto procesu môžu zapojiť.

3.2 Iba tak jestvuje možnosť, že sa zmeny nebudú odohrávať a nebudú akceptované iba na úrovni vedenia podniku, ale aj vo vedomí zamestnancov. Ak sa nedarí priemyselné zmeny uskutočňovať sociálne únosným spôsobom, dochádza ku konfliktom.

3.3 Zapojenie a súčinnosť zamestnancov (ako aj ich podnikových zástupcov a ich odborov) pri riadení zmien sú teda podstatným príspevkom k sociálne únosnému zvládnutiu zmien, zachovaniu zamestnanosti a tým k vyvarovaniu sa konfliktom. V ideálnom prípade by sa z podnikov mali stať interaktívne a proaktívne konajúce organizácie, čo podporuje inováciu v podniku a nakoniec aj jeho konkurencieschopnosť.

3.4 Keďže sa rozhodnutia podnikov stále častejšie prijímajú v globálnom hospodárskom prostredí a často v nadnárodných koncernoch, získavajú popri národných možnostiach a nástrojoch účasti zamestnancov veľmi na význame aj štruktúry zastupujúce zamestnancov na medzinárodnej úrovni.

3.5 Osobitnú úlohu pritom zohrávajú Európske zamestnanecké rady. Jestvujú už príklady dohôd o reštrukturalizačných opatreniach, ktoré podniky uzavreli s Európskymi zamestnaneckými radami. Takisto poznáme príklady dohôd uzavretých s európskymi odborovými konfederáciami. Skúsenosti z týchto dohôd treba hodnotiť kladne, pretože práve v medzinárodných koncernoch číha nebezpečenstvo, že sociálne následky v jednej lokalite sa budú zmierňovať na úkor inej lokality.

3.6 Treba vychádzať z toho, že na úrovni podnikov sa bude nadnárodný sociálny dialóg dynamicky ďalej rozvíjať. v tejto súvislosti musí však Výbor konštatovať, že pre účastníkov tento rozvoj nie je bezproblémový. Dohodám chýba spoľahlivý právny rámec, ktorý by upravoval právnu záväznosť a zohľadňoval legitimitu, ako aj tradičné úlohy sociálnych partnerov, t. j. zamestnávateľov a oprávnených zástupcov zamestnancov. z tohto hľadiska sa treba pozerať aj na návrh o poskytnutí nepovinného rámca pre nadnárodné kolektívne vyjednávania, ktoré ohlásila Komisia vo svojom oznámení o sociálno-politickom programe na obdobie rokov 2005 – 2010.

3.7 Výbor si je vedomý skutočnosti, že nástroje a štruktúry účasti zamestnancov na úrovni malých a stredných podnikov nie sú vyvinuté v rovnakej miere, ako na úrovni veľkých podnikov. Výbor je však toho názoru, že napriek rozdielnym predpokladom majú aj v týchto podnikoch veľký význam partnerské prístupy pri zvládaní zmien.

4. Politika spoločenstva ohľadom priemyselných zmien

4.1 Právne predpisy

4.1.1 Jestvuje už celý rad predpisov spoločenstva, ktoré priamo alebo nepriamo platia pri priemyselných zmenách resp. reštrukturalizáciách a ich následkoch. Rôzne smernice upravujú práva na informácie a vypočutie, ako aj ochranu zamestnancov pred následkami reštrukturalizácií (Európske zamestnanecké rady, európska akciová spoločnosť, rámec pre informovanie a vypočutie na národnej úrovni, platobná neschopnosť zamestnávateľa, transfer podniku, hromadné prepúšťanie, právo na vypočutie pri konkurenčných konaniach).

4.1.2 Všetky tieto právne predpisy sa vzťahujú buď na veľmi všeobecný rámec informovania a vypočutia alebo konkrétne na určité následky zmien resp. reštrukturalizácií a sú použiteľné viac-menej bez vzájomného prepojenia. z pohľadu Výboru sa musí právo Spoločenstva budované na tomto základe hodnotiť, konsolidovať a prípadne ďalej rozvíjať s ohľadom na predvídanie zmien.

4.2 Priemyselná politika

4.2.1 Svojím oznámením „Sprevádzanie štruktúrnych zmien: Priemyselná politika pre rozšírenú Úniu“ z apríla 2004⁽³⁾ Komisia otvorila novú éru európskej priemyselnej politiky. Výbor vo svojom stanovisku z decembra 2004 privítal smer, ktorým sa Komisia uberá. Ešte raz treba vyzdvihnúť zmenu vzorov, ktorú Komisia privodila a ktorou priemyselnú politiku znova umiestnila celkom na začiatok programu európskych rokovanií.

4.2.2 Z pohľadu výboru teraz ide predovšetkým o prehlbenie odvetvového prístupu, ktorý umožní prístupovanie k jednotlivým odvetviam šité na mieru. Pritom je však potrebné venovať sa nielen tým odvetviam hospodárstva, ktoré sa nachádzajú v kríze, ale podľa možnosti analyzovať mnohé odvetvia, ktoré sú pre Európu významné, aby sa včas a proaktívne reagovalo na zmeny. Sociálny dialóg pritom musí zohrávať podstatnú úlohu.

4.3 Sociálny dialóg

4.3.1 Na svojom jarnom zasadnutí v roku 2004 Európska rada vyzvala členské štáty, aby vytvárali partnerstvá na zvládanie zmien, ktoré budú zapájať sociálnych partnerov, občiansku spoločnosť a štátne inštitúcie.

4.3.2 Ohľadom tejto výzvy a predbežnej bilancie Lisabonskej stratégie zverejnila Komisia svoje oznámenie „Partnerstvo na zvládanie zmien v rozšírenej Európe – zlepšovanie príspevku európskeho sociálneho dialógu“⁽⁴⁾.

4.3.3 Účelom tohto oznámenia je upozorniť na výsledky európskeho sociálneho dialógu a podporiť porozumenie, zosilniť jeho účinky a podporiť ďalší rozvoj, založený na účinnom vzájomnom pôsobení medzi zamestnávateľmi a zamestnancami na rozličných úrovniach.

4.3.4 Vo svojom oznámení Komisia požaduje, že sociálny dialóg by mal prinášať konkrétne výsledky. v tom zmysle odporúča sociálnym partnerom, aby texty, ktoré vypracujú viacej zverejňovali, prehľadnejšie tvorili a účinnejšie formulovali (napr. používaním ľahko zrozumiteľného jazyka), ďalej sa nimi zaoberali a zjednocovali textové kategórie. v tejto súvislosti treba poznamenať, že účinnosť európskeho sociálneho dialógu je viac a viac určovaná akosťou pracovných vzťahov na národnej úrovni.

4.3.5 Komisia predložila celý rad návrhov, ktoré majú posilniť synergie rôznych úrovní (európskej, národnej, odvetvovej, podnikovej) a štruktúry sociálneho dialógu a jeho účinok na následné opatrenia.

⁽³⁾ KOM(2004) 274 v konečnom znení, 20.4.2004.

⁽⁴⁾ KOM(2004) 557 v konečnom znení.

4.3.6 Výbor nechce v tomto okamihu bližšie komentovať návrhy Komisie, pretože sa nimi musia najprv zaoberať sociálni partneri v rámci svojej autonómie.

4.3.6.1 Víta však akékoľvek snaženia, ktorých cieľom je posilnenie sociálneho dialógu. Platí to predovšetkým pre rozvoj sociálneho dialógu v nových členských štátoch, v ktorých ešte vládnu značné deficity. Výbor upozorňuje na to, že napríklad ohľadom vzdelávania, posilňovania štruktúr a technickej podpory je nevyhnutné rozsiahle úsilie, predovšetkým tiež finančného charakteru. Návrh Komisie použiť na to aj časť prostriedkov štrukturálneho fondu sa v tejto súvislosti zdá byť logický a dôsledný.

V nových členských štátoch spôsobujú reštrukturalizačné procesy značné rušenie pracovných miest a väčšinou prichádzajú súčasne s privatizáciou podnikov. Je nevyhnutný fungujúci sociálny dialóg, aby sa už pri prípravách týchto procesov rokovaniaми dohodli príslušné balíky sociálnych opatrení a zaručila sa ich právna vykonateľnosť.

4.3.6.2 Podporuje aj zámer Komisie povzbudiť nové odvetvia, aby začali sociálny dialóg a prispievali k uskutočňovaniu lisabonských cieľov.

4.4 Reštrukturalizácia a zamestnanosť

4.4.1 Sociálny program schválený 9. februára 2005 rovnako ako oznámenie o preskúmaní stratégie trvalo udržateľného rozvoja predpokladá, že Komisia vyvinie stratégiu na zvládanie procesov reštrukturalizácie a pritom vsadí na lepšie vzájomné pôsobenie príslušných európskych politík, na intenzívnejšie zapojenie sociálnych partnerov, na väčšie synergie medzi politikami a nástrojmi financovania a na prispôbenie právnych rámcových podmienok a rámcových podmienok pre kolektívne zmluvy.

4.4.2 V oznámení o reštrukturalizácii a zamestnanosti predloženom Komisiou 31. marca 2005⁽⁹⁾ sa hovorí, ktoré opatrenia musí Únia zaviesť alebo posilniť, aby zmobilizovala potenciál, ktorý má k dispozícii. Zahrnie sa pritom nielen horizontálna ale aj odvetvová perspektíva a navrhne sa celý rad opatrení v rôznych oblastiach politiky Spoločenstva.

4.4.3 Výbor sa k tomuto oznámeniu vyjadrí v samostatnom stanovisku. v každom prípade však víta rozsiahly prístup presahujúci jednotlivé oblasti, ktorý Komisia zvolila. z pohľadu tohto stanoviska treba vyzdvihnúť niektoré návrhy komisie.

4.4.3.1 Osobitnú pozornosť si vyžaduje budovanie odvetvového sociálneho dialógu. Výbor zdieľa názor Komisie, že sociálni partneri môžu vďaka svojim znalostiam odvetvia plniť osobitnú výstražnú funkciu. Tento nástroj by sa však nemal používať iba v krízových situáciách, ale mal by zahŕňať všetky

situácie, v ktorých sociálni partneri vidia potrebu konať a nie iba keď pozorujú „vývoj vyvolávajúci starosti“. To by viac zodpovedalo požiadavkám predvídania a sprevádzania procesov reštrukturalizácie.

4.4.3.2 Výbor so záujmom očakáva ohlásené oznámenie o sociálnej zodpovednosti podnikov, ktoré sa bude týkať zvlášť pozitívnych iniciatív, ktoré podniky uskutočnia po dohode s dotknutými stranami v prípade reštrukturalizácie. Lebo platí, že popri ďalšom rozvoji právnych základov treba zverejňovať a podporovať aj ďalšie dobré praktiky na zvládanie zmien. Výbor predovšetkým poukazuje na to, že v procesoch sa musia zohľadňovať aj podniky nepriamo postihnuté reštrukturalizáciami (napr. subdodávatelia, dodávatelia služieb atď.)

4.4.3.3 Výbor okrem toho víta zriadenie „fóra reštrukturalizácií“. Úlohou fóra má byť sledovanie príslušného vývoja a podporovanie zosúladovania jednotlivých iniciatív. Popri Komisii budú do tohto fóra zapojené aj ďalšie európske orgány, ako aj sociálni partneri a zástupcovia z vedeckých kruhov. Je to v súlade s prístupom idúcim naprieč jednotlivými politikami, ako ho vyjadruje oznámenie. Výbor je ochotný podieľať sa na práci fóra a príspeje svojimi kompetenciami.

4.4.3.4 Komisia okrem toho plánuje druhú fázu vypočítania sociálnych partnerov na tému reštrukturalizácií podnikov a Európskych zamestnaneckých rád. Ako sa už spomína v bodoch 2.2, 3.5 a 3.6, vidí Výbor potrebu konať pri týchto tematických komplexoch.

5. Závery

5.1 Úspešné zvládnutie priemyselných zmien a v spojitosti s ním zachovanie a opätovné dosiahnutie konkurencieschopnosti podnikov a odvetví sú rozhodujúcou výzvou, ktorej musí Európa čeliť, a rozhodujúcou mierou prispievajú k dosiahnutiu cieľov lisabonského procesu.

Úspech tohto procesu premeny sa meria nielen konkurencieschopnosťou podniku alebo odvetvia, ale aj podľa úspešného zaistenia pracovných miest a sociálneho zvládnutia negatívnych následkov.

5.2 Popri množstve opatrení na rôznych úrovniach zohráva kľúčovú úlohu pri úspešnom riadení priemyselných zmien sociálny dialóg a zapájanie a súčinnosť zamestnancov.

5.3 Sociálny dialóg sa musí budovať na upevnenom a dôvernom partnerstve s kultúrou dialógu a vykazovať reprezentatívne a stabilné štruktúry. Výbor víta všetky snahy s cieľom posilniť sociálny dialóg. Obzvlášť to platí pre rozvoj sociálneho dialógu v nových členských štátoch, v ktorých ešte vládnu značné deficity.

⁽⁹⁾ KOM(2005) 120 v konečnom znení.

5.4 Analytické nástroje, ktoré majú sociálni partneri k dispozícii, sa musia posilniť. Európske stredisko sledovania zmien (European Monitoring Centre on Change) Dublinskej nadácie na zlepšenie životných a pracovných podmienok k tomu môže významne prispieť.

5.5 Okrem toho majú veľký význam odvetvovo špecifické iniciatívy EÚ, ktoré navrhujú konkrétne odporúčania na dosiahnutie a udržanie konkurencieschopnosti, pričom vychádzajú z analýzy situácie a perspektív odvetvia v rozsiahlom konzultačnom procese so zapojením sociálnych partnerov. Výbor preto podporuje zámer Komisie povzbudiť nové odvetvia, aby začali so sociálnym dialógom a prispeli k napĺňaniu lisabonských cieľov.

5.5.1 Pritom je však potrebné venovať sa nielen tým odvetviam hospodárstva, ktoré sa nachádzajú v kríze, ale podľa možnosti analyzovať mnohé odvetvia, ktoré sú pre Európu významné, aby sa včas a proaktívne reagovalo na zmeny.

5.6 Zapojenie a súčinnosť zamestnancov ako aj ich podnikových zástupcov a ich odborov sú podstatným príspevkom k sociálne únosnému zvládnutiu a riadeniu zmien na podnikovej úrovni. Okrem iného to podporuje inováciu a nakoniec aj konkurencieschopnosť podnikov.

5.7 Osobitnú úlohu pritom zohrávajú Európske zamestnanecké rady. Treba vychádzať z toho, že na úrovni podnikov sa bude nadnárodný sociálny dialóg dynamicky ďalej rozvíjať, ako ukazujú príklady dohôd o reštrukturalizačných opatreniach, ktoré podniky uzavreli s Európskymi zamestnaneckými radami alebo európskymi odborovými konfederáciami. z tohto hľadiska sa treba pozerieť aj na návrh o poskytnutí nepovinného rámca pre nadnárodné kolektívne vyjednávania, ktoré ohlásila Komisia vo svojom oznámení o sociálno-politickom programe na obdobie rokov 2005 – 2010.

5.8 Výbor víta rozsiahly prístup presahujúci jednotlivé oblasti, ktorý Komisia zvolila v predloženej oznámení o reštrukturalizácii a zamestnanosti⁽⁶⁾. Osobitnú pozornosť si vyžaduje budovanie odvetvového sociálneho dialógu, ktorý môže významne prispieť k predvídaní a sprevádzaniu reštrukturalizačných procesov.

5.8.1 Výbor so záujmom očakáva ohlásené oznámenie o sociálnej zodpovednosti podnikov.

5.8.2 Výbor je ochotný podieľať sa na práci fóra reštrukturalizácií a prispeje svojimi kompetenciami.

Brusel 29. septembra 2005

Predsedníčka
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Anne-Marie SIGMUND

⁽⁶⁾ KOM(2005) 120 v konečnom znení.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Chudoba žien v Európe“

(2006/C 24/18)

Európsky parlament sa 28. apríla 2005 rozhodol podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva konzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom *Chudoba žien v Európe*

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo poverená prípravou stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 5. septembra 2005. Spravodajkyňou bola pani **King**.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 420. plenárnom zasadnutí 28. a 29. septembra 2005 (schôdza z 29. septembra 2005) 79 hlasmi za, pričom sa 2 hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Úvod do problematiky

1.1 Medzinárodný deň boja za odstránenie chudoby

Valné zhromaždenie OSN vyhlásilo 17. október za Medzinárodný deň boja za odstránenie chudoby s úmyslom podporiť povedomie o potrebe odstránenia chudoby a biedy vo všetkých krajinách.

1.2 Ženy a chudoba v EÚ

Výbor regiónov, EHSV a Európsky parlament pripravujú pri príležitosti spomenutého dňa materiály na tému *Ženy a chudoba v EÚ*, v snahe prispieť k rozsiahlejšej diskusii o povahe chudoby v súčasnej EÚ. Každá z prác pristupuje k téme z odlišného hľadiska, jednotlivé inštitúcie však postupovali pri ich vypracovaní do veľkej miery koordinovane.

1.3 Definícia rizika chudoby

Miera rizika chudoby je definovaná ako podiel osôb, ktorých príjem je nižší ako 60 % priemerného národného príjmu. Pod príjmom sa rozumie celkový disponibilný príjem domácnosti vydelený počtom jej členov a priradený každému členovi domácnosti.

1.4 Stratégia pre boj s chudobou a so sociálnym vylúčením v EÚ

V roku 2000 sa členské štáty rozhodli vytvoriť európsku stratégiu na boj so sociálnym vylúčením a s chudobou (2000) s využitím otvorenej metódy koordinácie. Súčasťou stratégie sú schválené ciele a všetkým členským štátom z nej vyplýva povinnosť predložiť každé dva roky národný akčný plán vypracovaný na základe uvedených cieľov. K ukazovateľom patria štyri rozmery sociálneho vylúčenia: finančná chudoba, zamestnanosť, zdravotná starostlivosť a vzdelávanie. Rovnosť žien a mužov tu nefiguruje, nakoľko sa jedná o širší cieľ tejto stratégie EÚ.

V roku 1999 prijala Rada spoločnú stratégiu na modernizáciu sociálnej ochrany, ktorá je jedným z dôležitých opatrení na boj s chudobou a so sociálnym vylúčením v členských krajinách EÚ. Táto stratégia sa zameriava na tri oblasti: politika v oblasti sociálneho začleňovania, reforma dôchodkového systému a reforma systémov zdravotnej starostlivosti. Rovnosť pohlaví tu nefiguruje.

Vzhľadom na výsledky nedávnych referend o Zmluve o Ústave pre Európu oznámilo britské predsedníctvo Rady, že v októbri 2005 vydá oznámenie o systémoch sociálnej ochrany.

1.5 Právny rámec

Väčšina aktivít v oblasti chudoby a sociálneho vylúčenia je v kompetencii členských štátov. Avšak podľa článkov 136 a 137 Zmluvy o založení ES zohráva EÚ aktívnu úlohu pri podpore a doplnení činností členských krajín v boji so sociálnym vylúčením.

Článok 13 Zmluvy dáva Európskej únii právomoc podnikat kroky, vrátane prijímania legislatívnych opatrení, na boj s diskrimináciou na základe pohlavia, rasového alebo etnického pôvodu, náboženstva či viery, postihnutia, veku alebo sexuálnej orientácie.

1.6 Miera chudoby v EÚ

Počet ľudí, ktorých sa podľa výšky príjmu týka relatívna chudoba je veľmi vysoký – v roku 2001 bolo riziku chudoby vystavených vyše 55 miliónov osôb, t.j. 15 % obyvateľstva EÚ. (1) z nich vyše polovica trvalo žila z nízkeho relatívneho príjmu. Tento podiel sa výrazne líši v závislosti od jednotlivých členských krajín, pričom pomer obyvateľstva vystaveného riziku chudoby kolíše od 9 % vo Švédsku až po 21 % v Írsku. Prítom ženy sú vo všeobecnosti postihnuté chudobou v oveľa vyššej miere než muži.

(1) Ukazovatele rizika chudoby sú prevzaté z prieskumu domácností Európskeho spoločenstva.

1.7 Miera sociálneho vylúčenia

Čím dlhšie je niekto nútený žiť z nízkeho príjmu, tým je u neho vyššie riziko núdze a vylúčenia zo spoločenských, kultúrnych a ekonomických činností. Päťdesiat percent a viac z osôb, ktoré boli v roku 2001 vystavené riziku chudoby vo všetkých členských štátoch, žilo z nízkeho príjmu dlhodobo, t.j. ich ekvivalentný príjem nedosahoval v príslušnom roku ani počas dvoch z predchádzajúcich troch rokov (t.j. 1998-2000) hodnotu prahu 60 %. Dlhodobo chudobných bolo v roku 2001 priemerne 9 % obyvateľstva EÚ. Aj v tomto prípade sú ženy postihnuté týmto fenoménom v oveľa vyššej miere než muži

1.8 Demografická a spoločenská situácia v EÚ

Demografický kontext EÚ sa prudko mení – doterajší storočný nárast európskej populácie v pracovnom veku pomaly začína klesať. Ľudia vo veku 65 rokov a viac predstavujú 16 % celkovej populácie, kým osoby mladšie ako 15 rokov tvoria 17 %, pričom očakávaná dĺžka života sa predlžuje. o 15 rokov vzrastie počet ľudí starších ako 80 rokov o takmer 50 %.⁽²⁾

Zároveň sa vyvíja aj štruktúra domácností. Manželstvá sa uzatvárajú menej často a vo vyššom veku, častejšie sa rozpadávajú a klesá počet párov, ktoré majú deti. Tento vývoj vedie k trendu smerujúcemu k menším domácnostiam vo všetkých vekových skupinách. Podľa nositeľa Nobelovej ceny ekonóma Garyho Beckera a jeho kolegu sudcu Richarda Posnera je možné tieto zmeny do veľkej miery vysvetliť ekonomickými faktormi.⁽³⁾ Zastávajú názor, že zvyšovanie finančnej nezávislosti žien prostredníctvom zamestnania mimo domova vedie k vytrácaniu sa „patriarchálneho manželstva“, kde je muž živiteľom a žena je od neho závislá a k nástupu tzv. „partnerského manželstva“. Takisto vzrástla tzv. cena premeškanej príležitosti v súvislosti s materstvom: čím má žena vyšší príjem a lepšiu pracovnú pozíciu, tým prichádza o vyššiu sumu, v zmysle kariérneho a platového rastu, ak kvôli deťom prestane pracovať, či už dočasne alebo natrvalo.

Ďalšou významnou zmenou je obrovský nárast počtu detí žijúcich len s jedným dospelým. v roku 2000 podiel detí vo veku 0-14 rokov, ktoré žili v domácnosti s jedným dospelým dosahoval 10 %, kým v roku 1990 predstavoval 6 %. Ide o dôsledok narastajúceho počtu rozpadnutých manželstiev a vzťahov a neplánovaných prípadov tehotenstva.

⁽²⁾ Spoločná správa Komisie a Rady o sociálnom začleňovaní – 5. marec 2004.

⁽³⁾ „The Sexual Revolution“ (*Sexuálna revolúcia*), autori: Gary Becker a Richard Posner, 10. apríl 2005. Uverejnené na <http://www.becker-posner-blog.com/archives/2005/04/index.html>.

2. Všeobecné poznámky

2.1 EHSV víta možnosť predstaviť svoje názory na uvedenú otázku, no nazdáva sa, že by bolo vhodné sústrediť sa na „Rodovú problematiku a chudobu“, a nie na „Ženy a chudobu“, nakoľko takéto zameranie by upriamilo pozornosť na vzťahy a rozdiely medzi mužmi a ženami s prihliadnutím na príčiny chudoby.

Výbor dôrazne odporúča Komisii, aby prehodnotila definíciu chudoby, keďže táto len zvyrazňuje očividné príčiny chudoby a dostatočne nezohľadňuje mieru chudoby žien a jej dôležitosť. Definícia predpokladá, že zdroje domácností sa v rodine rozdeľujú rovným dielom, možno však povedať, že k chudobe dochádza aj na úrovni jednotlivca a ak chceme pochopiť rodový rozmer chudoby, treba ju analyzovať práve na tejto úrovni.

2.2 EHSV víta oznámenie britského predsedníctva Rady v súvislosti so zámerom prediskutovať systémy sociálnej ochrany a dôrazne odporúča, aby bola vykonaná analýza rodového dosahu, s cieľom zabezpečiť, aby systém prihliadal na potreby žien a mužov. Nepriamo vzniká predpoklad, že ženy sa môžu spoliehať na príjem muža. Tento predpoklad, ktorý nezodpovedá súčasnému stavu spoločnosti, je kľúčovým dôvodom, prečo sú ženy vystavené vyššiemu riziku chudoby.

3. Osobitné poznámky

3.1 Výskyt rizika chudoby

Ženy sú vo všeobecnosti väčšmi vystavené riziku života v chudobnej domácnosti: v roku 2001 malo príjem pod prahom chudoby 16 % dospelých žien (vo veku 16 rokov a viac), v porovnaní so 14 % mužov v rovnakej vekovej skupine.⁽⁴⁾ s podobnou situáciou sa stretávame vo všetkých členských krajinách. Riziko chudoby je najväčšie v domácnostiach s jedným rodičom (35 % priemeru EÚ), na čele ktorých sú v 85 % prípadov ženy. Obzvlášť vysokému riziku chudoby sú vystavené ženy, ktoré sú hlavou domácnosti a majú 18 rokov alebo menej.

Takisto aj ľudia vo veku nad 65 rokov trpia pomerne vysokým rizikom chudoby. Dve tretiny osôb vo vekovej skupine nad 65 rokov tvoria ženy. Miera chudoby je oveľa vyššia u samostatne žijúcich dôchodkyň, predovšetkým u tých, ktoré prekročili vek 80 rokov alebo nepoberajú zamestnanecký dôchodok. Hlavným dôvodom je, že čím sú dôchodkyne staršie, tým sa ich náklady zvyšujú, najmä preto, že vzhľadom na zdravotné postihnutie a zhoršenú mobilitu stúpajú náklady na zdravotnú starostlivosť.

⁽⁴⁾ Eurostat 2001; okrem prípadov jednočlenných domácností treba rodové rozdiely v riziku chudoby vykladať opatrne, keďže vychádzajú z predpokladu, že príjmy sa v domácnosti rozdeľujú rovným dielom.

Výskumy ukazujú, že ženy, ktoré čelia viacnásobnej diskriminácii – napríklad staršie ženy, ženy patriace do etnickej menšiny alebo skupiny prisťahovalcov, postihnuté ženy, lesbické ženy – sú vystavené ešte väčšiemu riziku sociálneho vylúčenia a chudoby.

3.2 Chudoba a sociálne vylúčenie žien vo vzťahu k pracovnému trhu

Mať zamestnanie predstavuje najvýznamnejší faktor na začlenenie do spoločnosti a považuje sa za najúčinnjší spôsob ako vyviaznuť z chudoby, keďže zamestnanie je nielen zdrojom príjmu, ale podporuje aj zapájanie človeka do spoločnosti a jeho osobný rozvoj. Tento poznatok sa odráža aj v cieľoch Lisabonskej stratégie, podľa ktorej sa má roku 2010 „Európska ekonomika stať najdynamickejšou a najkonkurencieschopnejšou na vedomostiach založenou ekonomikou na svete, má dosiahnuť schopnosť trvalo udržateľného ekonomického rastu, zvýšiť počet a kvalitu pracovných miest a zlepšiť sociálnu súdržnosť“. Na splnenie tohto cieľa je nevyhnutná aj účasť žien na pracovnom trhu – do roku 2010 bol stanovený konkrétny cieľ dosiahnuť zamestnanosť žien vo výške 60 %. Napriek tomu, že miera účasti žien na pracovnom trhu sa približuje miere účasti mužov, ani ženy ktoré majú platenú prácu, nie sú celkom mimo rizika chudoby. Vyplýva to zo skutočnosti, že s účasťou žien na pracovnom trhu súvisia rôzne problémy, ako napr. vysoká nezamestnanosť žien v 25 krajinách EÚ⁽⁷⁾, ťažkosti so zladením rodinných a pracovných povinností, náchylnosť k segregácii pohlaví na trhu práce a vytlačaniu žien do určitých sektorov, preva ha neistých foriem zamestnania s obmedzenou sociálnou ochranou, ako aj rozdiely v odmeňovaní mužov a žien, ktoré existujú vo všetkých krajinách Európy.

3.2.1 Mzdové rozdiely

Tridsať rokov po prijatí Smernice o rovnakom odmeňovaní žien a mužov z roku 1975 ženy v Európskej únii stále zarábajú priemerne iba 85 % hodinovej mzdy, ktorú poberajú muži⁽⁸⁾. v mnohých krajinách je tento rozdiel oveľa vyšší a dosahuje až 33 %. EHSV zdieľa pobúrenie Výboru EP pre práva žien a rovnosť pohlaví nad skutočnosťou, že tieto rozdiely stále prevládajú a súhlasí s odporúčaním Parlamentu, aby Rada a Komisia podnikli náležité kroky „na odstránenie takejto nerovnosti“.

3.2.1.1 Cena premeškanej príležitosti pri materstve

Mnoho štúdií túto situáciu pripisuje skutočnosti, že ženy privádzajú na svet deti a trávajú nepomerne viac času starostlivosťou o ne než muži. Väčšina žien odchádza počas života

z pracovného trhu aspoň na určitý čas. Naproti tomu pre mužov je typické, že na pracovnom trhu zotrávajú nepretržite v pracovnom pomere na plný úväzok, od ukončenia štúdia až do odchodu do dôchodku. Odchod z pracovného trhu môže mať nepriaznivý vplyv na zárobok. Prerušenie zamestnania kvôli starostlivosti o deti môže znamenať menej odpracovaných rokov, menej získaných skúseností a horší prístup k ďalšiemu vzdelávaniu, keďže platy sa často zvyšujú zamestnancom, ktorí v súvislosti s zamestnaním pracujú dlhé roky. Čím je teda dlhšia prestávka v zamestnaní, tým je peňažná „sankcia“ vyššia.

3.2.2 Úroveň vzdelania matiek

So situáciou, že žena prestane kvôli starostlivosti o malé deti pracovať na dlhší čas, sa stretávame častejšie u žien s nižšou kvalifikáciou. Kým u matiek s vysokoškolským vzdelaním sa dĺžka obdobia, počas ktorého odchádzajú z práce skrátila, správanie žien bez kvalifikácie ostalo nezmenené – je u nich vyššia pravdepodobnosť, že zostanú doma až kým dieťa nezačne navštevovať školu, kým u matiek s vysokoškolským vzdelaním je vyššia pravdepodobnosť, že odídu iba na materskú dovolenku a neskôr si zaplatia pre dieťa opateru.

Preto aj ženy s nižším vzdelaním a kvalifikáciou, u ktorých je vyššia pravdepodobnosť, že prestanú pracovať na dlhší čas (a ktoré majú aj najnižší potenciál zárobku pred tým, než sa im narodí dieťa) sú najväčšími finančne „sankcionované“.

3.2.3 Osamelí rodičia

Ako sa uvádza v bode 1.8, počet rodín s jedným rodičom narastá a údaje potvrdzujú, že takíto rodičia sú obzvlášť vystavení riziku chudoby. Keďže 85 % osamelých rodičov sú ženy, riziko chudoby je tu rodovo špecifické. Veľkú časť tohto rizika možno pripísať ich nízkemu zapojeniu do pracovného procesu: iba 50 % žien v takejto situácii pracuje, v porovnaní so 68 % vydatých žien.⁽⁷⁾ Na rozdiel od miery zamestnanosti matiek, ktorá sa zvyšuje, sa miera zamestnanosti osamelých matiek takmer nemení.

Štúdie nasvedčujú, že chýbajúca ponuka finančne dostupnej starostlivosti o deti nie je jedinou prekážkou, kvôli ktorej sa osamelí rodičia nemôžu zamestnať. Do hry vstupujú aj iné faktory:

- Osamelí rodičia bez práce väčšinou nemajú kvalifikáciu použiteľnú na trhu.⁽⁸⁾ Čím menej sú kvalifikovaní, tým je nižšia ich šanca vrátiť sa na trh práce. To v rozhodujúcej miere závisí od dostupných a vhodných možností ďalšieho odborného vzdelávania počas rodičovstva.

⁽⁷⁾ Eurostat 2003.

⁽⁸⁾ Finch a kol., (1999): New Deal for Lone Parents: Learning From the Prototype Areas. DSS Research Report č. 92. Leeds: CDS; Lewis a kol., (2000): Lone Parents and Personal Advisers: Roles and Relationships. DSS Research Report č. 122. Leeds: CDS; Dawson a kol., (2000): New Deal for Lone Parents: Report on Qualitative Interviews with Individuals. Research and Development Report ESR55. Sheffield: Employment Service; Holtermann a kol., (1999): Lone Parents and the Labour Market. Results from the 1997 Labour Force Survey and Review of Research. Employment Service Report 23. London: The Stationary Office.

⁽⁷⁾ Eurostat 2004.

⁽⁸⁾ Eurostat 2003.

- Osamelí rodičia zvyknú najčastejšie bývať vo veľkých mestách, kde nie je dopyt po pracovnej sile.
- U osamelých rodičov je vyššia pravdepodobnosť zlého zdravotného stavu, ako aj vyššia pravdepodobnosť, že ich dieťa alebo iný člen domácnosti trpí chorobou, ktorá znižuje ich možnosti zamestnať sa (jeden z desiatich všetkých osamelých rodičov bez práce).
- Osamelí rodičia, ktorí sa nachádzajú vo veľmi zlej situácii, sú náchylnejší aj k pocitom nízkeho sebavedomia, ktoré sa tiež môže stať prekážkou pri získavaní práce.

Okrem toho mnohí osamelí rodičia sa musia o svoje deti starať sami a vyhľadávajú zamestnanie s pracovnou dobou, ktorá im umožňuje tráviť s deťmi čo najviac času a zosúladiť to so zamestnaním. Preto sú mnohí z nich nútení prijať pracovné miesta, ktoré sú menej vhodné, menej zabezpečené a zle platené.

3.2.3.1 Tehotenstvo mladistvých

Mladistvé ženy, ktoré vedú domácnosť s jedným rodičom, sú obzvlášť vystavené riziku chudoby. Podiel mladých žien v celej EÚ, ktoré sa stali matkou pred dovŕšením 18. roku dosahuje 6 %, no kolíše podľa jednotlivých krajín od 3 % v Taliansku, Holandsku, Španielsku a Švédsku po 12 % v Maďarsku a Slovenskej republike a 13 % v Spojenom kráľovstve. ⁽⁹⁾

U mladistvých rodičov je v porovnaní s ich rovesníkmi vyššia pravdepodobnosť, že budú vystavení chudobe a nezamestnanosti a že sa im z nich bude ťažko dostávať, predovšetkým preto, že nemajú dostatočné vzdelanie, ako aj z iných vyššie uvedených dôvodov. Napríklad 45 % žien z krajín európskej pätnástky, ktoré sa stali matkami ako mladistvé, žije v domácnosti s príjmom v najnižšej pätine, avšak zo žien, ktoré mali prvé dieťa ako dvadsiatničky, sa v tejto príjmovej skupine pohybuje iba 21 %. Deväťdesiat percent mladistvých rodičov poberá sociálne dávky, pričom u mladistvých matiek je vyššia pravdepodobnosť než u iných osamelých matiek, že dávky sa stanú ich jediným zdrojom príjmov a budú z nich žiť dlhší čas.

Členské štáty si zníženie miery tehotenstva mladistvých vytýčili za prioritu, keďže tento krok predstavuje možnosť zmierniť pravdepodobnosť života v chudobe a jej prenosu na ďalšiu generáciu. o otázke, ako zredukovať počet tehotenstiev u dospelých, sa veľa diskutuje, pričom sa navrhuje celá škála riešení: od posilnenia sexuálnej výchovy po jej obmedzenie, od zdržanlivosti po voľný prístup k antikoncepcii v školách, od poskytovania núdzových postkoitálnych antikoncepcných tabletiiek až po prehodnotenie sociálnych dávok s cieľom podporiť spolužitie a sobášu dospelých rodičov.

Štyri členské štáty EÚ, ktoré majú najnižší počet pôrodov u mladistvých by mohli slúžiť ako štandard pre porovnanie s ostatnými členskými krajinami, ktoré sa touto otázkou zaoberajú.

⁽⁹⁾ Správa výskumného centra Innocenti, 3. júl 2001: a League Table of Teenage Births in Rich Nations (Prehľad pôrodov u mladistvých v bohatých krajinách) (UNICEF).

3.2.4 Chudoba u zamestnaných

Vyššie zapojenie žien do pracovného trhu je výsledkom väčšieho rozšírenia neštandardných typov zamestnania, ako je čiastočný pracovný úväzok, voľná pracovná doba, práca na smeny a práca počas školského roka. Na čiastočný úväzok pracuje 27 % žien, ale iba 4 % mužov. ⁽¹⁰⁾ Rozdiely v mzdách medzi mužmi a ženami sú takisto vyššie pri práci na čiastočný úväzok než na plný úväzok: priemerná hodinová mzda žien pracujúcich na čiastočný úväzok dosahuje takmer 60 % mzdy mužov pracujúcich na plný úväzok, v porovnaní s 82 % v prípade hodinovej mzdy žien pracujúcich na čiastočný úväzok.

Ľudia, ktorí majú nízku kvalifikáciu, pracujúci na čierno, príslušníci menších alebo migrantov, či už s nízkym alebo žiadnym nezávislým právnym postavením, sú vystavení obzvlášť vysokému riziku chudoby, keďže práca ktorú zvyčajne vykonávajú, býva slabo platená, viaže sa na ňu nízke spoločenské postavenie a nemajú žiadnu istotu zamestnania. Podľa výskumov sú ženy v extrémnych prípadoch vystavené riziku obchodu so ženami, prostitúcie a násillia.

3.2.5 Neplatená práca

Za prácu v domácnosti ženy nie sú platené. Aj u obrovského počtu žien, ktoré majú platené zamestnanie, sa nakupovanie, starostlivosť o starších členov rodiny a deti stále vníma ako ich povinnosť, keďže muži vykonávajú menej než 40 % všetkých domácich prác a iba 25 % – 35 % prác spojených so starostlivosťou o deti. ⁽¹¹⁾ Táto neplatená práca sa nezaznamenáva v štatistikách, čo značí, že ju prehliadajú aj politickí činitelia.

Treba zdôrazniť, že vyváženie rodinných a pracovných povinností je skutočnou výzvou pre mužov aj ženy. Ženy s deťmi do 12 rokov vykazujú o 15 percentuálnych bodov nižšiu mieru zamestnanosti než bezdetné ženy: 60 % oproti 75 %. Avšak u mužov s deťmi do 12 rokov dosahuje miera zamestnanosti 91 %, čo je päť bodov nad hodnotou pre mužov bez detí.

3.2.6 Dlhodobá nezamestnanosť

Táto otázka sa úzko spája so sociálnou núdzou, keďže ľudia, ktorí sú nezamestnaní dlhší čas, strácajú schopnosti a sebadôveru nevyhnutné na opätovné uplatnenie sa na pracovnom trhu, ak sa im včas neposkytne náležitá pomoc. v rámci EÚ ako celku je pomer dlhodobo nezamestnaných

⁽¹⁰⁾ Európsky prieskum pracovnej sily úradu Eurostat, 2003

⁽¹¹⁾ Ako Európania trávia čas (How Europeans spend their time), Eurostat 1998-2002

vyšší u žien (4,5 %) než u mužov (3,6 %).⁽¹²⁾ Napriek tomu však väčší prospech z programov zameraných na zapojenie dlhodobo nezamestnaných do platenej práce majú muži, nakoľko ženám sa zvykne ponúkať menší výber školení a kurzov, ako aj práca, ktorá je stereotypne vnímaná ako určená pre ženy, a preto aj horšie odmeňovaná.

3.2.7 Dôchodky

3.2.7.1 Znevýhodnenie žien na pracovnom trhu a s ním spojené rozdiely v odmeňovaní sa prenášajú aj do dôchodku. Súvisí to s tým, že dôchodkové modely v mnohých členských krajinách boli vyvinuté z pohľadu mužov, čím diskriminujú ženy, keďže mnoho z nich počas určitého obdobia života nepracuje, prípadne pracuje v neštandardnom prostredí alebo sa určitý čas venuje neplatenej práci. Preto má mnoho žien nevýhodu pri získavaní potrebných nárokov a úspor na to, aby si zabezpečili finančnú istotu vo vyššom veku. Dve tretiny ľudí v dôchodkovom veku tvoria ženy, pričom ich priemerný príjem dosahuje 53 % príjmu mužov, čo môže mať dosah na ich zdravie, bývanie a kvalitu života. z celkového počtu dôchodcov, ktorí poberajú sociálne dávky vypočítané na základe príjmu predstavujú 75 % ženy. Táto situácia vedie k tomu, že staršie ženy, vrátane ovdovených a rozvedených, predstavujú najchudobnejšiu časť dôchodcov – ak sa tomuto trendu nebude venovať pozornosť, bude pokračovať a s ním aj dlhodobé následky pre spoločnosť, ktoré so sebou prináša starnutie obyvateľstva EÚ.

Vo svojom skoršom stanovisku⁽¹³⁾ odporúčal EHSV prispôbiť dôchodkové systémy tak, aby bola zabezpečená rovnosť mužov a žien s dlhodobým cieľom dôchodky individualizovať. Ďalej EHSV odporúčal členským krajinám podeliť sa navzájom o skúsenosti, aby niektoré ženy, predovšetkým tie, ktoré mali prestávky v zamestnaní, nedostávali neprimerané dôchodky.

V spomínanom stanovisku sa takisto uvádzalo, že niektoré členské krajiny podporujú starších ľudí aj inými formami okrem poskytovania dôchodku, ako napr. zvýhodnenými daňovými sadzbami, bezplatnými dodávkami elektrickej energie, bezplatným alebo zľavneným cestovným vo verejnej doprave a daňovými úľavami na nájmy. Toto odporúčanie vítame, nakoľko ženy sú často staršie (dožívajú sa vyššieho veku) a častejšie žijú samé (prežívajú svojich partnerov) než muži, čo značí, že je u nich vyššia pravdepodobnosť, že sa budú musieť vyrovnáť s problémami, ktoré majú starší dôchodcovia. Príjmy starších dôchodcov zo zárobku a investícií sú vo všeobecnosti nižšie, no zároveň môžu mať vyššie výdavky vyplývajúce z možného postihnutia, nárokov na mobilitu a znehodnocovania majetku.

3.2.7.2 Ženy, vrátane príslušníčok menších a migrantiek – či už legálnych alebo neregistrovaných, ktoré majú neštandardný typ práce, sú znevýhodňované aj ďalej, pretože je u nich nižšia pravdepodobnosť účasti na dôchodkovom poistení v zamestnaní. Keďže muži počas aktívneho obdobia života zarábajú viac než ženy, mávajú aj vyššie dôchodky. Navyše v minulosti boli dôchodkové úspory naviazané na živity rodiny, ktorý ich nadobudol, teda väčšinou na muža. Narastajúca rozvodovosť tento princíp spochybnila, keďže v prípade rozpadu vzťahu bola žena znevýhodnená. Viacero členských krajín však už zaviedlo právne úpravy, podľa ktorých môže v súčasnosti súd rozdeliť pri rozvoze dôchodkové úspory spôsobom, ktorý považuje za vhodný.

3.3 Chudoba a sociálne vylúčenie žien vo vzťahu ku vzdelaniu

3.3.1 Možnosti voľby zamestnania a jeho získania závisia od kvalifikácie. Údaje dokazujú, že to platí predovšetkým pre ženy. Ženy s lepšou kvalifikáciou (definované ako ženy so vzdelaním na úrovni 5 a 6 podľa medzinárodnej klasifikácie ISCED) majú častejšie prácu než ženy s nižšou kvalifikáciou (vzdelanie na úrovni nižšej než 2 podľa ISCED).⁽¹⁴⁾ v rámci 25 štátov EÚ je v skupine žien vo veku 20-49 rokov, ktoré majú nižšiu kvalifikáciu zamestnaných 49 %, v porovnaní s 84 % žien s lepšou kvalifikáciou. Treba poukázať na to, že uvedený rozdiel 30 percentuálnych bodov sa vyskytuje iba u žien – u mužov dosahuje len 10 bodov (83 % oproti 93 %). Lepšie kvalifikované ženy s deťmi sa väčšinou na pracovnom trhu udržia. Porovnanie uvedených dvoch skupín žien v európskej dvadsaťpäťke je nasledovné: ženy bez detí (88 % oproti 57 %), 1 alebo 2 deti (80 % oproti 43 %), 3 a viac detí (63 % v porovnaní s 22 %).

3.3.2 Školské osnovy podporujú výber predmetov, pri ktorých prevládajú rodové stereotypy – dievčatá si volia predmety a kariéru, s ktorými sa spájajú nízke platy, pričom učitelia a výchovní poradcovia nie sú vyškolení na to, aby zvažili alebo uznali význam rodovej problematiky. Najväčšmi vystavené riziku takejto segregácie sú dievčatá z domácností, ktoré už žijú v riziku chudoby. Výskumy⁽¹⁵⁾ dokazujú, že táto skupina je neprimerane vysoko zastúpená v zamestnaniach s nízkym statusom v dôsledku nízkeho dosiahnutého vzdelania. Manuálna práca na čiastočný úväzok je najväčšmi znevýhodnenou kategóriou zamestnania pre ženy, ešte väčšmi než ostatné druhy práce na čiastočný úväzok a manuálnej práce na plný úväzok, pretože tieto ženy majú veľmi nízke vzdelanie. Majú obmedzené možnosti pri výbere zamestnania, keďže sa v ich prípade počas školskej dochádzky spája chudoba s rodovým znevýhodnením, čo má vplyv nielen na ich profesionálny život a dôchodok, ale môže viesť aj k prenášaniam chudoby na ďalšiu generáciu.

⁽¹²⁾ Európsky prieskum pracovnej sily úradu Eurostat 2003.

⁽¹³⁾ Stanovisko EHSV z 29. novembra 2001 na tému *Hospodársky rast, dane a udržateľnosť dôchodkov v EÚ* (Ú. v. ES 48, 21.2.2002 - Spravodajca: pán Byrne, pomocný spravodajca: pán Van Dijk).

⁽¹⁴⁾ EC Statistics in focus – Population and social conditions (*Štatistika ES zblízka – Obyvateľstvo a sociálne podmienky*), 4/2005.

⁽¹⁵⁾ Warren, T.: „Divergent Female Part-Time Employment in Britain and Denmark and the Implications for Gender Equality“, *Sociologická Revue* 2001, 49(4), 548-567.

3.3.3 EHSV víta skutočnosť, že ciele Lisabonskej stratégie sa zameriavajú na zamestnanosť a predovšetkým na zamestnanosť žien, no podotýka, že pre ženy, ktoré sa vyrovnávajú s rizikom chudoby, to nestačí. Ak chcú členské krajiny prelomiť celoživotnú a viacgeneračnú chudobu, majú príležitosť spolupracovať s občianskou spoločnosťou a mimovládnyimi organizáciami, predovšetkým tými, ktoré pracujú v oblasti rovnosti pohlaví a v oblasti boja s chudobou. Tento cieľ môžu naplniť, ak sa zamerajú na otázku rodových stereotypov vo vzdelávacích inštitúciách s ohľadom na voľbu povolania u chlapcov a dievčat a ak navrhnu účinné vzdelávacie kurzy pre dospelých, ktoré budú dostupné, zamerané na rozvoj zručností uplatniteľných na trhu a budú zodpovedať potrebám uvedených žien.

3.4 Chudoba a sociálne vylúčenie žien vo vzťahu k trestnému súdnictvu

3.4.1 Ženy tvoria menšinu osôb obvinených alebo usvedčených z trestných činov – približne jeden z piatich odhalených páchatelov je žena a iba 6 % väzňov tvoria ženy. Za posledných desať rokov však prudko vzrástol počet žien vo väzbe, napriek tomu, že nedošlo k zodpovedajúcemu nárastu ženskej kriminality. ⁽¹⁶⁾ Väčšina žien sa do väzenia dostáva za nenásilné činy a dĺžka trestu väčšinou nepresiahne jeden rok. Takmer štvrtina žien vo väzeniach je vo vyšetrovacej väzbe, to značí, že neboli usvedčené zo žiadneho trestného činu.

3.4.2 Z rovnakého výskumu vyplýva, že veľká časť žien, ktoré sa dostali do väzenia pred tým nemala finančnú istotu, nikdy nepracovali alebo mali len slabo platené zamestnanie bez akejkoľvek istoty, že si ho udržia, nemajú stále bývanie, veľmi nízke vzdelanie a stali sa obeťami buď fyzického a prípadne aj sexuálneho násillia zo strany členov rodiny alebo iných, rodinne nespriaznených útočníkov mužského pohlavia. Väznenie žien teda vedie k ďalšiemu vylučovaniu osôb, ktoré už trpia spoločenským vylúčením.

3.4.3 Prudký nárast počtu žien vo väzeniach je možné vysvetliť štúdiami rozsudkov v niektorých členských krajinách zahrnutých do výskumu, podľa ktorých sa ženy často dostávajú do väzenia práve preto, lebo sú sociálne vylúčené (napr. bezdomovkyne, nezamestnané, drogovovo závislé). Okrem toho sa sudcovia nazdávajú, že u týchto žien je z dôvodu ich sociálneho vylúčenia vyššie riziko spáchania trestného činu v budúcnosti a že väzba vďaka resocializačným režimom a programom môže znížiť a reálne aj zníži pravdepodobnosť, že vylúčené ženy po prepustení opätovne spáchajú trestný čin (alebo že sa vrátia k drogám).

3.4.4 Výskum poukazuje na nemožnosť resocializácie a opätovného začlenenia väzenkyň do života, čo vyplýva z ich nepriaznivého postavenia v zamestnaní a vzdelávacom systéme. Veľká časť týchto žien (50 % v Anglicku a Wales) ⁽¹⁷⁾ je navyše mentálne chorých a k tomuto znevýhodneniu sa pridáva aj väčšinou pomerne krátka dĺžka trestu. Je otázne, či sú väzenia resocializačnými zariadeniami, ale ak by tomu tak aj bolo,

⁽¹⁶⁾ Porovnávací správa vychádzajúca z výsledkov národných výskumných správ, ktoré vypracoval tím StredoEurópskej univerzity. Údaje pochádzajú zo šiestich krajín EÚ: Španielsko, Nemecko, Anglicko a Wales, Taliansko, Francúzsko a Maďarsko.

⁽¹⁷⁾ Národný výbor Spojeného kráľovstva pre otázky žien (UK Women National Commission), marec 2005.

výskum naznačuje, že je ťažké očakávať, že by samotné väznice mohli poskytovať väčšine odsúdených účinné zručnosti, trvalú rehabilitáciu po užívaní drog, citovú podporu alebo schopnosti, ktoré by po prepustení mohli uplatniť na trhu.

3.4.5 Väznice slúžia predovšetkým na výkon trestu. z výskumu vyplýva, že pobyt vo väzení zo spoločnosti vylúči aj ženy, ktoré pred väzbou vylúčené neboli; a tie, ktoré sa v takejto situácii už nachádzali, vylučuje ešte väčšmi. Väzba má horšie následky pre ženy než pre mužov, a to kvôli ujme, ktorou trpia deti, keď je ich matka vo väzení. Napríklad v Spojenom kráľovstve uviedlo 25 % žien vo výkone väzby, že sa o deti stará ich manžel, partner či otec detí. Pri mužoch vo väzbe uvedená miera dosahuje 92 %. Táto skutočnosť je protiváhou akéhokoľvek prínosu, ktorý by väzba mohla dosiahnuť v oblasti trestného práva, odrádzajúceho účinku alebo znižovania rizika.

3.4.6 Dvojnásobne diskriminované sú cudzinky a príslušníčky menšinových skupín, čo vedie k tomu, že sa ich do kontaktu s trestnoprávnym systémom dostáva nepomerne vysoký počet.

3.4.7 EHSV súhlasí s odporúčaniami správy, podľa ktorých treba podniknúť kroky v snahe významne znížiť počet žien, ktoré sa dostávajú do väzenia, keďže mnoho z nich je vo vyšetrovacej väzbe a neboli usvedčené zo spáchania trestného činu; a v prípade, že spáchali trestný čin, tento bol väčšinou nenásilnej povahy. v niektorých členských štátoch boli zavedené ohľadupľnejšie alternatívy voči väzbe pomocou ktorých, ako aj spolu so správne zvoleným typom starostlivosti a podpory, sa môžu problémové páchatelky opätovne začleniť do života vo svojom okolí.

3.5 Boj proti obchodovaniu so ženami a deťmi

Obchodovanie so ženami a deťmi je dôsledkom štruktúrovanej nerovnosti pohlaví a je jedným z prejavov násillia. Obchodovanie sa rozmáha vďaka chudobe a obeť trpia viacerými formami chudoby, ktorá vyúsťuje okrem iného do nútených prác, sexuálneho zotročovania, problémov s telesným i duševným zdravím, sociálneho vylúčenia. Stratégie prevencie krajín pôvodu musia odrážať, aj musia byť odrážané v znižovaní chudoby a v stratégiách sociálneho rozvoja s konkrétnou zmienkou o hospodárskych príležitostiach žien. Dlhodobé stratégie prevencie sa musia dotýkať základných príčin obchodovania s ľuďmi. Patrí k nim chudoba, diskriminácia, rasizmus, patriarchálne štruktúry, násillie proti ženám, fundamentalizmus, nerovnosť medzi pohlaviami, nedostatok sietí sociálnej bezpečnosti, pranie špinavých peňazí, korupcia, politická nestabilita, konflikty a nekontrolované zóny, bariéry a rozdiely medzi krajinami. Všetky vlády musia zaviesť opatrenia, ktoré uznajú nerovnaké silové vzťahy medzi ženami a mužmi a musia zaviesť pozitívne opatrenia na podporu práv žien vo všetkých sférach života.

4. Odporúčania

4.1 EHSV víta spoločnú správu Komisie a Rady o sociálnom začleňovaní z 5. marca 2004. Schvaľuje šesť hlavných priorít, ktorým majú členské štáty venovať osobitnú pozornosť vo svojich národných akčných plánoch (pozri prílohu). EHSV sa však nazdáva, že pri politikách bola jednoznačne opomenutá identifikácia a monitorovanie rodovo špecifických ukazovateľov. Výbor dôrazne odporúča, aby boli tieto ukazovatele doplnené, keďže medzi mužmi a ženami existujú v súvislosti s chudobou významné rozdiely a je možné, že bez prihliadnutia k rodovej povahe chudoby alebo bez monitorovania dosahu politik na ženy aj mužov sa stretnú politiky zamerané na znižovanie chudoby len s čiastočným úspechom. Svetový summit o sociálnom rozvoji, ktorý sa konal v Kodani v roku 1995, sa zamerával na rodovú povahu chudoby a prijal stanovisko, podľa ktorého hlavnú pozornosť je nutné venovať potrebám a právam žien a detí, ktoré častú nesú najväčšie bremeno chudoby.

4.2 Mnohé členské štáty významne posilnili inštitucionálne ustanovenia, vďaka ktorým sa otázky chudoby a sociálneho začleňovania stávajú plnohodnotnou súčasťou ich národnej politiky. Bolo by však treba v tomto trende pokračovať a zapojiť do prípravy politik a ich uplatňovania na miestnej, národnej a regionálnej úrovni (predovšetkým v oblasti vzdelávania, zamestnanosti a dôchodkov) aj sociálnych partnerov, vrátane mimovládnych organizácií.

4.3 EHSV dôrazne odporúča, aby sa spolu s cieľmi Lisabonskej stratégie zameranými na zvyšovanie zamestnanosti žien realizovali aj stratégie, ktorých cieľom je zabezpečiť, aby ženy vystavené riziku chudoby získavali schopnosti uplatniteľné na trhu, ktoré povedú k ich finančnej nezávislosti. Okrem toho sú na zabezpečenie existencie žien vo všetkých fázach života potrebné účinnejšie iniciatívy a opatrenia zamerané na zvýšenie kvality zamestnania a odstránenie „nožnic“ v oblasti príjmov. EHSV v tejto súvislosti s počúvaním konštatoval v stanovisku k integrovaným stratégiám pre rast a zamestnanosť, že aktuálny

balíček opatrení v oblasti politiky zamestnanosti neobsahuje explicitné stratégie pre zamestnávanie žien.

4.4 EHSV sa nazdáva, že pre členské krajiny môže byť prínosné porovnávanie vzájomných skúseností v oblastiach súvisiacich so ženami a chudobou, ako napr. poskytovanie dôchodkov, systémy sociálnej ochrany, tehotenstvo mladistvých, boj proti násiliu na ženách, vrátane obchodovania so ženami a výkon väzby žien.

4.5 Mnohé členské krajiny podpísali Pekingskú akčnú platformu (september 1995), ktorá vyzývala vlády, aby posúdili hodnotu, ktorú pre hospodárstvo krajiny predstavuje neplatená práca. Avšak o 10 rokov neskôr členské krajiny ešte nevypracovali systém na jej meranie a monitorovanie. Bolo by vhodné ich podnietiť, aby tento systém vyvinuli a vykazovali príslušné hodnoty v národnej štatistike.

4.6 Európsky inštitút pre rovnosť pohlaví by mal začať pracovať v roku 2007. Keďže na rodové otázky sa neprihliada v politikách zameraných na riešenie chudoby v EÚ, vyplýva z toho, že aj vzťah medzi rodom a chudobou je pomerne zanedbávaný vo výskumoch a štatistickej literatúre. Aby sa táto situácia mohla zmeniť, potrebuje tento inštitút zodpovedajúce rozpočtové prostriedky. EHSV vyjadril vo svojom stanovisku k uvedenému inštitútu svoje obavy, že táto potreba podľa všetkého nie je v plnej miere zohľadnená v príslušnom návrhu nariadenia.

4.7 EHSV preto navrhuje vytvoriť niekoľko prioritných oblastí. Nový inštitút by mal urobiť hĺbkovú analýzu existujúcich súborov dát z rodovej perspektívy.

4.8 Ďalšou oblasťou v otázke rodovej problematiky a chudoby, ktorá si žiada osobitnú pozornosť, je dosah chudoby na telesné a duševné zdravie žien.

4.9 Po tretie, výskum sa taktiež málo venuje problematike vnímania chudoby ženami a otázkam, či ženy prežívajú chudobu odlišne od mužov.

V Bruseli 29. septembra 2005

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND